

VI. évfolyam.
1928.

3. szám,
március.

MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL.

Megjelenik havonta.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 10 pengő
Félévre 5 " "
Közhiv. 1 évre. 6 " "
közalk. 1 félévre. 3 " "

Igazgató:

KOVÁCS ALAJOS dr.
h. államtitkár, a M. Tud. Akad. I. tagja.

Szerkesztő:

DOBROVITS SÁNDOR dr.
miniszteri osztálytanácsos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest,
II., Keleti Károly-utca 7.

TELEFON: T. 207-72.

TARTALOM:

	Old.		Old.
<i>Terület és népesség.</i>		<i>Árstatisztika és pénzügy.</i>	
Oroszország népessége	267	1928 februári árstatisztikai és pénzügyi jelzőszámok	317
<i>Szociális statisztika.</i>		1. Áralakulás. — 2. A pénzügyi betétek. — 3. A részvények értéke. — 4. Fizetőkép- telenségek. — 5. Váltóóvások.	
Az öregségi, rokkantsági, árvasági, özvegyességi biztosítási törvényjavas- lat statisztikai előkészítése. — <i>Mo- zolovszky Sándor dr.</i>	269	A jegyforgalom és a bankkamatláb nem- zetközi adatai	320
Az öregségi és rokkantsági biztosítás statisztikai megvilágításban. — <i>Ko- vács Norbert dr.</i>	272	<i>Konzuli jelentések.</i>	
Munkanélküliség és munkapiac	285	Németbirodalom	321
Munkanélküliség a külföldön az 1927. évben	288	<i>Irodalmi Szemle.</i>	
<i>Mezőgazdaság.</i>		Könyvtári szaporulat	332
Mezőgazdasági termelésünk az 1926— 1927. gazdasági évben. — <i>Sajóhelyi István</i>	293	Polyóiratszemle	334
Szántóföldjeink trágyázása 1927-ben. — <i>Sajóhelyi István</i>	297	<i>Egyéb.</i>	
Állatforgalmunk 1927-ben	305	Régi statisztikai adatok	336
<i>Kereskedelem és közlekedés.</i>		Nem és életkor.	
Magyarország külkereskedelme 1928 ja- nuár havában	307	Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság	339
A rádióvevőberendezések Magyar- országon 1927-ben. — <i>Várszeghy Já- nos dr.</i>	310	Szakosztályi ülések.	
Magyarország gépjárműállománya	315	Kisebbségi közlemények	341
Közúti forgalmi balesetek	316	M. kir. Központi Statisztikai Hivatal (Nyug- díjazás. — Knevezés.) A közép-európai konjunktúrakutató intézetek konferenciája. Az Amerikai Egyesült Államok automobilgyár- tása és kivitele.	
		Franciaország gazdasági adatai	343
		Magyarország gazdasági jelzőtáblája.	346
		Rajzok az évi gazdasági jelzőtáblához. — Nép- mozgalom. — Munkapiac. — Vetésterület. — Termés. — Széntermelés. — Cukor- és szesz- termelés. — Külkereskedelmi forgalom. — Betétek. — Magyar Nemzeti Bank.	

Utánnymás csak a forrás megjelölésével van megengedve.

Ára: 1 pengő 50 fillér.

VIe année.
1928.

REVUE

N° 3.
Mars.

HONGROISE DE STATISTIQUE

RÉDIGÉE ET PUBLIÉE PAR L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE DU ROYAUME DE HONGRIE.

Paraît chaque mois. — Abonnement :
Hongrie.

Un an 10 pengős
6 mois 5 " "
Etranger, port compris.
Un an 12 pengős
6 mois 6 " "

Directeur :

Dr ALOÏSE KOVÁCS
sous-secrétaire d'Etat, membre corresp. de
l'Académie Hongroise des Sciences.

Rédacteur :

Dr ALEXANDRE DOBROVITS
conseiller de section.

Rédaction et administration :

Budapest,
II., Keleti Károly-u. 7.

Téléphone: T. 207-72.

SOMMAIRE :

	Page		Page
Territoire et population.		Finances. — Prix.	
Population de l'U. R. S. S.	267	Indices de statistique de prix et de finances pour février 1928 en Hongrie . . .	317
Préparation statistique du projet de loi hongroise sur l'assurance de vieillesse, d'invalidité, d'orphelins et de veuves. — <i>Dr Alexandre Mozolovszky</i>	269	1. Formation de prix. — 2. Dépôts en banque. — 3. Valeur des actions. — 4. Insolvabilités. — 5. Lettres de change protestées.	
L'assurance hongroise de vieillesse et d'invalidité au point de vue statistique. — <i>Dr Norbert Kovács</i> . . .	272	Données internationales des billets en circulation et du taux en banque . . .	320
Chômage et marché du travail en Hongrie	285	Rapports consulaires.	
Chômage à l'Etranger en 1927	288	Allemagne	321
Agriculture.		Revue littéraire.	
Production agricole de la Hongrie dans l'année agricole 1926-27. — <i>Etienne Sajóhelyi</i>	293	Accroissement de bibliothèque	332
Fumage des terres labourables de Hongrie en 1927. — <i>Etienne Sajóhelyi</i>	297	Revues	334
Mouvement des bestiaux en Hongrie en 1927	305	Autres.	
Commerce et communications.		Données statistiques anciennes . . .	336
Commerce extérieur de la Hongrie en janvier 1928	307	Sexe et âge.	
Récepteurs radiophoniques en Hongrie, 1927. — <i>Dr Jean Várszeghy</i> . .	310	Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale	339
Effectif des véhicules à moteur de Hongrie	315	Séances de section.	
Accidents de la circulation en Hongrie	316	Petites communications	341
		Office central royal hongrois de statistique. (Mise à la retraite. — Nomination.) — Conférence des Instituts de recherche de conjonctures d'Europe centrale. — Fabrication et exportation d'automobiles aux Etats-Unis.	
		Données économiques de la France	343
		Tableau économique de la Hongrie.	346
		Graphiques au tableau économique annuel. — Mouvement de la population. — Marché du travail. — Superficie enssemencée. — Production. — Production de charbon. — Production de sucre et d'alcool. — Commerce extérieur. — Dépôts. — Banque nationale de Hongrie.	

La reproduction des articles est permise, à condition d'indiquer la source.

Prix du numéro: 1 pengő 50 fillérs.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ szöveges ismertetés keretében *rajzok* (grafikonok) alkalmazásával *gyorsan, könnyen érthetően és mérlegelhetően* közli a hazai és külföldi népesedési, közegészségügyi, kulturális, szociális, mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, közlekedési, pénzügyi, közigazgatási, bűnügyi, stb. **statisztikai adatokat**. Célja a háború óta teljesen megváltozott hazai állapotok felhárása és nemzetközi viszonylatban való megvilágítása, továbbá a statisztikai adatgyűjtések szükségességének, célszerűségének és gyakorlati hasznának bemutatása.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ az 1928. évben is havonként, változatlan terjedelemben jelenik meg. Előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 10 pengő, félévre 5 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 6 pengő, félévre 3 pengő*

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ ezidőszert *negyedévenként* megjelenő füzetek részletes és rendszeresen visszatérő táblázatokban közlik Magyarország legújabb népesedési, közegészségügyi, vándorlási, külkereskedelmi forgalmi és árstatistikai adatait, valamint időszakosan (függetlenül) megjelenő táblázatokban nyilvánosságra hozzák a fontosabb mezőgazdasági, ipari stb. statisztikai adatokat és a társadalmi biztosítások statisztikai eredményeit

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon (közalkalmazottak és közhivatalok részére is):

egész évre 12 pengő. Egy negyedévi összevont szám ára 4 pengő.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re **együttesen** is lehet előfizetni.

A két közlemény **együttes** (kombinált) előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 20 pengő, félévre 10 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 16 pengő, félévre 8 pengő.*

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re a magyar kir. központi statisztikai hivatalnál (**Budapest, II., Keleti Károly-utca 7. szám, földszint 14.**) lehet előfizetni.

Felkérjük t. Előfizetőinket, hogy a pontos expedíció érdekében ugyanerre a címre sürgősen közöljék az esetleges címváltozásokat és az előfizetési díj beküldése kapcsán nevüket és lakásuk pontos címét olvashatóan írva tudassák a kiadóhivattalal.

Legújabban megjelent művek:

Konkoly Thege Gyula dr.:
Magyarország mezőgazdasági statisztikájának szervezése

A mű, melyet szerzője a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet megbízásából írt, az utóbbi időben mélyreható változásokon keresztülment mezőgazdasági statisztikai adatgyűjtés egész rendszerével foglalkozik.

Ára 5 pengő

Jordan Károly dr.:
Matematikai statisztika

Ez az első ilyen tárgyú magyar nyelvű mű, amely a matematikai statisztika rendszerét, problémáit és újabb eredményeit ismerteti. A könyv francia nyelven is megjelent és a külföldi matematikai statisztikai irodalomnak egyik standard munkája.

Ára kötve 13 pengő

**Annuaire
Statistique Hongrois
1923-25**

A legújabban megjelent francia nyelvű kötet tartalma teljesen megegyezik a Magyar Statisztikai Évkönyv megfelelő évfolyamával.

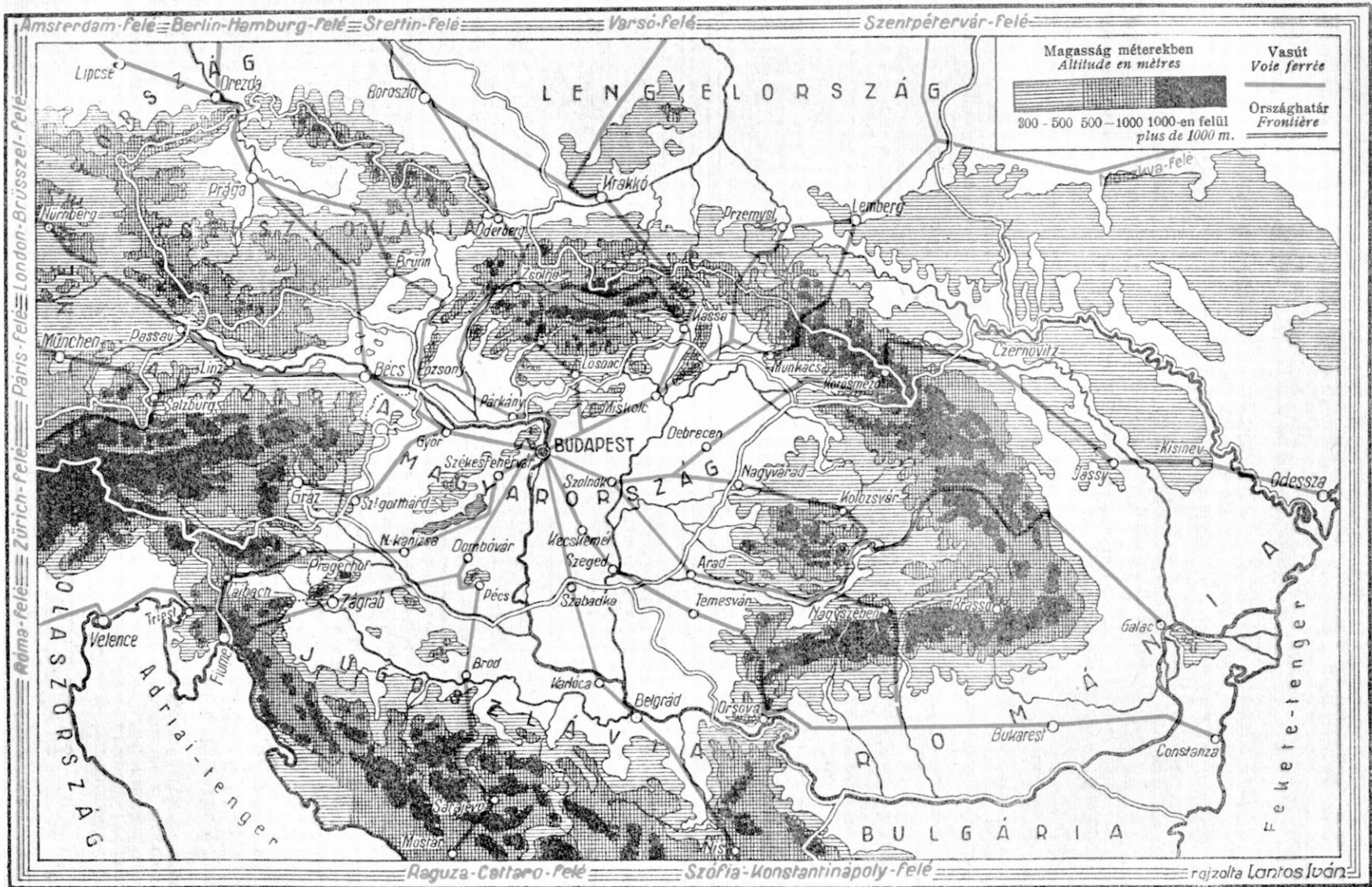
|||||

Ára 10 pengő

A felsorolt könyvek megrendelhetők és megszerezhetők:

**A Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatalban
Budapest, II., Keleti Károly-utca 7. szám, földszint 14. ajtó**

Magyarország és a szomszédos államok. — La Hongrie et les pays limitrophes.

----- A régi Magyarország természet által nem jelzett határa. — Frontière non naturelle de la Hongrie ancienne.

Oroszország népessége.

Population de l'U. R. S. S.

Résumé. Comme le recensement de population effectué en 1920 en Russie n'a pas compris tout le territoire actuel et que le nombre de la population, ainsi que sa répartition par régions, ont fort changé depuis, le 17 décembre 1926 un nouveau recensement général a eu lieu dans l'U. R. S. S. Les principaux résultats en ont été récemment publiés par l'Administration centrale de Statistique de l'U. R. S. S., présentant d'une façon détaillée la répartition territoriale des habitants, la proportion des sexes, les données des populations urbaines et rurales, ainsi que la population des villes importantes. La publication rend compte aussi de la méthode et des difficultés du recensement.

*

Európa legnagyobb népességű államában, Oroszországban az első népszámlálás 1897-ben folyt le. Ez a számlálás, mely az ország nagy területe, a népesség alacsony műveltségi foka és a statisztikai szervezet tökéletlen kiépítése folytán Közép- és Nyugat-Európa államainak népszámlálásait pontoság szempontjából meg sem közelíti, Európai-Oroszországban (a cári Oroszország akkori területén, de Finnország nélkül) 102·8 millió, az Oroszbirodalom ázsiai felében pedig 22·8 millió lakost talált.

1897 óta az első népszámlálás a világháború és a forradalmak után 1920-ban zajlott le Oroszország területén. Ez a népszámlálás, amely a Szovjetköztársaságok Uniójának mai egész területére nem terjedt ki, pontoság dolgában még az 1897. évinek is mögötte maradt. A statisztikai adatok iránti nagy szükséglet a népesség pontosabb összeírásának kérdését ezért újabban ismét az előtérbe tolta s 1926 december 17-én a Szovjetköztársaságok Uniójának egész területén az 1920. évinél jobb és nagyobb előkészítéssel újabb népszámlálás¹⁾ foganatosított, melynek adatai, habár még mindig távolról sem egyenértékűek a nyugati államokéival, az 1920. évi adatoknál feltétlenül lényegesen tökéletesebbeknek tekinthetők.

Az 1920. és 1926. évi népszámlálási eredményeknek az 1897. évi összeírás adataival való egy-

¹⁾ A népszámlálás eredményeit l. Recensement de la population du 17 décembre 1926. Résumé abrégé. Population de l'U. R. S. S. Moszkva 1927.

bevetése az időközben bekövetkezett nagy területi eltolódások miatt rendkívül nehéz. Orosz statisztikusok számításai szerint¹⁾ a Szovjetköztársaságok Uniójának mai területén (megközelítő pontos-sággal)

1897-ben	104·1 millió
1914-ben ²⁾	135·6 millió
1920-ban	131·6 millió
1923-ban ³⁾	133·5 millió
1926-ban pedig	147·0 millió lakos

élt. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a népesség 1914. évi száma valószínűleg jóval alacsonyabbra becsültetett a valóságosnál, úgyhogy az 1914. és 1920. évi eredmények közt mutatkozó 4 millió főnyi mínusz nem mutatja híven azokat a rendkívül nagy veszteségeket, amelyeket az Oroszbirodalom a világháború alatt, továbbá a forradalmi hadjáratok és vérontások idejében és a nagy éhínség időszakában szenvedett. (E veszteségeknek a világháború alatti tekintélyes része mindenesetre elsősorban az Oroszországtól elszakadt államokat sújtotta.) Orosz statisztikusok becslése szerint a népesség természetes szaporodását figyelembevéve, a lakosság háborús és forradalmi lélekszámvesztésége 15 millió fő, sőt talán még ennél is több.

Legújabb, 1923—1926. évi adataink szerint a népesség tényleges gyarapodása a Szovjetköztársaságok Uniójában évi két százalék; ez az arányszám nagyobb annál, mint amennyit az újabb orosz becslések az 1897—1914. évekre megállapítanak (évi 1·5%) s arra mutat, hogy a lakosság tényleges és természetes szaporodása az elmúlt években rendkívül gyorsmértű volt. Minthogy azonban az 1914. évi adatok a valóságosnál tendenciózusan alacsonyabbra becsültettek, a két arányszám egybevetését erős kritikával kell fogadnunk.

Az 1897. és 1926. évi, a mai területre vonatkoztatott népszámlálási adatok arra azonban kétségtelenül rámutatnak, hogy a ritkább lakosságú ázsiai területeken a népesség szaporulata (80%) több mint kétszerese volt ebben az időszakban Európai-Orosz-

¹⁾ E számítások eredményeit közli: E. Stieda: Die Volkszählung in der Union der Sozialistischen Sowjet-Republiken. Allgemeines Statistisches Archiv, 17. Bd. Erstes Heft.

²⁾ Becslés.

³⁾ A városokban számlálás, a vidéken becslés.

ország lélekszámnövekedésének (34%)¹⁾; a népesség száma ugyanis

	1897-ben	1926-ban
az európai részen	86·8	115·9
az ázsiai részen	17·3	31·1

millió volt. A népszaporulat aránya az egész mai területen 1897-től 1926-ig 41·2%-ot tett.

Nehézségek nélkül az 1926. évi orosz népszámlálás sem volt végrehajtható, bár az előkészítés jóval szélesebb körben és gondosabban történt, s a viszonyok is lényegesen megállapodottabbak voltak, mint 1920-ban. A népszámlálás különösen az északi, valamint egyes ritkánlakott, nomádnépességű ázsiai területrészekben járt sok nehézséggel s a téli nagy hidegek miatt némely vidéken, amelyeken összesen mintegy 800.000 lakos élt, csak egy fél évvel később, 1927 nyarán volt foganatosít-

ható. Ezenkívül e vidékek egy részén, valamint különösen az ázsiai országrész egyes kerületeiben az adatoknak csak egy része gyűjtetett be és így itt a népszámlálás végrehajtása is módosult. Végeredményben a megszámlált népesség 8·2%-a élt olyan területen (ez a terület az egész területnek 49·2%-át teszi, tehát rendkívül ritkánlakott), amelyen a népszámlálás vagy az időpontban, vagy a végrehajtás módjában az általános felvételtől eltért.

1926-ban a népszámlálási adatok szerint a Szovjetköztársaságok Uniójának lakosság száma 146,989.460 fő volt; ez a lélekszám az Unió hat önálló része között táblázatunk szerint oszlott meg. Legnagyobb és legnépesebb az Orosz Szocialistikus Szövetséges Szovjetköztársaság, melynek 4,241.521 km² nagyságú európai részén 81,844.855 (népsűrűség 19·3), 15,506.775 km²-nyi ázsiai részén pedig 19,013.130 lakos (népsűrűség 1·2) élt.¹⁾ A né-

A Szovjetköztársaságok Uniójának népessége 1926-ban.

Population de l'U. R. S. S. en 1926.

Terület rész — Territoire	Terület Superficie km ²	Népesség Population	Népsűrűség 1 km ² -re Nombre d'habitants par kilo- mètre carré
Orosz Szocialistikus Szövetséges Szovjetköztársaság — R. S. F. S. R.	19,748.296	100,857.985	5·6
A fehéroroszok szocialistikus szovjetköztársasága — Rép. de la Russie blanche	126.792	4,983.884	39·3
Ukrán Szocialistikus Szovjetköztársaság — Rép. de l'Ouk- raïne	451.730	29,020.304	64·2
Transzkaukáziai Szocialistikus Föderatív Szovjetköztársaság — Transcaucasie (fédération)	184.492	5,860.337	31·7
Üzbég Szocialistikus Föderatív Szovjetköztársaság — Rép. d'Ousbékistan	340.346	5,274.998	15·5
Turkomán Szocialistikus Szovjetköztársaság — Rép. de Tourkménistan	491.216	991.952	2·0
Szovjetköztársaságok Uniója — U. R. S. S.	21,342.872	146,989.460	6·9

pesség legsűrűbben az Ukránföldön él, ahol az egy négyzetkilométerre jutó lakosság 64·2-et tesz, továbbá Fehéroroszországban és a transzkaukázusi országrészen, ahol 39·3, illetve 31·7 volt. Az Unió legnagyobb alkotórészének, az Orosz Szocialistikus Szövetséges Szovjetköztársaságnak európai területén az egyes vidékek népsűrűsége igen nagy eltéréseket mutat: egyes északi területrészekben csak 2·2 fő volt, míg a központi fekvésű, leginkább iparformai jellegű régiókban az 50-et is meghaladta. 1926. évi adataink az 1920. és 1923. évekkel összehason-

lítva az egyes vidékek népszámának erős megváltozására mutatnak rá. Magyaroztatát ennek abban találhatjuk, hogy 1920-tól 1923-ig az éhínség és az állandó forradalmi összeütközések idejében a népesség tekintélyes része a városokból és az ipari jellegű területrészekről a mezőgazdasági vidékekre menekült, míg az utolsó évek alatt, a viszonyok bizonyos mértékű javulása után, ismét (legalább részben) régi lakóhelyére költözött vissza.

A két nem arányára vonatkozó adatok szerint 1926-ban a férfiak száma 71,026.864, a női népességé pedig 75,962.596 volt, ezer férfira tehát 1069 nő jutott; a nőtöbblet 1897-tel szemben jelentősen megnövekedett, 1920 óta (1105) azonban

¹⁾ Megjegyzendő azonban, hogy az orosz népszámlálási közlemény nem bontja szét európai és ázsiai részre az Unió népességét, úgyhogy közölt számaink csak hozzávetőlegesek és elsősorban csak az azonos területre kiszámított 1897. évi adatokkal való számbefállításra alkalmasak.

¹⁾ Az európai és ázsiai terület szétválasztása azonban nem tökéletes és nem követi teljesen a két világrész földrajzi határait.

megcsappant, amit részben az is okozott, hogy 1920-ban a nagyszámban távollevő férfinépesség (katonák, foglyok, száműzöttek, menekültek) megszámlálása jóval pontatlanabban történt, mint a kevésbé mozgékony női népességé. A nőtöbblet különösen Európai-Oroszország egyes vidékein és pedig főleg a sokat szenvedett központi kerületekben emelkedik feltűnő magasra, ahol több vidéken 1200-at is meghaladt.

Város és vidék szerint is részletezi az 1926. évi népszámlálás a Szovjetköztársaságok Uniójának népességét: városi lakos volt e szerint 26·3 millió (17·9%), vidéki lakos pedig 120·7 millió (82·1%). Ezer férfira a városi népességben 1037, a vidéken 1077 nő esett. A város és vidék közti határt az orosz statisztika nem köti a lélekszámhoz, úgyhogy a városi jellegű lakóhelyek között 184 olyant találunk, ahol a lélekszám nem üti meg az ezret sem, egy városi településben pedig száz fő alatt marad. Oroszország nagyobb városainak rendkívül erősméretű lélekszámingadozása — még ha figyelembe is vesszük azt, hogy az egyes időpontokban kimutatott adatok értéke nem egyenlő — legszemléltetőbben mutatja a háborúvégi és forradalmi idők alatti súlyos viszonyokat, amelyek különösen a városokban tették nehezzé és elviselhetetlenné az életet; így a két főváros adatai:

	Szent-Pétervárról (Leningrad)	Moszkva
	L é l e k s z á m a	
1897-ben	1,264.920	1,042.629
1910-ben	1,905.589	1,617.700

	Szent-Pétervárról (Leningrad)	Moszkva
	L é l e k s z á m a	
1915-ben	2,347.851	1,983.716
1920-ban	763.875	1,027.336
1923-ban	1,216.000	1,543.000
1926-ban	1,614.008	2,025.947

1926-ban a jelenlévő népesség számán kívül az orosz népszámlálás a rendes lakó népesség lélekszámát is kimutatta, mely utóbbi a jelenlévő népességétől városokban általában elég erősen elmarad. A lakó népesség 1926. évi száma Szentpétervárott 1,587.940, Moszkvában 1,989.759 volt.

Százezernél több lakost a Szovjetköztársaságok Uniójának területén 1926-ban 31 város számlált; ezek közül 200.000-nél több a lakosa a következő tizenegynek:

Város	Lélekszám
Moszkva	2,025.947
Szt.-Pétervár (Leningrad)	1,614.008
Kiev	513.789
Baku	452.808
Odessza	420.888
Kharkov	417.186
Taskent	323.613
Rosztov és Náhicseván	308.284
Tiflisz	292.973
Dnyepropetrovsk és Amur	233.001
Szaratov	215.369

◎ SZOCIÁLIS STATISZTIKA ◎

Az öregségi, rokkantsági, árvasági, özvegységi biztosítási törvényjavaslat statisztikai előkészítése.¹⁾

Préparation statistique du projet de loi hongroise sur l'assurance de vieillesse, d'invalidité d'orphelins et de veuves.¹⁾

Résumé. Pour la préparation du projet de loi sur l'assurance obligatoire de vieillesse, d'invalidité, de veuves et d'orphelins, un relevement statistique a été exécuté en 1927 en Hongrie.

Les questionnaires comprenaient 7 articles.

Les données, par correspondance directe, ont été fournies par les employeurs.

Il a été recueilli et dépouillé, de 151.531 employeurs, 745.785 feuilles individuelles de salariés et employés.

*

A Társadalompolitikai Társaság az öregségi, rokkantsági, özvegységi és árvasági

¹⁾ 1912-ben.

törvényjavaslat megvitatása céljából rendezett értekezletei során a törvényjavaslat statisztikai előkészítésének rövid ismertetését is programjába vette.

Az öregségi stb. statisztikai felvétel par excellence a matematikai számításoknak volt hivatott alapjait képezni.

A biztosítástechnikai matematikai számítások megejtéséhez ideális statisztikai alapot csak kimerítő észlelés szolgáltat, vagyis olyan észlelés, mely nemcsak azo-

¹⁾ A Társadalompolitikai Társaság 1928 március 10-iki ülésén tartott előadás. — *Conférence faite dans la séance du 10 mars 1928 de la Société de politique sociale.*

nos fajtájú egyedek jellegzetesnek vélt csoportjaira, hanem lehetőleg a tárgyilag elhatárolt tömeg egész komplexumára terjed ki, mert csak az ekként nyert eredmény mentes a könnyen tévedésre okot adó szubjektívizmustól.

Az iparforgalom körében alkalmazott kereső népesség majdnem teljes egészének statisztikai megragadására nagy könnyebb-ségül szolgáltak a társadalmi biztosítási szerveknél vezetett munkaadói nyilvántartások. A népjóléti miniszter úr rendelkezésére a társadalombiztosítási szervek ezen nyilvántartások betűrendben lemásolt egy-egy példányát beszolgáltatották a központi statisztikai hivatalnak, mely ez alapon az adatszolgáltatók teljes névjegyzékét elkészíthette (az adatszolgáltatók a munkaadók voltak) és birtokába jutott azon adatoknak is, melyek az egyes munkaadóknál alkalmazottak legutóbbi létszámát tüntették fel. Igaz, hogy a névjegyzékek nem voltak mind a legfrissebb keletűek, de ezen a réven az alkalmazottaknak csak igen jelentéktelen töredéke csúszott ki a megfigyelés alól. Leginkább az olyan kampányiparoknál (építőipar) alkalmazottak maradtak ki a megfigyelés alól, akiknek a munkaadója a kampány-szünet idején a munkaadói névjegyzékben nem szerepelt, holott a statisztikai felvétel időpontjában, 1927 április hó 4-én, tényleg foglalkoztatott munkás csoportokat. Ilyen esetekben is alkalmunk volt azonban a munkaadókat adatszolgáltatásra felhívni, mert munkásaik — valószínűleg más munkástársaiktól — értesültek az érdekükben folyó statisztikai adatgyűjtésről és munkaadójuk nevét a hivatalhoz bejelentették. Ezek az esetek indokoltá teszik az ilyen statisztikai felvételeknek a napi sajtóban idejekorán való és minél részletesebb közhírrétételét, hogy az érdekeltek mentől szélesebb köre szerezzon tudomást a folyamatban lévő adatgyűjtésről. Az adatszolgáltatók a munkaadók lévén, a felvételtől természetesen kiharadtak a felvétel napján (1927. április 4-én) alkalmazásban nem állók, vagyis a munkanélküliek. Az állandó okoknak megfelelő relációk tökéletes kidomborítását azonban mindez nem zavarta, mert bár, ezen a réven a statisztikai felvétel bizonyos mértékben reprezentatív jellegét nyert, mégsem lehet azonban azt tisztán statisztikai explorációnak nevezni, mert úgy a munkaadóknak, mint az alkalmazottaknak csak egy töredéke nem volt felfogható.

A munkaadók névjegyzékének birtokában az adatgyűjtés típusú a közvetlen levelezési módszert választottuk, de hogy ennek az előrelátható hátrányait már eleve kiküszöböljük, különös gonddal kellett a kérdőívet megszerkeszteni.

A kérdések feltevésénél ezért, de meg azért is, nehogy különösen a nagyszámú alkalmazottat (8—10.000 munkást) foglalkoztató munkaadókat nem tisztán a törvényjavaslat céljait szolgáló egyéb kérdések feltevésével megterheljük, továbbá, mert úgy a felvétel végrehajtására, valamint a feldolgozására igen rövid záros határidőnk volt, csak a legszűkebb keretek között mozghattunk. A föltett kérdéseket pedig a lehető legrövidebben és mégis akként kellett megszerkesztenünk, hogy hosszadalmas utasításokra a kérdőívek kitöltésénél szükség ne legyen. Beható ismerv-elemzés után mindössze hét kérdőpontot alkalmaztunk tehát a kérdőíven, melyeket az anyag későbbi racionális csoportosításához elkerülhetetlenül szükségeseknek ítéltünk. Ezek közül egyetlen addicionális ismerv csupán a név, melyre azonban a számlálás ellenőrizhetése céljából okvetlen szükség van. Észlelés szempontjából a felvétel úgynevezett „állapotstatisztika“ volt, bár egy retrospektív kérdés is foglaltatott benne az előző esztendőben történt mezőgazdasági alkalmaztatásra vonatkozóan.

A felvétel kritikus pillanata 1927 április 4-e volt, a felvétel tényleges végrehajtásának időtartama 10 napra terjedt s a számlálás az egész ország területén szinkronisztikusan ejtetett meg.

A felvétel a várakozáson is túlmenő sikerrel zárult. Az adatszolgáltatók nagyon kevés kivétellel a legnagyobb lekiismeretességet és gyorsaságot produkálták a kérdőívek kitöltésénél és beszolgáltatásánál. A felvétel folyamán is rendkívüli, eddig még nem tapasztalt érdeklődést árultak el, tömegesen keresték fel a hivatalt levélben és személyesen is, különösen olyan esetekben, ha a címükre kiküldött lapok nem voltak elegendők alkalmazottaik adatainak bejegyzésére. A felvétel eredményességéhez nagymértékben járult hozzá az adatszolgáltatók eme jóindulatú érdeklődése és készsége.

Örvendetes jelenség ez már általános statisztikai szempontból is, mert azt igazolja, hogy a nagyközönség körében a statisztikai érdekek iránt való fogékonyság fokozódóban van.

A statisztikai hivatal a felvétel folyamán 151.531 munkaadóval állott levelezésben, illetve annyitól gyűjtött adatokat és 745.785 alkalmazott pontosan kiállított kérdőíve került feldolgozás alá.

Az őszanyag revízióját, szignálását, valamint a differenciáció munkáját, a hivatal szakemberei, a koncentráló primér formulárokba, vagyis azon feldolgozási táblákba való besorozást, melyek az anyagot még nivellálás nélkül tartalmazták, és az összevonást nagyszámban alkalmazott külső munkaerők végezték.

A beérkezett lapokat a hivatal mindegyikétől három fő kategória szerint választotta szét. E kategóriák:

1. irodai alkalmazottak,
2. üzemi alkalmazottak,
3. háztartási alkalmazottak.

Az alkalmazottak viszonyainak e három kategória szerint való ú. n. osztálykiaknázását az tette indokolttá, hogy az irodai alkalmazottaknál különösen a rokkantság egészen más arányokban szedi áldozatait mint a másik két kategóriánál, azonkívül a kereseti viszonyok is eltérőek a többiekétől. A háztartási alkalmazottak viszonyai megint rendkívül elütőek az üzemi alkalmazottak helyzetétől már csak azért is, mert a háziéseléd foglalkozás rendszerint nem az egész életen húzódó állandó, hanem inkább csak a fiatalabb korévekben űzött átmeneti természetű, amint arra a Társadalomtudomány című folyóirat 1926. évi évfolyamában közölt tanulmányomban adatokkal is rámutattam, tehát az aggkori ellátásról gondoskodó törvényjavaslathoz ezen foglalkozásúak számára speciális matematikai számítások szüksége forgott fenn. Másrészt az ezen foglalkozásúak túlnyomó része nő, sőt hajadon lévén, az özvegyeségi és árvasági ellátás kérdésében is különleges elbírálás alá kellett esniök.

Az említett főkategóriákban nemek szerint külön csoportosítottuk az alkalmazottakat korév és napibércsoport szerint. A korévnél háromféle csoport állapított meg: a 12 éven aluliak és a 70 évet meghaladottak számára egy-egy összefoglalt, a 12—70 évesek részére évenkénti korcsoport. Ilyen felosztás tette lehetővé, hogy a tanoncok és fiatalok munkások adatai külön megfigyelés alá kerülhessenek. A kérdőíven foglalt óra-, napi-, heti-, havi-, évbérek a havi- évi természetbeni ellátási egyenértékkel együttesen napibérekre szá-

mittattak át és a napibérek a következő csoportok szerint dolgoztattak föl: 100 filléren aluli csoport, 101 fillértől 1.200 fillérig 50 filléres emelkedésű csoportok, 1.201—1.500, továbbá 1.501—2.000 és 2.000 filléren felüli csoportok. Ez a csoportosítási rendszer a mellett, hogy nem aprózta el nagyon az anyagot, tág teret nyújtott a korévekkel egybevetett napibércsoportokon alapuló különböző kombinációkra mind a három főkategória férfi és nő alkalmazottainál.

A kategóriákra való tekintet nélkül készült még egy ugyanilyen napibércsoportosításon alapuló egybevetés az alkalmazottak foglalkozásával, amely az egyes foglalkozási ágazatokban működő férfi és női alkalmazottak kereseti viszonyainak összehasonlítása végett volt szükséges.

Az özvegyeségi ellátás céljaira szükséges alapismeretek elérését szolgálta egy újabb csoportosítás, mely a már ismertetett korcsoportok szerinti női férfi alkalmazottak számát a feleség életkorával egybevetve tüntette fel.

Az árvasági ellátás számításaihoz háromféle csoportosítás is készült. 1. Alkalmazottak 18 évesnél fiatalabb gyermekeinek száma az apa, illetőleg az anya és a gyermek életkora szerint. 2. Gyermekekkel bíró férfi alkalmazottak 18 évesnél fiatalabb gyermekeinek száma az apa és a gyermek életkora szerint. 3. A gyermekekkel bíró női alkalmazottak száma korév szerint és a 18 évesnél fiatalabb gyermekek száma az anya és a gyermek életkora szerint.

A munkaadók foglalkozási csoportjaira háramló biztosítási teher eloszlásának megítéléséhez is készült egy összeállítás, mely a munkaadókat és alkalmazottaik számát a munkaadók foglalkozása szerint tüntette fel.

A fiatalok (12 éven aluli és 12—18 éves) alkalmazottak foglalkozás szerinti megoszlását korévenként szintén kiemeltük.

Végül annak a megállapítása végett, hogy az iparforgalom körében 1927 évi április hó 4-én alkalmazottak közül hányan üznek az év bizonyos szakáiban mezőgazdasági foglalkozást is, külön foglalkozási csoportok szerint kimutattuk azt a 40.793 alkalmazottat, akik hosszabb-rövidebb ideig mezőgazdasági üzemekben nyertek alkalmaztatást az 1926. év folyamán.

A statisztikai anyag illetően való előkészítése tisztán a biztosítástechnikai, mate-

matikai számítások céljait volt hivatva szolgálni, a felfogott anyag azonban még ezen túlmenő szociálstatistikai kiakná-

zásra is alkalmas, de felhasználásáról a rendelkezésre álló fedezet hiánya miatt egyelőre kénytelenek vagyunk lemondani.

Mozolovszky Sándor dr.

Az öregségi és rokkantsági biztosítás statisztikai megvilágításban.¹⁾

L'assurance hongroise de vieillesse et d'invalidité au point de vue statistique.¹⁾

Résumé. Le ministère de la Prévoyance sociale et du Travail ayant projeté une loi sur l'assurance obligatoire de vieillesse, d'invalidité, de veuves et d'orphelins, l'Office central de statistique a exécuté le 4 avril 1927 une enquête portant sur les personnes employées dans les groupes d'industrie, de commerce et de communication. Donc, les investigations visaient à peu près ceux qui font l'objet de la statistique ordinaire de l'assurance sociale, avec cette différence essentielle pourtant que n'étant pas bornées par de limite de salaire, elles comprenaient aussi les personnes ayant un salaire ou traitement supérieur à la limite maxima de salaire assignée par l'assurance en cas de maladie ou d'accident. Lors du dépouillement, le nombre des employés de bureau, d'exploitation et de ménage a été détaillé séparément, suivant le sexe, l'âge et les groupes de salaires à la journée. Le plus jeune groupe d'âges comprenait les personnes de moins de 12 ans; le plus vieux, celles de plus de 70 ans. L'âge des hommes mariés a été mis en regard de celui de leurs femmes; le nombre des enfants d'employés de moins de 18 ans a été élaboré suivant leur âge et celui du père, respectivement de la mère. Il a été fait un tableau du nombre des employeurs et de la profession des employés, suivant la profession individuelle des employeurs et des employés; on a établi la profession des jeunes employés par âge, ainsi que le nombre des employés d'industrie ayant fait des travaux agricoles.

C'est sur la base des résultats de cette enquête qu'on a fait les calculs nécessités par la loi projetée. Les données ultérieures seront fournies par le recensement de 1930, par une enquête projetée sur les membres des organisations d'assurance sociale et par les chiffres provenant de la nouvelle branche d'assurance.

Le nombre des employés ayant fourni des données a été de 745.785 : 516.885 hommes (69·3%) et 228.900 femmes (30·7%). Les trois-quart en étaient employés d'exploitation; 98.042 (13·1%), employés de bureau; 90.130 (12·1%), employés de ménage. Le nombre des employeurs visés par l'enquête a été de 151.531. De ceux-ci, (y compris les patrons des employés de ménage) 97.021 (64·0%) n'avaient qu'un employé; 21.865 (14·4%) en avaient deux. 43 établissements avaient plus de 1000 employés chacun.

Sur la totalité des employés, 133.307 (17·9%) étaient au-dessous de 18 ans; cette proportion était très élevée (25·7%) chez les femmes. 52% des employés étaient de l'âge le plus actif (entre 20 et 40 ans); un cinquième avait 40 à 60 ans; 2917 plus de 70 ans.

Le nombre des pères était de 197.013 (38·1%); celui des mères, 26.654, soit 11·6% (donc la plupart des mères n'était pas employée); celui des enfants au-dessous de 18 ans, 459.516, dont 2·6% étaient employés. Sur 100 employés au-dessus de 18 ans, il y a eu 75 enfants. La moitié (302.484) des employés adultes n'avait pas d'enfants.

La plus grande moitié (409.122) des employés était occupée dans l'industrie; le nombre des employés de commerce et de voies de communication était également considérable.

Dans l'industrie, c'est celle du fer et des métaux qui avait le plus d'employés (10·2%). La plupart des femmes étaient des employées de ménage ou de bureau. Ce sont les industries textile et de vêtement qui avaient le plus d'ouvrières.

Le salaire moyen à la journée, établi sur la base du calcul de la moyenne pondérée, était de 4·43 pengős (8·44 pour les employés de bureau, 4·09 pour les ouvriers d'exploitation; 2·11 pour les employés de ménage). Au point de vue des groupes de professions, c'est dans l'industrie polygraphique et d'art que le salaire moyen à la journée était le plus élevé (7·10 pengős); il était bas dans l'industrie textile (3·25 p.)

¹⁾ A Társadalompolitikai Társaság 1928 március 10-iki ülésén tartott előadás. — Conférence faite dans la séance du 10 mars 1928 de la Société de politique sociale.

et chez les journaliers spécialement non dénommés (246 p.)

Le projet de loi en question permet l'assurance volontaire aux industriels et commerçants indépendants, dont le nombre (y compris les mines) a été de 302.403 au recensement de 1920. Tant pour l'âge qu'aux autres points de vue, la situation de ceux-ci offre un tableau bien différent de celle des employés. Par exemple, le nombre proportionnel des jeunes gens est de 17.9% aux employés et de 1.6% aux industriels et commerçants indépendants. Sur 100 adultes gagnant leur vie, il y a eu 75 enfants chez les employés et 109 chez ces derniers. Ici, la nécessité s'impose d'établir séparément les données des industriels et commerçants indépendants.

Pour tenir à jour les déclarations et sorties de membres, il importe de connaître la durée de l'emploi. La durée générale d'emploi, c'est-à-dire le temps passé sans interruption chez un même employeur, a été de 331 jours d'après le relèvement de membres du 4 décembre 1922, et de 324 jours selon le mouvement des membres du premier trimestre de 1925.

*

A társadalmi bajok orvoslását, a társadalom jólétének biztosítását és fejlesztését szolgáló társadalompolitikai alkotások tervezéséhez és megvalósításához tudvalevőleg nélkülözhetetlenül szükséges a társadalmi viszonyok mentül tökéletesebb ismerete. A társadalmi életfolyamatok támogatására, elősegítésére rendelt, úgyszólván életadó intézmények csak akkor fognak szilárd alapon állani, csak akkor lesznek maguk is életképesek, ha elgondolójuk és megteremtőjük előtt az eleven valóság tiszta, torzítatlan képe lebeg. De mi az a számtalan apró sűrű vonás, amiből a bonyodalmas valóság hű képmása áll? Ezek a száraznak látszó, de bűvös erejű statisztikai adatok. Mint a vetést a szántás, a tudományos igazságok kimondását a laboratóriumi kísérlet, a seb gyógyítását a láttelep, úgy előzi meg a szociális gondoskodást a szociális viszonyok statisztikai megvilágítása.

A legutóbbi szociális törvények, valamint a népjóléti miniszternek és kiváló munkatársainak ezirányú buzgósága alaposan remélni engedik, hogy végre elérkezett az az idő amelyet mi szórványosan álmodozó öreg szociális politikusok régóta vártunk, amikor t. i. a legfőbb hiányokat pótló alapvető társadalompolitikai alkotások egy-

másután megvalósulnak. Ehhez a munkához tehát szintén szakadatlan sorban kell végrehajtatniok azoknak a statisztikai felvételeknek, amelyek a társadalom helyzetét minden oldalról a kellő részletességgel és mélyrehatóan megvilágítják. Az ilyen adatgyűjtésekre fordított nagy munka és költség nemcsak a kitűzött szociális célok szempontjából rendkívül gyümölcsöző, hanem bő anyagot szolgáltat a demografusnak, a közgazdásznak és a statisztika majdnem minden ágában bűvarkodónak, olyan anyagot, amelyre mint öncélra, aligha lehetne a szükséges költséget előteremteni.

Az öregség, rokkantság, özvegyiség és árvaság esetére való kötelező biztosításról szóló törvényjavaslat előkészítése céljából a m. kir. közp. statisztikai hivatal 1927 ápr. 4-én statisztikai felvételt hajtott végre, mely az iparforgalmi népesség körében alkalmazott egyénekre, azaz körülbelül a rendes társadalmi biztosítási statisztika tárgyát képező tömegre terjedt ki, mégis azzal a lényeges különbséggel, hogy itt bérhatárról nem lévén szó, a betegség és baleset esetére szóló biztosításnál szereplő felső bérhatárnál nagyobb fizetéssel vagy munkabérral bíró alkalmazott rétegekről is gyűjtettek adatot. Mint alább látni fogjuk, ez a körülmény főleg a munkabérlagoknál érezteti hatását. A széleskörű felvétel nagy és becses anyagot eredményezett, amely szakszerű tagolással és a költségfedezet engedte határokig menő részletezéssel dolgoztatott fel. Az országos eredményeket bemutató feldolgozási táblák a következő adatokat tartalmazzák:

1. A munkaadók és az alkalmazottak száma, valamint a munkaadók számának megoszlása a foglalkoztatott alkalmazottak száma szerint foglalkozási csoportonként.

2. Az alkalmazottak száma és koréve napibércsoport szerint, külön az irodai, üzemi és háztartási alkalmazottakról, mindenkülkét a férfi- és nőalkalmazottak adatainak szétválasztásával. A legfiatalabb korcsoport a 12 évesnél fiatalabb, a legidősebb a 70 évesnél idősebb, a többi egyes korévenként.

3. A női férfialkalmazottak száma korév és a feleség életkora szerint a három előbb említett alkalmaztatási csoportban külön-külön.

4. A gyermekkel bíró férfi alkalmazottak 18 évesnél fiatalabb gyermekeinek száma az apa és a gyermek életkora szerint, valamint az eltartott és a kereső összes gyermekek száma.

5. A gyermekkel bíró nőalkalmazottak 18 évesnél fiatalabb gyermekeinek száma az anya és a gyermek életkora szerint, valamint az eltartott és a kereső összes gyermekek száma. Két tábla egyúttal a gyermekkel bíró férfi- és nőalkalmazottak számát is tartalmazza.

6. Összefoglaló tábla az alkalmazottak 18 évesnél fiatalabb gyermekeinek számáról, az apa, illetőleg az anya és a gyermek életkora szerint.

7. Összefoglaló tábla az alkalmazottak számáról nem és alkalmaztatási csoport szerint korévenként.

8. Az alkalmazottak száma napibércsoportok szerint foglalkozási csoportonként külön a férfiakra, a nőkre és az összes alkalmazottakra.

9. A fiatalok alkalmazottak száma korévek szerint foglalkozási csoportonként.

10. Végül az 1926. év folyamán mezőgazdasági munkát végzett alkalmazottak száma a mezőgazdasági munka tartama szerint foglalkozási csoportonként.

Az ismertetett anyag kombinatív táblákkal és viszonyszámokkal gazdagítva a társadalmi biztosítási statisztika egyik legközelebbi füzetében fog nyilvánosságra kerülni. A feldolgozási táblákban rendelkezésre álló nyers adathalmaz tudományos kiaknázása és ismertetése elsősorban háromféle irányban történhetik. Az első, amelynek szem előtt tartásával szerkesztett a felvétel kérdőíve és készültek a feldolgozási táblatervezetek, a biztosítási és matematikai számítások megejtése. Ezt a nagyjelentőségű munkát *Frisch* Ferenc dr. tanár intézte, aki az idevonatkozó megfontolásokról és számításokról tartalmas előadásában számolt be. A másik az öregségi és társadalmi biztosításra kiszemelt társadalmi réteg viszonyainak ismertetése általános demografiai és szociális statisztikai szempontokból. Ezt a par excellence statisztikai munkát magam szeretném elvégezni s róla más alkalommal más helyütt beszámolni. A harmadik feladat, s ez az, amire ma vállalkoztam, az öregségi és rokkantsági társadalmi biztosítást előkészítő statisztikai felvétel főbb előzetes eredményeinek ismertetése különös tekintettel az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról készített törvényjavaslat-tervezet célkitűzéseire. Itt kell megjegyezni, hogy amint a létrehozni kívánt intézmény megtervezése nem nélkülözhetette a friss statisztikai adatokat,

úgy annak működéséhez és állandó üzemeltetéséhez is szükség lesz újabb és újabb statisztikai adatokra. Mindenesetre az 1927. április 4-iki felvétel szilárd alapot nyújt a további számításokhoz és a más forrásból eredő későbbi statisztikai adatokhoz való összehasonlításához. Az utóbbi célra három statisztikai forrásból meríthetünk majd adatokat. Az egyik az 1930. évi népszámlálás, különösen annak a foglalkozásokra és az életkorra vonatkozó eredményei; a másik az összes társadalmi biztosító szervekre kiterjedő általános tagösszeírás, amely utoljára 1922-ben történt és ezért megismétlése sokáig már nem halasztható; s végül az a statisztikai anyag, amelyet maga az öregség és rokkantság esetére szóló biztosítás menete fog szolgáltatni s amelyről a törvényjavaslat 20. és 152. §-a gondoskodik. Itt azonban még tisztázni kell azt a kérdést, melynek pontos megoldása ügylátszik a végrehajtási rendeletre bízott, hogy t. i. az Országos Társadalmi Biztosító Intézet milyen önálló statisztikai kört látna el akkor, amikor a M. kir. Közp. Statisztikai Hivatal az eddig általa végzett társadalmi biztosítási statisztika keretében és analógiájára gyűjtené az új biztosításgazat adatait is.

Az 1. tábla az *iparforgalmi alkalmazottak* számát nem és az alkalmazás minősége szerint mutatja be. A beérkezett használható kérdőívek alapján 745.785 alkalmazott számoltatott meg, akiknek közel háromnegyed része — 557.613 egyén (74,8%) üzemi alkalmazott volt. A 98.042 irodai alkalmazott az összes alkalmazottaknak 13,1%-át, a 90.130 háztartási alkalmazott pedig 12,1%-át tette. Mielőtt azoknak az adatoknak részletes jellemzésére térnénk át, amelyek a most felsorakoztatott tömegre jellemzőek, meg kell állapítanunk, hogy az adatgyűjtés sürgőssége és terjedelmes volta miatt a hiányzó adatokat nem lehetett a statisztikai hivatal rendes eljárása szerint a helyszínen szereztetni be s így az a népesség, amelyre az új társadalmi biztosítási ágazat áldásait ki fogja terjeszteni, a kimutatott számnál jóval népesebb. Minthogy azonban a már működő társadalmi biztosítási szervek taglétszáma 1927. március 31-én az önkéntes tagok nélkül 964.688 volt, s minthogy ebben a számban az eddigi bérhatárnál magasabb munkabér mellett dolgozók száma nem szerepel, bátran állíthatjuk, hogy az *öregség és rokkantság esetére biztosítandó alkalmazottak száma*

A) Az öregségi és rokkantsági társadalmi biztosítást előkészítő 1927 április 4-iki statisztikai felvétel előzetes eredményei.

Résultats préliminaires de l'enquête effectuée le 4 avril 1927 pour préparer l'assurance sociale de vieillesse et d'invalidité.

1. Az iparforgalmi alkalmazottak száma nem és az alkalmazás minősége szerint.

Nombre des employés d'industrie, de commerce, d'établiss. de crédit, de communications, suivant le sexe et la qualité de l'emploi.

Alkalmazás minősége <i>Qualité d'emploi</i>	Férfi <i>Hommes</i>		Nő <i>Femmes</i>		Együtt <i>Ensemble</i>	Az összes alkalmazottak %ában <i>En % de tous les salariés et employés</i>	A társadalmi biztosítási szervek taglétszáma ¹⁾ 1927 III. 31-én — <i>Effectif des membres des organisations d'assurance sociale, au 31 III 1927¹⁾</i>
	szám <i>nombre</i>	%	szám <i>nombre</i>	%			
Irodai alkalmazottak — <i>Employés de bureau</i>	71.853	73·3	26.189	26·7	98.042	13·1	} 837.588
Üzemi alkalmazottak — <i>Employés d'exploitation</i>	442.687	79·4	114.926	20·6	557.613	74·8	
Háztartási alkalmazottak — <i>Employés de ménage</i>	2.345	2·6	87.785	97·4	90.130	12·1	127.100
Összesen — Total	516.885	69·3	228.900	30·7	745.785	100·0	964.688
Ebből 65 évesnél idősebb — <i>Dont au-dessus de 65 ans</i>	7.238	83·6	1.419	16·4	8.657	1·2	—

¹⁾ Kötelezőleg biztosított tagok száma. — *Nombre des membres assurés obligatoirement.*

— egyelőre az önkéntes tagokról, tehát az önálló kereső kategóriáról nem is beszélve — az egymilliót meghaladja. Az alkalmazottak közül 516.885 (69·3%) férfi és 228.900 (30·7%) nő volt. A nők arányszáma természetesen a háztartási alkalmazottak között legnagyobb (97·4%). Az összes alkalmazottak közt 8.657 65 évesnél idősebb dolgozó akadt, vagyis 1·2%.

A 2. tábla a munkaadók számának megoszlását tárja elénk a foglalkoztatott munkaerők száma szerint. Az adatokat szolgáltatott 151.531 munkaadó közül feltűnően sok, 97.021 (64·0%) csak egy alkalmazottal dolgozott, ezeknek zömét természetesen a háztartási alkalmazottak gazdái teszik. A tényleges iparforgalmi üzemek munkaerővel való ellátottságáról csak akkor szerezhetünk tájékozódást, ha a fentebb említett kiadvány részletes táblázatai elkészülnek. Két alkalmazottnak adott kenyeret 21.865 munkaadó, a munkaadók 14·4%-a. Nevezetes, hogy a kisiparinak tekinthető 1—5 alkalmazottal dolgozó üzemek száma az összeírt munkaadóknak 90·4%-át teszi. A legnagyobb üzemek közül 883 (0·6%) száznál több munkást foglalkoztatott s ezek közül 43-nak ezernél több alkalmazottja volt.

Tanulságos az 1927 április 4-iki felvétel eredményeit az 1922 december 4-iki általános tagösszeírás adataival állítani szembe. Az utóbbi alkalommal ugyanis a háztartási alkalmazottak lapjait nem

lehetett felhasználni, amit akkor a statisztikus nagy hiánynak érzett s aminek ma azt az előnyét élvezzük, hogy zavartalanul

2. A munkaadók számának megoszlása az alkalmazottak száma szerint.

Répartition du nombre des employeurs, suivant le nombre des employés.

Alkalmazási csoport <i>Groupes d'emploi</i>	Munkaadók száma <i>Nombre des employeurs</i>			
	az 1927 ápr. 4-iki felvétel szerint <i>suivant l'enquête du 4 avr. 1927</i>		az 1922 dec 4-iki általános tagösszeírás szerint <i>suivant l'enquête générale du 4 déc. 1922</i>	
	összesen <i>total</i>	%	összesen <i>total</i>	%
1	97.021	64·02	26.943	38·78
2	21.865	14·42	14.113	20·31
3	8.352	5·51	7.365	10·60
4	5.913	3·90	4.365	6·28
5	3.793	2·51	2.971	4·28
6—10	7.185	4·75	6.394	9·20
11—15	2.396	1·58	2.326	3·35
16—20	1.112	0·74	1.134	1·63
21—50	2.165	1·43	2.295	3·31
51—100	846	0·56	745	1·07
101—500	752	0·50	826	1·19
501—1000	88	0·06		
1000-nél több <i>(plus de 1000)</i>	43	0·02		
Összesen — Total:	151.531	100·00	69.477	100·00

lan betekintést nyerünk a munkaerők megoszlásába az iparforgalmi üzemeknél. A Társadalmi Biztosítási Statisztika II. füzetében megjelent adatokból ugyanis azt látjuk, hogy egy alkalmazottja a munkaadók 38·8%-ának volt csak, száznál több alkalmazottja viszont 1·2%-ának. Ennek dacára a kisipari üzemek arányszáma itt is igen magas (80·3%) tehát csak tíz százalékkal kevesebb, mint az 1927. évi,

a háztartási alkalmazottakra is kiterjedő felvételnél. Valószínűnek látszik azonban, hogy öt év óta a nagyobb üzemek arányszáma tényleg emelkedett. Biztosítás-technikai szempontból megjegyzendő, hogy az üzemek nagyságára vonatkozó adatok a járulékfizetés módjára nézve bírnak fontossággal.

Az alkalmazottak korviszonyaival ismerkedünk meg a 3. tábla anyagából. Az

3. Az alkalmazottak száma korcsoportonként.

Nombre des salariés et employés par groupes d'âges.

K o r e s o p o r t Groupes d'âges	Az alkalmazottak száma — <i>Nombre des salariés et employés</i>					
	férfi — <i>hommes</i>		nő — <i>femmes</i>		együtt — <i>ensemble</i>	
	szám — <i>nombre</i>	%	szám — <i>nombre</i>	%	szám — <i>nombre</i>	%
12 évesnél fiatalabb — <i>Moins de 12 ans</i>	148	0·0	121	0·1	269	0·0
12—14 éves — <i>ans</i>	11.815	2·3	8.063	3·5	19.878	2·7
15—18 „ „	62.630	12·1	50.530	22·1	113.160	15·2
19—20 „ „	33.729	6·5	27.804	12·1	61.533	8·3
21—25 „ „	82.655	16·0	48.320	21·2	130.975	17·6
26—30 „ „	79.040	15·3	32.530	14·2	111.570	15·0
31—40 „ „	109.071	21·1	35.314	15·4	144.385	19·4
41—50 „ „	79.605	15·4	16.130	7·0	95.735	12·8
51—60 „ „	41.788	8·1	7.001	3·1	48.789	6·5
61—70 „ „	13.967	2·7	2.607	1·1	16.574	2·1
70 évesnél idősebb — <i>plus de 70 ans</i>	2.437	0·5	480	0·2	2.917	0·4
Összesen: — <i>Total</i> : . .	516.885	100·0	228.900	100·0	745.785	100·0

egyes korévek adathalmazát a kiadvány fogja tartalmazni, itt csak a szokásos korcsoportokban összevont adatokat van szerencsém bemutatni. Az alkalmazottak között 133.307 (17·9%) 18 évesnél fiatalabb dolgozó volt. Kedvezőtlenül nagy szám ez s igazolja, mennyire szükség van a fiatalok védelmére szóló törvényre. Egyéb iránt ezek közül a zsenge munkások közül fognak kikerülni azok, akik 30—40 évi robotolás után a járadéktelek magasabb és maximális összegeit fogják élvezhetni. Vajon hányan érik azt meg? A férfiak közt a 18 évnél fiatalabbak aránya 14·4% s így ijesztően magas az a nők sorában (25·7%). Tehát minden negyedik dolgozó nő zsengekorú. De tovább menve azt látjuk, hogy a munkára fogott gyermekek, azaz 14 évesnél fiatalabb egyének száma 20.147 (2·7%), még pedig 11.963 fiú és 8.184 (3·6%) leány. Sőt akadt ezek közül 148 fiú és 121 leány, akik 12 évesnél is fiatalabbak voltak. Mindenesetre az itt taglalt korcsoportok zömét a házi- és tanoncok alkotják. A legmunkaképesebb korban, 20—40 év között az alkalmazottak fele (52·0%) volt alkalmazásban. A még munkaképes, de már bizonyos fokig hanyatló erejű korban 40

és 60 év közt az alkalmazottak kis ötöde (19·3%) dolgozott. Hatvan éven felül 19.491 (2·5%) alkalmazottról van adatunk. Itt a nők aránya már erősen alászállt, vagyis 1·3%-ot tesz a férfiak 3·2%-ával szemben. A legidősebb korosztály, a 70 évesnél idősebbek 2.917 egyénnel van képviselve, akik közül 480 nő volt.

A tervezett társadalmi biztosítás célkitűzései szempontjából rendkívül fontos a szülők és gyermekek számának megállapítása, amelyre vonatkozólag a 4. táblázat nyújt becses adatokat. Már ezek a főbb eredmények is igazolják, hogy a statisztikus lámpása ez alkalommal olyan társadalmi és családi viszonyokra világított rá, amelyeket eddig egyetlen adatgyűjtés sem bányászott ki. A népszámlálás és az általános tagösszeírás nyújtott ugyan hasonló adatokat, de nem a mostani céljainknak megfelelő részletességgel. A felvétel országos végösszegben 283.524 nős férfi alkalmazottat számolt meg, tehát csak alig több, mint minden második (54·9%) férfi munkavállaló volt nős. Az alkalmazás minőségét vizsgálva azt látjuk, hogy legnagyobb a nős férfiak arányszáma (64·0%) az irodai alkalmazottak körében. Az üzemi alkalma-

4. A szülők és gyermekek száma a szülők alkalmazási minősége szerint.

Nombre des parents et des enfants, suivant la qualité d'emploi des parents.

Alkalmazás minősége <i>Qualité d'emploi</i>	Nős férfialkalmazottak száma <i>Nombre des salariés et employés mariés</i>		Nombre des pères		Nombre des mères		Eltartott <i>Entretenus</i>	Kereső <i>Gagnant leur vie</i>	Összes <i>Total</i>	Száz alkalmazottra esett átlag gyermek — <i>Proportion moyenne des enfants pour 100 salariés et employés</i>	18 évesnél idősebb gyermektelen alkalmazottak száma <i>Nombre des salariés et employés de plus de 18 ans et n'ayant pas d'enfants</i>	Száz 18 évesnél idősebb alkalmazottra esett átlag gyermek <i>Proportion moyenne des enfants pour 100 salariés et employés de plus de 18 ans</i>	
	Alkalmazásban levő - employés												18 évesnél fiatalabb gyermekek száma <i>Nombre des enfants de moins de 18 ans (répartition ci-dessus)</i>
	apák száma			anyák száma									
	összesen <i>total</i>	a férfialkalmazottak %-ában <i>en % des salariés et employés</i>	%-ában <i>en % des salariés et employés</i>	összesen <i>total</i>	a nőalk. %-ában <i>en % des salariées et employées</i>	%-ában <i>en % des salariées et employées</i>							
Irodai alkalmazottak <i>Employés de bureau</i>	45.953	64·0	27.643	38·5	2.591	9·9	53.481	504	53.985	55·1	47.197	56·4	
Üzemi alkalmazottak <i>Employés d'exploitation</i>	236.776	53·5	168.792	38·1	19.709	17·1	387.526	11.047	398.573	71·5	192.102	88·9	
Háztartási alkalmazottak — <i>Employés de ménage</i>	795	33·9	578	24·6	4.354	5·0	6.528	430	6.958	7·7	63.185	10·2	
Összesen — Total	283.524	54·9	197.013	38·1	26.654	11·6	447.535	11.981	459.516	61·6	302.484	74·9	

zottaknál a viszonyszám (53·5%) megközelíti az országos átlagot, a csekélyszámú háztartási alkalmazottnál pedig 33·9%-ra száll alá. Az apák száma 197.013 volt, a férfi alkalmazottak 38·1%-a. Az apák számát azért nem lehet a nők férfiak számához viszonyítani, mert nem ismerjük az özvegy, elvált, törvénytelen és mostoha apák számát. Az alkalmazottak közül 26.654 (11·6%) anyáról van adatunk. Az a körülmény, hogy az anyák arányszáma oly lényegesen kisebb, mint az apaké, azt mutatja, hogy az anyák zöme nem vállal munkát, nem folytat alkalmazotti kereseti tevékenységet. Öröndetes és egészséges tünet tehát, hogy a kedvezőtlen gazdasági viszonyok és az általános szegénység dacára az anyák túlnyomó részének módjában van háztartási vagy otthoni munkája mellett közvetlenül és állandóan gondoskodni gyermeke neveléséről és ápolásáról. Az alkalmazás minősége szerint képzett három nagy csoport közül természetesen az üzemi munkásközvetlenül legnagyobb az anyák arányszáma (17·1%), mely az irodai alkalmazottaknál 9·9%-ot, a házi cselédekénél pedig csak 5·0%-ot ér el. A munkavállalók összesen 459.516 18 évesnél fiatalabb gyermeket vallottak be, akik közül 398.573 (86·7%) üzemi alkalmazottak gyermeke. A gyermekek zöme eltartott, csak 11.981 gyermek (2·6%) volt kereső. Ha feltesszük, hogy a kereső gyermekek kevés kivétellel ugyancsak az iparforgalmi vállalatoknál találtak elhelyezést, mint szüleik, akkor azt

mondhatjuk, hogy a 18 évesnél fiatalabb alkalmazottaknak csak 9·0%-a volt olyan, akinek valamelyik szülője, vagy mindkét szülője ugyancsak az iparforgalmi népesség körében dolgozott, mint alkalmazott. A többi mezőgazdasági, vagy más néprétegekből származott, vagy árva. Ez adat is bizonyítja, milyen nagy hazánkban a keveredés és átáramlás a foglalkozási főcsoportok között. A gyermekek viszonylagos számát tekintve, száz alkalmazottra általában 61·6, száz 18 évesnél idősebb alkalmazottra pedig 74·9 gyermek esett. A gyermekáldás tekintetében az üzemi alkalmazottak nagy csoportja az utóbbi viszonyszám tekintetében is messze elől vezet 88·9-del, míg az irodai alkalmazottaknál száz 18 évesnél idősebb egyénre 56·4, a háztartási alkalmazottaknál csak 10·2 gyermek jutott. A népszaporodás lassú ütemét s a családi gondoktól való félelmet legelősebben megvilágítja az az adat, hogy az alkalmazottak között 302.484 18 évesnél idősebb gyermektelen alkalmazottat számoltak meg, vagyis az idősebb korosztályok 49·4%-át. Tehát a felnőtt dolgozók közel fele gyermektelen.

Az általános szociális statisztika és a társadalmi biztosítás szempontjából egyaránt alapvető jelentőségű az alkalmazottak tagozódása foglalkozás szerint és az egyes foglalkozások különleges helyzete. Az 5. és 6. tábla az alkalmazottak számát nem szerint, foglalkozási főcsoportonként tünteti fel, mégpedig a 14 ipari főcsoport

5. Az alkalmazottak számának megoszlása a munkaadó foglalkozása szerint.

Répartition des salariés et employés, suivant la profession des employeurs.

Foglalkozási főcsoport Groupes de professions	Az alkalmazottak száma Nombre des salariés et employés			Az összes alkalmazot- tak %-ában En % de tous les salariés et employés
	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble	
Östermelés — <i>Production du sol</i>	3.435	4.579	8.014	1 08
Bányászat és kohászat — <i>Mines et hauts fourneaux</i>	35.420	994	36.414	4 88
I. Vas- és fémipar — <i>Fer et métaux</i>	39.850	5.590	45.440	6 09
II/a. Gépgyártás és közl. eszk. gyárt. — <i>Construct. mécan., fabrication de moyens de communication</i>	54.796	6.061	60.857	8 17
II/b. Közhasználatú vill. áramfej.-telep — <i>Etabliss. produits. du courant électr. d'utilité publ.</i>	5.661	354	6.015	0 82
III. Kő-, föld-, agyag- és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique, verreries</i>	25.960	4.763	30.723	4 12
IV. Fa- és csontipar — <i>Bois et os</i>	21.558	2.134	23.692	3 17
V. Bőr-, sörte- és tollipar — <i>Cuir, poils et plumes</i>	5.768	2.652	8.420	1 12
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Ind. textile</i>	15.561	26.422	41.983	5 62
VII. Ruházati ipar — <i>Vêtement</i>	34.834	21.861	56.695	7 60
VIII. Papirosipar — <i>Papeteries</i>	1.412	2.483	3.895	0 53
IX. Élelmezési és élvezeti cikk. gyárt. — <i>Articles d'aliment. et boissons</i>	34.489	13.923	48.412	6 49
X. Vegyszeripar — <i>Ind. chimique</i>	6.659	3.994	10.653	1 83
XI. Építőipar — <i>Bâtiment</i>	33.131	3.768	36.899	4 95
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Imprimeries, ind. polygraph. et d'art</i>	8.662	4.568	13.230	1 77
XIII. Szállodás-, vendéglőipar — <i>Hôtels et restaurants</i>	8.440	8.150	16.590	2 22
XIV. Egyéb ipari fogl. az iparág megj. nélkül — <i>Autres professions industr., sans indication de la branche d'industrie</i>	475	2.143	2.618	0 35
Ipar összesen — <i>Ensemble des industries</i>	300.256	108.866	409.122	54 85
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	53.057	39.316	92.373	12 39
Pénz-, hitel- és biztosítástügy — <i>Monnaie, crédit, assurance</i>	14.192	6.424	20.616	2 77
Közlekedés — <i>Voies de communication</i>	86.148	9.172	95.320	12 78
Polgári és egyházi közszolgálat, úgyn. szabadfogl. <i>Servic. publ. civils et ecclésiast., professions li- bérales</i>	22.777	42.083	64.860	8 69
Egyéb foglalkozás — <i>Autres professions</i>	1.508	16.895	18.403	2 47
Ismeretlen foglalkozás — <i>Profess. inconn.</i>	92	571	663	0 09
Összesen — <i>Total</i>	516.885	228.900	745.785	100 00

megkülönböztetésével. A fontosabb iparágak és foglalkozási alcsoportok viszonyait csak a tervezett kiadvány fogja feltárni. A társadalmi biztosítási statisztika a statisztikai kutatásnak az a területe, ahol először volt alkalmunk a foglalkozási statisztikának legkényesebb kérdését, azt hiszem, a lehetőséghez képest, megnyugtató módon megoldani. Ez a kérdés ugyanis abból áll, milyen szempontok, milyen ismérvek alapján sorozzuk be az adatszolgáltatót valamilyen foglalkozási ágba. Ezt a kérdést a múltban mindig esetenként az adagyűjtés tárgya és célja szerint oldották meg jól-rosszul. A nemzetközi statisztikai adatok összehasonlíthatóságának biztosítására irányuló törekvések vezettek oda, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal kívánatosnak mondotta ki, hogy minden ország minden statisztikai feldolgozásnál, ahol foglalkozási adatok szerepelnek, külön mutassa ki az adatszolgáltató alany foglalkozását a munkahely, az üzem, a munkaadó foglal-

kozása szerint (industrie) és külön az egyén munkájának foglalkozási jellege szerint (profession). Ezt az elvet követte a M. kir. Közp. Statisztikai hivatal mindjárt a társadalmi biztosítási statisztika megindulásakor az 1922. évi általános tagösszeírás eredményeinek feldolgozásánál. Az 1927. évi öregségi és rokkantsági statisztikai felvétel minden egyes kérdőíven ezen elv alapján kétféle foglalkozási jelzést kapott s így az alkalmazottak számának megoszlását külön-külön mutathatjuk ki az üzem jellege szerint, ahol dolgoztak és külön a munkavállaló egyéni munkája, foglalkozása szerint. Vizsgáljuk meg először az üzemi adatokat. Az alkalmazottak nagyobb fele 409.122 (54,9%) az iparban volt foglalkoztatva, még pedig 300.256 férfi és 108.866 nő. Az ipari főcsoportok közül a gépgyártás és közlekedési eszközök gyártása (8,2%), a ruházati ipar (7,6%), az élelmezés és élvezeti cikkek gyártása (6,5%) továbbá a vas- és fémipar (6,1%) foglal-

koztatták a legtöbb munkerőt. A többi foglalkozási főcsoportok közül kimagaslak a közlekedés 95.320 (12·8%), valamint a kereskedelem 92.373 (12·4%) alkalmazottal.

A 6. táblán az alkalmazottak egyéni munkájuk szerint vannak osztályozva, pld. egy vasgyárban dolgozó asztalos a fa- és csontiparban szerepel. Az irodai alkalmazottak, akármilyen vállalatnak dolgoznak, önálló csoportot alkotnak, hasonlóképpen természetesen a háztartási alkalmazottak is. A viszonyszámok sorrendjét ezek a népes önálló csoportok megbontják, de az egyes viszonyszámok magassága csak itt-ott változik érezhetően. Az ipar részesedése valamivel kiéleződik (52·1%) s az ipari főcsoportok közül 10·2%-kal a vas- és fémipar kerül első helyre, második helyen 8·0%-kal a ruházati ipar marad. Az irodai

alkalmazottak az egész megszámlált tömegnek 13·2%-át, a háztartási alkalmazottak 12·1%-át teszik. A háztartási alkalmazottakon kívül, akik közül 87.785 nő volt, a női munkások nagy számával kiválik még az irodai alkalmazottak csoportja (26.189 nővel), a fonó- és szövőipar (24.414 nővel) és a ruházati ipar (23.385 nővel).

A szociális statisztika legnehezebb feladata a munkabérvizonyok megismerése. A munkaviszonyok közül is a munkabérek tarka és változékony sokféleségéről legnehezebb kimerítő és megbízható adatokat szerezni. A gyáripari statisztika által nyújtott globális adatokon és a munkaközvetítések alkalmával felajánlott munkabéreken kívül már eddig is a társadalmi biztosítási statisztika nyújtotta negyedévenként a leghasználatóbb adatokat. Sajnos azonban

6. Az alkalmazottak számának megoszlása az alkalmazottak foglalkozása szerint.

Répartition des salariés et employés, suivant leur profession.

Foglalkozási főcsoport <i>Groupes de professions</i>	Az alkalmazottak száma <i>Nombre des salariés et employés</i>			Az összes alkalmazottak %-ában <i>En % de tous les salariés et employés</i>
	férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	együtt <i>ensemble</i>	
Östermelés — <i>Production du sol</i>	885	173	1.058	0·14
Bányászat és kohászat — <i>Mines et hauts fourneaux</i>	28.573	480	29.053	3·89
I. Vas- és fémipar — <i>Fer et métaux</i>	72.284	4.008	76.292	10·22
II/a. Gépgyártás és közl. eszk. gyárt. — <i>Construct. mécan., fabrication de moyens de communication</i>	31.325	3.513	34.838	4·67
II/b. Közhasználatú vill. áramfaj. telep — <i>Etabliss. produits. du courant électr. d'utilité publ.</i>	2.467	49	2.516	0·33
III. Kő-, agyag-, föld- és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique, verreries</i>	23.565	4.255	27.820	3·73
IV. Fa- és csontipar — <i>Bois et os</i>	26.169	1.546	27.715	3·72
V. Bőr-, sörté- és tollipar — <i>Cuirs, poils et plumes</i>	5.336	2.286	7.622	1·03
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Ind. textile</i>	12.663	24.414	37.077	4·97
VII. Ruházati ipar — <i>Vêtement</i>	36.131	23.385	59.516	7·98
VIII. Papirosipar — <i>Papeteries</i>	1.728	3.379	5.107	0·68
IX. Elelmezési és élvezeti cikk gyárt. — <i>Articles d'aliment. et boissons</i>	27.022	9.764	36.786	4·93
X. Vegyszeri ipar — <i>Ind. chimique</i>	5.867	3.067	8.934	1·19
XI. Építőipar — <i>Bâtiment</i>	36.565	2.383	38.948	5·23
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>Imprimeries, ind. polygraph. et d'art</i>	7.732	2.890	10.622	1·43
XIII. Szállodás-, vendéglősipar — <i>Hôtels et restaurants</i>	7.682	6.638	14.320	1·92
XIV. Egyéb ipari fogl. az iparág megj. nélkül — <i>Autres professions industr., sans indication de la branche d'industrie</i>	509	99	608	0·09
Ipar összesen — <i>Ensemble des industries</i>	297.045	91.676	388.721	52·12
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	36.762	7.031	43.793	5·87
Pénz-, hitel és biztosításügy — <i>Monnaie, crédit, assurance</i>	670	122	792	0·11
Közlekedés — <i>Voies de communication</i>	69.434	1.734	71.168	9·54
Irodai alkalmazott — <i>Employés de bureau</i>	71.853	26.189	98.042	13·15
Polgári és egyházi közszolgálat, úgyn. szabadfoglk. <i>Servic. publ. civils et ecclésiast., professions libérales</i>	7.305	8.316	15.621	2·09
Különböző gazds. ágakban meg nem nevezett nap-számos — <i>Journaliers en différentes branches économ. spécial. non dénomm.</i>	75	—	75	0·02
Háztartási alkalmazott — <i>Employés de ménage</i>	2.345	87.785	90.130	12·09
Egyéb foglalkozás — <i>Autres professions</i>	1.928	5.394	7.322	0·98
Ismeretlen foglalkozás — <i>Professions inconn.</i>	10	—	10	0·00
Összesen — <i>Total</i>	516.885	228.900	745.785	100 00

foglalkozási részletezés nélkül. Ezeknél a napibérsztyalok átlagértékei alapján kiszámított munkabéradatoknál a viszonyok hiánynélküli megismeréséhez nagy akadályként szerepelt a statisztikai szempontból viszonylag alacsony bérhatár. Ezért nagy örömmel mutatom be az 1927. évi felvétel bő és kellően tagolt munkabéradatait. A 7. tábla mindenekelőtt az alkalmazottak számát napibérsztyalok szerint részletezve tünteti fel. Hogy a munkabérátlagok kiszámításánál a valóságot a kívánatos mértékben megközelíthessük s hogy a kereseti viszonyok részletes elemzésénél statisztikai finom mozgást végezhesünk, az anyagot 27 napibérsztyal szerint dolgoztuk fel. Fizetést nem kapott 23.010 alkalmazott (3·1%). A többi alkalmazott közül 601.429 (80·6%) olyan bérsztyalokba tartozik, amelyek alsó határát a 100 (vagy kevesebb), felső határát a 650 fillér napibér képezi.

7. Az alkalmazottak száma napibérsztyalonként.

Nombre des salariés et employés par groupes de salaires à la journée.

Sorszám Nim. d'ordre	Napibérsztyal Groupes de salaires à la journée	Sztyal átlag Pengőfillér Moyenne de groupes, fill.-p.	Alkalmazottak száma Nombre des sala- riés et employés	
			összesen total	%
1	Fizetést nem kaptak — <i>Ne reçoivent pas de traitement</i>	—	23.010	3·09
2	100 v. kev. P.-fillér — <i>100 fillers-p. ou moins</i>	100	34.729	4·66
3	101—150 "	125	31.401	4·21
4	151—200 "	175	75.461	10·12
5	201—250 "	225	80.667	10·82
6	251—300 "	275	76.629	10·27
7	301—350 "	325	63.726	8·54
8	351—400 "	375	59.853	8·03
9	401—450 "	425	37.074	4·97
10	451—500 "	475	42.766	5·73
11	501—550 "	525	36.496	4·89
12	551—600 "	575	33.345	4·47
13	601—650 "	625	29.282	3·93
14	651—700 "	675	18.980	2·55
15	701—750 "	725	14.893	1·99
16	751—800 "	775	17.530	2·35
17	801—850 "	825	8.253	1·11
18	851—900 "	875	6.995	0·94
19	901—950 "	925	5.439	0·73
20	951—1000 "	975	9.306	1·25
21	1001—1050 "	1.025	3.512	0·47
22	1051—1100 "	1.075	3.238	0·44
23	1101—1150 "	1.125	3.527	0·47
24	1151—1200 "	1.175	3.001	0·40
25	1201—1500 "	1.350	10.851	1·45
26	1501—2000 "	1.750	8.511	1·14
27	2000-nél több — Plus de 2000 fillers-p.	2.225	7.310	0·98
	Összesen — Total	—	745.785	100·0

Minthogy ez a felső határ csak 10 fillérrel magasabb a társadalmi biztosítási statisztikában a VIII. osztályban szereplő felső bérhatárnál,¹⁾ ez az egybevágóság kitünő alkalmat szolgáltat nekünk a két statisztikai forrás összehasonlítására és egyúttal az 1927. évi különleges célú felvétel sikerének, megbízhatóságának megvizsgálására. Már most mérlegelt számításal azt kapjuk, hogy a 650 fillérnél kevesebb napibér mellett dolgozó 601.429 főnyi tömeg, átlagos napibére 346 fillér, míg a társadalmi biztosítási szervek 1927. évi március 31-iki 837.588 főnyi taglétszámának hasonló módon számított átlagos napibére 349 fillér volt. Tehát az adatszolgáltatás időpontjának négynapos eltéréssel két egymástól független felvétel végső átlaga csupán egy százaléknál kisebb (0·85%) különbséget mutat! A statisztika ekkora pontosságával az elmélet és a gyakorlat embere egyaránt teljesen meg lehet elégedve. A magasabb munkabérkategóriákba 121.346 alkalmazott (16·3%) jutott. Ezek közül 7310 (1·0%) 20 pengőnél is több napi keresettel bírt. Ezek többnyire tisztviselők, akikre a törvényjavaslat 4. §-a szerint a kötelező biztosítás nem terjedne ki.

Mérlegelt átlagszámításal, melynek képlete a Magyar Statisztikai Szemle 1925. évi 5—6. számában található, az összes alkalmazottak átlagos napibére gyanánt (8. tábla) 443 filléres összeget kapunk. Ez az

8. Az átlagos napibér az alkalmazás minősége szerint.

Salaires moyens à la journée, suivant la qualité de l'emploi.

Alkalmazás minősége Qualité d'emploi	Átlagos napibér pengőfillérekben Salaires moyens à la journée, fillers-pengő		
	férfi hommes	nő femmes	együtt ensemble
Irodai alkalmazottak — <i>Em- ployés de bureau</i>	949	564	844
Üzemi alkalmazottak — <i>Em- ployés d'exploitation</i>	441	287	409
Háztartási alkalmazottak — <i>Employés de ménage</i>	261	210	211
Összesen — Total	495	280	443
Ebből irodai és üzemi együtt — <i>Dont employés de bureau et d'exploitat., au total</i>	514	341	477

¹⁾ Ezt a bérhatárt a 2000/1925. M. E. és a 10.900/1926. M. E. sz. rendeletek szabták meg 80.000 papirkoronában, illetőleg 6 P 40 fillérben.

átlag a magasabb munkabérkategóriák bevonása folytán az eddigi statisztikai források által nyújtott bérátlagoknál jelentősen magasabb, de szociális szempontból az egészséges munkabérszínvonalon jóval alul marad. Az alkalmazási minőség három főcsoportja közül az irodai alkalmazottak átlagos napibére 844 fillér, az üzemi munkásoké 409 fillér, végül a háztartási alkalmazottaké 211 fillér. Ha a különleges viszonyok közt élő háztartási alkalmazottaktól eltekintünk, a többi alkalmazott keresetének országos átlaga napi 477 fillér. Megjegyzendő, hogy ezekben az átlagokban a természetbeni járandóságok pénzgyenértéke bele van számítva.¹⁾ Nem szerint az alkalmazottak közül a férfiak 495 fillér, a nők 280 fillér átlagos napibér mellett dolgoznak. Az irodai alkalmazottak közül a férfiak átlagos napibére 949 fillér, a nőké 564 fillér. Az irodai alkalmazottak közül 20 pengőnél nagyobb munkabért kapott 6727 egyén (6·9%).

A 9. tábla az alkalmazottak átlagos napibérét foglalkozási főcsoportonként részletezi, természetesen az alkalmazottak foglalkozása alapján. Az irodai alkalmazottak ismert adatától eltekintve legmagasabb a napibér a sokszorosító és műiparban (710 fillér). Már jelentékeny különbséggel következik a közhasználatú villamosáramfejlesztő telepek munkástörzse (498 fillér), azután a kereskedelem következik (475 fillérrel), továbbá a pénz-, hitel- és biztosításügy (470 fillérrel) s még megemlíthető a vas- és fémipar (463 fillér). Legalacsonyabb az átlagos napibér a háztartási alkalmazottaktól ismét eltekintve a különböző gazdasági ágakban meg nem nevezett napszámoknál (246 fillér), az ipari főcsoportok közül pedig a fonó- és szövőiparban (325 fillér). Az egész ipar általában 406 fillér napibérátlaggal szerepel. A főcsoportoknál talán még érdekesebb lesz a foglalkozási alcsoportok napibérátlagainak alakulása, amelyre vonatkozólag a tervezett kiadvány fog tájékoztatást nyújtani.

Az 1927. évi április 4-iki statisztikai felvétel főbb eredményeinek ismertetését befejezve még egyéb statisztikai forrásokból eredő néhány adattal igyekszem megvilágítani az öregségi és rokkantsági stb. biztosításról szóló törvényjavaslat némely alap-

vető rendelkezéseinek horderejét. Ennek a javaslatnak 17. §-a ugyanis az önálló iparosok régi kívánságát merész formában ki-

9. Az átlagos napibér az alkalmazottak foglalkozása szerint.

Salaire moyen à la journée, suivant la profession des salariés et employés.

Foglalkozási főcsoport <i>Groupes de professions</i>	Alkalmazottak száma <i>Nombre des salariés et employés</i>	Átlagos napibér pengőfillérekben <i>Salaire moyen à la journée, fillers-pengő</i>
Őstermelés — <i>Prod. du sol</i>	1.058	344
Bányászat és kohászat — <i>Mines et hauts fourneaux</i>	29.053	451
I. Vas- és fémipar — <i>Fer et métaux</i>	76.292	463
II/a. Gépgyártás és közl. eszk. gyárt. — <i>Construct. mécan., fabrication de moyens de communication</i>	34.838	430
II/b. Közhaszn. vill. áramfejleszt. — <i>Etabliss. produits du courant élect. d'utilité publ.</i>	2.516	498
III. Kő-, föld-, agyag- és üvegipar — <i>Ind. de la pierre, céramique, verreries</i>	27.820	358
IV. Fa-, csontipar — <i>Bois et os</i>	27.715	381
V. Bőr-, sörte- és tollipar — <i>Cuir, poils et plumes</i>	7.622	394
VI. Fonó- és szövőipar — <i>Ind. textile</i>	37.077	325
VII. Ruházati ipar — <i>Vêtement</i>	59.516	341
VIII. Papirosipar — <i>Papeteries</i>	5.107	443
IX. Élelmezési és élv. cikk. gyárt. — <i>Articl. d'aliment. et boissons</i>	36.786	375
X. Vegyszeti ipar — <i>Ind. chimique</i>	8.934	373
XI. Építőipar — <i>Bâtiment</i>	38.948	425
XII. Sokszorosító és műipar — <i>Imprimeries, ind. polygraph. et d'art.</i>	10.622	710
XIII. Szállodás-, vendéglősipar — <i>Hôtels et restaurants</i>	14.320	335
XIV. Egyébipari fogl. az iparág megj. nélkül — <i>Autres professions ind., sans indication de la branche d'industrie</i>	608	308
Ipar össz. — <i>Ensemble des ind.</i>	388.721	406
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	43.793	475
Pénz-, hitel- és biztosításügy — <i>Monnaie, crédit, assurance</i>	792	470
Közl. — <i>Voies de communic.</i>	71.168	419
Irodai alkalmazott — <i>Employés de bureau</i>	98.042	844
Polgári és egyházi közszolg., úgynev. szabadfoglalk. — <i>Serv. publ. civils et ecclésiast., professions libérales</i>	15.621	288
Különböző gazdas. ágakban meg nem nevezett napszámok — <i>Journaliers en différentes branches économ. spécial. non dénomm.</i>	75	246
Háztartási alkalmazott — <i>Employés de ménage</i>	90.130	211
Egyéb foglalkozás — <i>Autres professions</i>	7.322	322
Ismeretlen foglalkozás — <i>Professions inconn.</i>	10	419
Összesen — <i>Total</i>	745.785	443

¹⁾ A pénzgyenérték megállapítása a népjóléti és munkaügyi miniszter 146.000/1926. sz. rendelete alapján történt.

vánja kielégíteni, amennyiben az önkéntes biztosítást megengedi az önálló iparosoknak, az ipari és kereskedelmi kamarai illetéket fizető kereskedőknek és még néhány más számszerint kisebb jelentőségű kategóriának. Milyen tömegekről van itt szó? Az 1920. évi népszámlálás szerint (B. I. tábla) az önálló keresők száma a bányászatban, az iparban és a kereskedelemben együtt 302.403-at tett. Közvetlenül mondva a bá-

B) Egyéb statisztikai forrásokból eredő adatok.
Données puisées à d'autres sources statistiques.

I. Az önálló keresők száma a bányászatban, az iparban és a kereskedelemben az 1920. évi népszámlálás szerint.

Nombre des personnes gagnant leur vie dans les mines, l'industrie et le commerce, suivant le recensement de 1920.

Foglalkozás <i>Professions</i>	Önálló kereső <i>Personnes gagnant leur vie</i>		
	férfi <i>hommes</i>	nő <i>femmes</i>	együtt <i>ensemble</i>
Bányászat — <i>Mines</i>	51	2	53
Ipar — <i>Industrie</i>	173.718	54.150	227.868
Kereskedelem — <i>Commerce</i>	52.980	21.502	74.482
Összesen: — <i>Total:</i>	226.749	75.654	302.403
<i>%</i>	75·0	25·0	100·0

nyászat itt elenyésző jelentőségű, mert a bányavállalatok rendszeren jogi személyek. Az önálló keresők pontosan háromnegyed része (75·0%) férfi, egynegyed része (25·0%) nő. Ha a törvény életbeléptéig 10%-os szaporodást számítunk, bátran állíthatjuk, hogy az öregségi és rokkantsági biztosítás körébe bevonni szándékolt tömeg, vagyis az alkalmazottak, önállók és az önkéntes biztosításra jogosítottak többi kategóriái mind együtt a másfélmillió létszámot meg fogják közelíteni. Amennyire öröndetes ez szociális szempontból, annyira óvatossá kell lenni a pénzügyi kalkulációknál a biztosítandó tömeg összetevőinek különböző korviszonyai s a különböző kockázati lehetőségek miatt. A heterogén elemek összekeveréséből támadható veszélyek elkerülésére szükségesnek tartom az önálló iparosok és kereskedők szociális viszonyainak olyan statisztikai felderítését, amilyen az alkalmazottakra nézve a múlt évben foganatosított.

A B. II. táblán összeállítottuk az 1920. évi népszámlálás szerint az iparforgalmi önálló keresők és eltartottak, külön a férfiak és külön a nők, korcsoportjait. A kor-

viszonyokra vonatkozó adatoknál a pénzügyi hitelügy nem volt elkülöníthető a kereskedelemtől, ez azonban nem okoz zavart, mert az előbbi főcsoportban csak 671 önálló (0·2%) tartozott. Minthogy *Mozolovszky Sándor dr.* a Magyar Statisztikai Szemle 1924. évi 11—12. számában az egész népesség adatait korévenként mutatta ki, módunkban van százalékos analógia alapján az ipar és kereskedelmi önállók 15—19 éves korcsoportjából a 19 éveseket kiküszöbölni s így az összes 18 évesnél fiatalabbak számát megállapítani. Hogy mennyire más összetételű az önállók csoportja az alkalmazott-törzzsel szemben, legszembeszökőbben három tény mutatja. Az egyik, hogy a 18 évesnél fiatalabb korúak arányszáma az önállóknál 1·6%, az alkalmazottaknál 17·9%. A másik, hogy az önállóknál 303.074 keresőre összesen 579.416 eltartott s ebből is 323.550 18 évesnél fiatalab eltartott gyermek jut, úgyhogy száz 18 évesnél idősebb keresőre az alkalmazottaknál 74·9, az önállóknál 108·9 gyermek esett. Végül ami az öregeket illeti, 60 évesnél idősebb kereső volt az alkalmazottaknál 2·5%, az önállóknál nem kevesebb mint 13·1%. Az önállóknál a 60 évesnél idősebb eltartottak számát is ismerjük s ez 36.716 volt, az összes eltartottak 6·4%-a.

Az igazgatási munka és költségek szempontjából elsősorban a be- és kijelentések nyilvántartása jön számba. Érdekes tehát az iparforgalmi népesség alkalmazottainak hullámozására, helyváltoztatásának sűrűségére vetni egy pillantást. Az 1922. december 4-iki tagösszeírás alapján megvizsgálhatjuk az alkalmazottak számának megoszlását a szerint, *mióta dolgozott annál a munkaadónál, akinél* 1922. december 4-én alkalmazásban volt. A B. III. tábla szerint az alkalmazottak kisebb fele (43·9%) több mint egy éve állott már alkalmazásban, jó negyede (27·3%) 4—12 hónapig tartott ki ugyanannál a munkaadónál. A legrövidebb, 1—6 napos alkalmazási idő csoportjába az alkalmazottak 7·2%-a tartozott. Az 1922. évi statisztika tanulságai szerint a legközelebbi tagösszeírásnál szükséges lesz a legmagasabb alkalmazási idő kategóriáját tovább tagolni, de ha a rendelkezésre álló adatokat úgy értelmezzük, hogy az egy évnél tovább egy helyen dolgozó munkások átlagos alkalmazási ideje két év, akkor az összes csoportok adataiból kiszámított átlagos alkalmazási idő 331 nap. Szépen megerősíti ezt a számításunkat a társadalmi biztosítási

II. Az önálló keresők és eltartottak száma korcsoportonként az 1920. évi népszámlálás szerint.
Nombre, par groupe d'âges, des personnes gagnant leur vie et des personnes entretenues, d'après le recensement de 1920.

Nem, kor és Sexe, âge	Kereső — Personnes gagnant leur vie					Eltartott — Personnes entretenues				
	Bányászat Mines	Ipar Industrie	Kereskedelem (és hitel) — Commerce (et crédit)	Összesen — Total		Bányászat Mines	Ipar Industrie	Kereskedelem (és hitel) — Commerce (et crédit)	Összesen — Total	
				szám nombre	%				szám nombre	%
Férfi <i>Sexe masculin</i>										
7 éven aluli — <i>Moins de 7 ans</i>	—	—	—	—	—	22	46 229	11 953	58 204	35·9
7—14) éves	—	166	63	229	0·1	21	61 403	19 527	80 951	50·0
15—19) éves	—	1 856	340	2 196	1 0	3	7 375	4 677	12 055	7 4
20—39) éves	26	77 675	21 821	99 522	43·8	3	2 547	1 813	4 363	2·7
40—59) éves	15	71 328	23 814	95 157	41·8	—	567	332	899	0·6
60 éves és azon fe- lüli — 60 ans et au-dessus	10	22 647	7 544	30 201	13·3	2	3 838	1 677	5 517	3·4
Ismeretlen korú — <i>Âge inconnu</i>	—	46	47	93	0 0	—	12	12	24	0·0
Összesen — Total	51	173 718	53 629	227 398	100 0	51	121 971	39 991	162 013	100·0
Nő <i>Sexe féminin</i>										
7 éven aluli — <i>Moins de 7 ans</i>	—	—	—	—	—	10	45 266	11 737	57 013	13·7
7—14) éves	—	207	26	233	0·3	15	66 426	20 770	87 211	20·9
15—19) éves	—	3 056	213	3 269	4·3	9	27 418	9 869	37 296	8 9
20—39) éves	—	28 144	7 960	36 104	47·7	32	98 245	31 324	129 601	31·1
40—59) éves	1	17 148	9 348	26 497	35·0	14	56 438	18 456	74 908	17·9
60 éves és azon fe- lüli — 60 ans et au-dessus	1	5 568	3 951	9 520	12·6	4	23 476	7 719	31 199	7·5
Ismeretlen korú — <i>Âge inconnu</i>	—	32	21	53	0·1	—	127	48	175	0·0
Összesen — Total	2	54 155	21 519	75 676	100·0	84	317 396	99 923	417 403	100 0
Együtt <i>Ensemble</i>										
7 éven aluli — <i>Moins de 7 ans</i>	—	—	—	—	—	32	91 495	23 690	115 217	19 9
7—14) éves	—	373	89	462	0·2	36	127 829	40 297	168 162	29·0
15—19) éves	—	4 912	553	5 465	1·8	12	34 793	14 546	49 351	8 5
20—39) éves	26	105 819	29 781	135 626	44·7	35	100 792	33 137	133 964	23 1
40—59) éves	16	88 476	33 162	121 654	40·1	14	57 005	18 788	75 807	13 1
60 éves és azon fe- lüli — 60 ans et au-dessus	11	28 215	11 495	39 721	13·1	6	27 314	9 396	36 716	6·4
Ismeretlen korú — <i>Âge inconnu</i>	—	78	68	146	0 1	—	139	60	199	0·0
Összesen — Total	53	227 873	75 148	303 074	100·0	135	439 367	139 914	579 416	100·0

III. Az alkalmazottak száma az alkalmazási idő szerint az 1922. december 4-iki általános tagösszeírás alapján.

Nombre des salariés et employés, suivant la durée de l'emploi, d'après le recensement de membres du 4 décembre 1922.

Alkalmazási idő Durée de l'emploi	Alkalmazottak száma Nombre des salariés et employés	
	Összesen Total	%
Ils travaillaient depuis 1—6 nap — jours 1—2 hét — semaines 3—4 " — " — 1—2 hó — mois 3 " — " — 4—6 " — " — 7—12 " — " — Több mint egy év — plus de 1 an	43.823	7.2
	15.136	2.5
	27.351	4.5
	49.993	8.2
	38.697	6.4
	82.576	13.6
	83.010	13.7
	266.984	43.9
Összesen — Total	607.570	100.0
Átlagos alkalmazási idő (nap). — Durée moyenne de l'emploi (en jours)	331	—

statisztika azon adata, mely szerint az 1927. év első negyedében a tagforgalom aránya alapján kiszámított átlagos alkalmazási idő 324 nap volt.¹⁾ Az eltérés csak 2% s ne felejtjük, hogy itt ötévi időközről is van szó.

IV. A társadalmi biztosítási statisztika 1927 március 31-iki adatai alapján kiszámított járadék napibérosztályonként.

Rente calculée sur la base des données du 31 mars 1927 de la statistique de l'assurance sociale, par classes de salaires à la journée.

Napibérosztály Classes de salaires à la journée	Átlagérték P Valeur moyenne, pengős	Alkalmazottak száma Nombre des employés	A várakozási idő elteltével Après le temps d'attente		A p r è s			
			4	8	10	20	30	40
			é v u t á n P — ans, pengős					
I.	0.80	97.928	129	138	143	166	188	211
II.	1.20	87.885	133	147	154	188	222	256
III.	2.00	156.503	142	165	177	233	290	347
IV.	2.80	167.735	152	184	199	278	358	438
V.	3.60	118.433	160	200	222	324	426	528
VI.	4.40	89.340	170	220	244	370	494	619
VII.	5.20	72.710	179	238	267	415	562	710
VIII.	6.00	174.151	188	256	290	460	630	800
Összesen — Total	3.65	964.688	166	212	223	327	430	534

¹⁾ A számítás a következő képlet szerint történt:

$$N = \frac{100 n_1}{100 K + V + B}, \text{ ahol}$$

N = a keresett napok száma; $n_1 = 91$ (az évnegyed napjainak a száma); K = a kilépett tagok száma; V = az évvégi taglétszám; végül B = a belépett tagok száma.

Végül annak megvilágítása céljából, hogy a törvény előkészítésére a külön statisztikai felvételre mennyire szükség volt és hogy a várható öregségi és rokkantsági járadékok az alkalmazottak nagy tömegénél milyen alacsonyak lesznek, a társadalmi biztosítási statisztika 1927. március 31-iki adatai alapján napibérosztályonként kiszámítottam a várakozási idő elteltével, valamint 10, 20, 30 és 40 beszámítható járulékfizetési év után esedékes járadéktelek összegeit. Rendkívül jelentőségű ez a (B. IV.) táblázat azért, mert ezek az adatok 964.688 alkalmazottra vonatkoznak. A napibérosztályok hivatalos átlagértékei alapján a járadékok évi 129 és 800 pengő között mozognak. A végső átlag 10 év után 223, 20 év után 327, 30 év után 430, végül 40 év után 534 pengő. Az 1927. évi felvétel kikerekített munkabérelagai alapján kerülnek ki azok a járadéktelek, miket Kovrig Béla dr. tanár mutatott be előadásában.

Átgázoltunk a számok tengerén és szerény mécsesünkkel sok megszívlelendő tanulságra világitottunk rá. És ha sokan irtóznak is a számoktól, azzal a tanulsággal vehetjük, hogy — egy híres államférfi

transzponált mondása szerint — statisztika nélkül nem lehet jól szolgálni a nép jólétét.¹⁾

Kovács Norbert dr.

¹⁾ Az öregség, rokkantság stb. esetére szóló biztosításról készített törvényjavaslat azon szakaszai, amelyekre a szövegben hivatkozás történik, a következők:

4. §. A munkavállalók közül a tisztviselőkre, a művezetőkre, kereskedősegekre, továbbá a csupán egy cégnél dolgozó kereskedelmi utazókra és ügynökökre; általában a hasonló állásban levő és rendszerint havi vagy évi javadalmazásban részesülő egyénekre az öregség és rokkantság esetére szóló biztosítási kötelezettség csak akkor vonatkozik, ha javadalmazásuk a havi 500, illetőleg az évi 6000 pengőt nem haladja meg.

17. §. . . . Magukat önként biztosíthatják: 1. Az önnálló iparosok, 2. Minden kereskedő, aki a kereskedelmi és iparkamaráról szóló 1868 : VI. t.-cikk 27. §-ának rendelkezéseinek értelmében ipar- és kereskedelmi kamarai illetéket fizetni köteles.

20. §. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter e törvény hatálybalépését követő minden ötödik esztendőben biztosítástechnikai módszerrel felülvizsgálta, hogy a biztosításra ható tömegjelenségekben nem mutatkozik-e olyan mértékű eltolódás, amely a járulékkulcsszámnak változtatását teszi szükségessé. Ebből a célból az intézetnek az

öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló biztosítás minden fontos mozzanatára kiterjedő statisztikai megfigyelő szolgálatot kell szerveznie.

152. §. Az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló biztosításra vonatkozó statisztikai adatok összeállítására és feldolgozására a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal feladata.

A m. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak az e törvénnyel szervezett biztosítással kapcsolatos adatgyűjtő feladatait, a m. kir. Központi Statisztikai Hivatalról szóló 1897 : XXXV. t.-cikk 3. §-ának értelmében évi munkatervébe fel kell vennie. A biztosításra vonatkozó statisztikai eredmények közzétételére és az országgyűlés elé terjesztésére vonatkozólag az idézett törvénycikknek 5. §-át kell alkalmazni.

Az Országos Társadalombiztosító Intézet statisztikai szolgálata kiegészíti a m. kir. Központi Statisztikai Hivatalnak e szakasz első bekézdésének rendelkezésével megállapított eljárását.

Munkanélküliség és munkapiac.

Chômage et marché du travail en Hongrie.

Résumé. Les syndicats ouvriers ont enregistré 17.244 chômeurs fin février. C'est une diminution de 1.1% sur janvier dernier (17.8% sur février 1927); elle n'est pas considérable en elle-même, elle peut tout de même être considérée comme un présage favorable, vu que c'est précisément en février que le chômage atteint ordinairement son point culminant.

Par rapport à la moyenne des années 1924—1927, l'indice du chômage a été de 68.0 contre 68.7 en janvier.

A Budapest, on a inscrit 10.143 chômeurs (+4.5%); en province, 7101 (—8.0%); au total 15.221 hommes (88.3%) et 2023 femmes (11.7%). Le nombre des femmes a augmenté considérablement.

Le temps ayant favorisé la construction, le nombre des chômeurs est tombé à 3386 dans le bâtiment (—25.6% par rapport à janvier dernier). Aux employés d'hôtel et de restaurant, il a baissé de 17.4%; dans l'industrie du cuir, de 7.2%. C'est dans l'industrie du fer qu'on avait le plus de chômeurs (4624, soit 12.9% de plus qu'en janvier); dans l'industrie du bois, leur nombre s'est élevé de 22.0%. Aux travailleurs intellectuels, le chômage, après avoir diminué depuis quelque temps, a augmenté (+6.1%); malgré cela, c'est chez eux que l'indice a été le plus bas (51.5.).

Les Offices de placement ont enregistré 5.271 offres, 14.614 demandes et 3.415 placements (23.3%). Sur 100 offres, il y a eu, en moyenne gé-

nérale, 277 demandes (à Budapest, 327; à Miskolc, 387; à Debrecen, seulement 133).

Les établissements groupés dans la Centrale des Employeurs Hongrois ont occupé 164.288 ouvriers.

*

A szociáldemokrata és a keresztényszocialista szakszervezetek által nyilvántartott munkanélküliek száma együttesen 1928 február végén 17.244 volt, 1.1%-kal kevesebb, mint egy hónappal azelőtt, és 17.8%-kal kevesebb, mint 1927 február havában. A munkanélküliek száma általában, de különösen az iparforgalmi népesség körében, amelyről rendszeres adataink vannak, az idényszerű hullámváz hatása folytán rendszeresen február havában a legnagyobb, ezáltal azonban a január havi erős emelkedés dacára, valószínűleg elsősorban a februári kedvező időjárás következtében csak stagnálásról, sőt csekély mértékű javulásról számolhatunk be. Az előző években a februári állomány a januári létszámmal szemben 1924-ben +29.6%-os, 1925-ben —0.7%-os, 1926-ban +2.7%-os, végül 1927-ben —3.7%-os változást jelzett. Ezekben a viszonyszámokban természetesen mindenkor visszatükröződőtt a munkanélküliség általános (seculáris) irányzata is, ezért oly nagy az emelkedés a válságos 1924. évben s ugyancsak ezért legnagyobb a csökkenés mértéke a javuló 1927. évben. Az említett idénytényező okozza, hogy a javulás arányszáma, ha egyáltalán előfordult, februárban mindig alacsony

I. A szociáldemokrata szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek.

Nombre des chômeurs relevés par les syndicats social-démocrates.

Foglalkozás Profession	1927	1 9 2 8		
	II.	II.		
	Össz. Total	Össz. Total	Férfi Hommm.	Nő Femm.
Aranyműves Orfèvres	65	41	33	8
Borbély Coiffeurs	43	75	75	—
Bőrmunkás szűcsök Ouvriers en cuir	293	395	159	236
Bőröndös Faiseurs de malles	69	102	94	8
Cipész Cordonniers	505	488	412	76
Élelmezési munkás Ouvr. d'alimentation	706	597	597	—
Építőmunkás Ouvr. en bâtiment	5.034	3.341	3.341	—
Famunkás Ouvriers en bois	1.028	1.822	1.742	80
Fényképész Photographes	81	—	—	—
Grafikus Ouvriers graphiques	83	76	32	44
Gépjárművezetők Chauff. d'automob.	—	81	81	—
Húsipari munkás Ouvr. d'ind. de la viande	433	460	460	—
Kalapos Chapeliiers	103	77	38	39
Kereskedelmi alk. Empl. de commerce	204	126	113	13
Kesztyűs Gantiers	9	2	2	—
Könyvkötő Relieurs	253	343	131	212
Magántisztviselő Employés privés	1.092	491	273	218
Mintakészítő Faiseurs de modèles	72	62	62	—
Nyomdász Typographes	347	595	340	255
Pénzügyi tisztv. Empl. d'établ. de crédit	2.470	1.146	859	287
Pénzügyi segédm. Ouvr. auxil. d'établ. de crédit	30	14	14	—
Segédmunkás Ouvriers auxiliaires	9	16	16	—
Szabó Tailleurs	355	381	284	97
Szállítási munkás Ouvriers de transport	186	114	114	—
Szállodai, éttermi m. Ouvr. d'hôtel et de restaur.	540	557	415	142
Szobrász Sculpteurs	61	68	68	—
Textilmunkás Ouvr. d'industr. textile	32	39	18	21
Üveges Vitrriers	64	49	48	1
Vasmunkás Ouvriers en fer	5.221	4.424	4.377	47
Vegyész Chimistes	81	47	34	13
Zenész Musiciens	73	186	168	18
Összesen — Total:	19.542	16.215	14.400	1.815
Ebből Budapest Dont à Budapest:	11.343	9.114		

II. A keresztényszocialista szakszervezetek által kimutatott budapesti munkanélküliek.

Nombre des chômeurs à Budapest, relevé par les syndicats socialistes-chrétiens.

Foglalkozás Profession	1927	1 9 2 8		
	II.	II.		
	Összesen Total	Összesen Total	Férfi Hommes	Nő Femmes
Cipész és bőrmunkás — Cordonniers et ouvriers en cuir	16	26	23	3
Egészségügyi alkalmazott — Employés sanit.	86	78	10	68
Élelmezési munkás — Ouvriers d'alimentation	14	22	22	—
Építőmunkás — Ouvriers en bâtiment	106	45	45	—
Éttermi alkalmazott — Employés de restaurant	245	137	116	21
Famunkás — Ouvr. en bois	26	24	24	—
Festőmunkás — Peintres en bâtiment	31	23	23	—
Húsipari munkás — Ouvriers d'industrie de la viande	16	16	16	—
Kereskedelmi alkalmazott — Employés de commerce	74	125	107	18
Könyvkötőmunkás — Ouvriers relieurs	31	48	27	21
Magántisztv. — Employés priv.	134	108	62	46
Molnár és malommunkás — Meuniers et ouv. de moulin	—	—	—	—
Pénzügyi tisztv. — Garçons de bureau d'établiss. de crédit	152	129	129	—
Segédmunkás — Ouvriers auxiliaires	14	11	11	—
Szabómunk. — Ouvr. tailleurs	28	13	1	12
Textilmunkás — Ouvriers d'industr. textile	19	24	5	19
Vas- és fémmunkás — Ouvr. en fer et en métaux	440	200	200	—
Összesen — Total	1.432	1.029	821	208

színvonalú volt. Az 1928. év február hava e tekintetben közép helyet foglal el.

A III. tábla a visszatekintő adatokat terület és nem szerint szolgáltatja. Az 1924—1927. évek átlaga 25.362 munkanélküli volt, ezt százal egyenlőnek véve az 1928. év második hónapjának jelzőszáma 68,0, a januárinál (68,7) valamivel alacsonyabb, de az 1927. október havi minimumnál (44,1) jóval magasabb. A jelzőszám maximuma 1925. februárra esik (150,6).

A területi megoszlás tekintetében az irányzat február havában megfordult, amennyiben az előző két hónapi helyzettel ellentétben a munkanélküliek száma Budapesten 4,5%-kal nőtt s így a fővárosra a munkanélküliek 58,8%-a jutott, viszont a vidéken a munkanélküliség egy hónap alatt 8,0%-kal visszaesett, tehát vidéken a munkahiányban szenvedők

41.2%-a (7.101) egyén tartózkodott. Az előző hónapban száz munkanélküli közül Budapesten csak 55.7, a vidéken 44.3 munkanélküli találtatott. A vidék javára történt februári eltolódás azonban még nem jelenti a normális megoszlás bekövetkezését, mert az 1924—1927. évek átlagában a vidéki szakszervezetek a munkanélküli munkástörzsnek csak 35.3%-át mutatták ki a fővárosra így 64.7% maradt. Az eltérés tehát a vidék hátrányára februárban még 5.9%. Ezen a helyzeten valószínűleg a márciusban meginduló mezőgazdasági munkálatok fognak változtatni. A jövőben célszerűbb volna a munkanélküliségi adatokat a területi szempontból három csoportra bontani: 1. Budapest. 2. Ipari jellegű törvényhatóságú városok. 3. Az ország többi része. Ilyen irányú vizsgálódásra azonban még nem állnak adatok rendelkezésünkre.

A munkanélküliek *nem* szerinti megoszlása az előző hónappal szemben szintén változást mutat. A férfiak száma ugyanis 15.587-ről 15.221-re (2.3%-kal) fogyott, a nők ellenben 1.843-ról 2.023-ra (9.8%-kal) emelkedett. S így februárban a munkanélküliek közül 88.3% (januárban 89.4%) férfi és 11.7% (januárban 10.6%) nő volt. A férfiak javára mutató viszonylagos eltolódás a munkapiac javulásának előjele szokott lenni, mert a javulás kezdeti stádiumában új munkaalkalmak főleg férfimunkások számára szoktak keletkezni. A nők arányszáma azért nem jelentékenyen magasabb a normálisnál, amely az 1924—1927. évek átlagában 10.5%-ot tett.

Foglalkozás szerint az előző hónapok tarka változatossága és erős hullámozása februárban is folytatódott. Mind a gazdasági állapotok, mind az időjárás tekintetében legérzékenyebb ipar, az építőipar február hó folyamán 25.6%-os tekintélyes javulást jelez, ami ebben az évszakban ritkaság. Úgy látszik a zord és szokatlan hideg téli hónapokban félbehagyott építkezések a száraz, derűs februári napokon sok helyütt újra megindultak s ezen felül a tatarozási munkák is szereztek új munkaalkalmakat. Az építőiparban munkanélkül levők száma

III. Visszatekintő adatok a munkanélküliség alakulásáról.

Données rétrospectives sur la formation du chômage.

Év, hó <i>Année, mois</i>	Munkanélküliek száma <i>Nombre des chômeurs</i>					Jelzősz. (1924—1927 évi átlag = 100) <i>Indice moyenne de 1924—1927 = 100</i>
	Összesen <i>Total</i>	Ebből — Dont				
		Budapest <i>Budapest</i>	Vidék <i>Pro-vince</i>	Férfi <i>Hom-mes</i>	Nő <i>Fem-mes</i>	
1924 II.	25.103	18.189	6.914	21.004	4.099	98.9
1925 II.	38.206	23.861	14.345	34.456	3.750	150.6
1926 II.	30.872	18.901	11.971	27.971	2.901	121.7
1927 II.	21.035	12.836	8.199	18.569	2.466	82.8
" III.	19.654	12.607	7.047	17.283	2.371	77.4
" IV.	18.539	11.608	6.931	16.027	2.512	73.0
" V.	14.853	10.633	4.220	12.876	1.977	58.5
" VI.	13.110	9.473	3.637	10.749	2.361	51.7
" VII.	12.6.3	8.851	3.832	10.730	1.953	50.0
" VIII.	12.419	8.699	3.720	10.652	1.767	48.9
" IX.	11.565	8.165	3.400	9.859	1.706	45.6
" X.	11.188	7.809	3.379	9.483	1.705	44.1
" XI.	12.438	8.312	4.126	10.716	1.722	49.0
" XII.	14.368	8.956	5.412	12.668	1.700	56.7
1924—1927. évi átlag <i>moyenne</i>	25.362	16.419	8.943	22.705	2.657	100.0
1928 I.	17.430	9.710	7.720	15.587	1.843	68.7
" II.	17.244	10.143	7.101	15.221	2.023	68.0

még így is 3.386 (19.6%). A szállodai és éttermi alkalmazottak között 694 szenvedett munkahiányban, 17.4%-kal kevesebb mint az előző hónapban. Javulást találunk még a bőriparban, ahol 1.011 munkanélküli volt, a januári állománynál 7.2%-kal kevesebb. Azok a fontosabb iparok, amelyeknél számbevehető rosszabbodásról kell beszámolnunk, a vasipar, a faipar és a sokszorosító- és műipar, ami azt jelenti, hogy igazi emelkedő konjunktúráról még nem lehet szó. Legtöbb munkanélküli — 4.624 (26.8%) — a vasiparból került ki, ahol a munkanélküliek létszáma az előző hónappal szemben 12.9%-kal szaporodott. Kisebb létszám mellett

IV. A munkanélküliség jelzőszámai néhány fontosabb foglalkozási csoportnál (az 1924—1927. évi átlag = 100).

Indices du chômage pour quelques principaux groupes de professions (moyenne de 1924—1927 = 100).

Év, hó <i>Année, mois</i>	Vas- és fém- ipar — Indu- strie du fer et métallurg. <i>Ind.</i>	Faipar — Ind. du bois <i>Ind.</i>	Bőripar — Ind. du cuir <i>Ind.</i>	Ruházati ipar Ind. du vê- tement	Élelmészeti ipar <i>Alimentation</i>	Építőipar — Bâtiment	Sokszorosító- és műipar — Ind. poly- graph et d'art	Szállodai és ét- termi alk. — Employés d'hôtels et de restaurants	Szellemi mun- kások — Tra- vailleurs in- tellect.
1924 II.	120.3	31.4	97.3	71.7	116.9	186.4	83.5	141.3	12.9
1925 II.	136.1	156.9	214.1	147.2	141.5	224.9	90.2	151.2	144.4
1926 II.	108.3	189.2	137.2	177.4	120.6	153.6	96.4	121.9	106.9
1927 II.	96.2	57.6	85.1	133.4	89.3	100.5	83.1	78.0	102.8
1928 I.	58.6	82.8	105.0	123.4	83.0	89.0	97.1	80.1	48.5
1928 II.	66.2	101.1	97.3	128.5	83.7	66.2	109.1	66.7	51.5

(1. 846) jóval nagyobb a növekedés (22·0%) a faiparban, végül a sokszorosító- és műipar 12·4%-os növekedéssel 671 munkanélkülit mutat ki. Az állás nélkül maradt szellemi munkások száma februárban 1.996 volt, vagyis 6·1%-kal több mint az év első hónapjában. Úgy látszik a hónapok óta tapasztalt sekély depresszió a szellemi munka körében most kezdéi éreztetni hatását.

A munkanélküliség képe a fontosabb foglalkozási csoportok jelzőszámai alapján (IV. tábla) élénk hullámzást és változatosságot mutat. Az 1924—1927. évek átlagához viszonyítva legkedvezőtlenebb a jelzőszám a ruházati iparban (128·5), a sokszorosító- és műiparban (109·1) és a faiparban (101·1). Mind a három csoportnál emelkedtek a jelzőszámok, de legerősebb mértékben a faiparban, egy hónap alatt 82·8-ról 101·1-re. Kedvező jelzőszámokkal dicsekedhetik négy foglalkozási főcsoport, a szellemi munkásoké (51·5) a vas- és fémiparé (66·2), az építőiparé (szintén 66·2), továbbá a szállodai és éttermi alkalmazottaké (66·7). Ezek közül azonban az utolsó csoportnál és az építőiparban január óta lefelé mozgás, a másik két csoportban rosszabbodás állt be. Az élelmezési ipar, melynek jelzőszámai az 1924—1926. évek február hónapjában erősen az átlag fölött mozogtak, egy év óta keveset változott és 1928 február végén 83·7 volt.

Az *Állami Munkaközvetítő Hivatal* adatai szerint a hatósági munkaközvetítők forgalma 1928 február havában valamivel megesappant. A felajánlott munkahelyek száma ugyanis január óta 3·6%-kal 5.271-re, a jelentkezett munkakeresőké 1·3%-kal 14.614-re, a sikerült közvetítéseké pedig 7·3%-kal 3.415-re csökkent. A munkapiac kedvezőtlen alakulására jellemző az is, hogy az apadás százalékos aránya legnagyobb a közvetítéseknél, legkisebb a

munkakeresők számánál. Mindennek következtében száz munkahelyre januárban 271, februárban 277 munkakereső jelentkezett, akik közül januárban 24·9%, februárban 23·3% volt elhelyezhető. Sőt a munkaadók kívánságának is kisebb mértékben lehetett csak eleget tenni, amennyiben száz munkahely közül januárban 67·3, februárban 64·8 tölthetett be. Területi szempontból tekintve az adatokat Budapesten jóval mostohább, sőt igen kedvezőtlen volt a munkapiac helyzete. Itt ugyanis száz munkahelyre 327, a vidéken 219 munkakereső jutott és a munkakeresők közül a fővárosban 17·9%, a vidéken 32·7% kapott munkát. Szász hely közül Budapesten 58·7-re, a vidéken 71·7-re sikerült munkást közvetíteni.

A jelentékeny számú iparteleppel bíró vidéki városok közül a fővárost is meghaladó mértékben kedvezőtlen munkapiacot jelent Miskolc, hol száz munkahelyre 387 munkakereső tódult, míg Sopronban ez a viszonyszám 286, Győrött 233 volt. Aránylag legkiegyenlítettebb volt a mérleg Debrecenben (133). A munkakeresők tömegéből Szombathelyen 15·4%, Sopronban 18·8%, Miskolcon 22·1% jutott munkaalakalomhoz. Debrecenben száz munkakereső közül 68-at közvetítettek.

A *Magyar Munkaadók Központjában* tömörült vállalatok 1928 február havában 164.288 alkalmazottal dolgoztak, vagyis 0·8%-kal kevesebbel, mint az előző hónapban. Az alkalmazott munkások száma az utolsó három évben jelzőszámokban a következő volt:

1926 február	100·0
1927 február	104·7
1928 február	108·2

K. N. dr.

Munkanélküliség a külföldön az 1927. évben.

Chômage à l'Étranger en 1927.

Az 1927. év utolsó negyedéről közzétett nemzetközi adatok Európaszerte a munkapiaci viszonyok szezonális évvégi romlását mutatják. A munkanélküliség fokozódása a késő őszi és téli időszakban általában normális méretű volt s az előző évivel megegyező, vagy ahhoz hasonló lüneteket mutatott. Az *egész év* nemzetközi munkapiaci viszonyairól adatainkból konstruált kép *több általamban* a gazdasági viszonyok némi javulásának eredményeként *kedvezőbb az 1926. évinél* s enyhébb színben tünteti fel e súlyos szociális és gazdasági problémát, némely államban azonban 1927 folyamán sötétebb kép tárul elénk, mint az előző évben vagy években.

A munkanélküliség legerősebb mérvű és bizonyos mértékig a pénzérték hullámmal, majd a valutastabilizációs törekvésekkel kapcsolatba hozható romlását *Olaszországnak* grafikonunkban is ábrázolt adatsora mutatja. A teljesen munkanélkül lévők száma az olasz félszigeten az egész esztendőn át igen magas volt és fokozatos emelkedés után az év utolsó hónapjában 414.283-at ért el; 1921/22-ig kell visszamennünk, hogy ehhez hasonló magas számot találjunk az olasz munkanélküliségi statisztikában. Nem kevésbé kedvezőtlen a tendencia a részlegesen keresetnélkül állók létszámának alakulásában is.

Az 1926. év utolsó hónapjai óta bekövetkezett rosszabbodás Olaszország nem mindegyik tarto-

mányában volt egyenlő erős. Főleg Lombardia, Velence, Emilia és Puglie tartományok munkanélküliségi számának magasraszkökése idézte elő a táblázatban bemutatott kedvezőtlen folyamatot, míg néhány tartomány munkanélkülisége a tárgyalt egész év alatt csaknem változatlan maradt, alig ingadozott. Az 1927. évvégi létszámemelkedés min-

denesetre Olaszországban is főleg szezonjelenség: majdnem teljes egészében arra a két munkáskeresőre jutott, amely az idényváltozásokra legerősebben reagál, ú. m. az építő- és rokoniparbeli, valamint a mezőgazdasági munkásság csoportjára, ahol a munkahiányban szenvedők száma abszolúté is a legmagasabb.

A munkanélküliség külföldön.¹⁾

Chômage à l'Étranger.¹⁾

Év, hó Année, mois	A munkanélküliek száma ²⁾ — Nombre de chômeurs en ³⁾														
	Ausztriában Autriche	Belgiumban Belgique	Cseh-Szlovákiában Tcheco-Slovaquie	Dániában Danemark	Finnországban Finlande	Franciaországban France	Kanadában Canada	Lengyelországban ⁴⁾ Pologne	Nagy-Britanniában ⁵⁾ Grande-Bretagne	Németalföldön Pays-Bas	Németországban ⁶⁾ Allemagne	Norvégában Norvège	Olaszországban Italie	Svájcban Suisse	Svédországban Suède
1921. III. . .	9.790	69.714	.	69.387	2.927	91.225	34.106	80.000	1.355.206	53.964	212.276	.	250.145	39.831	40.561
VI. . .	11.035	66.408	.	46.533	937	47.331	23.866	115.000	2.171.286	31.283	177.916	.	388.744	45.176	40.525
IX. . .	10.594	71.246	.	47.138	1.369	21.797	15.530	70.000	1.484.829	27.564	181.853	.	473.216	53.480	40.847
XII. . .	16.713	49.851	.	74.581	2.127	10.032	24.311	173.000	1.934.030	65.313	97.687	.	541.775	65.164	47.668
1922. III. . .	42.231	38.050	.	86.627	2.861	8.474	15.173	73.000	1.765.329	51.250	71.004	.	498.606	69.099	45.879
VI. . .	33.355	19.068	.	33.262	799	4.884	8.101	105.000	1.502.955	32.019	36.350	.	372.001	59.456	27.547
IX. . .	38.000	9.397	.	27.281	791	2.830	4.568	68.000	1.414.378	30.725	52.349	3.750	312.714	49.512	20.109
XII. . .	117.144	11.748	.	52.597	1.294	2.644	9.982	75.000	1.431.929	49.608	182.955	5.086	381.968	53.423	27.764
1923. III. . .	152.830	4.788	.	40.684	1.242	2.571	10.185	114.570	1.303.476	42.417	340.711	4.876	280.701	44.909	25.678
VI. . .	92.789	5.605	.	20.722	512	2.087	5.209	76.397	1.295.136	27.409	235.556	2.661	216.287	25.583	12.903
IX. . .	78.787	3.008	.	19.602	676	1.363	3.018	52.420	1.344.667	32.709	501.544	2.521	180.634	22.830	10.752
XII. . .	98.050	11.017	.	50.148	779	440	11.767	67.581	1.226.641	44.185	1.304.973	4.468	258.580	26.873	18.533
1924. III. . .	106.908	4.060	.	43.184	1.620	1.022	10.051	109.531	1.187.683	29.320	674.606	4.101	218.740	21.380	29.700
VI. . .	63.556	6.659	.	13.116	672	527	9.250	137.830	1.084.517	15.843	340.774	1.714	130.793	10.938	15.100
IX. . .	77.550	4.597	.	15.121	1.186	447	9.156	156.110	1.240.045	22.716	362.997	1.830	115.590	8.718	15.200
XII. . .	154.491	9.344	.	45.206	2.234	509	18.373	161.940	1.260.465	34.910	282.645	4.386	150.449	11.419	33.900
1925. III. . .	175.581	9.414	.	40.055	3.502	1.031	13.631	183.730	1.307.937	25.718	211.259	4.018	142.552	10.185	27.200
VI. . .	118.366	6.483	6.086	24.135	1.155	626	9.578	171.650	1.406.155	18.243	130.116	3.256	85.532	8.064	19.000
IX. . .	119.004	4.758	9.775	26.489	2.011	618	8.274	195.050	1.423.566	21.182	168.657	4.934	82.764	10.356	20.700
XII. . .	207.834	16.897	17.196	85.944	2.176	645	11.716	311.090	1.243.087	44.660	706.189	9.363	122.200	17.027	45.900
1926. I. . .	231.361	16.159	.	83.700	3.832	534	11.907	301.457	1.317.535	49.633	815.434	8.305	156.139	20.525	34.601
II. . .	228.763	9.616	25.333	73.895	3.462	713	12.000	302.179	1.247.823	28.999	786.263	8.642	125.803	18.138	32.695
III. . .	202.394	8.489	27.535	58.014	2.222	543	11.069	295.529	1.171.136	22.338	727.312	9.237	109.471	14.307	36.300
IV. . .	173.115	7.395	30.056	47.516	1.961	442	11.093	272.414	1.093.829	18.414	655.537	9.137	98.216	11.320	29.220
V. . .	154.821	6.075	33.670	41.813	1.273	386	7.442	256.934	1.719.369	17.904	639.751	8.348	98.490	10.703	22.413
VI. . .	150.981	5.200	40.034	42.998	924	489	5.965	243.302	1.751.133	16.983	627.287	7.751	83.264	10.272	23.800
VII. . .	152.495	5.158	46.052	46.761	949	342	3.226	223.474	1.737.260	19.683	599.917	7.137	79.658	11.013	20.206
VIII. . .	151.054	7.268	46.129	47.713	1.212	369	3.384	205.393	1.684.507	20.805	567.541	7.462	83.090	10.818	19.511
IX. . .	148.111	6.818	42.601	44.677	1.325	335	4.837	185.207	1.648.322	20.695	513.364	7.719	89.434	12.803	23.500
X. . .	151.183	8.088	35.948	50.000	1.813	429	3.929	167.826	1.635.886	21.341	476.952	8.425	112.922	14.253	29.300
XI. . .	168.820	8.217	29.020	61.467	2.330	571	7.032	168.008	1.630.142	25.899	484.978	.	148.821	16.366	34.200
XII. . .	205.350	15.804	29.295	88.854	2.172	17.178	9.349	190.140	1.431.840	35.689	572.653	.	181.493	17.900	47.950
1927. I. . .	235.464	15.920	33.279	87.100	3.633	56.275	9.748	208.536	1.451.103	45.658	585.687	10.290	225.346	19.370	39.344
II. . .	244.257	13.856	31.431	87.100	3.029	80.941	10.596	213.592	1.315.444	41.142	559.621	10.618	259.059	19.201	39.772
III. . .	208.346	11.294	27.074	72.900	2.104	70.381	8.975	205.770	1.187.782	26.949	420.550	9.879	227.947	13.568	36.103
IV. . .	181.175	10.947	22.356	64.800	1.702	58.462	9.871	190.578	1.133.090	22.154	326.786	9.352	215.316	11.220	31.882
V. . .	158.332	9.146	18.057	55.200	1.239	39.555	8.515	174.349	1.058.791	18.661	262.302	8.797	216.441	9.547	25.460
VI. . .	145.136	8.823	13.833	50.700	1.130	23.710	5.410	159.365	1.069.386	17.736	239.597	7.655	214.603	7.735	24.999
VII. . .	136.909	7.850	11.845	47.500	882	16.994	5.539	147.713	1.113.963	20.593	211.380	6.964	263.091	8.404	21.254
VIII. . .	135.938	7.542	10.032	45.300	1.221	14.825	6.210	132.952	1.129.958	19.525	181.497	6.903	291.821	8.854	20.163
IX. . .	129.948	8.595	9.609	44.500	1.251	11.272	5.314	116.843	1.126.267	20.161	178.916	7.380	305.930	8.335	22.347
X. . .	127.352	8.746	8.677	46.700	1.621	8.642	6.743	115.732	1.156.273	20.172	177.012	7.757	332.240	9.873	27.385
XI. . .	159.783	8.595	10.850	59.000	2.449	10.080	8.888	136.738	1.209.686	20.759	294.413	7.852	375.734	12.079	33.563
XII. . .	207.120	22.526	10.839	83.400	2.152	13.221	.	165.298	1.194.305	59.032	519.573	.	414.283	13.701	50.655

¹⁾ L. — Voir Bull. Mens. de Stat. (Soc. des Nations). — ²⁾ Az adatok csak a teljes munkanélküliekre és részben a szervezett munkásságra, részben a munkahiány esetére biztosítottakra, részben a segélyezettakra, részben a hatóságilag nyilvántartottakra (l. bővebben M. St. Sz. 1924. 182—184. l. és 1927. 213. l.) vonatkoznak. — Ces chiffres ne concernent que les chômeurs complets et, en partie, les ouvriers syndiqués; en partie ceux assurés contre le chômage; en partie les ouvriers secourus; en partie les ouvriers enregistrés. — ³⁾ 1926-ban és 1927-ben csak a hatósági munkaközvetítő hivatalok által nyilvántartott munkanélküliek. — Pour 1926 et 1927, seulement les chômeurs relevés par les Offices de placement. — ⁴⁾ 1922 április óta az Ír szabad állam nélkül. — Depuis avril 1922, Etat libre d'Irlande exclu. — ⁵⁾ A szénbányászstrájkban résztvevő munkásság nélkül. — Non compris les ouvriers en grève dans les mines de charbon. — ⁶⁾ 1927 januártól a bányamunkásokkal együtt. — A partir de janvier 1927, y compris les ouvriers de mine.

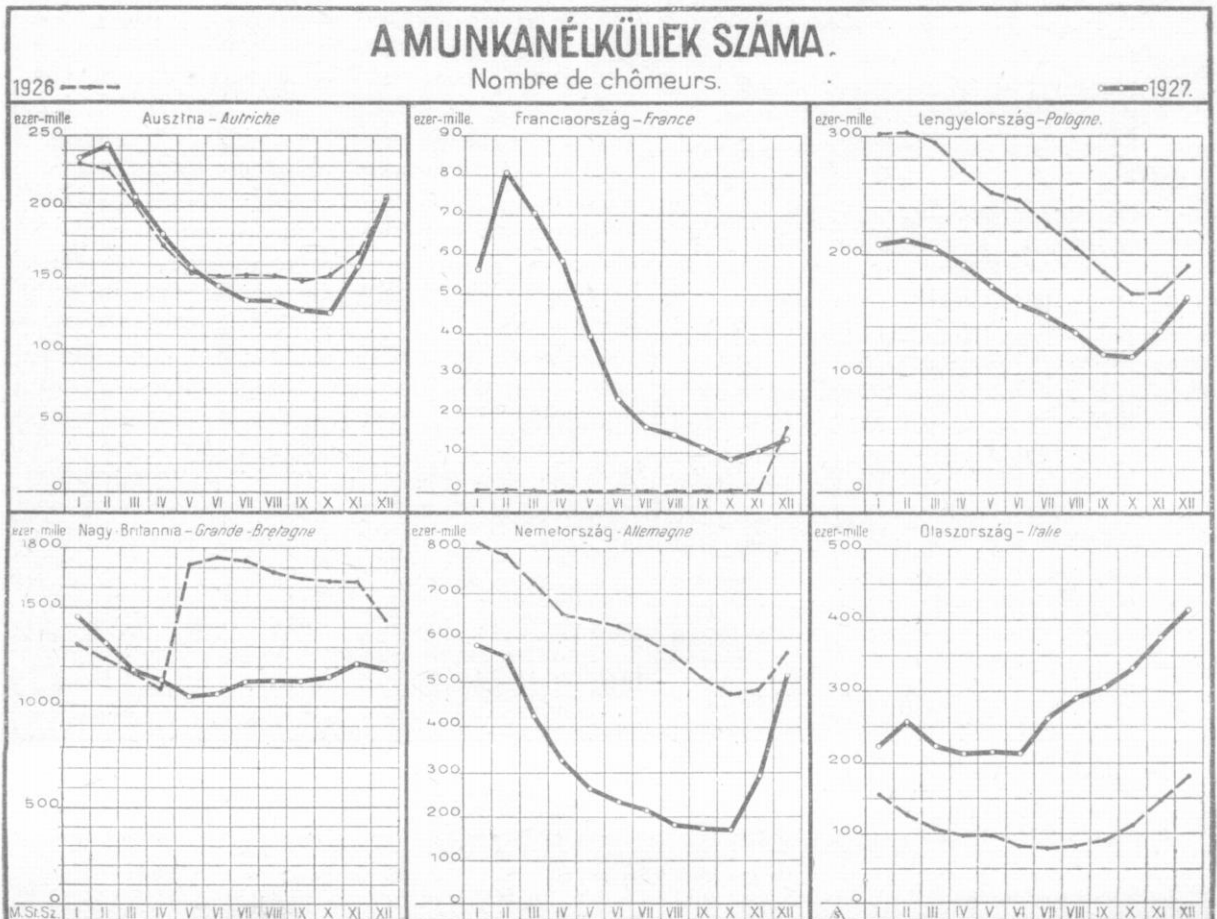
A munkanélküliségi válság erősödését alábbi negyedévvégi adatok kellően szemléltetik:

Hó	A teljes munkanélküliek száma			A részleges munkanélküliek száma		
	1925	1926	1927	1925	1926	1927
	III.	142.552	109.471	227.947	14.282	8.333
VI.	85.532	83.264	214.603	6.944	6.650	103.792
IX.	82.764	89.434	305.930	7.223	14.519	133.568
XII.	122.200	181.493	414.283	8.870	10.216	140.121

A másik nagy állam, amelynek 1927. évi munkanélkülisége az előző évinél kedvezőtlenebb folyamatot mutat, Franciaország (l. a grafikont), ahol az évek óta tartó munkahiányt 1926 decemberében munkahiány, váratlanul fellépő munkanélküliség váltotta fel, s a munkapiacra különösen 1927 elején aggasztó rosszabbodás állott be. Tavasszal azután a munkanélkül lévők számának erős megfogyatkozása következett be, a munkanélküliség adatsora azonban az év hátralévő részében is lényegesen erősebb mérvű maradt, mint 1926-ban, bár Európa többi nagy államának adataihoz képest, változatlanul jelentéktelen. Az év elején magasraemelkedő munkanélküliség ellanybulása nem annyira a francia ipar jobb foglalkoztatásával, mint inkább a munkásbevándorlás csökkenésével és viszont a

munkanélkül álló külföldi munkásság visszavándorlásának fokozódásával magyarázható. A francia kormány az 1921. évi munkanélküliségi krízishez hasonlóan, 1927-ben is megtette a szükséges intézkedéseket az idegen munkáselem visszavándorlásának megkönnyítése, illetve az országba irányuló munkásbevándorlás korlátozása céljából. Törekvéseit siker koronázta, ami nemcsak a munkahiányban szenvedők számának fokozatos visszaeséséből, de a munkásvándorlási statisztika adataiból is kitűnik: a háború befejezése óta állandó pluszt mutató, erősen ipari jellegű munkásvándormozgalom irányzata 1927-ben megváltozott; a külföldi ipari munkásság betódulása megcsappant (és kisebb mértékben a mezőgazdasági munkásságé is), viszont, és pedig főleg az olasz munkáselem tömeges hazatelepülése folytán a hazájukba visszavándorló idegen munkások száma nagyon megnövekedett; végeredményben (előzetes adatok szerint) ez utóbbiak száma mintegy 20.000 fővel meghaladta az 1927-ben bevándorló munkásokét.

Javuló munkapiaci viszonyokat találunk 1927-ben Nagy-Britanniában és Németországban. Különösen a Németbirodalom munkanélkülisége fejlődött az 1927. év túlnyomó részében jó irányban.

A teljesen munka nélkül álló szervezett munkásság száma¹⁾ a januári 585.687-ről októberig 177.012-re csökkent és a kedvező tüneteket mutató nyári, valamint őszi idény után csak az év utolsó két hónapjában vett, igaz, hogy legalább részben szezonszerű okokkal magyarázható kedvezőtlen irányzatot: a novemberről decemberre rendkívül erősen emelkedő munkanélküliség veszedelmesen az 1926 decemberi viszonyokhoz közel hozta grafikonunknak a teljesen munka nélkül lévő szakszervezeti munkásságra vonatkozó vonalát. Míg a teljesen munkanélküliek száma a szeptember-december hónapokban 178.916-ról 519.573-ra, aránya pedig a szervezett munkástörzshöz viszonyítva 4·6%-ról 12·9-re (1925 dec.-ben 19·4, 1926 dec.-ben 16·7%) emelkedett, a részleges munkanélküliség növekedése valamivel enyhébb; a rövidített munkaidő mellett alkalmazásban állott munkások száma szeptemberről októberre 93.113-ról 79.076-ra szállott alá, majd novemberben 86.905-re, decemberben pedig 123.207-re nőtt és arányszáma az év végén 3·1%-ot (1925 dec. 19·8, 1926 dec. 7·3%) tett. A szervezett munkásság teljes és részleges munkahiányának mérlegelése alapján számított foglalkoztatottsági index (teljes foglalkoztatás = 100), októberben 95·1-del állott az évi maximumon, majd novemberben 92·1-re és decemberben 86·4-re hanyatlott vissza; a viszonyok ugyan kedvezőbbek, az évvégi irányzat azonban rosszabb, mint 1926-ban, amikor a három utolsó hónapról 83·2, 83·7 és 81·4-es indexet jelzett a német statisztika. Az 1927 téli idény az építőipart jóformán átmenet nélkül, hirtelenül hozta súlyos helyzetbe, míg a faipar az idénymunkanélküliséggel szemben ezúttal sokkal ellentállóbbnak mutatkozott. Az alkalmazási lehetőségek romlása a ruházati- és bőripari adatokból is előtűnik, viszont a textilipari munkanélküliség alig emelkedett.

A szakszervezeti munkanélküliek adatsorához hasonló folyamatot mutatott 1927 utolsó negyedében a munkanélküli segélyt húzók (Hauptunterstützungsempfänger) létszáma is, mely a szeptember-október havi javulás után az utóbbi hóban kimutatott 339.982-ről novemberben 604.509-re, decemberben pedig 1.187.274-re ugrott fel. A munkaviszonyok ilyen irányú fejlődésében elsősorban az idénymunkálatoknál alkalmazottak tömegesebb elbocsátása, de némi gazdasági feszültség, sőt bizonyos mértékig a segélyezésre jogosultak körének október 1-gyel kezdődő kiterjesztése is visszatükröződik. Ugyancsak növekedett a válságsegélyt élvezők (Kriesenunterstützte) száma is, a szeptember 15-i 136.576-ról a dec. 31-i 211.472-re és viszont a szükségmunkálatok (útépítések és más külső munkák) téli szünetelése következtében természetszerű-

leg 92.858-ról 21.193-ra esett a szükségmunkások adata. A Birodalmi Statisztikai Hivatal szerint¹⁾ a munkahiányban szenvedőknek a különféle adatok egybevetésével számított kb. teljes száma az év utolsó három hónapjában 1926 negyedik negyedéhez viszonyítva a következő volt:

I d ő p o n t	A munkanélküliek becslésszerinti teljes száma	
	1926 (1927)	1927 (1928)
November 1.	2,014.000	697 000
December 1.	2,009.000	1,049 000
Január 1.	2,350.000	1,736.000

Nagy-Britannia és Észak-Irország munkanélküliségi adatai jóval kedvezőbb képet nyújtanak a munkapiacról az 1926. évi válságos helyzethez. De nemcsak az előző évhez, hanem a háború — helyesebben a leszerelés befejezése, 1920 — utáni egész időszakhoz képest is javulás mutatkozott 1927-ben a brit munkapiacra. Ezt bizonyítják a munkanélkül álló munkásoknak a biztosított létszámhoz viszonyított alábbi százalékszámai:²⁾

	Évi átlag	Dec. havi adat
1921	17·0	17·9
1922	14·3	12·8
1923	11·7	10·6
1924	10·3	10·7
1925	11·3	10·4
1926	12·5	11·9
1927	9·7	9·8

Az 1927. évről újólag közölt korigált arányszámok szerint az évi minimum májusban 8·7% volt; ez a szám, valamint a júniusi 8·8-es arány is alacsonyabb az 1920 óta eddig kimutatott (1926 április havi) minimális arányszámnál. Az 1927. év folyamán egy-egy iparág tevékenységét korlátozó, részben idényszerű depresszió a munkanélküliség kedvezőtlenebbre fordulását komolyabb mértékben még a téli hónapokban sem idézte elő. A szénbányászatról a befejezését követő gyorsütemű javulás újszólván minden iparágat kedvezőbb körülmények közé hozott, s az évvégi helyzet az 1926 decemberihez viszonyítva, mely utóbbi időpont még a válságos periódusba esett, természetszerűleg mindenütt kedvező. Megemlítendő azonban, hogy a szénbányászat valamivel kedvezőtlenebb helyzetben dolgozott, mint két év előtt, amikor (1925 decemberben) a munkanélküliségi arány ebben az iparcsoportban 11·3% volt, míg most, 1927 decemberében 17·3-et tett. A szénbányászat mellett a hajóépítőipari, továbbá az építő- és a szállodaiipari munkahiány emelkedett valamelyest az elmúlt év végén. Mint a legtöbb államban, Nagy-Britanniában

¹⁾ Ezekben a számokban a mezőgazdasági munkásság nem foglaltatik benn

¹⁾ L. Wirtschaft und Statistik.

²⁾ L. The Ministry of Labour Gazette.

sem teljes a munkanélkülieknek táblázatunkban feltüntetett létszáma. Német statisztikai becslés szerint a kimutatott adatokhoz hozzászámítandó a szegénysegélyt húzó, de munkaképes, munkahiányban szenvedő egyének száma, akik a törvényes szabályozás szerint munkanélküli segélyben nem részesülhetnek. Ezek számbavételével a munkanélküliek száma a brit szigetszoporton november elején mintegy 1·42 millió volt.

— Nagy-Britannia és Észak-Írország adatainak egészítéséül alábbiakban közöljük az *Ir szabad állam* táblázatunkból hiányzó munkanélküliségi adatait:

H ó	A munkanélküliek száma		
	1925	1926	1927
III.	59.362	34.331	27.105
VI.	44.795	31.248	22.776
IX.	29.837	25.063	.
XII.	35.858	27.014	.

1927 augusztusában 22.122, november havában pedig 25.586 munkanélküli volt az Ir szabad államban, ami a munkanélküliség esetére biztosítottak összlétszámához viszonyítva 11·6%-nak felel meg.

Közép-Európa államai és az utódállamok közül 1927 folyamán *Cseh-Szlovákiában* mutatkozott a legkedvezőbb folyamat, míg *Ausztriában* magas munkanélkülisége az egész évben kb. az 1926-ossal párhuzamosan alakult (l. a grafikont is). Az évvégi általános szezonjelenség, a munkanélküliség fokozódása természetesen Ausztriában sem maradt el: az építőipar munkanélkülieinek száma a szeptemberben feljegyzett 10.588-ról decemberben 44.739-re emelkedett és más kisebb iparcsoportok mellett a ruházati iparban is elég tekintélyes rosszabbodás mutatkozott, valamint az ipari segéd munkások csoportjában, ahol a kereset nélkül állók állandóan magas száma a nehéz elhelyezkedési lehetőségek miatt szeptember-december hónapokban 44.768-ról 63.780-ra szökött fel. Az osztrák munkanélküliség 1926 utolsó negyedévi adatainak értékelésénél figyelemmel kell lenni arra a körülményre is, hogy a 60 évnél idősebb munkanélküliek kb. 17—20.000 főnyi létszáma október 1. óta ez adatokban nem szerepel: ez a munkáscsoport ugyanis a munkanélküli gondozás hatásköréből az öregségi gondozás hatásköre alá utaltatott. Ha ezek számát is figyelembe vesszük, az 1926 december havi létszámmal (205.350) szemben mintegy 20.000 főnyi többletet mutat Ausztria múlt évvégi munkanélkülisége.

Az ország gazdasági tevékenységének fokozódása, iparának jobb munkaviszonyai *Lengyelországban* a munkanélküliség enyhülését idézték elő. A munkahiányban szenvedők száma itt a februári 213.592-ről októberig 115.732-re esökkent s bár decemberig a szokásos téli munkanélküliségi hullámmal 165.268-ra emelkedett, az előző decemberi

190.140-es adattól elég messze maradt. A lengyel statisztika szerint a nem kvalifikált munkásság körében mutatkozott a munkanélküliség legerősebb mérvű ingadozása, amely egyúttal a végszámok alakulását is a legerőteljesebben befolyásolta: ezek között ugyanis februárban 87.578, szeptemberben 39.131, novemberben pedig 54.018 állott munkanélkül. Az egyes tartományok közül Szilézia, Lodz és Kielce produkálják most is a legnagyobb számokat.

Hollandiában 1927 folyamán a munkapiac az előző évihez nagyon hasonló viszonyok uralkodtak s a munkanélküli létszám kis ingadozással április-november hónapokban állandóan 20.000 körül mozgott, decemberben azonban rendkívül magasra (59.032-re) szökött fel; a munkanélküliség esetére biztosítottak 6—7%-a volt munkanélkül (kivéve decemberben, amikor jóval magasabbra emelkedett). *Belgiumban* ez az arány ugyanakkor 1·2—1·4%-ot tett s csak decemberben nőtt 3·6-re, amikor az abszolútszám is a novemberi 8.595-ről 22.526-ra emelkedett. Az egész éven át kedvezőtlenebb adattal találkozunk Belgium részleges munkanélküliségi statisztikájában: az előző év december havában kimutatott rövid munkaszakaszos munkásszámot (17.889) 1927 mind egyik hónapjának adata meghaladta, sőt a decemberi létszám, 35.006 (a biztosítottak 5·6%-a) közel kétszerese volt a tizenkét hónap előttié. Kiseb téli emelkedés, de általában kedvező irányzat mutatkozott *Svájc* munkapiacán.

Az északi és skandináv országok közül *Norvégiának* a táblázatban közölt munkanélküliségi adatai csupán a 10 munkás szakszervezet statisztikáját tartalmazza. Ez a statisztika a legújabb népszövetségi „Bulletin mensuel”-ben a munkaközvetítő hivatalokban regisztrált munkanélküliek adataival egészült ki. Ez az új statisztika, amelynek legjellemzőbb évi négy adatát alábbi táblázatunkba foglaltuk, az előző két év adataihoz viszonyítva csak 1925-tel szemben mutat bizonyos mértékű növekedést:

H ó	A munkanélküliek száma		
	1925	1926	1927
III.	15.522	26.392	29.112
VI.	9.963	19.300	19.854
IX.	12.646	20.128	18.915
XII.	26.276	30.558	28.532

Norvégiában, ahol a szakszervezeti tagoknak kb. egynegyede (novemberben 24·8%-a) állott munkanélkül, de *Dániában* is elég magas a munkanélküliség. Itt a szervezett munkásságból a nyári hónapokban 16—17% szenvedett munkahiányban, majd decemberben 30·5-re emelkedett ez az arány. Ugyancsak erős decemberi növekedést, de általában alacsonyabb munkanélküliségi színvonalat jelez a *svéd* statisztika, ahol a szakszervezetekbe tömő-

rült munkások közül augusztusban 7·9, decemberben 18·6% volt munka nélkül. Állandóan elég kis számokat mutat *Finnország* munkanélküliségi statisztikája. A táblázatunkban nem szereplő két balti állam közül, amelynek munkanélküliségi adatai ismeretesebbek, *Lettországban* valamivel több munkanélküli munkás van, mint *Esztországban*:

H ó	A munkanélküliek száma					
	Esztországban			Lettországban		
	1925	1926	1927	1925	1926	1927
III.	2.867	1.916	4.405	4.214	3.659	4.028
VI.	1.771	1.051	1.907	1.169	936	882
IX.	883	811	1.201	910	932	1.422
XII.	3.213	3.807	4.437	5.097	5.234	6.399

Az Európán kívüli államok közül táblázatunk csupán *Kanada* adatsorát tartalmazza, ahol a szervezett munkásságnak 3—6%-a volt munkanélküli 1927-ben. Valamivel nagyobb arányú munkanélküliséget találunk a táblázatban nem szereplő *Ausztráliában* és egy kevéssel még nagyobbat (kb. 10%-osat) Új-Zélandon. Mindezeknek az adatoknak összehasonlításánál azonban nem szabad szem elől téveszteni, hogy a *nemzetközi munkanélküliségi statisztika módszere csaknem országonként eltérő* és az adatok tekintélyes része, akár a szakszervezeti, akár a munkásbiztosítási statisztika szolgáltatja is azokat, más és más munkástömegre vonatkozik.

Th. L. dr.

© MEZŐGAZDASÁG ©

Mezőgazdasági termelésünk az 1926/27. gazdasági évben.

Production agricole de la Hongrie dans l'année agricole 1926—27.

Résumé. Dans l'année agricole 1926—1927, la superficie semée en froment a augmenté sensiblement (7·8%); la production de cette plante agricole, la plus importante en Hongrie, présente une tendance toujours croissante. En conséquence des dispositions prises par le ministère de l'Agriculture, les superficies ensemencées ont considérablement augmenté pour le houblon (276·7%) et le lin (19·9%); les cultures de tabac et de pommes de terre ont aussi pris de l'extension (9·8 et 5·7%). Par contre, ont diminué les superficies semées en colza (34%), avoine (6·3%), seigle (5·2%) et orge (5·2%).

Par les sinistres, 1% des superficies ensemencées a été totalement ruiné. C'est le seigle d'automne qui en a souffert le plus, par suite de la gelée de mai; aux autres plantes agricoles, les dégâts causés se répartissent assez proportionnellement.

L'augmentation de la superficie ensemencée en froment n'a pas été proportionnelle au résultat de la production. La récolte moyenne y est restée de 5·1% au-dessous de l'année agricole 1925—1926; si elle avait été égale à celle de l'année précédente, on aurait produit 1,119.828 q de plus. La moyenne de la production du seigle fut beaucoup plus mauvaise, à cause de la gelée de mai: elle a été inférieure de 22·7% à celle de 1925—1926. La moyenne du rendement a également dimi-

nué pour l'orge, l'avoine et le maïs; parmi les principaux produits, elle n'a augmenté quelque peu que pour la pomme de terre.

Quant aux plantes commerciales, la moyenne de la production du tabac et des filasses de chanvre a dépassé légèrement l'année dernière; par contre, celle du colza, des filasses de lin et des grains de chanvre et de lin a été inférieure à 1925—1926. Le rendement moyen des principales herbes fourragères a également diminué.

On constate avec regret qu'en général, les résultats de la production ont été bien plus faibles que dans l'année agricole précédente.

*

Az elmúlt gazdasági év termőterületére, valamint termésmennyiségére vonatkozó statisztikai adatok vizsgálatánál, mint összeállításunknak az 1925/26. évről is visszatekintő adataiból megállapíthatjuk, egyik legfeltűnőbb jelenség a búzával bevetett terület elég nagyarányú (7·8%) növekedése. Legfontosabb gazdasági növényünk termelése tehát még mindig emelkedő tendenciát mutat. Százalékos arányban a búzavetésterület emelkedésénél sokkal kimagaslóbb a komló bevetett területének (276·7%) ugrásszerű emelkedése. Ez a hatalmas előtörés a földművelésügyi kor-

**A bevetett és learatott terület kiterjedése, valamint a termés átlaga és mennyisége
az 1925/26. és 1926/27. gazdasági években.**

Superficies ensemencées et récoltées; moyenne et quantité de la récolte dans les années agricoles 1925-26 et 1926-27.

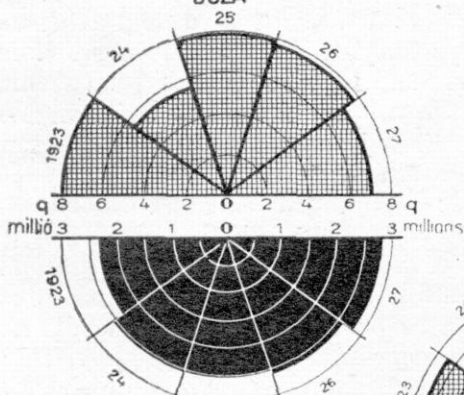
A termés neve <i>Designation</i>	Bevetett <i>Superficie ensemencée</i>	Learatott <i>Superficie récoltée</i>	Bevetett <i>Superficie ensemencée</i>	Learatott <i>Superficie récoltée</i>	Termésátlag kat. holdankint <i>Récolte moyenne par arp. cad.</i>		Termés mennyisége <i>Quantité de la récolte</i>	
	terület 1000 kat. holdakban <i>milliers d'arp. cad.</i>				q		1000 q-ban <i>milliers de q</i>	
	1925/26		1926/27		1925/26	1926/27	1925/26	1926/27
1. Gabonaneműek — Céréales								
Búza — <i>Froment</i>	2.642	2.606	2.847	2.828	7·8	7·4	20.387	20.938
Rozs — <i>Seigle</i>	1.229	1.216	1.165	1.113	6·6	5·1	7.980	5.681
Árpa — <i>Orge</i>	748	738	710	705	7·5	7·3	5.554	5.157
Zab — <i>Avoine</i>	486	478	454	452	7·5	7·2	3.600	3.268
Egyéb gabonanemű — <i>Autres céréales</i>	22	21	19	19	—	—	119	99
Együtt — <i>Ensemble</i>	5.127	5.059	5.195	5.117	—	—	37.640	35.143
2. Hüvelyesek — Légumineuses								
Együtt — <i>Ensemble</i>	28	28	28	28	—	—	164	144
3. Kapásnövények — Cultures sarclées								
Tengeri — <i>Maïs</i>	1.876	1.850	1.856	1.846	10·5	9·4	19.443	17.361
Burgonya — <i>Pommes de terre</i>	441	436	453	451	42·9	44·4	18.746	20.049
Takarmányrépa — <i>Better. fourragère</i>	172	168	176	175	144·5	140·3	24.321	24.580
Cukorrépa — <i>Betterave à sucre</i>	112	110	112	112	131·4	129·8	14.446	14.554
Egyéb kapásnövény — <i>Autres cultures sarclées</i>	36	36	37	37	—	—	2.557	2.718
Együtt — <i>Ensemble</i>	2.637	2.600	2.634	2.621	—	—	79.513	79.262
4. Kereskedelmi növények — Plantes commerciales								
Dohány — <i>Tabac</i>	37	36	41	41	7·2	7·7	260	313
Repcé — <i>Colza</i>	25	25	16	16	5·6	4·8	139	79
Kendermag — <i>Graine de chanvre</i>	19	18	16	16	2·9	2·7	52	42
Kenderrost — <i>Filasse de chanvre</i>	3	3	4	3	5·1	4·4	92	68
Lenmag — <i>Graine de lin</i>	3	3	4	3	2·9	2·4	9	8
Lenrost — <i>Filasse de lin</i>	3	3	4	3	5·0	3·9	14	14
Egyéb keresk. növény — <i>Autres plantes commerc.</i>	14	14	21	21	—	—	53	70
Együtt — <i>Ensemble</i>	98	96	98	97	—	—	619	594
5. Szalastakarmány — Herbes fourragères								
Bükkönyfélék — <i>Espèces de vesce</i>	344	342	344	343	18·6	17·9	6.363	6.131
Lucerna — <i>Luzerne</i>	305	303	297	297	23·6	21·1	7.148	6.257
Lóhere — <i>Trèfle</i>	256	255	276	276	21·1	18·4	5.389	5.073
Egyéb szalastakarmány — <i>Autres herbes fourrag.</i>	245	242	241	241	—	—	25.642	21.894
Együtt — <i>Ensemble</i>	1.150	1.142	1.158	1.157	—	—	44.542	39.355
6. Egyéb főtermény — Autres cultures principales								
Együtt — <i>Ensemble</i>	58	57	64	63	—	—	1.741	2.019
7. Utónövények és mellékterm. — Plantes tardives et secondaires								
Együtt — <i>Ensemble</i>	—	—	—	—	—	—	9.768	9.016
8. Szalma, szár és kóró — Paille et tige								
Együtt — <i>Ensemble</i>	—	—	—	—	—	—	95.573	89.411
Bevetett és learatott terület összesen — Superficie ensemencée totale								
Ugar — <i>Jachère</i>	9.097	8.982	9.177	9.084	—	—	—	—
Együtt — <i>Ensemble</i>	481	—	428	—	—	—	—	—
Szántóföld, terület és termés össz. — Terres labourables et récolte au total								
Együtt — <i>Ensemble</i>	9.578	—	9.605	—	—	—	269.560	254.944

TERMÉSÁTLAG ÉS BEVETETT TERÜLET.

Moyenne de récolte et superficie ensemencée.

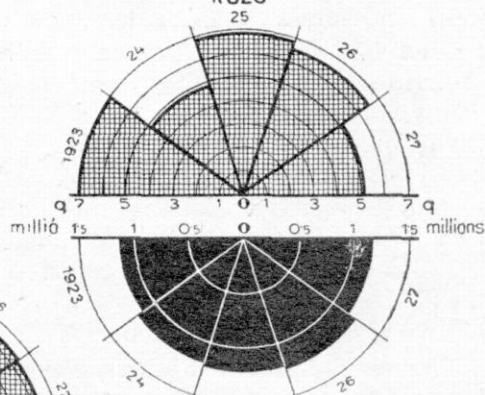
1923-27.

BÚZA

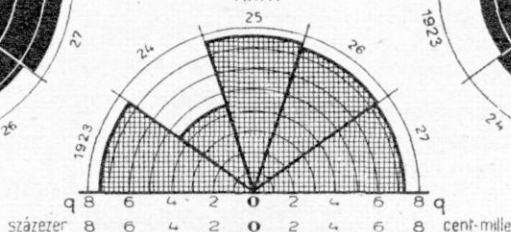
Froment

ROZS

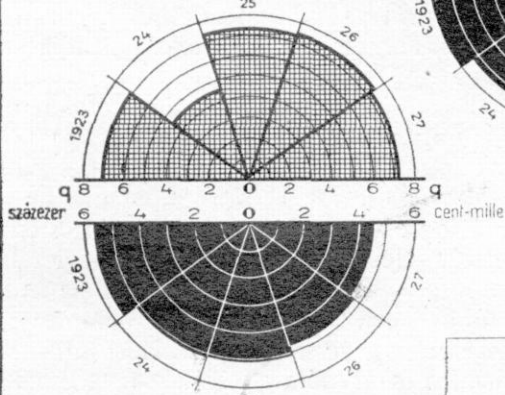
Seigle

ÁRPA

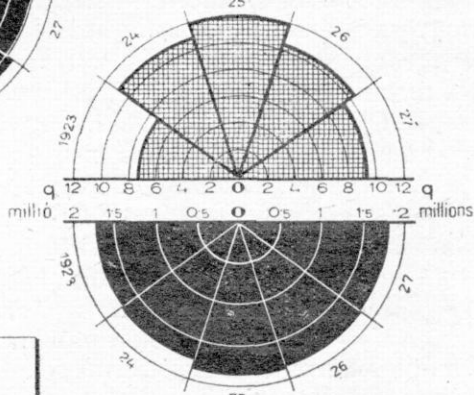

Orge

TENGERI

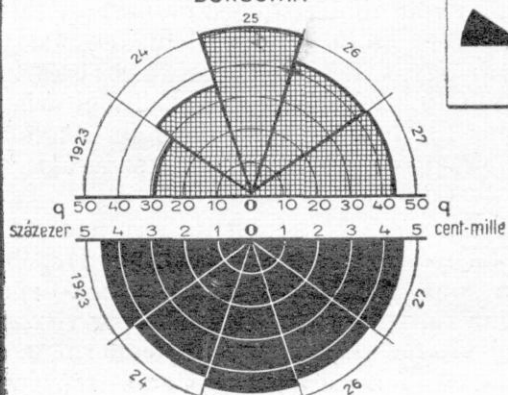

Avoine

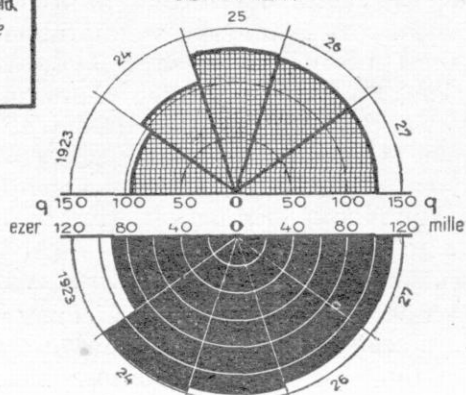
Mais

BURGONYA

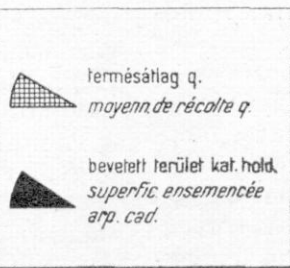

Pomme de terre

CUKORRÉPA

Betterave à sucre

mányzat nemrég megindított akciójának az eredménye. Ugyancsak hasonló, de csak a legújabb időben megindított akciónak a következménye a len vetésterületének 19·9%-os emelkedése. Általában a kereskedelmi növények vetésterülete a stagnáló kender és a visszaeső repce kivételével a szóbanforgó gazdasági évben elég nagy arányban emelkedett, a már említettek kivül bizonyítja ezt még a dohányvetésterület újabb — 9·8%-os — emelkedése is. A fontosabb termények közül megemlíthetjük még azt, hogy a burgonyavetésterület 2·7%-kal emelkedett és a cukorrépa vetésterülete jóformán teljesen azonos volt az előző évi bevetett területtel.

Az egyes fontosabb gazdasági növények kétévi vetésterületét a visszaesés szempontjából összehasonlítva, legnagyobb a fogyás a repce vetésterületénél (34·0%). A repcénél az előző évben is már 20%-os vetőterületcsökkenésről számoltunk be, úgy látszik, hogy az elemi csapások kártételeitől leggyakrabban súlyosan érintett repcetermelés hazánk mai területén jelentőségét lassan teljesen el fogja veszíteni. Éppen ilyen visszamenő tendenciát árul el évek óta a zabvetésterület. A zabbal bevetett terület a tárgyalt évben ugyanis ismét 6·6%-kal csökkent, ha pedig az 1923/24. évi területtel hasonlítjuk össze, a csökkenés teljes 12%. Természetesen itt már nem a termeléssel járó rizikó a csökkenés oka, hanem a mindinkább elterjedő gazdasági gépek — főleg traktorok — az igáslovakat feleslegessé teszik, ennek következtében a legfontosabb abraktermény termelése is szükségképpen visszaesik. Egyforma arányban csökkent a rozs és az árpa vetésterülete (5·2%), mindkettő már évek óta — bár csak lényegtelen arányban — szintén visszaeső tendenciát mutat. A fontosabb termények vetésterületi változásaira vonatkozólag még csak a tengeri 1·1%-os csökkenését említjük fel, ez tulajdonképpen nem is csökkenés, inkább azt jelzi, hogy vetésterülete a tavalyi stagnálást a tárgyalt gazdasági évben is folytatta.

A bevetett és learatott terület nagyságában az országos végeredményt nézve csak 1·0% a különbség; az egyes fontosabb gazdasági növények közül igen nagy volt a bevetett és learatott terület különbsége az őszi rozsnál, az elemi csapások ennek vetésterületét sújtották a legnagyobb mértékben, a többi fontosabb terményeinknél ez az 1%-os különbség elég arányosan oszlott meg.

A terméseredményekre vonatkozó adatok vizsgálatánál természetesen legelső sorban ismét a búza eredményeit vesszük szemügyre. Itt sajnosan kell megállapítanunk, hogy a területnövekedés és a termelés eredményessége a tárgyalt gazdasági évben nem állott arányban. A búzatermés átlaga ugyanis az 1925/26. évi 7·8 q-val szemben csak 7·4 q volt, tehát az átlag teljes 5·1%-kal kisebb. Ez a jelentéktelennek látszó termésátlag-különbség pedig azt jelenti, hogy ha az 1926/27. gazdasági évben akkora lett volna a búzatermésátlag, mint az 1925/26-os gazdasági évben, akkor Magyarországnak 1,119.828 q-val nagyobb lett volna a búzatermése, ez pedig az ország gazdasági helyzetében igen számottevő tételt képviselne.

Az elmúlt gazdasági évben katasztrófális kárt okozott az emlékezetes májusi fagy az őszi rozs vetéseiben, ennek szomorú eredménye az lett, hogy a rozs 1925/26. évi 6·6 q-ás termésátlagával szemben csak 5·1 q-ás termésátlagról számolhatunk be. A rozstermésátlagnál a két év különbsége százalékban kifejezve 22·7%-ot tesz ki, ez a magas százalék a visszaesést már sokkal élénkebben fejezi ki, mint a búzatermés átlaga.

Az árpánál, a zabnál és a tengerinél szintén csak visszaesésről számolhatunk be, a termésátlag csökkenése ezek közül csak a tengerinél jelentékeny, az 1925/26. évi 10·5 q-ás átlaggal szemben a tengeritermelők ugyanis az 1926/27-es gazdasági évben csak 9·4 q-ás átlagot értek el. Az első fontosabb gazdasági növény, amelyiknél a termelés eredményességének némi emelkedéséről számolhatunk be, a burgonya. A burgonyánál ugyanis az 1926/27. évi termésátlag 3·5%-kal nagyobb volt, mint az előző évi termésátlag. A cukorrépánál ha nem is jelentékeny nagyságú a fogyás, de ismét csak visszaesés tapasztalható, az 1925/26-os gazdasági évben ugyanis 131·4 q-ás volt a cukorrépa átlagtermése, ezzel szemben a tárgyalt gazdasági évben ez az átlag csak 129·8 q-át tett ki.

A fontosabb kereskedelmi növények közül a tárgyalt gazdasági évben kedvezőbb volt a dohány és a kenderrost termésátlaga, mint az 1924/25-ös gazdasági évben, viszont eléggé visszaesett a repce, a kendermag, a lenmag és a lenrost termésátlaga. A repcénél nemcsak a bevetett terület nagysága csökkent évek óta, hanem a termelés eredményessége is úgy látszik, hogy évről-évre rosszabb lesz. Az 1924/25-ös gazdasági évben még 5·9 q volt a repcetermésátlag, 1925/26-ban már csak 5·6 q, a most tárgyalt gazdasági

évben pedig mindössze 4·8 q-a volt a repce kataszteri holdankinti átlagos termése.

A szálastakarmányműek között a legnagyobb szerepet játszó bükkönyfélék 1926/27. évi 17·9 q-ás termésátlaga szintén visszaesésről tanuskodik, a megelőző évben ugyanis 18·6 q-ás termésátlagot értek el. Hasonló a helyzet a lucernánál és a lóherénél is, mindkettőnek 1926/27. évi termésátlaga jelentékenyen alatta maradt az előző két év termésátlagának.

A fontosabb mezőgazdasági termények 1926/27-es gazdasági évben elért terméseredményei rövid ismertetése után grafikonban bemutatjuk a hét főtermény bevetett területére és termésátlagára vonatkozó öt évi összehasonlító adatokat. A grafikonnak a termésátlagokat bemutató részében szemléltethető alakban előttünk áll az egyes évek erősen hullámzó terméseredménye, a főtermé-

nyekre vonatkozó adatokból általában már könnyű megállapítani az egyes évek sikeres vagy gyenge terméseredményét.

Összesítve a tárgyalt gazdasági évre vonatkozó termésadatokat, végeredményben azt a sajnálatos következtetést tudjuk csak levonni, hogy az 1926/27-es gazdasági év a termelés eredményességének szempontjából általában az 1925/26-os gazdasági év sikerességét nem tudta elérni, a *termésátlagok legnagyobb részét kisebbek voltak*. A gyengébb eredmény csak részben írható az elemi csapások kártételeinek vagy az időjárás mostohaságának rovására, a belterjes gazdálkodás a szóbanforgó gazdasági évben a rossz hitelviszonyok következtében sem haladhatott az eddigi tempóban, bizonyára ez is egyik oka volt a termelési eredményesség megállapított visszaesésének.

Sajóhelyi István.

Szántóföldjeink trágyázása 1927-ben.

Fumage des terres labourables de Hongrie en 1927.

Résumé. Pour juger du système d'exploitation rurale d'un pays, il faut connaître aussi les données du fumage. Comme à cet égard on n'avait des renseignements que sur le commerce extérieur des engrais artificiels, l'Office hongrois de statistique a recueilli, lors de l'enquête agricole de 1926—1927, aussi les données des terres labourables fumées.

La connaissance de celles-là est particulièrement importante en Hongrie où les petits cultivateurs — et surtout ceux de l'Alföld, attachés aux vieux systèmes — ne sont pas encore habitués à l'emploi de l'engrais artificiel. Aussi, il n'est pas étonnant qu'en certains pays agricoles, la récolte moyenne de céréales est bien plus grande qu'en Hongrie. Par exemple, quoique au Danemark les conditions du sol soient à peu près les mêmes qu'en Hongrie et que le nombre des petites exploitations y soit encore plus grand, toutefois la production moyenne de froment et de seigle y a été en 1926 supérieure de 73·1%, respectivement de 31·8%, à celle de la Hongrie. Or, cette grande différence ne peut être uniquement attribuée à ce que la répartition des pluies est plus favorable au Danemark, l'emploi rationnel de l'engrais artificiel doit y avoir également sa part.

En certaines campagnes de l'Alföld, on chauffe encore avec du fumier d'étable, au lieu d'amender avec lui la terre; cela doit être aussi une des causes de l'insuffisance des résultats de récolte. Malgré cette mauvaise habitude populaire, 29·6% des terres labourables ont été engraisées avec du fumier dans l'année agricole 1926—1927, et ce serait en soi suffisant, mais quant à l'engrais artificiel, la proportion n'était que de 7·2%. C'est dans le comitat Győr, Moson et Pozsony que les terres labourables étaient le mieux pourvues d'engrais artificiel (22%), et c'est dans le comitat Hajdu que celui-ci était le moins employé (dans 1% seulement des terres labourables). Pour l'emploi de l'engrais animal, le comitat Abaúj-Torna occupait la première place (30·3%) et le comitat Hajdú la dernière (11·4%); donc, parmi les comitats, c'est dans ce dernier que la terre était le moins engraisée. Ces bas nombres proportionnels montrent qu'au point de vue de l'emploi de l'engrais, et surtout de l'engrais artificiel, l'agriculture de Hongrie a besoin d'un grand développement.

Plus les exploitations sont petites, plus grande est la proportion des terres labourables amendées avec du fumier. Quant à l'engrais artificiel, c'est tout à fait le contraire:

plus les exploitations sont étendues, plus elles emploient de l'engrais artificiel.

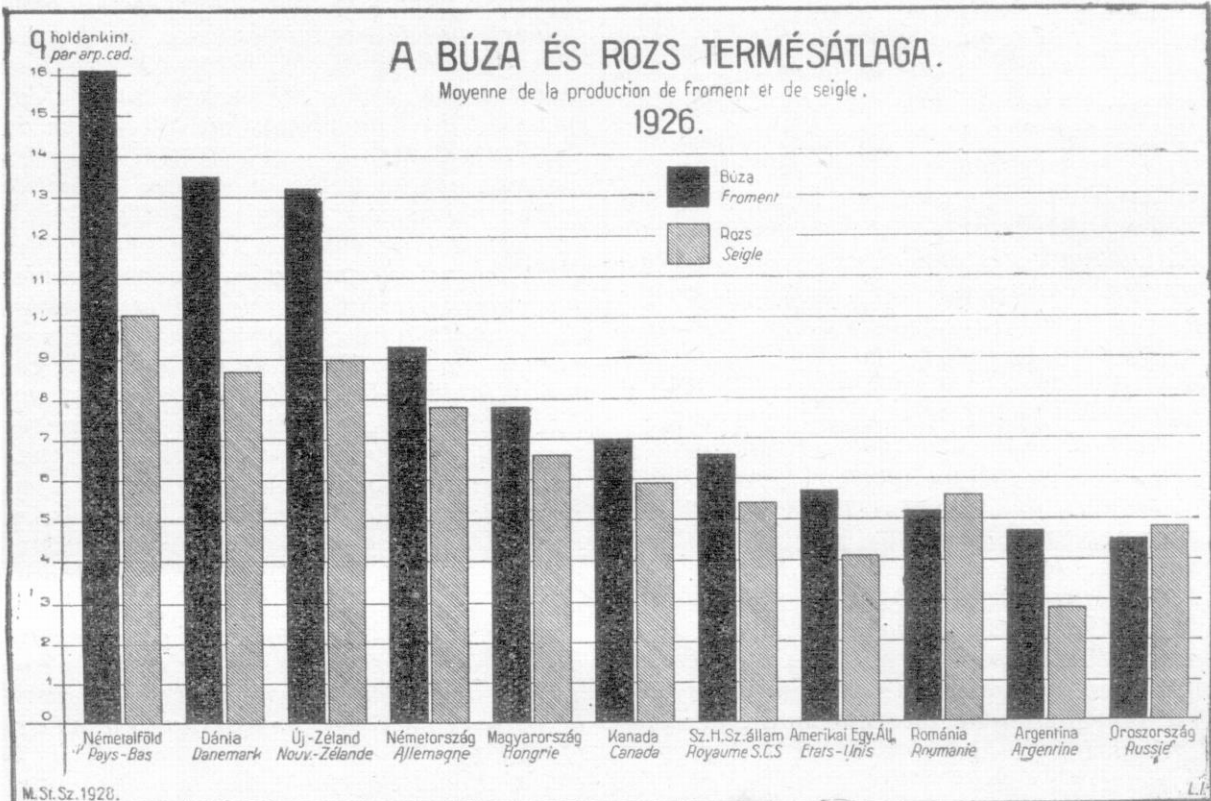
En 1926, 6 fabriques intérieures s'occupaient de la fabrication de l'engrais artificiel, produisant 90·9% de plus de superphosphate qu'en 1924. Dans la fabrication de la sulfate d'ammoniaque, on ne constate ni augmentation, ni diminution. La production intérieure de l'engrais artificiel ne couvrant qu'une petite partie des besoins du pays, les cultivateurs sont obligés d'importer le reste. Et comme on en exporte très peu, l'excédent d'importation des engrais artificiels contribue fort à la passivité de la balance commerciale.

*

A sikeres gazdálkodás egyik alapfeltétele, hogy a föld termőereje a kihasználás dacára mindig teljes mértékben fentartassék. A gazdasági növények a termőföld bizonyos ásványi anyagait fejlődésükkel felémésztik, tehát ha nem történik ezeknek a felhasznált anyagoknak utánpótlásáról gondoskodás, a következő gazdasági évben a gazdasági növények már nem fejlődhetnek a kívánt módon, azután pedig fejlődésük évről-évre mindig jobban visszamarad, végül egyáltalában nem tudnak a kihasznált talajban megélni. A föld termőerejének fentartását rendszeres trágyázással éri el a gazdálkodó. Ameddig a gazdák általában külterjes gazdálkodást folytattak és a föld termőereje még nem volt kihasználva, az állati trágyával dolgozó gazdákat számították a belterjesen gazdálkodók közé. Napjainkban már a növényélettan, továbbá a termőföld összetételét kutató agrókémiá olyan kifejtett tudomány lett, hogy ezek megállapításait a korral haladó mezőgazda nem nélkülözheti. Ezek alapján tudja csak eldönteni, hogy az egyes gazdasági növények alá milyen trágyát milyen időpontban és milyen mennyiségben használjon, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű termésre számíthasson.

A trágyázás technikájának természetesen már nagy irodalma van, számos tudományos kísérleti telep — hazánkban inkább csak egy pár mintagazdaság — foglalkozik idevágó kísérletezéssel, az eredményeket tudományosan feldolgozzák, szakmunkákban és folyóiratokban közzéteszik. Hazánkban igen nehéz volt a helyzetük a trágyázási kérdésekkel foglalkozó szakembereknek, mert a felhasznált trágyamennyiség nagysága szempontjából mindaddig jóformán csak a műtrágyafélék külforgalmára vonatkozó adatok állottak ren-

nált talajban megélni. A föld termőerejének fentartását rendszeres trágyázással éri el a gazdálkodó. Ameddig a gazdák általában külterjes gazdálkodást folytattak és a föld termőereje még nem volt kihasználva, az állati trágyával dolgozó gazdákat számították a belterjesen gazdálkodók közé. Napjainkban már a növényélettan, továbbá a termőföld összetételét kutató agrókémiá olyan kifejtett tudomány lett, hogy ezek megállapításait a korral haladó mezőgazda nem nélkülözheti. Ezek alapján tudja csak eldönteni, hogy az egyes gazdasági növények alá milyen trágyát milyen időpontban és milyen mennyiségben használjon, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű termésre számíthasson.

delkezésre, így tökéletes képet a trágyázás eredményességéről nem nyerhettek. A statisztikai hivatal az 1926/27. gazdasági évben a rendes mezőgazdasági statisztikai felvétellel együtt a megtrágyázott szántóföldterület nagyságára vonatkozó adatokat is begyűjtötte, a beérkezett adatokat feldolgozták, úgyhogy most már szántóföldi termelésünk belterjessége kérdésének tárgyalásánál újabb adatokra is támaszkodhatunk.

A magyar kisgazdák, különösen az Alföld kisgazdái, konzervatív felfogásuk következményeképpen a trágyázással, de főképpen a műtrágya használatával szemben meglehetősen közönyt tanúsítanak. Nagyon valószínű, hogy részben ennek a magatartásnak tudható be az, hogy mint a bemutatott grafikon adataiból is látható, Magyarország búza- és rozstermésátlaga más mezőgazdasági jellegű államok elért eredményeivel szemben meglehetősen kedvezőtlen. Magyarország után már csak a közismerten legkülterjesebb gazdálkodást űző államok következnek. Ezt a kedvezőtlen helyzetet nem lehet tisztán a műtrágya használatának visszamaradottságára vezetni, kétségtelenül több országban kedvezőbb talaj- és csapadékviszonyok, tökéletesebb mezőgazdasági gépfelszerelés és a nemesített vetőmagvak nagyarányú elterjedése szintén erősen hozzájárul a nagyszerű eredmények eléréséhez, de az is bizonyos, hogy a műtrágyák célszerű és megfelelő használata egyik főtenyezője sikerüknek. Dániában a talajviszonyok semmiesetre sem jobbak, mint hazánkban, a kisgazdaságok száma sokkal nagyobb, mint nálunk, nem lehet tehát egyedül a mindenestre kedvezőbb csapadékviszonyoknak betudni, hogy az 1926. évi búzatermésátlaguk 73,1%-kal, rozstermésátlaguk 31,8%-kal jobb volt, mint nálunk.

A műtrágya bevezetésétől való idegenkedésen kívül a nem kedvező eredmény részben még annak a rossz népszokásnak is tulajdonítható, amelyik nálunk az Alföld egyes vidékein még mindig meglehetősen el van terjedve. A gazdálkodók tekintélyes része ugyanis az állati trágyát és igen gyakran a szalmát is fűtésre és általában tüzelésre használja fel. Hogy ez a gazdaság-talan eljárás nálunk annyira lábrakapott, abban jelentékeny része van az Alföld fahiányának. Kétségtelenül megállapítható, hogy a trágyatüzelés nagy mértékben hozzájárul ahhoz, hogy az eléggé kihasznált és részben már elszikeseedett szántóföld

legtöbbször ki nem elégítő termést ad, a szalma eltüzelése pedig megfosztja a termőföldet a legjobb humuszképző anyagtól, ami végeredményben szintén a talaj minőségének rovására megy. Az Alföld fásításának előrehaladása remélhetőleg egészen szűk térre fogja szorítani ezt a gazdaság-talan népszokást.

Az egyes trágyaféleségeknek használatára vonatkozó adatokat törvényhatóságok szerinti részletezésben mutatja be az I. sz. összeállítás. A kimutatás adatai szerint az elmúlt gazdasági évben az ország összes szántóföldterületének majnem harmadrésze (29,6%) meg volt trágyázva, ez az eredmény gazdasági szempontból általánosságban kielégítőnek mondható. Nem oly kedvező a kép, ha a trágyafajták aránymegoszlását nézzük. A műtrágyával megtrágyázott szántóföld már csak 7,2%-a a szántóföld összes területének, ez a kis arányszám egyáltalában nem enged belterjes gazdálkodásra következtetni. A növény fejlődéséhez szükséges 10 elem közül a foszfor, a kálium és a nitrogén tudvalevőleg csak korlátolt és kimeríthető mennyiségben van a talajban. Ezek közül hazánkban az agyagtalaj korlátlan mennyiségben, a homoktalaj elég nagy mennyiségben tartalmaz kálisókat, az állati trágya főleg a nitrogént adja vissza a talajnak, a gabonafélék kiterjedt termelése következtében elfogyasztott foszformennyiség legnagyobb részét a foszfortartalmú műtrágyák pótolnák, de miután az összes szántóföldterületnek csak 6,1%-ára jut foszforműtrágya, hazánkban a trágyázás terén főleg itt mutatkozik elmaradottságunk. Fábér Sándor gazdasági akadémiai tanár összeállította, hogy műtrágya alakjában 1925-ben egy pár európai állam holdankint mennyi nitrogént, káliumot és szuperfoszfátot használt fel. Az érdekes összeállítás adatai a következők:

Kat. holdankint felhasznált 1925-ben

	nitrogént	káliumot	szuperfoszfátot
Magyarország . . .	0,46 kg	0,29 kg	8,99 kg
Németország . . .	42,60 „	58,60 „	18,70 „
Franciaország . . .	15,90 „	6,90 „	54,40 „
Olaszország . . .	8,40 „	1,90 „	62,80 „
Németalföld . . .	53,90 „	93,00 „	176,90 „
Belgium	75,00 „	83,00 „	112,90 „

Ebből a kis összeállításból is az tűnik ki, hogy Magyarország a műtrágyafelhasználásban az intenzív gazdálkodó államok mögött mennyire elmaradt, az adatokat nézve nem csodálkozhatunk, hogy például

I Trágyázási viszonyaink az 1926-27. gazdasági évben.

Fumage en Hongrie dans l'année agricole 1926-27.

O r s z á g r e s z , törvényhatóság R é g i o n s , comitats	Superficie, en arpents cadastr., des terres labourables engraisées par											Az összes — Total des superficies de terres labour. engraisées, arp. cad.	Superficies engraisées		
	Saját gazdaságban termelt állati trágyával — engrais anim. produit dans les exploitations respectives	Vásárolt szárított állati trágyával — engrais anim. sèche achete	Másféle vásárolt állati trágyával — autre engrais anim. achete	Általában állati trágyával — engrais anim. en général	Superfoszfáttal — superphosphate	Thomas-salakkal (Martin-salakkal) — scorie de Thomas (scorie de Martin)	Chilisalétrommal (nátronsalétrommal) — salpêtre du Chili	Mésztrógonnival — nitrate de chaux	Kálciumtartalmú trágyákkal — sels de potasse	Másféle műtrágyával — autre engrais artificiel	Általában műtrágyával — engrais artificiel en général		trágyával trágyázott terület az összes szántóföldterület %-ában en % du total des terres lab.	Állati — par engr. anim.	Mű — par engr. artif.
trágyázott szántóföld területe katasztrális holdakban															
I. Dunántúli dombos vidék															
<i>I. Transdanubie</i>															
Baranya vm.	108.650	135	802	109.587	13.585	257	454	792	533	1.076	16.697	126.284	27.3	4.2	31.5
Pécs t.jv.	515	12	8	535	3	—	—	—	—	—	3	538	24.1	0.2	24.3
Fejér vm.	107.641	121	303	108.065	71.715	672	2.430	2.798	2.088	3.021	82.724	190.789	23.3	17.8	41.1
Székesfehérvár t.jv.	2.525	1	28	2.554	619	—	—	—	—	60	679	3.233	18.8	5.0	23.8
Győr, Moson és Pozsony vármegye	68.212	325	392	68.929	48.790	466	654	2.739	1.841	2.860	57.350	126.279	26.4	22.0	48.4
Győr t.jv.	802	1	28	831	136	—	—	—	—	—	136	967	28.0	4.6	32.6
Komárom és Esztergom vármegye	47.445	—	339	47.784	19.294	191	119	388	1.695	498	22.185	69.969	25.5	11.9	37.4
Somogy vm.	163.989	193	880	165.062	27.364	975	1.798	2.189	2.965	5.053	40.344	205.406	26.4	6.5	32.9
Sopron vm.	49.641	267	463	50.371	17.873	416	480	1.798	265	460	21.292	71.663	25.8	10.9	36.7
Sopron t.jv.	639	2	93	734	271	—	43	130	125	15	584	1.318	12.5	10.0	22.5
Tolna vm.	113.875	563	748	115.186	23.248	134	392	838	812	992	26.416	141.602	26.7	6.6	33.3
Vas vm.	91.870	159	573	92.602	29.680	3.707	664	2.591	438	1.076	38.156	130.758	27.4	11.3	38.7
Veszprém vm.	93.713	88	577	94.378	40.583	668	1.506	1.381	1.263	307	45.708	140.086	25.7	12.4	38.1
Zala vm.	92.266	26	495	92.787	20.611	1.108	613	1.219	2.524	588	26.663	119.450	27.6	7.9	35.5
Összesen — Total	941.783	1.893	5.729	949.405	313.772	8.594	9.153	16.863	14.549	16.006	378.937	1.328.342	26.4	10.5	36.9
II. Alföld															
<i>II. Grande Plaine</i>															
Bács-Bodrog vm.	42.564	165	773	43.502	21.747	87	553	636	578	870	24.451	67.953	23.1	13.0	36.1
Baja t.jv.	2.514	9	98	2.621	1.168	—	—	—	49	24	1.241	3.862	22.8	10.8	33.6
Békés vm.	77.954	144	990	79.088	23.409	128	1.168	619	484	562	26.370	105.458	15.8	5.3	21.1
Bihar vm.	57.743	40	101	57.884	4.157	—	243	85	64	445	4.994	62.878	18.0	1.5	19.5
Csanád, Arad és Torontál vm.	55.719	66	290	56.075	30.653	105	134	127	124	817	31.960	88.035	19.7	11.2	30.9
Csongrád vm.	50.256	517	1.064	51.837	9.123	102	1.932	132	62	825	12.181	64.018	23.6	5.6	29.2
Hódmezővásárhely t.jv.	20.063	—	—	20.063	4.096	—	—	—	—	1.193	5.289	25.352	19.2	5.1	24.3
Szeged t.jv.	20.128	20	321	20.469	171	—	—	—	—	6	177	20.640	27.1	0.2	27.3
Hajdu vm.	27.632	28	386	28.046	2.274	5	107	2	53	98	2.539	30.585	11.4	1.0	12.4
Debrecen t.jv.	13.422	15	213	13.650	386	—	23	21	2	147	579	14.229	16.6	0.7	17.3
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	85.380	102	549	86.031	17.644	143	441	241	869	198	19.536	105.567	12.8	2.8	15.6
Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye	273.931	1.665	6.190	281.786	71.052	1.688	2.096	1.258	5.066	3.828	84.986	366.772	25.5	7.7	33.2
Budapest szfv.	1.679	211	787	2.677	6	—	1	10	4	—	21	2.698	34.7	0.3	35.0
Kecskemét t.jv.	10.221	222	304	10.747	2.870	80	23	18	128	406	3.525	14.272	13.5	4.4	17.9
Szabolcs és Ung vm.	111.981	154	1.706	113.841	18.006	161	1.123	827	1.748	3.981	25.846	139.687	18.9	4.3	23.2
Szatmár és Bereg vm.	40.650	105	670	41.425	2.394	6	218	238	381	777	4.014	45.439	15.6	1.5	17.1
Összesen — Total	891.837	3.463	14.442	909.742	209.161	2.483	8.062	4.214	9.612	14.177	247.709	1.157.451	19.1	5.2	24.3
III. Északi dombos vidék															
<i>III. Nord</i>															
Abauj-Torna vm.	43.053	19	304	43.376	10.273	59	336	422	161	482	11.733	55.109	30.3	8.2	38.5
Borsod, Gömör és Kishont vm.	76.954	28	626	77.608	12.271	366	461	417	167	633	14.315	91.923	24.3	4.5	28.8
Miskolc t.jv.	724	—	—	724	—	—	—	—	—	—	—	724	22.5	—	22.5
Heves vm.	61.928	74	553	62.555	8.690	232	398	669	610	782	11.381	73.936	18.2	3.3	21.5
Nógrád és Hont vm.	57.088	49	333	57.470	15.964	634	649	1.796	458	836	20.337	77.807	23.4	8.3	31.7
Zemplén vm.	39.966	1	89	40.056	7.285	533	286	364	124	110	8.702	48.758	25.6	5.6	31.2
Összesen — Total	279.713	171	1.905	281.789	54.483	1.824	2.130	3.668	1.520	2.943	66.468	348.257	23.2	5.5	28.7
Magyarország összesen — Hongrie entière	2.113.333	5.527	22.076	2.140.936	577.416	12.901	19.345	24.745	25.681	33.026	693.114	2.834.050	22.4	7.2	29.6

Németalföld termésátlagai annyira felülmúlják a hazai termésátlagokat.

Műtrágya felhasználása szempontjából a törvényhatóságaink között Győr, Moson és Pozsony vm. szántóföldjei állanak az első helyen, itt a szántó 22%-a volt műtrágyával megerősítve. Ez a százalékos arány a többi törvényhatóságok vonatkozó arányát tekintve magasan kiemelkedik, mellette legfeljebb Fejér vármegyét (17·8%) említjük még fel. Legrosszabb a műtrágya felhasználásának az aránya általában az Alföldön, itt is kiválik a vármegyei törvényhatóságok közül Hajdu vármegye (1·0%) és Szatmár és Bereg vármegye (1·5%), a mezőgazdasági jellegű városok közül Szeged (0·2%) és Debrecen (0·7%). Debrecenben sajnos, még most is elterjedt szokás az állati trágya eltüzelése, úgy látszik, az ottani gazdálkodók ezt a gazdasági kárt egyáltalában nem igyekeztek műtrágya megfelelő alkalmazásával ellensúlyozni. Meglepő a szegedi gazdálkodók minimális műtrágya felhasználása, talán az elért eredmények idővel majd megkedveltetik a konzervatív, de köztudomásúlag igen értelmes szegedi gazdákkal a kétségtelenül nagy terméstebbletet biztosító műtrágya felhasználását. Az Alföldnek a műtrágya felhasználása terén különben is elég gyenge szerepét ezek az alacsony százalékok úgy lerontják, hogy végeredményképen a műtrágyával kezelt alföldi szántó százalékos aránya mindössze fele a Dunántúli dombos vidék hasonló százalékos arányának.

Az egyéb műtrágya rovatban főleg a rhenánia-foszfáttal és a zöldtrágyával (csillagfűrttel) javított szántóföldek vannak kimutatva. Kiváltképp az igen jó nitrogénpótlónak bizonyult csillagfűrt-zöldtrágyát alkalmazzák újabb időben előszeretettel gazdáink, a tárgyalt gazdasági évben főleg Somogy, Szabolcs és Pest vármegyében volt ez a trágyázási mód legjobban elterjedve.

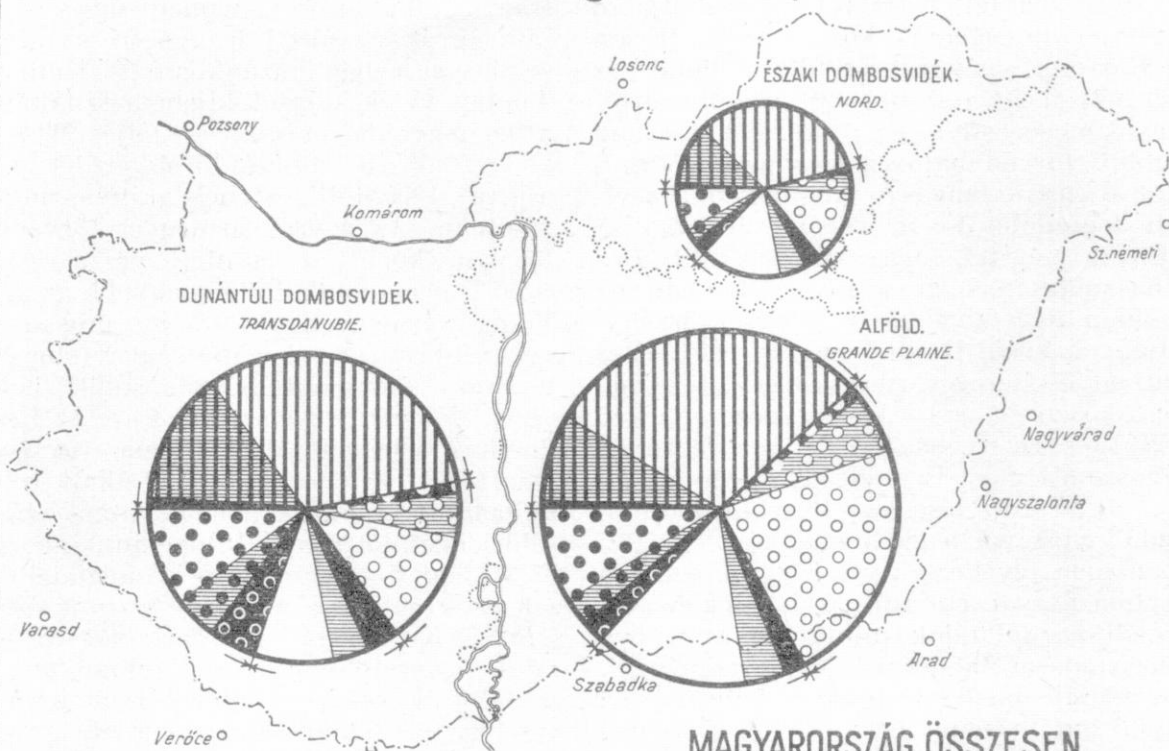
A termőföldnek állati trágyával való javítása hazánkban már jelentékenyen nagyobbarányú, mint a műtrágya felhasználása. Az állati trágya, ha van is benne minimális foszfor- és káliumtartalmú alkatrész, legnagyobb mértékben a gazdasági növények által felhasznált nitrogént adja vissza a szántóföldnek. Egyedül állati trágya — főleg a gabonaféléknél — nem tudja kellőképp szolgáltatni a fejlődésükhöz szükséges anyagokat, tehát ha a mezőgazdasági termelés eredményességét biztosítani akarjuk, az állati trágya felhasználása

mellett feltétlenül szükséges a megkívánt mennyiségű, főleg foszfortartalmú műtrágya alkalmazása. Éppen úgy mint a műtrágyát, az állati trágyát is a tárgyalt gazdasági évben hazánkban a Dunántúli dombos vidék szántóföldjein használták fel a legnagyobb mértékben, teljes 64%-kal kedvezőbb itt a szántóföldterület állati trágyával javított részének aránya, mint az Alföldön. Az egyes vármegyei törvényhatóságok közül az említett országrészben ebből a szempontból a legnagyobb az arány Tolna vármegyében (28·7%), míg a leggyengébb az arány a műtrágya felhasználásának szempontjából második helyen álló Fejér vármegyében (23·3%). Az Északi dombos vidéken Abaúj-Torna vármegyében (30·3%) legnagyobb az állati trágya felhasználásának aránya, az itteni szántóföldek istállótrágyával megmunkált része 35·3%-kal nagyobb, mint a megfelelő országos arány. Az Alföldön viszont általában sokkal kisebb az állati trágyával ellátott szántóföld aránya, azonban még itt is feltűnik az a néhány törvényhatóság, amelyben a lakosság az állati trágyát téli fűtésre szokta felhasználni. Ez a helyzet elsősorban Hajdu vármegyében, ahol az összes szántóföldnek mindössze 11·4%-a kapott állati trágyát, továbbá Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében (12·8%) és Békés vármegyében (15·8%). A trágyázásra vonatkozó most bemutatott meglehetősen alacsony arányszámok eléggé kifejezik, hogy ezen a téren a hazai mezőgazdaságnak még igen nagy fejlődésre van szüksége.

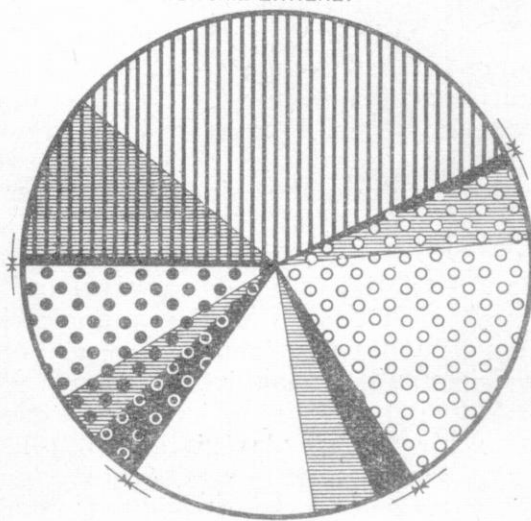
A túldoldali grafikon tünteti fel az egyes gazdaságnagyságcsoportok szerepét úgy a műtrágya, mint az állati trágya felhasználásában. Így láthatjuk, hogy az állati trágyával megtrágyázott összes szántóföldterületnek teljes 47·9%-a a 20 kat. holdnál kisebb gazdaságokra, 22·0%-a a 20—100 kat. hold kiterjedésű gazdaságokra, 16·3%-a a 100—1000 kat. holdas közép gazdaságokra és végül az 1000 kat. holdnál nagyobb nagy gazdaságokra mindössze 13·8%-a esik. *Tehát minél kisebb a gazdaság nagysága, annál nagyobb az állati trágyával trágyázott szántóföld aránya.* Viszont a műtrágya felhasználásánál azt látjuk, hogy a 20 kat. holdnál kisebb gazdaságok az összes műtrágyával trágyázott szántóföldterületnek csak 8·9%-át, a 20—100 kat. holdig terjedő nagyobb kis gazdaságok 13·0%-át, a 100—1000 kat. holdig terjedő közép gazdaságok már 35·3%-át, az 1000 kat. holdnál nagyobb nagy gazdaságok nem kevesebb

A GAZDASÁGNAGYSÁGCSOORTOK TRÁGYÁZÁSI VISZONYAI.

Fumure dans les catégories d'exploitations.

MAGYARORSZÁG ÖSSZESEN. HONGRIE ENTIÈRE.

- 20 kat.holdon alul.
Moins de 20 arp.cad.
- 20-100 kat.holdig.
De 20 à 100 arp.cad.
- 100-1000 kat.holdig.
De 100 à 1000 arp.cad.
- 1000+kat.holdon felül.
Plus de 1000 arp.cad.
- Műtrágyával trágyázott szántóterület.
Superf. de terres labour. engraisées avec de l'engrais artif.
- Állati trágyával trágyázott szántóterület.
Superf. de terres labour. engraisées avec du fumier

Az állati és műtrágya aránya a gazdaságnagyságcsoportokban.

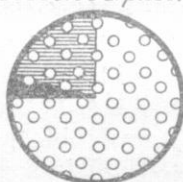
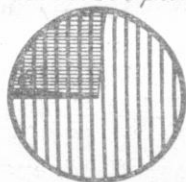
Proportion du fumier et de l'engrais dans les catégories d'exploitations.

20 kat.holdon alul.
Moins de 20 arp.cad.

20-100 kat.holdig
De 20 à 100 arp.cad.

100-1000 kat.holdig
De 100 à 1000 arp.cad.

1000 kat.holdon felül.
Plus de 1000 arp.cad.

mint 42·8%-át trágyázták műtrágyával. Az arány tehát itten éppen fordított, azaz minél nagyobb a gazdaság nagysága, annál nagyobb a műtrágyával trágyázott szántó-földterület nagysága. Ezek az adatok is megerősítik azt a régi megállapítást, hogy hazánkban a közép- és nagygazdaságok sokkal intenzívebb mezőgazdasági termelést folytatnak, mint a kisgazdaságok. Németalföldön, Németországban és Dániában a kisbirtokosok — legtöbbször természetesen szövetkezeti alapon — beszerzik a legjobban bevált gazdasági gépeket, kipróbált nemesített vetőmagvakat vásárolnak, a termőföldjük produktivitását erősen elősegítő műtrágyát használják, nálunk mindezekből egyelőre csak a propaganda kezdete van meg, még soká kell tehát várunk, amíg kisgazdaságaink az említett országok mezőgazdasági kultúrnívójára emelkednek.

Ha az egyes országrészekben vizsgáljuk a gazdaságnagyságcsoportok trágyázási adatait, talán még élesebben mutatkozik fenti megállapításunk. A trágyázott szántó-föld nagyságát ugyanis az illető gazdaságnagyságcsoport összes szántó-földterületéhez viszonyítva kiderül, hogy a 20 kat. holdnál kisebb gazdaságok a Dunántúli dombos vidéken ennek csak 2·1%-át, az Alföldön pedig mindössze 1·3%-át trágyázták műtrágyával. Elég nagy a különbség itten az 1000 kat. holdnál nagyobb gazdaságok adatainál is. Míg ugyanis ez a százalék a Dunántúli dombos vidéken 25·4, az Északi dombos vidéken ez az arány 15·1%-ra, sőt az Alföldön 14·5%-ra csökken le. Az állati trágya felhasználása terén a gazdaságnagyságcsoportok fordított arányánál az Alföldön egy egészen kis kiugrás mutatkozik, ugyanis míg a 100—1000 kat. hold nagyságú középgazdaságok szántó-földterületük 17·1%-át trágyázták állati trágyával, addig az 1000 kat. holdnál nagyobb nagygazdaságoknál a vonatkozó arány 17·6%-ra emelkedett.

Trágyázási viszonyaink ismertetésénél felmerülő fontos kérdés az is, hogy honnan szerzik gazdáink a szükséges műtrágyamennyiséget, mennyi műtrágyát állítanak elő hazai gyáraink és mennyi műtrágyát kénytelenek gazdáink külföldről vásárolni. Az a hat magyar gyár, amelyik műtrágya előállításával foglalkozik, gazdasági viszonyainknak megfelelően főleg szuperfoszfátot, kisebb mennyiségben pedig kén-savas ammoniákat állít elő. Utóbbi években ezek a gyárak a következő eredményekkel dolgoztak:

É v	Szuperfoszfát m é t e r	Kénsavas ammoniák m á z s a
1924	400.143	11.065
1925	621.318	8.933
1926	763.728	9.074

Míg a kén-savas ammoniák gyártási eredményeiben különösebb fejlődés vagy visszaesés nem állapítható meg, annál szembetűnőbb szuperfoszfátgyártási eredményünk állandó élénk emelkedése. Az 1926. évben gyártott szuperfoszfátmennyiség ugyanis 90·9%-kal mulja felül az 1924. év gyártási eredményét és 22·9%-kal az 1925. év gyártási eredményét.

Hazai gyáraink gyártási eredménye a szükségletet tehát távolról sem elégíti ki, ezt legjobban bizonyítják a trágyafélék utóbbi három évi külkereskedelmi forgalmára vonatkozó II. sz. kimutatásunk adatai. A táblázat adatai elsősorban is azt mutatják, hogy nálunk trágyafélék kiviteléről beszélni alig lehet, a behozatal ugyanis úgy a súly, mint az érték tekintetében évről-évre hatalmas arányban mulja felül a kivittet. *Általánosságban teljesen elegendő annak a megállapítása, hogy 1927-ben a behozott trágyafélék mennyisége teljes 1.518%-kal, értéke pedig 1.567%-kal multa felül a tőlünk kivitt trágyafélék mennyiségét, illetőleg értékét.* Valamelyes kiviteli többletünk egyedül az enyvtelenített csont-dara és csontlisztből, továbbá az állati és növényi hulladéktrágyából van, a többi trágyaféléből azonban tekintélyes az évről-évre növekedő behozatali többlet. Igen erős a behozatali többlet a szuperfoszfátnál. Az 1927-ben behozott mennyiség 33·9%-kal volt több, mint az előző évben és nem kevesebb mint 157·4%-kal több, mint az 1925. évben. Éppen ilyen, vagy még ennél is nagyobb arányban emelkedik a többi műtrágyaféle behozatala, ami a belterjes mezőgazdasági művelés fellendülésének ugyan elég élénk bizonyítéka, azonban egyúttal kereskedelmi mérlegünk passzivitásának egyik jelentékeny tényezője.

Az 1927. év folyamán hozzánk került 353.900 q szuperfoszfát 59·4%-a Olaszországból, 35·4%-a a Sz. H. Sz. államból és 7%-a Romániából került hozzánk. Az adatokból megállapíthatjuk, hogy hazánkban a mezőgazdasági termeléshez évenként felhasznált szuperfoszfátnak kb. 75%-át állítják elő a hazai ipartelepek. Van azonban arránézve reményünk, hogy rövidesen a szükséges szuperfoszfátmennyiség teljes mértékben a hazai gyárakból fog kikerülni. Ezt annal is inkább állíthatjuk, mert a Ma-

II. A trágyafélék külkereskedelmi forgalma.

Commerce extérieur des espèces d'engrais.

Trágyanemek Espèces d'engrais	1 9 2 5				1 9 2 6				1 9 2 7			
	Behozatal Importation		Kivitel Exportation		Behozatal Importation		Kivitel Exportation		Behozatal Importation		Kivitel Exportation	
	mennyi- sége q quantité, q	értéke P valeur, P	mennyi- sége q quantité, q	értéke P valeur, P	mennyi- sége q quantité, q	értéke P valeur, P	mennyi- sége q quantité, q	értéke P valeur, P	mennyi- sége q quantité, q	értéke P valeur, P	mennyi- sége q quantité, q	értéke P valeur, P
Csontdara, csontliszt, enyvtelenítve — Gruau et farine d'os, décollés	702	8.106	33.221	266.340	1.567	15.054	38.054	444.672	1.039	14.000	27.228	323.000
Szuperfoszfát — Superphosphate Thomas-salak, Martin-salak — Scorie de Thomas, scorie de Martin	131.408	809.442	9.594	86.850	289.688	2.270.838	32.080	323.082	353.900	2.976.000	1.363	15.000
Chili-salétrom — Salpêtre du Chili	11.757	104.220	10	89	26.571	304.554	101	2.316	43.877	606.000	—	—
Kénsavas ammonium — Ammoniaque sulfatée	9.203	333.504	5	181	10.107	389.088	25	1.158	16.231	544.000	208	9.000
Mésznitrogén — Nitrate de chaux	10.210	555.840	1.550	52.110	12.664	533.838	24	70.638	16.833	774.000	—	—
Káliumtrágyák nyersen és töménylve — Engrais de potasse, bruts et concentrés	9.344	137.802	309	6.948	20.097	257.076	157	2.316	54.260	1.485.000	1	27
Mindennemű állati és növényi hulladéktrágya — Différents engrais animaux et engrais de dérivés végétaux	30.526	303.396	507	11.580	31.811	356.664	1.306	25.476	37.363	444.000	2.005	44.000
Összesen — Total	204.262	2.256.942	46.402	436.896	392.715	4.129.428	72.765	881.238	525.723	6.853.000	32.497	411.027

gyar Vegyészeti Gyárosok Országos Egyesülete az 1926. évi jelentésében hangsúlyozza, hogy hazai műtrágyaiparunk még az 1926. évben is a kapacitásnak legfeljebb 40%-áig volt foglalkoztatva, tehát a termeléshez szükséges szuperfoszfát egész mennyiségét akadálytalanul előállíthatja, ha az egyéb gátló körülmények időközben enyhülnek, vagy megszűnnek.

A hozzánk került Thomas- és Martin-salak 91,3%-át Németország szállította, éppen úgy, mint a chilisalétrom 60,6%-át. Az utóbbiból különben elég jelentékeny részt (29,9%) Cseh-Szlovákia szolgáltatott. Az 1927. év folyamán külföldről hazánkba szállított kénsavas ammonium legnagyobb része (65,6%) szintén Németország vegyészeti gyáraiból származott. Itt ismét szerepel még Cseh-Szlovákia 23,4%-os, továbbá Ausztria 11,0%-os részvételi arányával. A gazdaságaink által elhasznált méz-nitrogén majdnem egész mennyisége (96,1%) Romániából került hozzánk, természetesen a dicsőszentmártoni, marosújvári és tordai gyárakból. Végül a kálisó-féléknél a behozatal 90,8%-a szintén a németországi telepekből került hozzánk.

Egy év statisztikai adataira támaszkodva, összehasonlításra alkalmas korábbi adatok nélkül, a trágyázási viszonyainkról gyűjtött adatokból természetesen nem lehet messzemenő következtetéseket levonni. Azt mindenesetre megállapíthatjuk, hogy a nagy- és középgazdaságainkban a modern gazdálkodás kívánalmainak megfelelően mindig nagyobb és nagyobb mértékben alkalmazzák a gazdasági növények rendes fejlődéséhez szükséges műtrágyaféléket. A kisgazdaságok nem tértek eddig át a műtrágya okszerű használására, de a statisztikai adatok azt mutatják, hogy már az ő köreikben is bizonyos mozgalom tapasztalható a műtrágyázás bevezetésének kérdésében. Ha a mezőgazdasági kamarák és egyéb gazdaérdekeltségek megfelelő propagandája után a hitelviszonyok lehetővé fogják tenni, hogy kisgazdáink szántóföldjük termőerejének visszaadása céljából műtrágyát is vásárolhassanak, a trágyázási viszonyok egy újabb statisztikai felvétele a két kisgazdaságkategóriának remélhetőleg sokkal élénkebb szerepéről fog beszámolni, mint a most ismertetett statisztikai felvétel.

Sajóhelyi István.

Állatforgalmunk 1927-ben.

Mouvement des bestiaux en Hongrie, en 1927.

Résumé. Le mouvement intérieur des bestiaux, qui se fait surtout aux foires à bestiaux, présente en 1927 un certain fléchissement par rapport à l'année précédente. Aux quatre principales espèces d'animal, le nombre des animaux amenés a baissé; quant au nombre des animaux vendus, seul celui des chevaux a augmenté quelque peu. Toutefois, la diminution du nombre des animaux vendus (2·6%) ayant été bien inférieure à celle de l'offre (12·2%), on peut dire qu'en général, les foires à bestiaux ont eu plus de résultat qu'en 1926. D'après les nombres proportionnels obtenus par le rapprochement des données de la vente et des animaux amenés aux foires, on a vendu 44% de porcs, contre 40·8% en 1926; 37·3% de moutons (34·6% en 1926); 34·2% de bêtes à corne (30·8% en 1926); 19·8% de chevaux (17·8% en 1926).

Le fléchissement du mouvement de ces foires a été dû en partie à la diminution notable de l'exportation: on a exporté 23·0% de moins de bestiaux qu'en 1926. Par contre, l'importation des animaux vivants a fort augmenté (surtout pour les animaux reproducteurs); malgré cela, le nombre des animaux importés n'a représenté que 0·6% des exportations.

C'est principalement en Autriche, en Tchécoslovaquie et en Italie qu'on a exporté des animaux vivants; la Suisse, la Belgique, la Grande-Bretagne, la Roumanie, la Russie, la Turquie, la France, l'Allemagne et la Grèce ont figuré pour de moindres quantités dans l'exportation.

*

Az országos állatvásárok forgalmára vonatkozó adataink szerint a belső állatforgalom (I. I. sz. kimutatást), az 1927. év folyamán szűkebb keretek között mozgott, mint az előző években. A különböző állatfajokhoz tartozó összes haszonállatokat számításba véve ugyanis a hazai állatpiacokon 1926-ban 4,330.284 db, 1927-ben csak 3,803.393 db állat került felhajtásra. De a múlt évben nemcsak

a felhajtás mértéke csökkent, hanem azzal párhuzamosan, a vásárokon eladott állatok száma is visszaesett; a vásárookra hajtott állományból ugyanis, szemben az 1926. évi 1,244.886 db-bal, a múlt évben összesen 1,211.925 db szarvasmarha, ló, juh és sertés adatott el. A visszaesés tehát az eladásoknál nem volt oly nagymértékű, mint a felhajtásoknál, mert míg az összes felhajtott állatok száma 12·2%-kal, az eladott állatok darabszáma csak 2·7%-kal csökkent.

A forgalom hanyatlása a kínálat terén mind-egyik állatfajnál bekövetkezett. A keresletet tekintve, csak a sertés piacok képeztek kivételt; azokon a múlt évben mintegy 15 ezer darabbal több sertést adtak el, mint 1926-ban.

A felhajtás csökkenésének egyik oka bizonyára az, hogy az 1927. évben a takarmányozási viszonyok megfelelő alakulása folytán az állattartó gazdák saját gazdaságukban legtöbbször elegendő takarmányfélével rendelkezvén, állatállományuktól nem kényszerültek megválni oly mértékben, mint az 1926. év folyamán. A belső állatforgalom csökkenését továbbá részben az is előidézte, hogy a külföldi kereslet hanyatlása folytán élőállatkivitelünk a múlt évben meglehetősen visszaesett.

Ha figyelembe vesszük, hogy az egész állatfelhajtásnak 1921—1925-ben évenként átlag 25·2%-a, 1926-ban 28·7%-a, 1927-ben pedig már 31·9%-a gázdát cserélt, a múlt évben elért eredmény a forgalom csökkenése dacára, nem mondható kedvezőtlennek, mert ezek az adatok a felhajtások és az eladások egyensúlyára vallanak.

Az egyes állatfajok forgalmát vizsgálva kitűnik, hogy, mint az előző években, az 1927. évben is a sertés vásárok sikerültek legjobban. Egyedül ennél az állatfajnál növekedett az eladások darabszáma. Ennek a körülménynek és a felhajtások kismértékű visszaesésének tudható be, hogy míg a felhajtott sertéseknek az 1921—1925. évek átlagában 33·4%-a, 1926-ban 40·8%-a, addig a múlt évben már 44·9%-a kelt el a piacokon. A juh vásárok már valamivel kedvezőtlenebbül zárultak, de az eladások-

I. Az országos állatvásárok forgalma az 1921—1927. években.

Mouvement des foires à bestiaux en 1921—1927.

É v A n n é e	Felhajtott darabszám szerint — A été amené				Eladott darabszám szerint — A été vendu			
	szarvas- marha bêtes à corne	l ó chevaux	j u h moutons	s e r t é s porcs	szarvas- marha bêtes à corne	l ó chevaux	j u h moutons	s e r t é s porcs
1921—25. évi átlag Moyenne de 1921—25	1,402.309	1,078.219	180.602	580.622	385.576	181.574	55.194	193.655
1926	1,841.493	1,387.000	305.862	795.929	567.395	247.186	105.793	324.512
1927	1,587.694	1,224.743	234.097	756.859	542.779	242.245	87.381	339.520

nak a felhajtásokhoz való arányszáma a szarvasmarha- és a lóvásárok eredményeit még mindig jelentékenyen meghaladja. A felhajtott juhoknak ugyanis az 1921—1925. évek átlagában 30·6, 1926-ban 34·6, 1927-ben 37·3%-a eladatott. A szarvasmarhavásárokon a kereslet már szűkebb keretek között mozgott, de ezek a vásárok is jobban sikerültek, mint az előző években. A szarvasmarhafelhajtásnak az 1921—1925. évek átlagában 27·5%-a, 1926-ban 30·8%-a, a mult esztendőben pedig 34·2%-a elkelt a vásárokon. A lóvásárok nem voltak ily eredményesek, de a keresletnek a kínálathoz való aránya 1927-ben mégis kedvezőbb volt, mint annakelőtte; a felhajtott lovaknak az említett 5

év átlagában 16·8%-a, 1926-ban 17·8%-a, a mult évben pedig 19·8%-a eladatott.

Az országos állatvásárok forgalmát nemcsak a belső gazdasági szükségletek és a húsfogyasztás alakulása szabályozza, hanem arra a külföld részére történő vásárlások is döntő hatással vannak. Az országos állatvásárok forgalmának mult évi visszaesése, mint már említettük, részben annak tudható be, hogy a külföldi elhelyezés lehetősége a mult évben kedvezőtlenebbül alakult, mint az előző években. A kivitelre került szarvasmarha-, ló-, juh- és sertésállomány darabszáma a tárgyalt évben 23·0%-kal kisebb volt, mint 1926-ban (I. II. sz. kimutatást). Az 1926. évben ugyanis 318.033 külön-

II. Élőállatok külkereskedelmi forgalma az 1926 és 1927. években.

Mouvement du commerce extérieur des animaux vivants, en 1926 et 27.

É v A n n é e	K i v i t e l — E x p o r t a t i o n				B e h o z a t a l — I m p o r t a t i o n			
	Szarvasmarha Bêtes à corne	L ó Chevaux	J u h Moutons	Sertés Porcs	Szarvasmarha Bêtes à corne	L ó Chevaux	J u h Moutons	Sertés Porcs
	m e n n y i s é g e d a r a b o k b a n — e n t é t e s							
1926	91.544	29.823	38.918	157.748	1.003	454	366	90
1927	74.015	29.922	24.574	116.507	2.135	197	1.107	833

féle állatot, mult esztendőben pedig csak 245.018 darab állatot exportáltunk. A csökkenés, a lovak kivételével, mindegyik állatfajnál elég tekintélyes; lovat 99 darabbal többet értékesítettünk a mult évben külföldön, mint 1926-ban.

A behozatal 1927-ben meglehetősen megnövekedett, amennyiben több mint kétszer annyi szarvasmarhát (2135 darabot), háromszor annyi juhot (1107 darabot) és több mint kilenceszer annyi sertést (833 darabot) hoztunk be, mint 1926-ban. Egyedül a lóbehozatal csökkent, az előző évinek nem egészen egyharmadára. Megjegyezzük azonban, hogy az összes behozott állatok mult évi darabszáma, az import ilyarányú növekedése dacára, a kivitelben szereplő haszonállatoknak mindössze

0·6%-át tette. Élőállatexportunk főleg Ausztriába, Cseh-Szlovákiába és Olaszországba irányult, de kisebb mennyiségekkel Oroszország, Svájc, Belgium, Nagy-Britannia, Románia, továbbá Török-, Francia-, Görög- és Németország is résztvevett kiviteli forgalmunkban.

Említést érdemel, hogy a vásárokon kívül történt eladásokat számításba nem véve, a vásárokon eladott állatok létszámának és a kivitelre került állatok darabszámának egybevetése útján nyert adataink szerint a mult évben az országos állatvásárokon eladott lovaknak 12·4 (1926-ban 12·1)%-a, szarvasmarháknak 13·6 (16·1)%-a, a juhoknak 28·1 (36·8)%-a és az eladott sertéseknek 34·3 (48·6)%-a külföldre szállított. Sz. Z. dr.

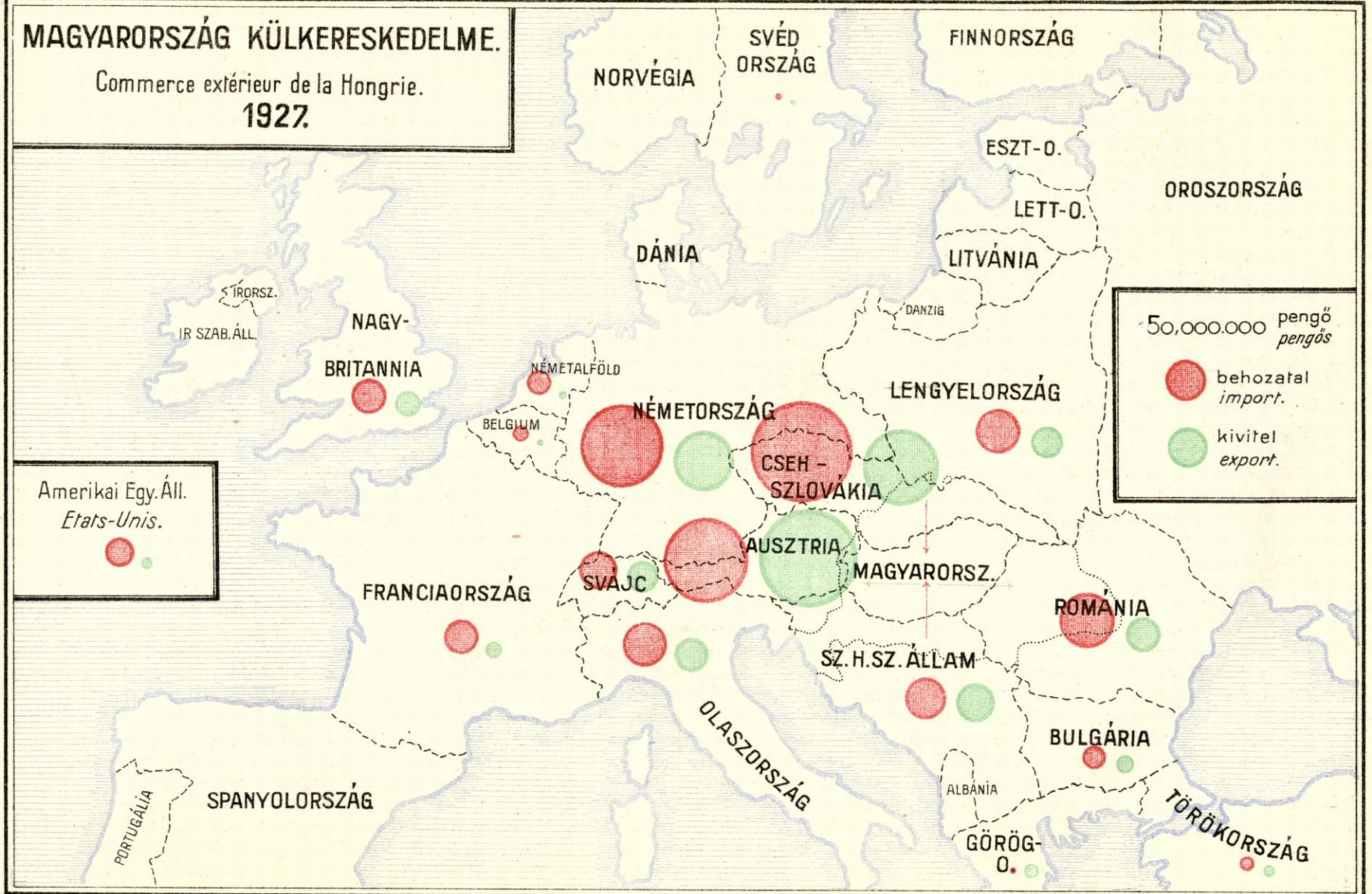
MAGYARORSZÁG KÜLKERESKEDELME.

Commerce extérieur de la Hongrie.
1927.

Amerikai Egy. Áll.
Etats-Unis.

50,000.000 pengő pengős

- behozatal import.
- kivitel export.

Magyarország külkereskedelme 1928 január havában.

Commerce extérieur de la Hongrie en janvier 1928.

Résumé. *La valeur des importations ayant été de 849 pengős en janvier, et celle des exportations, de 542 millions, la balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent d'importation de 307 millions de pengős. Comparativement au mois correspondant de l'année dernière, les importations ont augmenté de 116 millions de pengős et les exportations ont diminué de 39 millions.*

Dans l'importation, l'augmentation a été la plus grande aux tissus de coton (près de 2 millions de pengős).

Dans l'exportation, les plumes et la farine ont augmenté chacune de plus de 1 million de pengős par rapport à janvier 1927.

*

Cette fois, nous présentons deux graphiques sur le mouvement du commerce extérieur de Hongrie. L'un indique la répartition par mois des importations et des exportations de 1926 et de 1927, ainsi que l'excédent d'importation; l'autre, la répartition par pays du mouvement de 1927.

*

A folyó év január havában a behozatal értéke 849, a kivitel értéke pedig 542 millió pengőt tett, a külkereskedelmi mérleg behozatali többlete tehát 307 millió pengő volt. Az előző év ugyanezen hónapjához viszonyítva a behozatal 116 millió pengő értékkel emelkedett, a kivitel pedig 39 millió pengővel csökkent.

A behozatalban, a mult év január havával összehasonlítva, a pamutszöveteknél volt a legnagyobb emelkedés, ami értékben a kétmillió pengőt megközelítette. Egymillió pengő körüli emelkedést mutattak a nyers juta, selyem és selyemfonál, továbbá a szén importja.

Jelentősebb gyarapodás volt még a nyers pamut, a gépek és készülékek, továbbá a páriros és papirosáruk csoportjánál.

A legfontosabb importáruk között a gyapjuszövetek behozatala több, mint egymillió pengővel csökkent, ezenkívül a nyers dohány- és a fabehozatal esett vissza.

A kivitelben a mult év január havához képest a toll és liszt egyenkint több mint egymillió pengő érték többlettel szerepeltek. A sertések és a kikészített bőr kivitelénél volt ezenkívül említésre érdemes emelkedés és még néhány árunál számolhatunk be kisebb emelkedésről.

A rozs exportja közel hárommillió pengővel volt kisebb, mint a mult év ugyanezen hónapjában. A szarvasmarha és leölt baromfi kivitele egyenkint több mint egymillió pengő értékkel hanyatlott vissza, s jelentősebb csökkenés volt még a cukornál és a disznózsírnál.

*

Ezúttal a külkereskedelmi forgalomról két grafikont közlünk. Az egyik az 1926. és 1927. évi behozatalnak és kivitelnek havonkénti megoszlását mutatja, a másik grafikon pedig az 1927. évi forgalom országonkénti megoszlását ábrázolja.

A külkereskedelmi forgalom havonkénti megoszlásából azt látjuk, hogy a behozatal 1926 januárjától kezdve állandóan emelkedő irányzatot mutat, s bár az 1927. év első felében hanyatlás állott be, az év második részében az emelkedés erőteljesen folytatódott. Ezzel szemben a kivitel havi eredményei erős hullámzásról tanuskodnak, s míg 1926-ban az év második felében a behozatal emelkedését augusztus, szeptember és október hónapokban a gabonaexport folytán kiviteli többlettel ellensúlyozta, már 1927-ben nem tudott megbírkózni a megduzzadt behozattal, sőt kevesebb eredményt is produkált, mint az előző évben.

Az országok szerinti megoszlást ábrázoló grafikon élen szemlélteti, hogy a legnagyobb forgalmunk 1927-ben Ausztriával, Cseh-Szlovákiával és Németországgal bonyolódott le, azután következnek Románia, Sz. H. Sz. állam, Olaszország, Lengyelország, továbbá Nagy-Britannia és Franciaország, s végül a kisebb forgalommal szereplő államok.

Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1928. év január havában.

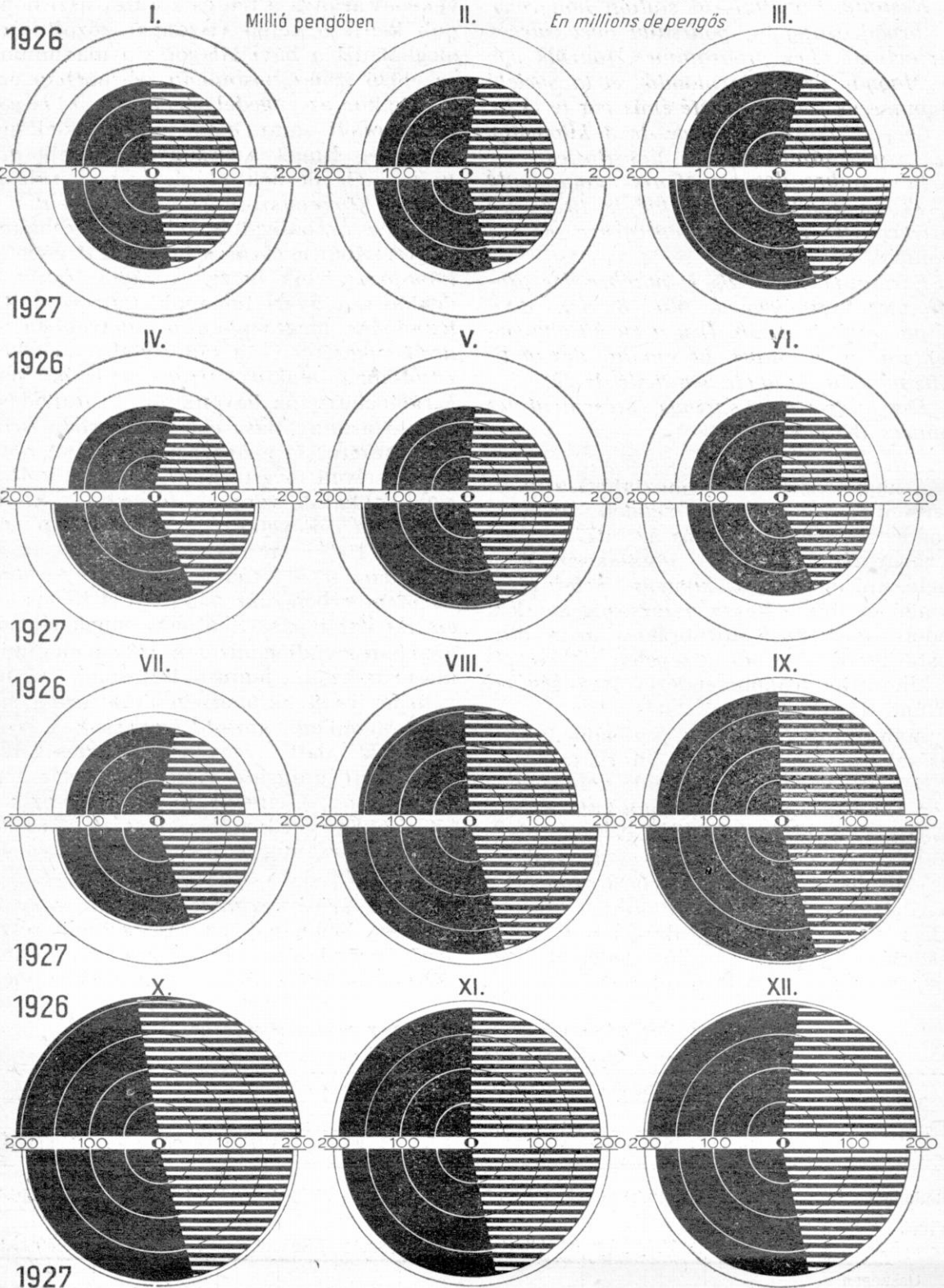
Commerce extérieur de la Hongrie en janvier 1928.

Az áruk megnevezése Designation des marchandises	1927	1928	1927	1928	Az érték 1928. jan. havában több (+) v. kevesebb (-) ezer pengőben — Ex- cédent (+) ou di- minution (-) de la valeur en 1928. janv. en milliers de pengős	Az 1928. é. jan. havi összérték %-ában — Et % de la valeur totale de janvier 1928.	
	január — janvier						
	q		1000 pengő	" pengős			
A) Behozatal. — A) Importations.							
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	7.709	10.047	5.944	7.867	+	1.923	9-27
Nyers és megmunkált fa — <i>Bois brut et ouvré</i>	1,839.507	1,925.766	7.898	7.568	-	330	8-91
Szén — <i>Charbon</i>	1,244.869	1,470.637	4.685	5.507	+	822	6-49
Papiros és papirosárúk — <i>Papier et art. en pap.</i>	48.223	59.187	2.806	3.495	+	689	4-12
Gépek és készülékek — <i>Machines et appareils</i>	11.233	14.881	2.589	3.284	+	695	3-87
Pamutfonal és -cérna — <i>Fils de coton et fils retors</i>	6.916	6.499	2.749	3.065	+	316	3-61
Gyapjuszövet — <i>Tissus de laine</i>	1.910	1.586	4.141	2.889	-	1.252	3-40
Nyersfémek — <i>Métaux bruts</i>	17.850	18.441	2.521	2.721	+	200	3-20
Nyerspamut — <i>Coton brut</i>	8.226	8.908	1.528	2.278	+	750	2-68
Nyersdobány — <i>Tabac brut</i>	5.935	3.827	2.790	2.167	-	623	2-55
Kikészített bőr — <i>Cuirs préparés</i>	1.341	1.291	1.740	2.099	+	359	2-47
Selyem és selyemfonal — <i>Soie et fils de soie</i>	664	985	1.118	2.047	+	929	2-41
Gyapjúfonal — <i>Fils de laine</i>	2.743	2.467	1.411	1.587	+	176	1-87
Vasárúk — <i>Ouvrages en fer</i>	8.435	11.187	1.333	1.566	+	233	1-84
Gaze, kreppszövet, tiszta selyemből — <i>Gazes, tissus de soie façon crêpe</i>	116	141	980	1.551	+	571	1-83
Nyersjuta — <i>Jute brut</i>	4.697	14.481	417	1.448	+	1.031	1-71
Déligyümölcs — <i>Fruits du Midi</i>	28.488	27.905	1.025	1.444	+	419	1-70
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i> db — pièces pár — paires q — q . . .	37.340 18.282 999.954	42.428 23.827 1,257.692	27.604	32.330	+	4.726	38-07
Behozatal össz. — <i>Import. totales</i> db — pièces pár — paires q — q . . .	37.340 18.282 4,238.816	42.428 23.827 4,835.928	73.279	84.913	+	11.634	100-00
B) Kivitel. — B) Exportations.							
Búza — <i>Froment</i>	216.847	215.691	7.590	7.118	-	472	13-13
Vágó-és igásáll. — <i>Anim. de boucherie et de trait¹⁾</i>	17.963	14.817	5.288	5.075	-	213	9-36
Ebből — <i>Dont: Szarvasmarha — Bêtes à corne¹⁾</i>	4.897	2.799	2.785	1.684	+	1.101	3-11
Sertés — <i>Porcs¹⁾</i>	9.288	9.450	1.685	2.401	+	716	4-43
Ló — <i>Chevaux¹⁾</i>	1.938	2.074	752	973	+	221	1-80
Liszt — <i>Farines</i>	53.341	71.610	2.360	3.461	+	1.101	6-38
Baromfi — <i>Volaille</i>	²⁾ 15.043	²⁾ 11.158	4.087	2.904	-	1.183	5-36
Ebből — <i>Dont: Élő baromfi — Volaille vivante</i>	²⁾ 2.281	²⁾ 2.427	542	543	+	1	1-00
Leölt baromfi — <i>Volaille morte</i>	²⁾ 12.762	²⁾ 8.731	3.545	2.361	-	1.184	4-36
Toll — <i>Plumes</i>	2.133	3.831	1.277	2.656	+	1.379	4-90
Tengeri — <i>Maïs</i>	120.531	98.584	2.290	2.563	+	273	4-73
Lóhere- és lucernamag — <i>Graines de trèfle et de luzerne</i>	5.763	7.325	1.759	1.886	+	127	3-48
Cukor — <i>Sucre</i>	53.755	46.916	2.712	1.868	-	844	3-45
Rozs — <i>Seigle</i>	147.096	41.883	4.119	1.298	-	2.821	2-39
Disznózsír, szalonna — <i>Saindoux, lard</i>	11.423	6.073	2.091	1.254	-	837	2-31
Pamutszövet — <i>Tissus de coton</i>	779	1.244	799	1.193	+	394	2-20
Villamos gépek és készülékek — <i>Machines et appareils électriques</i>	2.511	1.833	1.292	1.164	-	128	2-15
Kikészített bőr — <i>Cuirs préparés</i>	301	1.451	179	996	+	817	1-84
Egyéb áruk — <i>Autres marchandises</i> db — pièces pár — paires q — q . . .	137 4.598 927.216	15.130 3.254 574.087	22.275	20.772	-	1.503	38-32
Kivitel össz. — <i>Export. totales</i> db — pièces pár — paires q — q . . .	18.100 4.598 1,556.739	29.947 3.254 1,081.686	58.118	54.208	-	3.910	100-00

¹⁾ A mennyiség darabokban van kimutatva — *La quantité est relevée en têtes.* — ²⁾ Az 1927. év január havában az élő baromfi 218.133 darab, a leölt baromfi 828.639 darab, összesen 1.046.772 darab. — *En janvier 1927, on a exporté 218.133 volailles vivantes et 828.639 volailles mortes; au total 1.046.772 pièces.* — ³⁾ Az 1928. év január havában az élő baromfi 236.967 darab, a leölt baromfi 541.146 darab, összesen 778.113 darab. — *En janvier 1928, on a exporté 236.967 volailles vivantes et 541.146 volailles mortes; au total 778.113 pièces.*

A KÜLKERESKEDELMI FORGALOM ÉRTÉKE HÓNAPOK SZERINT.

Valeur du mouvement du commerce extérieur, par mois.

Behozatal
Importation

Kivitel
Exportation

M.Sz.1928.

A rádióvevőberendezések Magyarországon 1927-ben.

Récepteurs radiophoniques en Hongrie, 1927.

Résumé. En 1927, la station hongroise de broadcasting a poursuivi avec succès son activité. Les programmes, fournis par la „Magyar Telefonhírmondó“ et la Société anonyme de radio, ont été émis par le poste de Csepel, d'une puissance de 3 kilowatts, géré par l'Administration des Postes.

Le nombre des récepteurs a augmenté de 23.785 (40·0%); à la fin de 1927, les bureaux de poste ont enregistré 83.314 abonnés.

Par rapport à 1926, le nombre des programmes s'est élevé de 607 (3·1%); il a été au total de 2.556. Il y a eu 35 changements de programme. Le nombre des auditions n'ayant pu avoir lieu a été de 22.

Les tableaux ci-dessous présentent les données détaillées.

*

A nagyközönség szórakoztatására és ismereteinek bővítésére rendelt magyar broadcasting leadóállomás az 1927. évben is zavartalanul folytatta működését. Megfelelő műsorokról a Magyar Telefonhírmondó és Rádió Részvénytársaság gondoskodott, melyeknek továbbítása a m. kir. Posta kezelésében álló Csepelen elhelyezett 3 kilowattos leadóberendezés segítségével történt.

A műsorok felvételére szolgáló berendezések száma egy év leforgása alatt 23.785-tel, vagyis 40·0%-kal szaporodott s ez év végén a postahivataloknál 83.314 előfizető volt nyilvántartva. Az év folyamán érvényben álló rádióvevőberendezések létesítésére és fenntartására kiadott engedélyek számának havonkinti változása ebben az évben is a tavalyi viszonyokhoz hasonlóan alakult. A rádióengedélyek havi átlagos szaporulata 3·3%-ot tett ki. A nö-

vekedés aránya a téli és kora tavaszi hónapok kedvező vételi viszonyai között jóval meghaladja a havi átlagot s a maximumot az előző évhez hasonlóan februárban érte el, amikor az engedélyek száma 5.174-gyel gyarapodott, ami 8·3%-os növekedésnek felel meg. Ennek a viszonylag erősebb arányú emelkedésnek előidézésében valószínűleg közrejátszott az a körülmény is, hogy az orvhallgatók számának csökkentése céljából a főváros lakosságát ebben a hónapban írták össze. A rádió iránti érdeklődés a nyári hónapok alatt szokott a legjobban megcsappanni, melyekben — mint ismeretes — a rádió vételre a legkedvezőtlenebb légköri viszonyok uralkodnak. A rádióelőfizetők havonkinti gyarapodásának ez a hanyatlása ebben az évben is bekövetkezett, sőt a nyári hónapokban növekedés helyett még meg is fogyatkozott a rádióhallgatók száma. Júliusban kisebb (0·4%), a rákövetkező augusztusban nagyobb (1·5%) mértékben csökken az érvényben levő rádióengedélyek száma. Szeptemberben már némi — 1·2%-os — emelkedést tapasztalhatunk, ennek ellenére azonban a rádióelőfizetők száma még mindig nem éri el a júniusi létszámot. A növekedés csak októberben indult meg erősebb ütemben, amikor nemcsak a nyári hónapok alatt szenvedett veszteség tűnt el, hanem júniushoz viszonyítva már némi — 1·5%-os — emelkedés is mutatkozik. A rádió vételre kedvezőbb november és decemberben pedig a növekedés aránya 4·2, illetőleg 4·9%-ra emelkedik.

A fővárosi vevőberendezések az év folyamán 30·9%-kal, az ország többi részén levő berendezések 49·7%-kal szaporodtak. Az ország különböző részein lakó rádióelő-

I. A rádióvevőberendezések engedélyeseinek száma Magyarországon.

Nombre des abonnés des récepteurs radiophoniques en Hongrie.

Terület Territoire	Engedélyesek száma ¹⁾ — Nombre des abonnés au Radio ¹⁾													
	1925		1926											
	XII. 31	XII. 31	I. 31	II. 28	III. 31	IV. 30	V. 31	VI. 30	VII. 31	VIII. 31	IX. 30	X. 31	XI. 30	XII. 31
Budapest .	8.834	30.877	32.753	35.908	36.577	36.742	36.660	36.896	37.008	36.922	37.009	37.679	38.784	40.408
Vidék Province .	8.093	28.652	29.727	31.746	33.503	34.796	38.364	38.241	37.823	36.759	37.548	38.585	40.659	42.906
Összesen Total :	16.927	59.529	62.480	67.654	70.080	71.538	75.024	75.137	74.831	73.681	74.557	76.264	79.443	83.314

¹⁾ Az I—VI. hónapoknál helyesbített adatok. — Pour janv.—juin, chiffres rectifiés.

fizetők nagyobb arányú gyarapodása folytán az év végével Budapestnek és a fővároson kívül lakó hallgatóknak egymáshoz való számaránya is megváltozott. Az előző év végén ugyanis a rádióelőfizetőknek több, mint fele, pontosan 51·9%-a a főváros lakosaiból került ki, az 1927. év végével az arány 48·5%-ra szállott alá, míg az ország egyéb városaiban és községeiben lakó rádióhallgatók aránya 48·1%-ról 51·5%-ra emelkedett. Az egyes vármegyei törvényhatóságokat tekintve, aránylag legnagyobb növekedést Csanád-Arad-Torontál, Borsod-Gömör és Kishont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, valamint Bács-Bodrog és Bihar vármegyék mutatják fel, ahol a rádióvevőberendezések száma egy év alatt több, mint kétszeresére növekedett. A legkisebb volt a rádióelőfizetők szaporodása Pest-Pilis-Solt-Kiskun, továbbá Abauj-Torna vármegyékben, ahol a gyarapodás aránya 35·7, illetőleg 37·9%-ot tett ki. Az évi növekedést illetőleg a városi törvényhatóságok közül a rádióberendezések tekintetében meglehetősen elma-

radott Hódmezővásárhely tűnik ki, ahol a kiadott engedélyek száma szintén kétszerese fölé emelkedett. Mellette Baja városában tapasztalhatjuk aránylag a legnagyobb emelkedést (71·8%). A legkisebb volt aránylag a rádióengedélyek számában a növekedés Kecskeméten (65·3%) és Sopronban (53·0%).

Az 1927. év végével — mint említettük — 83.314 rádióvevőberendezés volt az ország területén használatban, vagyis minden 10.000 lélekre 98 rádió esett (1926-ban 70). A berendezéseknek 45·6%-a a vármegyei és 54·4% (1926-ban 56·8%) a városi törvényhatóságokra jutott; a lélekszámhoz viszonyított arány az előbbieknél 55-öt (1926-ban 37) s az utóbbiaknál 288-at (1926-ban 218) ad ki. A vármegyéknél általában változatlan a sorrend. Pest vármegye áll továbbra is az első helyen, mely pozícióját a főváros környékén levő községek nagyszámú rádióelőfizetőinek köszönheti s ahol minden 10.000 lakos közül 172-nek volt rádiója (1926-ban 128). E mellett legjobb talaja van a rádióknak a dunántúli ré-

II. A rádióvevőberendezések törvényhatásonkénti megoszlása.

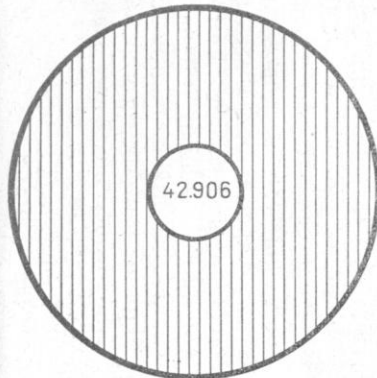
Répartition des récepteurs radiophoniques par comitat et ville municipale.

Törvényhatóság Comitats et villes municipales	Kiadott engedélyek				Törvényhatóság Comitats et villes municipales	Kiadott engedélyek									
	Permissions accordées					Permissions accordées									
	számszerint nombre		10.000 lakosra esett — propor- tion pour 10.000 habitants			számszerint nombre		10.000 lakosra esett — propor- tion pour 10.000 habitants							
	1926	1927	1926	1927		1926	1927	1926	1927						
é v v é g é n à la fin des années ci-dessus								é v v é g é n à la fin des années ci-dessus							
Vármegyék — Comitats					Zala	428	668	11·6	17·9						
Abauj-Torna	58	80	6·2	8·5	Zemplén	133	233	8·9	15·5						
Bács-Bodrog	67	168	6·6	16·4	Vármegyei törvényhatóságok összesen										
Baranya	245	376	9·8	15·0	Comitats au total . .	25.704	38.004	37·2	54·5						
Békés	647	1.269	19·7	38·3	Városok — Villes										
Bihar	162	337	9·3	19·2	Baja	117	201	61·1	105·1						
Borsod, Gömör, Kishont	253	529	8·7	18·1	Budapest	30.877	40.408	332·5	435·6						
Csanád, Arad, Torontál	221	517	12·3	28·7	Debrecen	547	810	51·0	75·0						
Csongrád	247	429	16·2	27·9	Győr	397	675	77·6	131·6						
Fejér	964	1.244	40·0	51·1	Hódmezővásárhely . .	95	205	15·3	32·9						
Győr, Moson, Pozsony	409	645	25·9	40·4	Kecskemét	242	400	31·1	51·0						
Hajdu	166	258	9·1	14·0	Miskolc	196	353	33·5	60·1						
Heves	666	1.137	22·0	35·5	Pécs	255	455	54·1	96·5						
Jász-Nagykun-Szolnok	1.312	2.006	31·8	48·1	Sopron	406	621	111·9	170·2						
Komárom, Esztergom .	830	1.351	45·9	74·0	Szeged	368	657	29·8	52·9						
Nógrád, Hont	522	928	23·7	41·8	Székesfehérvár . . .	325	525	82·2	132·5						
Pest-Pilis-Solt-Kiskun .	15.771	21.397	127·7	171·7	Városi törvényhatóságok összesen										
Somogy	506	832	13·2	21·5	Villes municipal. au total	33.825	45.310	218·0	287·8						
Sopron	272	400	18·1	26·4	Összesen — Total . .	59.529	83.314	70·4	97·8						
Szabolcs, Ung	321	582	8·5	15·2											
Szatmár, Ugocsa, Bereg	54	105	3·6	7·0											
Tolna	370	717	13·5	25·9											
Vas	569	921	19·7	31·7											
Veszprém	511	875	20·6	35·0											

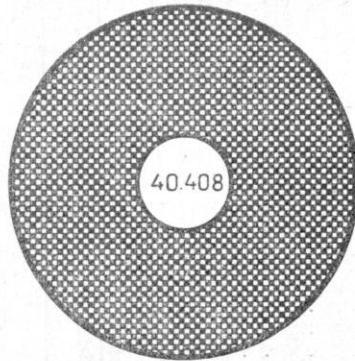
A RÁDIÓENGEDÉLYEK SZÁMA.

Nombre des abonnés de Radio.

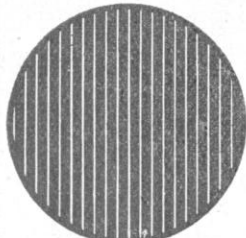
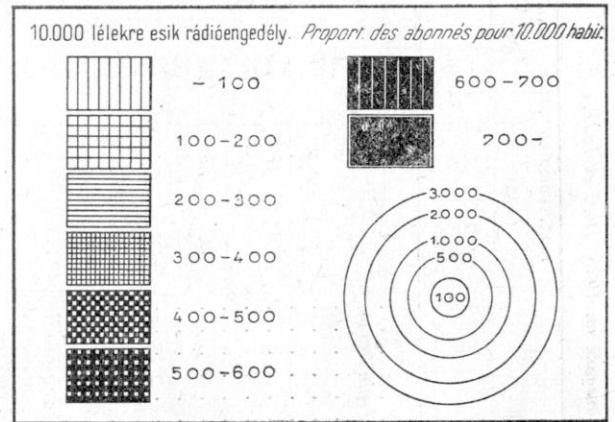
1927.

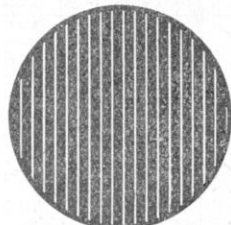
Magyarország Budapest nélküli. Hongrie, sauf Budapest.

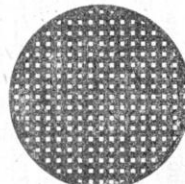
Budapest.

Újpest.

Kispest

Pesterzsébet

Pestszentlőrinc.

Budaörs.

Debrecen.

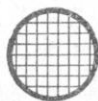
Csepel.

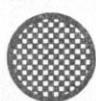
Győr.

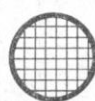
Szeged.

Sopron.

Rákosszentmihály.

Székesfehérvár.

Szolnok

Pécs.

Pestújhely.

Kecskemét.

Cegléd.

Szombathely.

Miskolc.

Békéscsaba.

Vác.

Nagyrévény.

IV. A rádió közvetített előadások az 1925., 1926. és 1927. években.

Auditions radiophoniques en 1925, 1926 et 1927.

A közvetítés tárgya <i>Désignation</i>	A közvetített előadások — <i>Auditions radiophoniques</i>					
	1925		1926		1927	
	szám szerint <i>nombre</i>	%	szám szerint <i>nombre</i>	%	szám szerint <i>nombre</i>	%
Cigányzene — <i>Musique de tziganes</i>	1	1·3	135	6·9	286	11·2
Filharm. és szimf. hangverseny — <i>Concerts philharm. et symph.</i>	2	2·5	29	1·5	101	4·0
Gramofon-Phonola — <i>Grammophone-Phonola</i>	—	—	57	2·9	141	5·5
Hangverseny — <i>Concerts</i>	12	15·2	121	6·2	269	10·5
Istentisztelet — <i>Services religieux</i>	6	7·6	74	3·8	87	3·4
Jazz-band — <i>Jazz-band</i>	—	—	78	4·0	130	5·1
Kamarazene — <i>Musique de chambre</i>	—	—	39	2·0	11	0·4
Katonazene — <i>Musique militaire</i>	30	38·1	38	2·0	17	0·7
Kórus — <i>Choeurs</i>	2	2·5	8	0·4	15	0·6
Könnyű zene — <i>Musique légère</i>	—	—	22	1·1	34	1·3
Külföldi átvitel — <i>Musique transmise de l'étranger</i>	—	—	11	0·6	15	0·6
M. kir. Operaház — <i>Opéra royal hongrois</i>	9	11·4	65	3·3	46	1·8
M. kir. Operaház kamarazenekara — <i>Orchestre de musique de chambre de l'Opéra roy. hongrois</i>	—	—	84	4·3	136	5·3
Operaelőadás a Studióból — <i>Représentat. d'Opéra, par le Studio</i>	—	—	5	0·3	13	0·5
Operaházi tagok szerepe — <i>Membres de l'Opéra ayant chanté</i>	7	8·9	108	5·5	122	4·8
Operetteelőadás a Studióból — <i>Représentat. d'opérette, par le Studio</i>	—	—	14	0·7	21	0·8
Szabadtéri közv. nyilv. helyről — <i>Emissions de places publiques</i>	—	—	—	—	4	0·1
Szórakoztató, tudományos előadások, mese — <i>Conférences pour distraire, conférenc. scientif., contes</i>	2	2·5	759	38·9	902	35·3
Színmielőadás a Studióból — <i>Représentat. de comédie, par le Studio</i>	—	—	39	2·0	100	3·9
Tarka vidám est — <i>„Soirées gaies“</i>	2	2·5	22	1·1	25	1·0
Trio, quartett és quintett — <i>Trio, quartette et quintette</i>	2	2·5	154	7·9	28	1·1
Városi színház — <i>Théâtre de la Ville</i>	2	2·5	17	0·9	5	0·2
Vigadó — <i>Redoute</i>	—	—	—	—	1	0·0
Zeneművészeti Főiskola — <i>Haute Ecole de Musique</i>	—	—	30	1·6	22	0·9
Zeneműv. Főisk. Nemzeti Zenede tanárai — <i>Professeurs de la Haute Ecole de Musique et de l'Institut. Nation. de Musique</i>	2	2·5	40	2·1	25	1·0
Összesen — <i>Total</i> :	79	100·0	1.949	100·0	2.556	100·0

az operai tagoktól és a zenekartól fosztotta meg a rádió tervbe vett előadását, 8 esetben kényszerítette a vezetőséget más műsorszám kitűzésére. A szereplők betegsége miatt 4 esetben változott meg a műsor. A m. kir. Operaházban szereplő művészeknek rádiót tiltó szerződése miatt 3 esetben kellett más műsorról gondoskodni. A rossz idő 3, vonalhiba 1, egyéb okok 4 esetben akadályozták meg a tervbe vett műsor leadását és egy műsorváltozás előidézójéről nincsen tudomásunk.

Az 1927. év folyamán hirdetett és elmaradt rádió előadások összes száma 22 volt. A szereplők elmaradása itt 7 esetben, a zivataros időjárás 6 esetben akadályozta meg a leadást. A Studióban tartott próbák miatt 3 alkalommal, kísérletek miatt 1 alkalommal és egyéb okok miatt 4 alkalommal maradt el az előadás. Végül a tech-

nikai berendezés tökéletességét és a m. kir. Posta részéről mellette alkalmazott személyzet szakismeretét dicséri az a körülmény, hogy vonalhiba csak egyetlen esetben akadályozta meg a tervbe vett műsorszám leadását.

A külföldi viszonyok megvilágítására s ezzel kapcsolatban Magyarország helyzetének megítélésére 10 külföldi állam idevonatkozó adatai állanak rendelkezésünkre. Az alábbi adatok az 1927. évvégi állapotot tüntetik fel s az 1000 lélekre eső rádióvevőberendezések számát mutatják:

Svédország	53·6
Nagy-Britannia	53·0
Dánia	44·8
Ausztria	43·0
Németország	32·0
Norvégia	22·1

Svájc	15·9
Cseh-Szlovákia	15·2
Magyarország	9·8
Finnország	8·8
Belgium	4·6

Adatainkból megállapíthatjuk, hogy hazánkban a rádió terjesztése terén még elég sok a tennivaló. A rádió népszerűsítése érdekében az 1927. év folyamán intenzívebben meg is indult a propaganda, mely

remélhetőleg meg fogja hozni a kívánt eredményt. E mellett rövidesen üzembe helyezik a jelenleginél jóval nagyobb leadóképességű állomást is, mely a detektoros készülékek használata révén aránytalanul olcsóbbá teszi az ország távolabbi részein a rádió élvezetét. Ilyen körülmények között minden reményünk meg lehet tehát arra, hogy jövőre a rádióelőfizetők számának nagyobb arányú emelkedéséről számolhatunk be. *Várszeghy János dr.*

Magyarország gépjárműállománya.

Effectif des véhicules à moteur de Hongrie.

Résumé. En février dernier, on a mis en circulation 464 véhicules à moteur et on en a retiré 139; l'accroissement effectif a été de 325, soit 1·8%, contre 1·2% au mois précédent.

Fin février, les automobiles ont formé 71·7% de l'effectif total, et les motocyclettes, 28·3%, contre 72·6%, respectivement 27·4%, à la fin de janvier. De la totalité des véhicules à moteur, 59·2% circulaient à Budapest (en janvier 59·1%).

*

Az ország gépjárműállományának február havi növekedése már nagyobb arányú volt, mint az előző hónapban. Február hó folyamán ugyanis 464

gépjárművet helyeztek forgalomba, míg a forgalomból 139 járművet vontak ki. Ezek szerint a tényleges szaporulat 325 darab volt, mely az előző havi 1·2%-os növekedéssel szemben 1·8% emelkedésnek felel meg. Az automobilon e havi 0·7%-os szaporodása mellett, mely némileg alatta marad az előző havinak (0·9%), különösen feltűnő a motorkerékpárok állományszámának növekedése, mely a január havi 1·9%-kal szemben 4·6%-ot tett ki.

A február havi változások után automobil volt az ország gépjárműállományának 71·7%-a (72·6%) s motorbicikli 28·3%-a (27·4%). Területi szempontból tekintve, az egész gépjárműállomány 59·2%-a (59·1%) Budapesten volt forgalomban.

Magyarország gépjárműállománya a hónap végén.

Effectif des véhicules à moteur en Hongrie, à la fin du mois.

Állomány Effectif	N o m b r e d e s								A gépjárművek összes — Automob. et motocycl. au total
	A személykocsik aut. à personnes	A teherkocsik a. camions	Az autóbuszok autobus	A bérautók — aut. de louage	Az egyéb gépkocsi- csik — autres autos	A gépkocsik ösz- szes — automob. bilés au total	motocyclettes		
							A mellék- üléssel — à 2 person.	A mellék- üléssel nél- küli — à 1 person.	
s z á m a									
1928. I.	8.221	2.918	392	1.107	485	13.123	662	4.336	18.121
1928. II. { forgalomba került — mis en circulation	129	51	26	7	20	233	35	196	464
	99	30	2	5	3	139	—	—	139
"Ebből" — Dont à Budapest	8.251	2.939	416	1.109	502	13.217	697	4.532	18.446
	4.584	1.662	117	850	366	7.579	391	2.957	10.927

Közúti forgalmi balesetek.

Accidents de la circulation en Hongrie.

Résumé. D'après les données provisoires, il y a eu en février 132 accidents de circulation; ce nombre a été supérieur de 14 (11·9%) à celui de janvier.

A augmenté le nombre des accidents causés par des trains et tramways (14·3%) et par des véhicules à moteur (6·5%), tandis que le nombre des accidents dus à des voitures trainées par des animaux a diminué légèrement (16·7%). Les véhicules figurant sous la rubrique „autres“, et surtout les bicyclettes, ont causé bien plus d'accidents (80·0%).

Sur la totalité des accidents, il y a eu 34·8% à Budapest (en janvier 37·3%).

*

Ideiglenes adataink szerint a közúti forgalomban február hó folyamán 132 baleset fordult elő, vagyis 14-gyel több, mint januárban. Az emelkedés aránya tehát 11·9%-ot tett ki. A balesetek nemét tekintve csak az „egyéb“ (különböző tárgyakba való beleütközés, stb.) balesetknél látunk nagyobb arányú növekedést, mely az előző havinak több mint kétszeresére ugrott.

A balesetek előidézésében részes járművezetők

száma változatlanul 73 maradt, a vigyázatlan gyalogosok azonban 29·5%-kal több, szám szerint 39 esetben szerepeltek. Emelkedett a távolsági és közúti vasutak (14·3%), valamint a motoros járművek (6·5%) által előidézett balesetek száma, az állati erővel vont járműveké viszont némileg csökkent (16·7%). Jólal — 80%-kal — több baleset okozói voltak az „egyéb“ csoportba sorozott járművek, közöttük különösen a kerékpárok.

A balesetek szaporodását némileg ellensúlyozza az a körülmény, hogy míg az előző hónapban a baleseteknek 22%-a végződött személyek sérülése nélkül, addig február hó folyamán az esetek 29%-ánál nem fordult elő sebesülés. Viszont a balesetknél megsérült személyek számának 24·4%-os emelkedése arra mutat, hogy a hó folyamán nagyobb arányú balesetek történtek, mint az előző hónapban.

Budapestre esett az összes baleseteknek 34·8%-a (januárban 37·3%) s a gépjárművek által előidézett baleseteknek ugyancsak 34·8%-a. Megemlítésre érdemes még, hogy a fővárosban egyetlen olyan közúti forgalmi baleset sem fordult elő, mely személyek sebesülése nélkül végződött volna.

Közúti forgalmi balesetek.

Accidents de la circulation.

Megnevezés Désignation	A balesetek — Accidents										A baleseteknél szereplő járművek Véhicules ayant figuré aux accidents								A balesetek — Accidents				
	összes száma nombre total	neme — genre					valószínű oka cause probable					vasút és közúti villamos vasút train et tramway	autó és motorkerékpár automobile et motocyclette	állati erővel vont jármű véhicule à traction anim.	egyéb — autres	ismeretlen — inconn.	közül személyek sérülése nélkül végződött — sans accident de personne	alkalmával megsérült személyek — personnes blessées	sebesülése - nature de la blessure				
		összeütközés — collision	elgázolás — écrasement	egyéb — autres	ismeretlen — inconn.	vezetők hibája — faute du conducteur	gyalogosok hibája — faute de piétons	egyéb — autres	ismeretlen — inconn.	összes száma nombre total	könnyű — légère								súlyos — grave	halálos — mortelle	ismeretlen — inconnue		
Jan. ¹⁾ — Janvier ¹⁾	118	39	62	16	1	73	28	11	6	21	62	24	10	1	26	94	30	51	9	4			
Ebből Budapest Dont „	44	10	29	4	1	18	19	2	5	15	25	3	1	—	—	44	6	29	7	2			
Febr. ¹⁾ — Février ¹⁾	132	35	62	34	1	73	39	19	1	24	66	20	18	4	38	117	55	45	14	3			
Ebből Budapest Dont „	46	12	31	3	—	19	26	1	—	16	23	2	1	4	—	56	17	32	7	—			

¹⁾ Ideiglenes adatok. — Données provisoires.

1928 februári árstatisztikai és pénzügyi jelzőszámok.

Indices de statistique de prix et de finances pour février 1928 en Hongrie.

1. Áralakulás.

Formation de prix.

Résumé. En février, l'indice des prix de gros de Hongrie a baisse de 135 à 134, soit d'un point, l'indice des matières d'industrie et objets fabriqués ayant diminué surtout par suite de la baisse de cuir, survenue après une tendance ferme durant des mois. Somme toute, l'indice d'industrie est tombé de 142 à 140; par contre, celui des articles d'alimentation et produits agricoles s'est élevé de 125 à 126.

L'indice du coût de la vie a très peu changé. Y compris le loyer, il a baissé de 112·3 à 112·1; sans le loyer, de 124 à 123·7.

*

A nagykereskedelmi árak indexszáma február folyamán 135-ről 134-re esett. Az indexszám csökkenését az ipari anyagok és termékek csoportjában jelenkező áresések idézték elő. Jelentékeny csökkenés mutatkozott első sorban a bőráraknál, melyeknek több hónapon át szakadatlanul tartó emelkedése februárban végre megszűnt. Az áresés elég jelentékeny volt és kiterjedt úgy

Magyar nagykereskedelmi árak indexszámai.

Indices des prix de gros en Hongrie.

(1913 = 100)

Időpont Epoque	Élelmezési cikkek és mezőgazd. termékek — Produits agricoles et alimentaires	Ipari anyagok és termékek — Matières nécessaires à l'industrie, produits d'industrie	Nyersanyagok — Matières premières	Gyártmányok — Produits fabriqués	Belföldi árak — Marchandises de Hongrie	Külföldi árak — Marchandises étrangères	Összes árak — Ensemble des marchandises
1924 XII/31	156	163	166	154	157	166	160
1925 XII/31	120	138	128	132	120	150	130
1926 XII/31	120	130	125	128	120	139	126
1927 II/28	127	130	126	132	125	137	129
III/31	125	130	125	132	124	136	128
IV/30	127	133	129	132	128	136	130
V/31	130	136	135	132	131	137	133
VI/30	128	137	134	132	131	137	133
VII/31	126	138	134	132	130	138	133
VIII/31	125	141	136	131	130	141	134
IX/30	123	141	136	130	130	140	133
X/31	125	139	138	128	130	138	133
XI/30	124	141	137	129	131	139	133
XII/31	127	141	141	130	134	138	135
1928 I/31	125	142	139	130	134	136	135
II/29	126	140	137	130	133	134	134

a nyersbőrökre, mint a készbőrökre az alábbi adatok szerint:

	Ár pengőben 1928 I.	1928 II.	A csökkenés aránya
Nyers marhabőr kg	2·40	1·85	22·9%
Nyers borjubőr kg	3·90	3·52	9·7%
Talpbőr kg	7·70	7·40	3·9%
Felsőbőr □-láb	2·25	2·10	6·7%

Különösen feltűnő a nyers marhabőr árának nagyarányú visszaesése, mely jelentősen felülmulta a borjubőr csökkenési arányát. Amennyiben a nyersbőrárak csökkenése folytatódik, a készbőrárak további lanygulása is várható. A bőrön kívül olcsóbb lett valamivel a külföldi kőszén (a magyar szén ára változatlan), és a fémek közül az ón és a horgany. Valamivel alacsonyabb lett az épületfának, a tűzifának és az újságpapirosnak az ára is, úgyhogy végeredményben az ipari anyagok és termékek összefoglaló indexe 142-ről 140-re csökkent. Az élelmezési cikkek és mezőgazdasági termékek indexe ezzel szemben 125-ről 126-ra emelkedett, főleg a rozs és az árpa, valamint a borjú és a sertés árának megszilárdulása következtében.

Egy négytagú munkáscsalád heti kiadásainak alakulása indexszámokban.

Formation des dépenses hebdomadaires d'une famille ouvrière de 4 membres, en nombres-indices.

(1913 = 100).

Időpont Epoque	Élelmezés Alimentation	Ruházat Habillement	Fűtés és világítás Chauffage, éclairage	Lakás Logement	Összes hetiköltség Frais hebdomadaires totaux	Összes hetiköltség a lakásból nélkül Frais hebdomadaires totaux, sans le loyer
1924 XII/31	145	166	123	25	116	149
1925 XII/31	115	131	125	46	102	119
1926 XII/31	115	124	134	60	105	119
1927 II/28	121	124	129	60	108	123
III/31	123	124	126	60	108	124
IV/30	127·7	123·7	124·8	60·0	110·6	126·5
V/31	129·2	123·7	123·8	65·0	112·5	127·4
VI/30	130·4	123·7	120·5	65·0	112·7	127·7
VII/31	125·6	123·7	120·7	65·0	110·2	124·5
VIII/31	126·1	125·0	121·3	70·0	112·0	125·2
IX/30	126·1	127·5	126·5	70·0	112·9	126·4
X/31	126·6	127·5	126·5	70·0	113·1	126·7
XI/30	121·9	129·4	129·4	75·0	112·4	124·2
XII/31	123·2	129·2	128·0	75·0	113·0	124·9
1928 I/31	121·5	135·0	123·6	75·0	112·3	124·0
II/29	121·4	135·0	122·2	75·0	112·1	123·7

A létfenntartási költségek indexszáma februárban csak jelentéktelen változást mutatott. A lakbérrel együtt számított index 112·3-ról 112·1-re, a lakbér nélkül számított index pedig 124-ről 123·7-re csökkent.

2. A pénzügyi betétek.

Dépôts en banque.

Résumé. Aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest et à la Caisse d'épargne postale, le montant des dépôts d'épargne s'est élevé en février de 382·6 à 394·3 millions de pengős, soit de 11·7 millions. A la Caisse d'épargne postale, ils ont augmenté de 1·2 million. Mais l'effectif des dépôts sur comptes courants est tombé de 692·9 à 667·7 millions de pengős, soit de 25·2 millions. Fin février, les dépôts d'épargne ont atteint 39·3% de leur effectif de 1913, et les dépôts sur comptes courants, 78%.

*

A budapesti 13 legnagyobb pénzügyetnél és a postatakarékpénztárnál elhelyezett takarékbetétek álladéka február folyamán 382·6 millió pengőről 394·3 millió pengőre, vagyis 11·7 millió pengővel emelkedett. Januárban az emelkedés 17·8 milliót, decemberben 13·8 milliót tett ki, a februári növekedés tehát ezeknél alacsonyabb. A takarékbetétek állomány növekedése szempontjából azért február ennek dacára sem nevezhető kedvezőtlen hónapnak, mert 10 millión felüli betétnövekedés a mi viszonyaink között igen számottevő és körülbelül

A betétek alakulása.¹⁾

Formation des dépôts.¹⁾

Év, hó <i>Année, mois</i>	Takarékbetétek <i>Dépôts d'épargne</i>			Folyószámlabetétek <i>Dépôts sur comptes courants</i>		
	összege mon- tant	havi szaporu- lata — accrois- sem. mensuel		összege mon- tant	havi szaporu- lata — accrois- sem. mensuel	
		millió P — mil- lions de pengős	%		millió P — mil- lions de pengős	%
1924. VI.	3·7	—	—	85·2	—	—
1924. XII.	30·6	—	—	237·5	—	—
1925. XII.	143·0	—	—	378·2	—	—
1926. XII.	231·9	—	—	502·3	—	—
1927. VII.	324·0	15·5	5·0	564·7	24·3	4·1
" VIII.	326·0	2·0	0·6	637·7	73·0	12·9
" IX.	333·7	7·7	2·4	639·4	1·7	0·3
" X.	340·7	7·0	2·1	678·5	39·1	6·1
" XI.	351·0	10·3	3·0	676·6	— 1·9	— 0·3
" XII.	364·8	13·8	3·9	682·2	5·6	0·8
1928. I.	382·6	17·8	4·9	692·9	10·7	1·6
II.	394·3	11·7	3·1	667·7	— 25·2	— 3·6

¹⁾ A budapesti 13 legnagyobb pénzügyetnél és a postatakarékpénztárnál. — Aux 13 principaux établissements de crédit de Budapest et à la Caisse d'épargne postale.

megfelel az elmúlt év átlagos havi szaporulatának. A takarékbetétek összegéből 28·1 millió pengő esett a postatakarékpénztárra (januárban 26·9 millió pengő).

A folyószámlabetétek álladéka ugyanezeknél a pénzügyetknél februárban 692·9 millió pengőről 667·7 millió pengőre, azaz 25·2 millió pengővel csökkent. A csökkenés nagy része a külföldi valutákban elhelyezett folyószámlabetéteknél jelentkezik, ami bizonyára ideiglenesen elhelyezett külföldi kölcsönök felhasználásával függ össze. Február végén a folyószámlabetétek az 1913. évi álladéknak 78%-át, a takarékbetétek pedig 39·3%-át érték el.

3. A részvények értéke.

Valeur des actions.

Résumé. En février, l'indice de la Bourse, qui montre le changement de valeur des actions cotées à la Bourse de Budapest, a baissé de 20·9 à 20. La baisse s'est étendue sur presque toutes les catégories d'actions, sauf celles de l'industrie textile et des imprimeries, qui ont légèrement augmenté.

*

A részvényindex, mely a budapesti tőzsdén jegyzett részvények értékalakulását mutatja, februárban csökkent. Az 1913. év óta beállott tökeváltozásokat csak az 1913. évi részvényállományt érintő elővételi jogok határáig véve figyelembe, az így módon számított index 20·9-ről 20-ra csökkent. Az árfolyamcsökkenés csaknem az összes rész-

Részvényindex. — Indice d'actions.

(1913 = 100).

Év, hó <i>Année, mois</i>	I.	II.	A változás aránya az előző hónapoz képest — Proportion du changement par rapport au mois précédent	
			I.	II.
			1924. VI.	11·4
1924. XII.	13·3	18·0	—	—
1925. XII.	10·2	14·0	—	—
1926. XII.	15·6	22·4	—	—
1927. VII.	20·9	30·8	1·5	1·0
" VIII.	22·0	32·7	5·3	6·2
" IX.	21·3	31·5	— 3·2	— 3·8
" X.	20·2	30·1	— 5·4	— 4·7
" XI.	20·3	30·5	0·5	1·3
" XII.	20·8	31·5	2·5	3·3
1928. I.	20·9	31·5	0·5	0·0
II.	20·0	30·3	— 4·3	— 3·8

I. = Részvényindex az 1913. évi részvényállományt érintő változások számbavételével. — Indice d'actions, compte tenu des changements ayant affecté l'effectif de 1913.

II. = Részvényindex az összes tökevált. számbavételével. — Indice d'actions, compte tenu de tous les changements de capitaux.

vénycsoportoknál jelentkezett, csak a könyvnyomdák és a textilipari vállalatok részvényei mutattak fel némi emelkedést s a gőzmalmok részvényei megőrizték előző havi nivójukat.

Az 1913. év óta beállott tőkeváltozásokat nemcsak az 1913. évi részvényállományt érintő elővétegi jogok határáig, hanem teljes egészükben véve számba, az ily módon számított index 31·5-ről 30·3-ra csökkent.

4. Fizetéseképtelenségek.

Insolvabilités.

Résumé. *En février dernier, on a déclaré 155 insolvabilités, avec un passif de 9·5 millions de pengős. C'est une diminution considérable par rapport à janvier (180 cas, 15·9 millions de passif).*

Le nombre des insolvabilités terminées (69) a dépassé le mois précédent.

*

A decemberi és a januári ugrásszerű emelkedések után februárban az ujonnan keletkezett fizetéseképtelenségek száma visszaesett ugyan az előző hónaphoz képest, de még mindig nagyon magas és erősen felülmulja a decemberi fizetéseképtelenségek számát is. Februárban ugyanis összesen 155 fizetéseképtelenségben indult meg az eljárás, míg januárban 180, decemberben 134 fizetéseképtelenséget jelentettek. Februárban tehát 13·9%-kal kevesebb fizetéseképtelenségi eset volt, mint januárban, de 15·7%-kal több, mint decemberben. A fejlődés irányát tekintve, hasonló volt a helyzet a passzívák összegénél is, azzal a különbséggel, hogy februárban a passzívák együttes összegének abszolút csökkenése mellett az egy-egy fizetéseképtelen-

I. Új fizetéseképtelenségek.

Nouvelles insolvabilités.

Év, hó <i>Année, mois</i>	A fizetéseképtelenségek <i>Insolvabilités</i>		
	száma <i>nombre</i>	aktíváinak <i>actifs</i>	passzíváinak <i>passifs</i>
		összege P-ben — <i>en pengős</i>	
1927. VII. összesen — <i>total</i>	66	1,146.693	2,241.539
" VIII. " "	49	911.865	1,720.871
" IX. " "	60	955.348	1,826.810
" X. " "	83	1,837.509	3,224.329
" XI. " "	88	2,464.747	3,816.582
" XII. " "	134	4,420.884	8,099.789
1928. I. " "	180	10,540.408	15,866.036
" II. " "	155	6,181.756	9,491.951
Ebből: — <i>Dont:</i>			
bányászat — <i>industrie minière</i>	—	—	—
mezőgazdaság — <i>écon. rurale</i>	—	—	—
ipar — <i>industrie</i>	15	591.511	796.715
kereskedelem — <i>commerce</i>	138	5,519.925	8,602.040
pénz, hitel — <i>monnaie, crédit</i>	—	—	—
egyéb — <i>autres</i>	2	70.320	93.196

II. Befejezett fizetéseképtelenségek.

Insolvabilités terminées.

Év, hó <i>Année, mois</i>	száma <i>nombre</i>	A fizetéseképtelenségek <i>Insolvabilités</i>	
		aktíváinak <i>actifs</i>	passzíváinak <i>passifs</i>
		összege P-ben <i>total en pengős</i>	
1927 VII. összesen — <i>total</i>	92	3,433.213	26,676.268
" VIII. " "	59	1,534.357	3,061.847
" IX. " "	51	557.198	1,166.673
" X. " "	54	660.978	1,600.100
" XI. " "	64	458.280	1,015.295
" XII. " "	74	944.572	2,095.855
1928 I. " "	55	1,181.429	2,769.304
" II. " "	69	6,841.247	10,605.769
Ebből: — <i>Dont:</i>			
bányászat — <i>industrie minière</i>	—	—	—
mezőgazd. — <i>écon. rurale</i>	1	88.045	144.077
ipar — <i>industrie</i>	6	363.297	515.249
kereskedelem — <i>commerce</i>	61	6,389.905	9,946.443
pénz, hitel — <i>monnaie, crédit</i>	—	—	—
egyéb — <i>autres</i>	1	—	—

ségre eső passzívák átlagos összege is csökkent. A passzívák alakulása ugyanis a következő volt:

	A passzívák összege (millió P)	Emelkedés vagy csökkenés	Egy-egy fiz.- képtele ségre esett (P)
1927 XI.	3·8	+ 18%	43.370
1927 XII.	8·1	+ 112%	60.446
1928 I.	15·9	+ 96%	88.145
1928 II.	9·5	— 40%	61.236

A passzívák összege tehát februárban jelentékenyen nagyobb arányban esett vissza, mint az előfordult esetek száma és 40%-kal volt alacsonyabb a januárinál, a decemberi összeget mindenestre így is felülmulva. Úgy látszik az esetek számának növekedésével az előforduló fizetéseképtelenségek súlyossága is fokozódik és megfordítva. Erre látszik utalni az is, hogy a múlt év augusztusában, mely a fizetéseképtelenségek szempontjából az eddig észlelt legkedvezőbb hónap volt, egy-egy fizetéseképtelenségre átlagosan csak 34.500 P passzívák esett, míg az utóbbi hónapok legkedvezőtlenebbjében, januárban az átlag 88 ezer fölül emelkedett.

A fizetéseképtelenségeknek az utóbbi időben jelentkező emelkedése majdnem kizárólag a kereskedelmet érintette és így természetesen a februári visszaesés is a kereskedelem körében éreztette hatását, sőt az ipari fizetéseképtelenségek száma emelkedett is. A passzívák összege azonban ez utóbbiaknál is csökkent.

A lebonyolított (befejezett) fizetéseképtelenségi esetek száma februárban 69 volt, 14-el több, mint az előző hónapban. Néhány nagy fizetéseképtelen-

telenség lebonyolítása következtében ezek passzívainak az összege rendkívül magas, 10·6 millió P volt. Igaz viszont, hogy ezzel szemben 64·5%-ra rúgó passzíva állott, míg a januárban lebonyolított 55 fizetéképtelenségnek 2·8 millió passzíváját csak 42·7% erejéig fedezte az aktívák összege.

5. Váltóóvások.

Lettres de change protestées.

Résumé. *En février dernier, on a protesté en Hongrie 9092 lettres de change, d'une valeur totale de 6·8 millions de pengős. Comparativement au mois précédent, le nombre de celles-ci a baissé de près de 1000, et le total de leur valeur, presque de 1 million de pengős. A Budapest, il a été protesté 3.122 lettres de change, représentant une valeur environ de 3 millions de pengős.*

*

A január havi végleges adatok szerint az óvatolt váltók száma 10.062 volt, 18-cal több, mint a már közölt ideiglenes összeállítás mutatta. Ennek megfelelően a váltók által reprezentált értékösszeg is valamivel magasabb lett.

A februári ideiglenes adatok szerint — a végleges adatok itt is csak jelentéktelen eltéréseket fognak mutatni — ebben a hónapban 9.092 váltó került bemutatásra, melyek együttesen 6·8 millió pengő értéket képviseltek. Januárhoz képest a bemutatott váltók száma csaknem ezerrel, értékük pedig közel egy millió pengővel csökkent. A bemutatott váltók átlagos nagysága is csökkent 777 pengőről 751 pengőre.

Óvatolt váltók. — *Lettres de change protestées.*

Év, hó <i>Année, mois</i>	Összesen — Total		Ebből Budapest <i>Dont à Budapest</i>	
	drb. <i>pièces</i>	P <i>pengős</i>	drb. <i>pièces</i>	P <i>pengős</i>
1927. VII.	7.344	5,023.821	2.481	2,181.994
VIII.	7.951	5,878.092	2.572	2,463.211
IX.	8.066	5,488.378	2.469	2,061.003
X.	9.080	7,615.305	2.929	3,222.798
XI.	9.043	7,235.981	2.995	3,343.360
XII.	9.974	7,166.049	3.219	3,029.430
1928. I.	10.062	7,814.254	3.559	3,447.272
II. ¹⁾	9.092	6,828.064	3.122	2,981.022

¹⁾ Ideiglenes adat. — *Donnée provisoire.*

Az utolsó két hónapban az óvatolt váltók megoszlása a váltók nagysága szerint a következő volt:

	d a r a b		érték pengőben	
	január	február	január	február
100 P-n alul . . .	1.317	1.206	97.074	89.769
100—1000 P között	7.129	6.554	2,706.813	2,367.538
1000—2000 P „	899	735	1,308.396	1,112.797
2000 P-n felül . .	717	597	3,701.971	3,257.960
Összesen . .	10.062	9.092	7,814.254	6,828.064

A csökkenés az összes kategóriáknál jelentkezett és viszonylag legnagyobb arányban a 2000 pengőn felüli váltókat érintette, melyeknek száma 16·7%-kal, értékösszege pedig 12%-kal csökkent.

Az összes óvatolt váltók közül Budapestén 3122 került bemutatásra, melyek közel 3 millió P értéket képviseltek.

A jegyforgalom és bankkamatláb nemzetközi adatai.¹⁾

Données internationales des billets en circulation et du taux en banque.¹⁾

Táblázatunk egységes nevezőre hozott adatai szembetűnően mutatják, hogy a jegyforgalom a háború előtti állapothoz képest a legtöbb államban jelentősen megnövekedett, egyes államokban megsokszorozódott. Feltűnően nagy az infláció némelyik államban a háborúhoz közelebb eső

években (1921—22), bár általában a jegyforgalom élénkülése még 1927-ben is folytatódik.

Az országok között a háború előtt Franciaország jegyforgalma volt a legjelentősebb, míg ma az Amerikai Egyesült Államok állanak e tekintetben első helyen.

A bankkamatláb általános, fokozatos visszaesése a konszolidáció felé haladást mutatja. Igen magas még mindig a kamatláb Görögországban (1927-es átlag 10·44), Bulgáriában (10), legalacsonyabb — az 1913-as kamatlábnál is kisebb — Svájcban (3·50).

¹⁾ Az aranytartalékok nemzetközi adatait l. Magy. Stat. Szemle 1928. 2. sz. 225. oldal. — *Pour les données internation. des réserves d'or, voir Revue Hongroise de Statistique, année 1928, N° 2, p. 225.*

Jegyforgalom és bankkamatláb.
Billets en circulation et taux en banque.

Ország — Pays	Jegyforgalom az év végén — Billets en circulation, fin année								Kamatláb — Taux en banque							
	1913	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1913	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
	1,000,000 P								% (évi átlag — moyenne ann.)							
Amerikai Egyesült Államok — <i>Etats-Unis</i> ¹⁾	6.113	20.225	19.470	18.635	16.308	15.736	15.759	15.330	.	5-96	4-21	4-43	3-63	3-42	3-84	3-79
Argentína — <i>Argentine</i>	4.542	5.729	6.438	6.187	5.941	6.924	6.987	7.536	.	5-7	5-8	6-7	6-7	6-7	6-7	6-7
Ausztrália — <i>Australie</i>	278	1.222	1.317	1.367	1.438	1.488	1.387	1.439	.	5-95	5-92	7-67	9	11-57	10-86	7-50
Ausztria — <i>Autriche</i>	—	1.401	629	574	675	720	766	812	.	5-88	5-17	4-71	5-50	5-50	5-70	7-06
Belgium — <i>Belgique</i>	1.178	2.727	2.985	2.224	2.064	2.121	1.424	1.630	.	6-50	6-50	6-50	6-70	9-42	10	10
Brazília — <i>Brésil</i> ²⁾	1.664	1.538	1.653	1.550	1.881	1.938	2.144	1.755	.	6-50	6-50	6-50	6-70	9-42	10	10
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	208	184	149	189	188	182	144	154	.	6-50	6-50	6-50	6-70	9-42	10	10
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	—	852	1.264	1.601	1.464	1.418	1.384	1.424	.	5-79	5-29	4-86	5-95	6-72	5-93	5-09
Dánia — <i>Danemark</i>	233	477	548	485	456	516	578	541	.	5-75	6-33	5-13	5-67	7	6-49	5-24
Esztorország — <i>Estonie</i> ¹⁾	—	—	63	57	52	53	51	—	.	8	8	8	8-88	10	9-52	8
Finnország — <i>Finlande</i>	125	149	174	207	179	189	194	218	.	5-95	9	8-79	8-30	9-18	8-54	7-50
Franciaország — <i>France</i>	6.304	15.467	16.862	13.489	12.094	13.752	9.623	12.688	.	4	5-75	5-08	5	6-02	6-52	6-58
Görögország — <i>Grèce</i>	270	676	485	415	496	471	350	375	.	6-50	6-50	6-50	7-41	7-50	8-99	10-48
Japán — <i>Japon</i>	1.214	4.267	4.256	4.726	3.918	3.828	4.217	4.552	.	6-60	8	8	8	8	7-52	7-12
Kanada — <i>Canada</i>	549	932	898	909	852	903	909	932	.	6-38	7	16-98	11-41	10-77	11-01	8-34
Lengyelország — <i>Pologne</i>	—	625	612	929	608	378	381	642	.	6	8	—	—	—	6-6	6
Magyarország — <i>Hongrie</i>	—	236	179	166	356	416	471	487	.	6	8	—	—	—	6-6	6
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i> ³⁾	824	9.526	10.089	10.601	10.049	10.641	10.588	10.624	.	4-77	6-10	3-70	3-49	4	4-57	5
Németalföld — <i>Pays-Bas</i> ³⁾	719	2.014	2.296	2.432	2.091	2.048	1.906	1.858	.	4-52	4-50	4-25	4-03	4-98	3-90	3-50
Németország — <i>Allemagne</i>	3.532	6.215	3.883	5.358	2.642	4.031	5.089	6.198	.	5-87	5	6-58	38-48	10	9-15	6-74
Norvégia — <i>Norvège</i>	165	344	383	375	311	366	427	493	.	5-50	6-75	5-46	5-81	6-95	5-85	5-38
Olaszország — <i>Italie</i> ¹⁾	3.070	5.206	5.472	5.170	5.100	4.888	4.439	5.406	.	5-5-6	6	5-75	5-50	5-50	6-46	7
Oroszország — <i>Russie</i> ⁴⁾	—	—	245	699	1.240	1.378	1.650	—	.	—	—	9	8-25	8	8	8
Románia — <i>Roumanie</i>	482	968	606	506	553	556	554	726	.	6	6	6	6	6	6	6
Spanyolország — <i>Espagne</i>	2.131	3.292	3.673	3.574	3.453	3.642	3.892	4.093	.	4-50	6	5-67	5-12	5	5	5
Svájc — <i>Suisse</i>	347	999	1.065	1.015	982	969	965	1.010	.	4-81	4-44	3-39	3-47	4	3-90	3-50
Svédország — <i>Suède</i>	359	805	872	874	817	815	803	806	.	5-50	6-49	4-85	4-64	5-50	5-17	4-50
Sz. H. Sz. állam — <i>Royaume S. C. S.</i>	—	578	388	356	437	—	587	578	.	6	6	—	—	6	6	6

¹⁾ Bank- és államjegy együtt. — *Billets de banque et d'Etat.* — ²⁾ 1923-től bank- és államjegy együtt. — *A partir de 1923, billets de banque et d'Etat.* — ³⁾ 1921-től bank- és államjegy együtt. — *A partir de 1921, billets de banque et d'Etat.* — ⁴⁾ 1924-től bank- és államjegy együtt. — *A partir de 1924, billets de banque et d'Etat.*

© KONZULI JELENTÉSEK ©

A Magyar Statisztikai Szemlében az egyes államokról megjelent utolsó konzuli jelentések:

Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.	Állam neve	Évf.	Old.
Amerikai Egy. Áll.	1926	703	Cseh-Szlovákia..	1926	223	Görögország	1926	982	Olaszország	1927	77
Ausztria	1927	809	Esztorország	1928	227	Kanada	1926	110	Románia	1926	317
Bajorország	1927	356	Finnország	1926	759	Mexikó	1927	889	Svájc	1927	239
Brazília	1927	708	Franciaország	1926	709	Németbirodalom ..	1926	371	Törökország	1927	595
Bulgária	1927	698									

Németbirodalom.

Allemagne.

A berlini m. kir. követség 1927. évi gazdasági jelentése.

A német gazdasági életnek 1926-ban megindult fellendülése 1927-ben örvedetes módon továbbhaladt és a termelésnek csaknem valamennyi ágában észlelhető volt. A termelési tényezők a külföldi kölcsönökre és belföldi pénzforrásokra támaszkodva a termelés belterjessé tételét, racionalizálását továbbfejlesztették és a belföldi piac erősbödő felvevőképessége által előidézett bel-

földi konjunktúra közepette a német ipar exportlehetőségeinek alapjait is megvetették. A német gazdasági újraéledés ezen megnyilatkozása mellett sajnálattal kell megállapítani, hogy a Németbirodalomnak politikai függősége a külföldtől egy egy-séges irányzatú belső gazdaság- és hitelpolitikának követését megakadályozta. A jóvátételi főbiztos és a birodalmi kormány között a birodalmi pénzügy

vitelének kérdésében kitört és nyilvánosságra került kontroverzia a német hitelnek a külföldi pénzügyi piacokon nem vált hasznára. Annál inkább elismerésre méltó, hogy az úgyszólván kizárólag Németországra szorítkozó gazdasági konjunktúrát, dacára a mindinkább jelentkező pénzügyi szükségnek és magas kamatoknak, az év végéig sikerült fenntartani és — a mezőgazdaságtól eltekintve — a belföldi termelési apparátust újjászervezés mellett az új esztendőbe átvinni.

A nyersanyagbehozatal erősen megnövekedett, ami a belföldi ipari konjunktúrának (ú. n. beruházási konjunktúra) természetes és egészséges következménye volt, az egészségtelen mérvben felduzzadt élelmiszer-import pedig a német mezőgazdaság elégtelen jövedelmezőségében nyeri magyarázatát. Rossz termékek és kedvezőtlen ár alakulás főokai azon súlyos helyzetnek, amelylyel a német mezőgazdaság jelenleg küzd s melynek enyhítése előreláthatólag csak külföldi hitelakció útján lesz lehetséges.

A belföldi termelés egyik legfontosabb tényezője az építőipar és az ezzel összefüggő iparágak, melyek mintegy 1½ millió embert foglalkoztatnak. Az 1927. évi lakásszámlálás szerint kb. 900.000 önálló háztartással bíró család van lakás nélkül. A birodalmi munkaügyi minisztérium emlékirata Németország évi lakásszükségletét 200.000-re becsüli. A világháború utáni években (1918/19-től 1927-ig) az építkezések száma csaknem négyszerezésére emelkedett. Az építkezések finanszírozására 1924-ben 591 millió márka, 1925-ben 1.587·1 millió márka és 1926-ban 2.771·2 millió márka fordított. Az építkezési index 1923-tól 1927-ig 128·7-ről 176-ra emelkedett. Az építőmunkások bérei 1925-től 1927-ig 128·7-ről 175·4-re szöktek fel. A lakbér a békebér 125%-át, az általános index a békeindex 140%-át teszi ki.

Az élénk belföldi konjunktúra az árak emelkedésének kedvezett. Az *általános index* az 1927. év első negyedében 135·5-en állott, az év utolsó negyedében 140·1-en. Az agrárindex 138·5-ről 137·3-re, az ipari nyersanyagok és félgyártmányoké 129·5-ről 134-re, a készgyártmányok közül a termelési eszközök indexe 129·1-ről 132-re, a fogyasztási cikkek indexe 151·3-ről 171·7-re emelkedett.

Parker Gilbert jóvátételi főbiztos zárjelentése a német reparációs teher végösszegének megállapításával a német jóvátételi teher kérdését újból előtérbe tolt.

A „Reichskredit-Gesellschaft“ kimutatja, hogy egy német lakosra 582 márka adósságteher esik. Ebből is kitűnik, hogy a reparációk terhe az egész német gazdaságot mily érzékenyen sújtja és válságba döntené, ha a külföld pénzbelileg a német konjunktúra fellendítésének szolgálatába nem állott volna.

Mezőgazdaság.

A német *agrárpolitikát* irányító problémák az elmúlt évben a mezőgazdaság eladósodásának, a termelés és értékesítés megszervezésének, valamint a mezőgazdasági produkció emelésének kérdései voltak.

A mezőgazdaság *eladósodását* a különböző hivatalos és magánszámítások alapján 10·4 milliárd márkára lehet becsülni. Ehhez számítandó a járadékbank 2 milliárd márkás ingatlan terhe évi 5%-os kamatokkal.

A mezőgazdaság adósságterhe a mezőgazdasági művelés alatt álló terület hektárjára átszámítva 406 márkára rúg.

Különösen kedvezőtlen gazdasági helyzetbe kerültek a birodalomtól a békeszerződés által elválasztott Kelet-Poroszország és Pomeránia tartomány.

A *mezőgazdasági kamarák* ellenőrző és elismerő tevékenysége főleg a tejtermékeket öleli fel. A schleswig-holsteini és hannoveri vaj élénk kereslet tárgya. A tejfogyasztás emelését a birodalmi mezőgazdasági minisztérium fennhatósága alatt álló birodalmi tejbizottság nagy propagandával és kedvezményes kölcsönökkel segíti elő. A tejgazdasági szövetkezetek száma az év folyamán 3.887-re (216-tal) emelkedett.

A sajtótermékek származási helyei zsirtartalom szerint vannak osztályozva. A tojás standardizálása nagyság és súly szerint történik. A frissesség hivatalos elismerése tervbe vétetett. Ellenőrző szervek a mezőgazdasági kamarák által megszervezett ellenőrző állomások.

A megfelelő gyümölcsfajták tenyésztését a „Reichsverband des deutschen Gartenbaues“ propagálja.

A legjobb gabonafajták termelésére a szövetkezetek igyekeznek befolyást nyerni. A határidő-üzlet a gabonának kedvező áron való értékesítését a gazda számára a pillanatnyi kínálattól függetlenül lehetségessé teszi.

Az 1919. évi „Reichssiedelungsgesetz“ alapján eszközölt *belső telepítések* statisztikája az év őszén került nyilvánosságra. E szerint az 1919—1925. években 16.812 új önálló telep létesített 14.704 hektár területen. A telepítések 82%-a Poroszországra esik. Az 1926. évben 17.736 hektár területen 15.000 új telep létesülését állapították meg Poroszországban. A telepítési törvény alapján meglévő törpe- és kisbirtokok önálló kisgazdaságokká egészítették ki; 1919-től 1925-ig 44.943 esetben 52.319 hektár területen és pedig 26.997 esetben 1 hektárig, 14.779 esetben 1—5 hektárig, 711 esetben 5—10 hektárig és 135 esetben 20 hektáron felül.

A telepítést 1919-től 1926-ig az egyes német tagállamok finanszírozták (Poroszország mintegy 70 millió márkával), míg a birodalom részéről az 1926

évi parlamenti határozat alapján 5 évre 50—50 millió márkára bocsáttatott telepítési célra rendelkezésre. Ezen összegeken kívül a lakbéradó hozadékából ú. n. építési pótlékok szolgálnak új telepek létesítésére. A belső telepítés eredményei a paraszbturkok szempontjából nem kedvezőek, mivel ezeknek száma szakértői becslés szerint 600—800-nál többre nem tehető.

A birodalmi mezőgazdaságügyi minisztérium megállapítása szerint a *talajjavításra* szolgáló kultúrterület kiterjedése 8½ millió hektár, melynek kellő művelési állapotba helyezése 4·6 milliárd márkára költséget igényel. E kiadások fedezésére a járadékbanknak egy 50 millió dolláros kölcsöne van tervekbevéve, melynek kamatozása és törlesztése évi 8—9½ %-ot igényelne.

A birodalmi kormány a mezőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges *vámvédelmet* is biztosítani törekszik. Az 1927. évi júliusi törvénnyel a sertéshús vámjá 21 márkáról 32-re, a burgonya vámjá 0·50-ról 1 márkára, a cukor vámjá 10 márkáról 15 márkára emeltetett fel. Sikerült a francia-német kereskedelmi szerződésben a búzaliszt autonóm vámját 10 márkáról 11½ márkára, a délszláv-német szerződésben pedig az ipari célokra szolgáló tengeri vámját 3·20 márkáról 5 márkára felemeltetni, a tatkormányozási célokra szolgáló tengeri vámját az említett szerződés 2·50 márkára szállította alá. Mindazonáltal a mezőgazdasági érdekképviselői szervek és a kormány is súlyt helyeztek arra, hogy az agrárvédelmi politika a mezőgazdaságot a nagyiparral és kereskedelemmel ne hozza összeütközésbe.

Termény	Bevetett terület 1000 hektárban			Terméseredmények 1000 tonnában			Hektáronkénti átlagtermés q-ban		
	1921/25	1926	1927	1921/25	1926	1927	1921/25	1926	1927
Búza	1.463	1.601	1.749	2.687	2.597	3.280	18·4	16·2	18·8
Rozs	4.348	4.732	4.698	6.501	6.406	6.834	15·0	13·5	14·5
Árpa	1.340	1.486	1.478	2.487	2.463	2.738	18·6	16·6	18·5
Zab	3.337	3.476	3.476	5.273	6.325	6.347	15·8	18·2	18·3
Tönköly			124			138			11·3
Burgonya	2.733	2.760	2.800	35.502	30.031	37.550	13·0	10·9	13·4
Cukorrépa	398	403	434	9.611	10.495	10.854	24·1	26·0	25·0

Az agrárvédelmi politikának a lefolyt évben is hatékony eszköze volt a német állategészségügyi védelem, mely az élő állatok és állati nyerstermékek behozatalát Németországba a keleti és délkeleti államok termelői számára nehezebbé tette.

A jelenlegi német agrárvédelmi irányzat dacára a birodalmi kormány a külkereskedelmi forgalom teljes szabadságának visszaállítását gazdaságpolitikai programja egyik fontos pontjának tekinti.

Az 1926. év *terméseredményéhez* képest az 1927. év termése, különösen a kenyérmag és burgonyatermés lényegesen kedvezőbb. A kenyérmagvak termése (10.252 ezer tonna) 1 millió tonnával, azaz 12%-kal nagyobb, mely mennyiség-többletből 428 ezer tonna (6·6%) rozsrá és 683 ezer tonna (26·3%) búzára esik. A burgonyatermés (37.500 ezer tonna) 7·5 millió tonnával (25%-kal) volt nagyobb, mint 1926-ban. Az árpatermés ugyancsak nagyobb hozadékot szolgáltatott 275 ezer tonnával (11·2%), a cukorrépatermés 359 ezer tonnával (3·4%).

1926-tal szemben a búzatermőterület 9·2%-kal emelkedett, míg a rozstermőterület 0·7%-kal kisebbedett.

A statisztikai hivatal által ezúttal először publikált birodalmi termésindexszámok a következők:

1911/13 átlag	100
1920	62
1921	69
1922	68

1911/13 átlag	100
1923	77
1924	73
1925	87
1926	77
1927	87

A gabonaforgalom külkereskedelmi mérlege 1925/26 és 1926/27-ben a következőképen alakult:

	1925/26			1926/27		
	Behozatal	Kivitel	Fogyasztás	Behozatal	Kivitel	Fogyasztás
	1 0 0 0 q - b a n					
Búza	18.372	4.519	47.550	25.277	927	50.322
Rozs	2.210	3.419	81.837	6.399	1.533	68.325
Árpa	12.476	97	38.490	21.047		16.45.656
Zab	3.814	764	58.896	2.773	1.136	64.885

A m. kir. földművelésügyi minisztérium által az év végén publikált nemzetközi statisztika szerint Németországnak az 1927/28. gazdasági évben előrelátható behozatali szükséglete búzában 17·4, árpában 16·8, zabban 1·7, tengeriben 8·5 millió q.

Gabonaárak. A búza árjegyzése az év első három hónapjában 264—270 márká közt váltakozott. Az árak májusban érték el tetőpontjukat (290—313 márká). Az új termés piacra kerüléséig a belföldi

üzlet igen szűk határok között mozgott. Az új búza ára először augusztus 22-én jegyeztetett 280 márkával, amidőn ellenben nyilvánosságra került, hogy az új termés mennyisége az előző évit jóval meghaladja s hogy a német gabona minőségileg nem kielégítő, az árak jelentékeny behozatal mellett november végén 240, sőt december utolsó napjaiban 230 márkára szállottak alá.

Behozatalra került januárban 1·3 millió q, áprilisban 2·2 millió q, júliusban 2·7 millió q, októberben 2·6 millió q búza. A behozatal legmagasabb volt (csaknem 3 millió q) június havában, legalacsonyabb január-február hónapokban.

A rozstól a berlini tőzsdén az év elején 235—255 márkás árban jegyezték, májusban azonban az árak 270 márkára, sőt júniusban 280 márkára szöktek fel. Az új terméskből származó rozsz első kötése 215 márkás áron történtek. Szeptemberben a rozsz ismét 250 márkára emelkedett, de az év végén a búza és rozsz ára azonnali szállításkor csaknem teljesen fedte egymást, míg a határidőüzletben a két ár között a búza javára 10 márkás különbség mutatkozott. A rozsz-import a legélénkebb volt a június-július hónapokban. Az igen kedvező rozsztermés dacára (6·8 millió tonna) annak gyenge minősége folytán a folyó gazdasági évben további rozsz-behozatal válhatik szükségessé.

A berlini tőzsdei szabványok a búzánál 74·5 kg-ot, a rozsnál 69 kg-ot, a boroszlói tőzsdei szabványok a két gabonaneműnél 74, illetve 71 kg-ot írtak elő.

Az árpaárak az év első felében 230—250 márká körül mozogtak, sörárpában azonban 280 márkás árakon is történtek kötések. Az újtermésű árpa 200—220 márkás áron kelt el, később 220—270 márkáért is. A zab ára 200—220 márká volt, júliusban kivételesen 270 márká.

A burgonya ára magas, 50 kg-kint 3—6 márká volt, mivel a növekvő sertéstartás a keresletet folytonosan ébren tartotta.

Malomkoncernek. A liszt kivétel megnehezédése és a külföldi liszt által okozott verseny a nagy malmokat szervezkedésre kényszerítette. Az elmúlt évben megalakult a „Deutsche Mühlenvereinigung A.-G. Berlin“, mely napi 1.300—1.500 tonna termelési kapacitással 6 nagy malmot foglal össze. További nagykoncernek: az „Illkrich-koncern“, mely 4 berlini és 9 rajnai nagymalom egyesülése (napi 1.300 tonna termelőképeség), továbbá a „Kampffmeyer-koncern“ (1.000 tonna kapacitással), valamint a „Plangensche Mühlen“ (1.200 tonna kapacitással) és a „Werner & Nicola Mühlenwerke“ (900 tonna). A porosz földművelésügyi minisztérium jelentése szerint a mezőgazdaság *mütrágyafogyasztása* emelkedőben van. A bevetett terület hektárjára a következő mennyiségek estek:

	1914/14	1925/26	1926/27
Nitrogén	6·0 kg	11·7 kg	13·8 kg
Foszfor	18·0 „	13·1 „	16·3 „
Káli	15·9 „	21·4 „	24·7 „

A háború után aránylag a legmagasabbra emelkedett a mütrágya fogyasztása.

A német gazdasági termelés egyes ágainak megvizsgálására megszervezett birodalmi gyűlési bizottság, az ú. n. „Enquete Ausschuss“ az év folyamán publikálta 5.600 mezőgazdasági üzem könyvvezetési adatait nyugvó statisztikáját, mely a *gazdaságok jövedelmezőségének* képét mutatja. Az „Enquete Ausschuss“ statisztikája szerint a könyvet vezető, tehát előrehaladottabb mezőgazdasági üzemek közül 1925/26-ban

	nyereséggel zárt	veszteséggel zárt
Kelet-Poroszországban	52%	48%
Sziléziában	73%	27%
Észak-Németországban	71%	29%
Közép-Németországban	76%	24%
Északnyugat-Németországban	84%	16%
Nyugat-Németországban	76%	24%
Délnyugat-Németországban	78%	22%

Az *állattartás* nagy fellendülést mutat a lótenyésztés kivételével. A lóállományt 3·8 millió darabra lehet becsülni. A porosz állami ménesek létszáma (12 ezer hektár területen) 40 törzsmén és 700 kanca, az összállomány (gazdasági lovakkal együtt) 7.000 db. Az állami fedezőmének közül 1913-ban 113 db. volt angol telivér, ma már csak 30 db.

A szarvasmarhatenyésztést az állam a törzskönyvezés terjesztésével, apaállat beszerzési kölcsönökkel, az apaállatok ellenőrzésével, a tejelést ellenőrző egyesületek számának szaporításával mozdítja elő. A földművelésügyi minisztérium által kiadott irányelvek szerint állatgondozó- és tehenészkezők rendezettek be, amelyekben kiképzett tehenészek a tejgazdaságokhoz osztatnak be. Az utolsó években kb. 6.000 képzett tehenész tette le a megkövetelt szakvizsgát. A szarvasmarhaállomány száma ezidőszent 18 millió darabra tehető, mintegy 400.000 darabbal maradt tehát a békeállomány mögött.

A vágómarha-felhajtás a legerősebb volt az év első négy hónapjában, valamint a legeltetési idény beszüntetésével, októberben, mely hónapokban az árak is alacsonyabbak voltak. A vágómarha ára az év végén (50 kg élősúlyért) 20—63 márká volt, a borjú ára 50—95 márká. 1926-hoz viszonyítva a borjúárak voltak a legkedvezőbbek, amennyiben azok az egész évben lényegesen a sertésárak felett állottak. A sertés átlagára (50 kg élősúlyért) 65 márkára szállott alá az 1925. évi 78·4 márkáról. A legalacsonyabbak voltak az árak április-július hónapokban s az év végén, amikor az eladás egyáltalán nem

jövedelmezett semmit sem. A felhajtás az egész évben rendkívül nagy volt, mert a sertéshizlalás mind nagyobb arányokat öltött. A sertésállomány ma már kb. 20 millió darabra lehet becsülni, tehát elérte a háború előtti állományt. A sertéstartást az 1927. évi bőséges burgonyatermés aránylag gyenge minősége segíti elő.

A juhtenyésztés helyzete kedvező volt, mivel a gyapjúértékesítés lehetőségei javultak. A juhállomány kb. 1 millió, tehát a békebeli állomány mögött még mindig kb. 1 millió darabbal maradt el.

Az év december elsején végrehajtott állatszámolás eredményei szerint a loállomány 3,805.492 db., tehát 67.639 darabbal kevesebb, mint 1926-ban. A szarvasmarhaállomány 17,982.864 db., azaz 761.768 darabbal emelkedett. A fejőstehénállomány 6,891.813 db., tehát 159.857 darabbal több mint 1926-ban. A juhállomány 3,813.374 db., tehát 267.098 darabbal csökkent. A sertésállomány hatalmas mértékben növekedett, jelenleg 22,880.318 drbból áll, tehát 3,456.766 darabbal több mint 1926-ban. A baromfityénység fellendült. A jelenlegi állomány 79,077.800 db., kb. 3,373.000 darabbal több, mint 1926-ban.

Ipar

Az ipari termelés eredménye 1927-ben számos iparágánál meghaladta az 1913. évi termelés eredményeit.

A széntermelés az előző éveket tetemesen meghaladta, míg a kivitel néhány hónappal az angol bányászstrájk megszűnte után észrevehetően alábbhagyott. A fejlődést az alábbi számok illusztrálják:

Időszak	Össztermelés (kő-, barnaszén és kokszt kőszénre átszámítva)	Napi kitermelés mennyisége a Ruhrvidéken	Kivitel 1925-től kezdődőleg jóvátételi szállítások nélkül	Belföldi fogyasztás
1913	13.345	378·6	3.863	12.325
1924	12.205	311·0	2.059	10.970
1925	13.649	344·5	1.671	11.325
1926	14.704	370·3	3.487	11.053
1927I—XI.	15.515	389·5	2.387	11.414

A barnaszén- és kőszéntermelés az 1927. évben 1926-tal, valamint 1913-mal egybevetve a következőképpen alakult:

	Kőszén	Barnaszén
	tonna	
1913	130,047.960	79,741.825
1926	131,587.640	126,680.309
1927	140,359.200	136,664.283

Az angol szén versenye áprilistól kezdve a világpiacon újból erősen érvényesült; a Ruhr-vidéki kőszénnek ezenkívül a németalföldi szénnel is verse-

nyeznie kellett. Lehetséges azonban, hogy a Rajna-wesztfáliai szénszindikátus és a hollandiai szénbányák között megegyezés fog az értékesítési piacok felosztása tekintetében létrejönni, míg az angol szénbányákkal hasonló értékesítési kartell létrehozására egyelőre nincs kilátás.

A nyugatsziléziai szénbányák az év első felében nagy értékesítési nehézségekkel küzdöttek. Júliustól kezdve azonban a lengyel—cseh-szlovák szénviszály kihatása alatt javult a helyzet és júliustól október végéig havonta kb. 120.000—130.000 tonna német felsősziléziai szén volt Cseh-Szlovákiába exportálható, azontúl már csak havi 80.000—90.000 tonna. A nyugatsziléziai széntermelés zavartalan fejlődését a jelenleg még tartó német-lengyel vámháború kedvezően befolyásolta.

A vas- és acéltermelés az év elejétől végéig havi átlagban mintegy 200.000 tonnával emelkedett. A belföldi fogyasztás hatalmasan fejlődött és az év végén közel kétharmaddal nagyobb, mint 1926-ban.

Időszak	Össztermelés	Belföldi fogyasztás	Kivitel többlet
	havi átlag 1000 tonnában		
1925	1.196	1.082·8	89·70
1926	1.169	890·3	102·51
1927 jan.—nov.	1.549	1.483·3	93·41

Az egész évi nyersvas- és nyersacéltermelést alábbi számaink illusztrálják:

	Nyersvas	Nyersacél
	1000 tonna	
1926	9.644	12.342
1927	13.000	16.300

A „Rohstahlgemeinschaft“-tal annak idején elérni szándékolt cél: a nemzetközi piac megszilárdítása közös eladási organizációk megteremtése által, nem sikerült. A vasárak emelkedése helyett azoknak csökkenése következett be.

A német káliszindikátus által eladott káli mennyisége 1927-ben kb. 12·5 millió q volt, tehát 1 és ½ millió q-val több, mint 1926-ban. A káliáraknak 1926 végén történt felemelése a fogyasztást tehát nem vetette vissza. Az eladott káli értéke 15·50 márkás átlagár mellett 190 millió márkára tehető, míg 1926-ban 13·47 márkás áron mintegy 148 millió márká volt a bevétel. A háború előtti káliár 17·07 márká volt q-ként. A termelés legnagyobb részét a német mezőgazdaság vette át. Az amerikai piacon kívül Hollandia, Anglia, a Skandináv államok, Lengyelország, Cseh-Szlovákia és Ausztria léptek fel fogyasztók gyanánt.

A textilipar helyzete az elmúlt évben kedvező volt és a konjunktúra egészen az őszi hónapokig

emelkedő irányzatot mutatott, s ez időszakban a készletek kissé felszaporodtak. A kivittelt a külföld magas vámjai akadályozták és a cseh-szlovák, olasz, angol, főleg azonban a francia áruk versenye a bel-földi piacon is erősen érvényesült. Az év végén azonban a német pamut- és gyapjúárak a bel-földi árak visszaesése folytán ismét versenyképessé lettek. A textilipar legkedvezőbb ága a kötöttáruipar volt.

A villamosági ipar helyzete kielégítő; az üzlet azonban főleg a bel-földön, az őszi hónapokban volt a legélénkebb. A szénbányák villamerőművekre adtak megrendeléseket, a textil-, gép- és papírgyárak, végül maga a birodalmi vasút is a villamosvasúti vonalak kiépítésével összefüggésben szerepeltek rendelők gyaránánt. A birodalmi posta is nagyarányú megrendeléseket eszközölt az automatikus telefon-állomások bevezetése kapcsán. A villamművek, a rádió fejlődése, a kábelek szállítása elegendő foglalkozást biztosítottak.

A gépipar 1927-ben kedvező konjunktúrára tekinthet vissza. Ezen iparág a külföldi piacokon is kellőleg tudott érvényesülni. A német gépipar külkereskedelmi mérlege $\frac{3}{4}$ milliárd márka kiviteli többlettel zárult és ezzel az aktívummal az első helyet foglalta el az összes német iparágak között. Németország 1927-ben gépipari kivitelével az Amerikai Egyesült Államok mögött a második helyre került. Ezen iparnál az eladási árak változatlanok maradtak, dacára annak, hogy a nagykereskedelmi index az év folyamán 134-ről 140-re emelkedett. A gépipar évi forgalma 2·6 millió tonna szállított áru.

A német *automobiliparnak* az erős amerikai verseny és fokozatosan csökkenő német behozatali vámtételek kényszerítő hatása alatt sikerült a német gyártmányokat minőségileg értékesebbé és árban kb. 30%-kal olcsóbbá tenni. A birodalmi kormány az automobilalkatrészek vámját a kész autókért fizetendő vámtétel színvonalára emelte fel, megakadályozván ezáltal, hogy a külföldi gyárak Németországban összeállított gyártmányaikat a vám megkerülésével, tehát még olcsóbb árakon hozhassák forgalomba.

A *bőripar*, elsősorban a cipőgyárak foglalkoztatása kedvező volt és az árak emelkedő irány-

zatot mutattak. A cipőgyártás fellendülése az állandóan változó divattal áll összefüggésben. A bel-földi gyáraknak elsősorban a cseh-szlovák luxuscipőgyárak erős konkurrenciát okoztak. Utazószerek, bőröndök iránt is élénk volt a kereslet.

A *sörgyárak* helyzetét a birodalmi sörfogyasztási adónak 1927 januárjában 33%-kal való felemelése, a községi söradó és a munkabérek emelése befolyásolta. A termelt sör mennyisége 1926/27-ben 50,198.000 hektoliter volt (az emelkedés 1925/26-tól 2·4%). A külföldi piacon a német sörnek a francia, angol és németalföldi sörökkel kellett versenyeznie. Említésreméltó, hogy a sörgyári munkások az összes ipari munkásság közül a legmagasabb hetibért (56 márka) élvezik.

A *malomipar* kivitele a világháború előtti exporttal szemben mintegy 400.000 tonnával csökkent, a behozatal ezzel szemben 1913-hoz viszonyítva háromszorosra emelkedett. A bel-földi lisztfogyasztásnak alábbhagyását a következő számok mutatják: 1908—1913 átlagában a búza- és rozsliszt fogyasztás a lakosság fejére átszámítva évi 121·8 kg-ot, 1924—1927 átlagában csak 108·3 kg-ot tett ki.

A *koncernképződés* az elmúlt évben is előrehaladt. Új koncernek alakultak a vegyiparban, az alsósziléziai szénbányáknál, a sörgyáraknál, a porcellániparban, a hajógyáraknál, a vagoniparban, az óraiparban.

Kartellszerű szervezkedések főleg csak nemzetközi jelleggel történtek (ilyen a német kátrányfestékipar megegyezése a francia csoporttal, a német-francia-angol műselyemkartell, végül a német festék-trustnek a Standard Oil Co.-val történt megállapodása a mübenzin értékesítése terén).

Kereskedelem és közlekedés.

A *külkereskedelmi mérleg* a tiszta áruforgalomban 3·9 milliárd márka passzívummal zárult. A mérleg havonkénti passzivitása 300—450 millió márka körül mozgott.

A külkereskedelmi mérleg végösszegei 1926-tal összehasonlítva alábbiak:

M e g n e v e z é s	B e h o z a t a l		K i v i t e l	
	1926	1927	1926	1927
	1000 m á r k á b a n			
I. Élő állatok	119.745	177.205	10.697	11.045
II. Élelmiszerek és italok	3.570.966	4.350.425	476.402	418.863
III. Nyersanyagok és félgyártmányok	4.947.734	7.148.956	2.331.195	2.239.274
IV. Készgyártmányok	1.362.967	2.466.575	6.964.885	7.549.528
Tiszta áruforgalom	10.001.412	14.143.161	9.783.179	10.218.710
V. Arany és ezüst	615.246	238.271	36.201	21.866
Összesen	10.616.658	14.381.432	9.819.380	10.240.576

A behozatal emelkedésének okait keresve megállapítható, hogy mint a német termelés emelkedése, annak racionálása, valamint az 1926. évi rossz termés, végül a munkanélküliség csökkenése is a nyersanyagok és fogyasztási cikkek importját szükségessé tették. A kivitel főképen az év második felében lendült fel, a belföldi kereslet alábbhagyott. A kivitel havi átlagértéke 1927 első felében 793 millió márka volt, míg az év második felében 914 millió márkára szökkent fel.

A behozatal oroszánrésze *élelmiszerekre* és élvezeti cikkekre esett, ezeknek mérlege 5.094 millió márka passzivitást mutat. Lényegesen csökkent ellenben 1926-tal szemben a növényi és állati zsiradékok behozatali többlete.

Mennyiségileg Németország 1927-ben 3·4 millió tonna *kenyérgabonát* importált (1926-ban 1 millió tonnával kevesebbet). A főszállító országok közül Kanada 32·5%-kal első helyre került, második helyen állanak az Amerikai Egyesült Államok, azután Argentína következik. A takarmányfélék behozatala 1927-ben 4·1 millió tonnára emelkedett az 1926. évi 2·4 millió tonnáról. Oroszország helyére Argentína lépett 1·9 millió tonna tengeri szállításával, utána Románia és az Amerikai Egyesült Államok következnek. Az 1927. évi kenyérgabona- és takarmánybehozatal értéköttele (1.678 millió márka) a német külkereskedelmi mérleg passzivitásának csaknem 50%-át alkotja.

A *mező- és erdőgazdasági termények*, állati és növényi termékek, élelmi és élvezeti cikkek behozatalának értéke 1927-ben 9·1 milliárd márka volt az 1926. évi 6·9 milliárd márkával szemben.

A *nyersanyagbehozatal* az 1926. évi behozatal felett állott. A legnagyobb értéket képviselte a textilnyersanyagok behozatala 1927-ben 1967·8 millió márka) és az mennyiségileg a világháború előtti behozatalt csaknem eléri. Különösen gyors emelkedést a nyersgyapjú behozatala mutat. Hatalmas arányokat öltött az ércek és fémek behozatala (1927: 1291·2 millió M), az építő- és haszonfaimport (1926-ban csak 256 millió M, 1927-ben már 453 millió M), a nyersbőrbehozatal (1927-ben 422·4 mill. M, 1926-ban 241·7 mill. M), végül a szőrmebehozatal (1927-ben 185·3 mill. M, 1926-ban 102·5 mill. M.).

A *készáru* összehozatala 1927-ben 2·4 milliárd márka volt. A készgyártmányok közé a nemzetközi árulajstrom beosztása szerint félgyártmányok is tartoznak, mint pl. kikészített bőrok, valamint fonalak, végül az ú. n. termelési eszközök is (gépek). Az ugyancsak ezen fejezet alá eső vasgyártmányoknak tetemes része pedig a Németbirodalomhoz tartozó Saar-vidék termeléséből származik. Ezen megszorítások mellett a készgyártmány behozatal képe német közgazdasági szempontból lényegesen kedvezőbbé válik.

A német *kiviteli ipar* egyes ágai a kivitelben a következő arányban részesedtek: a vastermelő- és vasfeldolgozóipar export-többlete 693·9 millió márka volt, a vegyi iparé 663·2 millió márka, a gép- iparé 655·2 millió márka. Kedvező eredményeket ért el a fenti iparágakon kívül a papíripar, az üvegipar, a porcellán- és játékipar. Feltűnik a vasipar kiviteli mérlegének rosszabbodása (az 1926. évi 1.105 millió márkáról 1927-ben 693·9 millióra), a vasbehozatal emelkedése folytán. A készáru kivitel értéke (7.550 millió) 1926-tal szemben összesen mintegy 600 millió márkával emelkedett.

Az egyes külállamokkal való *külkereskedelmi forgalom* számai ezidőszert csakis az év első 9 hónapjára állanak rendelkezésre. A Németbirodalom külkereskedelmi mérlege aránylag kevesebb európai állammal szemben — köztük Magyarországgal — volt aktív, az amerikai kontinensen pedig három állam — Kuba, Kolumbia és Peru — kivételével nagymértékben passzív. A főbb országokkal való külkereskedelmi forgalmat az alábbi tábla mutatja:

Ország	Behozatal	Kivitel	Mérleg
	millió márkában		
Németalföld	523·5	834·3	+ 310·8
Japán	21·1	185·8	+ 164·7
Nagy-Britannia	727·0	864·5	+ 137·5
Ausztria	150·5	261·5	+ 111·0
Svájc	248·1	354·9	+ 106·8
Finnország	76·5	106·3	+ 29·8
Norvégia	81·1	109·2	+ 28·1
Sz. H. Sz. állam	56·5	80·7	+ 24·2
Portugália	19·8	43·3	+ 23·5
Dánia	266·1	289·5	+ 23·4
Törökország	36·0	51·0	+ 15·0
Svédország	282·0	289·0	+ 7·0
Görögország	51·8	41·6	— 10·2
Bulgária	33·7	22·4	— 11·3
Lengyelország	255·7	243·5	— 12·2
Cseh-Szlovákia	388·3	370·2	— 18·1
Brazília	145·7	115·1	— 30·6
Olaszország	383·4	339·7	— 43·7
Románia	166·0	117·5	— 48·5
Spanyolország	180·7	128·8	— 51·9
Belgium	394·4	332·0	— 62·4
Saar-vidék	169·6	65·8	— 103·8
Oroszország	347·8	218·6	— 129·2
Franciaország	538·5	400·5	— 138·0
India	414·2	179·1	— 235·1
Argentína	865·6	211·7	— 653·9
Amerikai Egyesült Államok	1.526·6	565·6	— 961·0

Ebből a táblázatból külön kiemelendő, hogy az Angliába irányuló német export értéke 24 millióval emelkedett, de még erősebben az angol behozatal értéke, 392 millióval. A Svájcba irányuló kivitel értéke is emelkedett. A forgalom emelkedése az 1926. évi november havi kereskedelmi egyezmény-

nek tudható be. A Finnországgal való kereskedelmi forgalom Finnország előnyére fejlődik (a sajt, vaj és faexport által). A norvég külkereskedelmi forgalomban a mérleg Németország hátrányára alakul a vasérc és cinkérczek növekedő behozatala folytán, míg a svéd forgalomban a nagyarányú vasérc- és nyersvasimportok a svéd behozatal értékét jelentékenyen növelték. Dániából csaknem még egyszer annyi élő állatot és sertést hoztak be Németországba az 1927. évben, mint egy évvel azelőtt, míg a dán friss sertéshúsbehozatal csaknem egyharmadára szállott alá. Változatlanul magas a vaj, tojás és sajt behozatala. A francia-német forgalom nagysága az előző évhez viszonyítva több, mint 100%-kal emelkedett. A Saar-vidékről Németország főleg vasárakat hozott be.

Kereskedelmi szerződések: A Németország és Magyarország között 1920 június 1-én aláírt kereskedelmi szerződés, mely a legnagyobb kedvezést nyújtja, életbe lépett december 30-án, háromhavi felmondással.

Az 1920—1927. évig terjedő időközben a következő államokkal kötött még Németország kereskedelmi szerződéseket: Cseh-Szlovákia, Ausztria, Sz. H. Sz. állam, Bulgária, Kína, Oroszország, Lengyelország, Litvánia, Németalföld, Esztország, Amerikai Egyesült Államok, Siam, Bolivia, Görögország, Guatemala, Nagy-Britannia és Írország, Belgium, Norvégia, Olaszország, Törökország, Afganisztán, Honduras, Dánia, Portugália, Spanyolország, Svédország, Finnország, Lettország, Franciaország, Saarvidék, Albánia, Japán.

A magyar-német külkereskedelmi forgalom. A külkereskedelmi mérleg az 1927. évben Magyarország rovására 98 millió pengővel volt passzív, amennyiben Németország ezen idő alatt csak 106 millió pengő értékű árut hozott be tőlünk és 204 millió pengő értékben exportált a magyar piacra. Az 1926. évben a passzivitás ezzel szemben csak 46 millió pengőt tett ki. Habár a külkereskedelmi forgalom a két ország közt emelkedett, mégis le kell szögezni, hogy a magyarországi import különösen az év második felétől kezdődőleg észrevehetően alábbhagyott.

Németországi kivitelünk alábbhagyása csak részben vezethető vissza az elmúlt év folyamán a keleti és délkeleti államokkal szemben szigorított német állategészségügyi rendszabályok prohibítív kihatására. Németország a nemzetközi áru-lajstrom valamennyi alosztálya alá tartozó árucsoportnál növelte Magyarországra irányuló kivitelének értékét, amivel szemben a magyar élőállat- és élelmiszerkivitelünk értéke Németországba lényegesen csökkent.

Főexportcikkeink Németországba 1927-ben is élő- és vágottbaromfi, tojás és ágytoll voltak. Nyersanyagkivitelünk értékes új tétele gyanánt

szerepel a magyarországi bauxit, az élelmezési cikkek között a gabonán kívül a friss gyümölcs és friss főzelék érdemel említést, fontos kiviteli cikk még a gyapjú és a lóhere és lucernamag.

A német készárú-kivitel Magyarországra értékben jelentősen emelkedett. Németország selyem-, pamut- és gyapjuszöveteket, bőrt és bőrárúkat szőrmeárúkat, papírárúkat, vegyszeti árukat, vasárúkat, textilgépeket, automobiloikat helyezte el a magyar piacon. Jelentős volt a mezőgazdasági gépek, villamosgépek, kerékpárok csoportja is.

Németország nagyarányú élelmiszerbehozatala mellett mezőgazdasági exportunk fejlesztésének lehetősége a német piacon kétségtelenül adva van. Különösen kedvező kiviteli lehetőségek mutatkoznak a baromfi és annak termékei — tojás, toll — gyümölcs, zsír, szalonna, sajtfélék, bab, főzelékfélék, bor, kenyérgabona és liszt, vöröshere- és lucernamag, gyógynövények, nyúlőrök, magyar gyapjú, végül egyes speciális magyar termékek, mint paprika, makói hagyma, ponty értékesítése terén. Élőállat- és húskivitelünk nem kecséget nagy reményekkel, ellenben tengeri, takarmányrépa, korpa, olajos pogácsa és egyéb erőtakarmányban mutató exportfeleslegeinket a német piac korlátlan mennyiségekben kész felvenni.

Közlekedés. A vasutak forgalma a gazdasági élet fellendülése folytán igen élénk volt és nagysága 1913 forgalmát is meghaladta. Az emelkedést az alábbi számok mutatják:

I d ő s z a k	Tonna-kilométer		Árú-mennyiség		Napi kocsi-forg.
	millió to. km.	1913. év %-ában	millió tonna	1913. év %-ában	1000 drb.
h a v i á t l a g					
1913. (mai terület)	4.286	100.0	33.25	100.0	133.5
1925.	4.664	108.8	31.08	93.5	124.0
1926.	4.918	114.7	31.32	95.7	129.9
1927. I. negyedév	5.357	125.0	33.77	101.6	135.9
1927. II. "	5.227	122.0	34.36	103.3	148.5
1927. III. "	5.498	128.3	35.92	108.0	152.6

A kedvező konjunktúra lehetővé tette a vasúti árutarifá reformjának megvalósítását; a főtarifáosztályok egymáshoz kedvező relációba hoztattak és a közelzónában (100 km-ig) a feladási díjak mérsékeltek.

A Reichsbahn Gesellschaft bevételei és kiadásai 1927-ben a következőképen alakultak: bevételek 5000 millió M (1926-ban 4.541), kiadások 4.070 millió M (1926-ban 3.681).

Jóvátételi célokra 1927-ben 690.0 millió márkát kellett a birodalmi vasutaknak fizetnie. Figyelembe veendő, hogy a birodalmi vasutak bevételei az árutarifareform folytán évi 70 millió márkával, a vasúti személyzet illetményrendezésével kapcsó-

Pénzügyek.

Állami pénzügyek. Az elmúlt négy esztendő birodalmi költségvetéseiből megállapítható, hogy a márka stabilizálását követő költségvetési év váratlanul magas adóbevételei a birodalom és az annak költségén élő német tagállamok kiadásait is szükségképpen maguk után vonták. A következő évek gazdasági válsága folytán a birodalmi budget egyensúlyát azután mind nehezebb volt fenntartani.

Az 1928/29. évi költségvetési tervezet bevételei 9.342·7 millió márkát, kiadásai 9.532·7 millió márkát tesznek ki. A birodalmi kiadások állandó emelkedést mutatnak.

Összehasonlításképpen érdekes felsorolni az egyes jelentékenyebb német tagállamok 1927/28. évi költségvetési előirányzatainak bevételeit és kiadásait:

	Bevételek millió márkában	Kiadások millió márkában
Poroszország	2.041·5	2.018·5
Bajorország	525·8	597·5
Szászország	341·0	405·9
Württemberg	166·6	204·0
Baden	199·3	220·8

A birodalom és az egyes tagállamok egymáshoz való viszonya előreláthatólag 1929 tavaszán fog rendezés alá kerülni. A birodalmi adósság az egyes években a következőképpen alakult:

	Millió mm-ban
1924. III. 31.	2.406·0
1925. III. 31.	2.795·6
1926. III. 31.	4.141·5
1927. III. 31.	4.351·2

Németország *külföldi adósságainak* összegéről különböző adatok állanak rendelkezésre. A „Wirtschaft und Statistik“ közlése szerint Németország 1924-től kezdődőleg (a Dawes-kölcsön nélkül) 4.250·99 millió márka hosszúlejáratú kölcsönt vett fel, a rövidlejáratú kölcsönök összege ugyanezen idő alatt 294 millió márka volt. A visszafizetések és törlesztések levonása után maradt az 1927. év végén mint hosszúlejáratú adósság 4.084·51 millió márka, mint rövidlejáratú adósság pedig 118·65 millió M. Az összkamatteher abszolút nagysága évente mintegy 280 millió márkára tehető.

A jóvátételi főbiztos 1927. évi december havi zárjelentése szerint a külföldi adósság összesen 4.354·5 millió márkát tesz ki.

A közhatóságok által felvett külföldi kölcsönöket a birodalmi pénzügyminisztérium keretében 1925-ben szervezett „Beratungstelle“ hagyta jóvá. Magángazdaság által igényelt kölcsönök felvételéhez ily jóváhagyás nem volt szükséges.

A birodalmi pénzügyminiszter által elrendelt pénzügyi statisztikai felvétel eredményei 1927 végén

publikáltattak. Ezek szerint a *birodalom összbevételei* (adók, vámok, illetékek) 1913-ban 4.058·5 millió márkát, 1925-ben pedig 10.559·7 millió márkát tettek ki. A fejenkinti megterhelés 1913-ban 70·21 márkát, 1925-ben 169·20 márkát tett ki. A *birodalom kiadásainak összege* 1913/14-ben 5·4 milliárd márka (fejenkint 93·1 márka), 1925/26-ban 11·9 milliárd márka (fejenkint 190·2 márka) volt. A háborús terheken kívül a népjóléti közigazgatás költségei emelkedtek jelentékenyen.

Hitelélet. A német banktörvény szerint a birodalmi bank által kibocsátott bankjegyeknek legalább 40%-ig arannyal vagy devizával kell fedezve lenniök; ezen fedezetnek legalább háromnegyed-részből aranyból kell állania, míg a hátrálékos rész leszámított kereskedelmi váltókkal vagy csekkekkel fedezhető. A pénzforgalom az év folyamán a következőképpen alakult: forgalomban volt 1926. XII. 31-én 5.829·7 millió márka, 1927. XI. 30-án 5.898·1 millió márka. A birodalmi bankjegyek fedezete 1926. XII. 31-én összesen 4.179·1 millió márka, 1927. XI. 30-án 4.622·3 millió márka; százalékokban kifejezve 1926. XII. 31-én arany- és devizafedezet 62·9%, tiszta aranyfedezet 51·2%, 1927. XI. 30-án arany- és devizafedezet 49%, tiszta aranyfedezet 44·4%.

A *járadékbankjegyeket* a Járadékbank likvidálásáról szóló törvény értelmében legkésőbb 10 év alatt kell a forgalomból kivonni. A birodalom járadékmárkaadóssága állandóan csökkenőben van. A mezőgazdasági járadékmárka-kölcsönök három év alatt voltak törlesztendőek. Az utolsó törlesztési részlet 1927 november 30-án került lefizetésre.

A birodalmi márka diszáziója a vezető külföldi pénzegységekkel szemben az év első felében azt eredményezte, hogy a birodalmi bank devizakészletei június első feléig mintegy 1 milliárd márkával csökkentek. A birodalmi bank a hivatalos *kamatlábat* január 11-én 5%-ra szállította alá, majd június 10-én 6%-ra és később 7%-ra emelte fel. A márka-dollár és a márka-font sterling relációjában is változás állott be, ami a márka javára még erősödött a birodalmi bank azon rendszabálya által, amely a finom arany kilogrammjának vételárát az eddigi 2.790 márka helyett 2.784 márkában állapította meg. A hivatalos bankrátának januárban történt mérséklésével egyidejűleg a magánbankok is leszállították a kamatlábat és pedig január 12-től kezdve 8%-ra. A naponta esedékes folyószámlakövetelések után a bankok január 12 után 2½%-ot térítettek. A június havi diszkontó-emelés alkalmával a folyószámlakamatokat ugyancsak 1%-kal emelték, azonban az október 4-i újabb bankrátaemelést a bankok teljes mértékben már csak a „debet“-kamatoknál követték és így ezen időpont óta a folyószámlakövetelések ismét 4%-kal kamatoztatnak. A jelzáloghitel-kamatláb januárban

8'45, júniusban 8'49, októberben 9'68 és decemberben 9'83%-ot tett ki.

A német *pénz- és tőkepiac* helyzete az év folyamán gyökeres változáson ment keresztül. Amíg 1926-ban, az akkori gazdasági válság és a bőven folyó külföldi hitelek hatása alatt, pénzbőség uralkodott, addig az 1927. kezdetén kibocsátott 500 millió márka névértékű birodalmi kölcsön és egyéb magánkölcsönök a belföldi pénzpiacot erősen igénybe vették. A külföldi hitelek erőszakos visszaszorítása folytán a belföldi bankokat a gazdasági élet erősebb mértékben igénybe vette, míg a belföldi tőkekibocsátások csak igen szerény keretek között mozogtak.

A „Reichskredit-Gesellschaft“ évi zárójelentése szerint a kibocsátások összesen 3.889 millió márkát tesznek ki az 1926. év 4.824 milliójával szemben.

A tőzsdére a belföldi pénzsűke a legerősebb kihatással volt. Az év első hónapjaiban mutatkozó „hausse“-et májusban egy csaknem az év végéig tartó „baisse“ váltotta fel, mely ismét a konjunktúrára hatott vissza.

A takarékpénztári betétek havi átlagban mintegy 100 millió márkával emelkedtek és ezen emelkedés aránya nagyobb volt, mint a háború előtti években, kisebb azonban mint 1926-ban. A betétek összege 1927 január végén 3.381'1, november végén 4.543'1 millió márkát tett, s ez az 1913. évi betétösszegnek mintegy 24%-át jelenti.

A *belföldi tőkeképződést* a „Reichskredit-Gesellschaft“ 7'6 milliárd márkára becsüli az 1913. évi 11'9 és az 1926. évi 6'3 milliárd márkával szemben.

A *csődök és üzleti felügyelet alá helyezések* száma az év szeptember haváig állandóan csökkent és ebben a hónapban 50%-kal kisebb volt, mint az 1913. év havi átlagában. Október havától kezdve a csődök száma újból emelkedést mutatott. A csődök és üzleti felügyelet alá helyezések száma az 1927. év egyes hónapjaiban a következő volt:

	Csődök	Üzleti felügyelet alá helyezések
január . . .	493	93
július . . .	426	139
szeptember . .	360	97
december . . .	619	187

A csődök száma 1926-ban 12.274, 1927-ben 5.668 volt.

Váltóvatolás januárban 4.283 (5'5 millió márka-értékben), júliusban 4.633 (6'1 millió márka), decemberben 6.250 (8'1 millió márka) fordult elő.

Az önkéntes üzletfelosztások száma az új üzletek alapításának számát 1927-ben is lényegesen felülmutatta.

Munkapiac.

A *munkanélküliség* várakozáson felüli javulásának jegyében folyt le az elmúlt 1927. év. Amíg

1926 január 1-én 1.498.681 és 1927 jan. 1-én 1.748.597 teljes táppénzben részesülő munkanélkülit számláltak, addig a munkanélküliek összes száma 1927 július 1-én már csak 733.603-mat és október 1-én 355.462-t tett ki. Február hónapban a munkanélküliség tetőpontját érte el, 2.020.000 munkanélkülivel. Október elsejétől az év végéig a munkanélküliek száma 1 millióra emelkedett, ezen emelkedés az építkezési és mezőgazdasági munkák szünetelésével állt összefüggésben.

Munkaviszályok. A sztrájkok és munkáskizárások száma 1927 első negyedében 94-et, a második negyedben 274-et, a harmadik negyedében 187-et tett ki (1926 harmadik negyedében csak 101 munkaviszály fordult elő, 227.148 munkanapvesztéssel). Az általuk veszendőbe ment munkanapok száma: január—márciusban 1.041.192, április—júniusban 1.085.816, július—szeptemberben 1.179.148. A munkaadók és munkások között felmerült differenciák mintegy $\frac{1}{5}$ része hivatalos egyeztetési eljárás útján nyert elintéztést.

A *munkabérek* alakulása a következő volt:

	Heti munkabér márkában			
	január	április	július	október
tanult munkás	46'40	47'98	49'17	49'21
tanulatlan munkás	34'47	36'01	36'70	36'84

Az 1913. évi munkabérek indexe az életfenntartási index-szel összehasonlítva a következő:

Időpont	h e t i m u n k á s n a k		1913. évi életfenntartási index %-ában
	1913. index tanult munkás	tanulatlan munkás	
1925. havi átlag	121'4	135'0	139'6
1926. „ „	130'5	145'3	131'1
1927. január „	131'2	146'5	144'6
1927. április „	135'8	153'1	146'4
1927. július „	139'2	156'0	150'0
1927. október „	139'3	156'6	150'2

A *szociális törvényhozás* két legfontosabb alkotása az 1927-ben életbelépett munkabirosnai törvény és a munkásbiztosítási törvény voltak. A munkáközvetítési és munkásbiztosítási törvény a biztosításhoz szükséges összegek előteremtését teljesen a munkaadók és munkások vállaira hárítja. A biztosítási járulék a munkakereset 3%-át nem haladhatja meg. Az illetékek által nem fedezhető kiadások állami hozzájárulások formájában pótolhatnak. A munkásbiztosítás által ellátható munkanélküliek számát 700.000-re becsülik. A munkaidő törvény a napi munkaidőt maximálisan 10 órában szabja meg és e többmunkáért 25%-os bérpótlékot ír elő.

A munkaadók a német gazdaságnak a különböző szociális terhek által való megterhelését a világháború előtti 1'2 milliárddal szemben 4'7 milliárd márkánál is többre becsülik.

A m. kir. közp. statisztikai hivatal könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office central royal hongrois de statistique.

Nemzetközi vonatkozású művek és elméleti munkák. (*Publications d'intérêt international et de théorie générale.*) — *Bulletin du Bureau international de statistique commerciale.* III. Année. 1924. Bureau intern. de statistique commerciale. Bruxelles.

Die landwirtschaftliche Production der Welt, 1927. Kön. ung. Ackerbauministerium. Budapest.

Mémoire sur la production et le commerce. 1913 et 1923/1926. Société des Nations. Section économique et financière. Genève.

Die wirtschaftlichen Kräfte der Welt. Dresdner Bank. Berlin. 1927.

Recueil international de jurisprudence du travail, 1926. Bureau international du travail. Genève.

Winkler, Wilhelm: Statistisches Handbuch für das gesamte Deutschland. Berlin. 1927.

Ritter, Dr. Kurt: Der Welthandel mit Eiern vor und nach dem Kriege. Berlin. 1928. (Veröffentlichungen der Preuss. Hauptlandwirtschaftskammer. 23.)

Helander, Dr. Sven: Die internationale Schifffahrtskrise und ihre weltwirtschaftliche Bedeutung. Jena. 1928. (Probleme der Weltwirtschaft. 42.)

Westergaard—Nyboelle: Grundzüge der Theorie der Statistik. 2. Aufl. Jena. 1928.

Déclarations officielles concernant les recommandations de la Conférence économique internationale. Société des Nations. Genève. 1928.

Protocole relatif aux clauses d'arbitrage, Genève, le 24 septembre 1923. Edition contenant toutes les signatures apposées au Protocole et les ratifications y relatives déposées au Secrétariat, jusqu'au 31 janvier 1928. Société des Nations. Genève.

Cseh-Szlovákia. (*Tchéco-Slovaquie.*) — *Weiler, Ladislaus: Die Belastung der Deutschen und Tschechen Böhmens durch die Personaleinkommensteuer.* Institut für Statistik der Minderheitsvölker an der Universität Wien. 1925.

Németbirodalom. (*Allemagne.*) — *Die Bewegung der Bevölkerung,* 1924. Die Ursachen der Sterbefälle, 1924 und Die Ergebnisse der Heilanstaltsstatistik, 1923/1924. Statistisches Reichsamt. Berlin. (Statistik des Deutschen Reichs. 336.)

Kriminalstatistik, 1920. Statistisches Reichsamt. Berlin. (Statistik des Deutschen Reichs. 346.)

Entwurf eines Berufsausbildungsgesetzes nebst amtlicher Begründung. Reichsarbeitsverwaltung. 1927. (39. Sonderheft zum Reichsarbeitsblatt.)

Wolff, Hellmuth: Die binnenwirtschaftliche Verflechtung von Halle und Umgebung. Statistisches Amt der Stadt Halle. (Beiträge. 36.)

Nagy-Britannia. (*Grande-Bretagne.*) — *Third census of production,* 1924. Preliminary reports. Northern Ireland. 3., 4. Board of trade. London.

Németalföld. (*Pays-Bas.*) — *Statistique pénitentiaire,* 1926. Bureau central de statistique. La Haye.

Statistiek van de zeescheppvaart, 1927. Minvan waterstaat. 's-Gravenhage.

L'impôt municipal sur le revenu dans les exercices 1920/21 et 1921/22. (Chiffres définitifs après la clôture des exercices.) Bureau municipal de statistique d'Amsterdam. (Communications statistiques. 82.)

Dánia. (*Danemark.*) — *Marine marchande et navigation du Danemark,* 1926. Département de statistique. Kopenhagen. (Communications stat. 4. S. 79/II.)

Prix officiels des céréales produites, 1927. Département de statistique. Kopenhagen. (Communications stat. 4. S. 79/VII.)

Samsøe, Dr. Jens: Die Industrialisierung Dänemarks. Jena. 1928. (Probleme der Weltwirtschaft. 44.)

Svédország. (*Suède.*) — *Handel,* 1926. Kommerskollegium. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Arbetartillgang, arbetstid och arbetslön inom sveriges jordbruk, 1926. Socialstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Enskilda försäkringsanstalter, 1926. I. Försäkringsinspektionen. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Allmän järnvägsstatistik, 1926. Kungl järnvägsstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Allmänna pensionsförsäkringen, 1926. Kungl pensionsstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Årsväxten, 1927. Statistiska centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Dödsorsaker, 1924. Statistiska centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Sveriges Riksbank. Årsbok, 1927. Stockholm.

Orosország. (*Russie.*) — *Ten years of Soviet power in figures.* 1917—1927. Central statistical board. Moscow.

Recensement de la population du 17 décembre 1926. Population de l'U. R. S. S. — Résumés abrégés. Administration centrale de statistique. Moscou.

Finnország. (Finlande.) — *Annuaire statistique de Finlande.* 25. Année. 1927. Bureau central de statistique. Helsinki.

Kolonisationsstatistik. Från enskild jord avskilda legoområden. 1924/1925. Kolonisationsstyrelse. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. XXX. C/2. IV.)

Kolonisationsstatistik. Jordlegostatistik. 1924—1925. Kolonisationsstyrelse. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. XXX. D. 17.)

Maatalons. Maanviljelys ja karjanhoito, 1926. Finn közp. stat. hiv. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. III. 23.)

Mouvement de la population, 1926. Bureau central de statistique. Helsinki. (Suomen virallinen tilasto. VI. 65.)

Lengyelország. (Pologne.) — *Le premier recensement général de la République Polonaise,* 1921. Logement, population, professions. Tableaux relatifs à la Pologne entière. Office central de statistique. Varsovie. (Statistique de la Pologne. XXXI.)

Mückler, Andreas: Das Deutschtum Kongresspolens. Eine statistisch-kritische Studie. Leipzig. 1927. (Schriften des Institutes für Statistik der Minderheitsvölker an der Universität Wien. 6.)

România. (Roumanie.) — *Annuaire statistique de la Roumanie,* 1926. Institut de statistique générale. Bucarest.

Inspectia muncii. 1924—1926. Ministerul muncii. Bucuresti.

Conflictete colective de muncă. 1924—1926. Ministerul muncii. Bucuresti.

Miscarea salariilor. 1923—1926. Ministerul muncii. Bucuresti.

Convențiile colective de muncă. 1924—1926. Ministerul muncii. Bucuresti.

Organizațiile profesionale, 1926. Ministerul muncii. Bucuresti.

Legislatia in vigoare asupra organizatiilor profesionale. Ministerul muncii. Bucuresti. 1927.

Durata muncii in principalele intreprinderi industriale din țară. Ministerul muncii. Bucuresti. 1926.

Görögország. (Grèce.) — *Statistique des postes, télégraphes et téléphones,* 1926. Dir. de la statistique générale. Athènes.

Statistique annuelle du rendement agricole de la Grèce, 1925. Dir. de la statistique générale. Athènes.

Recensement de la population de la Grèce, 1920. I. Résultats statistiques pour la Grèce centrale et Eubée. Dir. de la statistique générale. Athènes.

Holland-India. (Indes-Néerlandaises.) — *Jaaroverzicht van den in-en uitvoer van Nederlandsch-*

Indië, 1926. II. Buitengewesten. Central kantoor voor de statistiek. Weltevreden.

Statistisch overzicht der behandelde zieken van de koloniale troepen, 1926. Medical military service. Weltevreden.

Délafrika. (Union de l'Afrique du Sud.) — *Thomsen, Dr. Hans: Die Verteilung des landwirtschaftlichen Grundbesitzes in Südafrika.* Jena. 1927. (Probleme der Weltwirtschaft. 41.)

Kanada. (Canada.) — *Wages and hours of labour in Canada.* 1920/1927. Department of labour. Ottawa.

Report of the department of labour, 1926/7. Ottawa.

Prices in Canada and other countries, 1927. Department of labour. Ottawa.

Annual report of the commissioner of labor statistics, 1926/7. Department of labour. Ottawa.

Amerikai Egyesült Államok. (États-Unis.) — *Statistical abstract of the United States,* 1926. Bureau of foreign and domestic commerce. Washington.

Financial statistics of states, 1926. Bureau of the census. Washington.

Annual report of the secretary of the treasury on the state of the finances, 1926/7. Washington.

Labor cost of production and wages and hours of labor in the paper box-board industry. Bureau of labor statistics. Washington. 1926. (Bulletin of the U. S. bureau of labor statistics. 407.)

Laws relating to payment of wages. Bureau of labor statistics. Washington. 1926. (Bulletin. 408.)

Wages, hours, and productivity in the pottery industrie, 1925. Bureau of labor statistics. Washington. (Bulletin 412.)

Wholesale prices. 1890/1925. Bureau of labor statistics. Washington. (Bulletin. 415.)

Hours and earnings in anthracite and bituminous coal mining, 1922/1924. Bureau of labor statistics. Washington. (Bulletin. 416.)

Decisions of courts and opinions affecting labor, 1925. Bureau of labor statistics. Washington. (Bulletin. 417.)

Kneier, Charles Mayard: State regulation of public utilities in Illinois. Urbana. 1926. (University of Illinois studies in the social sciences. XIV. 1.)

Annual report of the State tax commission, 1926. Albany.

Kuba. (Cuba.) — *Inmigracion y movimiento de pasajeros,* 1926. Secretaria de hacienda. Seccion de estad. Habana.

Industria azucarera y sus derivados, 1924/1925. Secretaria de hacienda. Seccion de estad. Habana.

Uruguay. (*Uruguay.*) — *Anuario estadístico de la República oriental del Uruguay*, XXXV/1. 2. 1926. Dirección general de estadística. Montevideo.

Ausztrália. (*Australie.*) — *Official year book of the Commonwealth of Australia*. No. 20. (1927.) Commonwealth bureau of census and statistics. Melbourne.

Folyóiratszemle.

Revue.

Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik (59. köt. 1. f., Tübingen 1928, ném.). — *Enders C. F.*: A következő háború. — *Röpke W.*: Az Egyesült Államok agrárproblémája.

Bollettino dell'Istituto Statistico Economico (1928. 1-2. sz., Trieszt, olasz). — *Scala C.*: Vizsgálódások Olaszország háború előtti és utáni adóterhére vonatkozólag. — *Lunder D.*: A nyilvánosság mint egy ipari piac telítettségének jellemzője. — *de Vergottini M.*: Cseh-Szlovákia közgazdasága 1926/27-ben. — *Citter U.*: Ausztrália külkereskedelmi forgalma. — *Julia* tartomány ipara 1927-ben. — *Hamburg* 1927. évi forgalma. — *Morpurgo G.*: A nitrogén-probléma a nemzeti tudatban.

Bulletin de la Statistique générale de la France (17. köt. 2. f., Párizs 1928, fr.). — Néhány élelmiszer nagy- és kiskereskedelmi ármozgalmának összehasonlítása. — 1927. évi munkabérmozgalmak Franciaországban. — A francia állampolgárság megszerzése és elhagyása 1926-ban. — A Lyon- és Saint-Étienne-vidéki ipari termelés 1926-ban. — Az 1925. évi ipari számlálás általános eredményei az Egyesült Államokban. — Vagyonadók a Németbirodalomban a háború előtt és után. — *Dugé de Bernonville M. L.*: Tanulmány a francia nagykereskedelmi árak mérlegelt indexéről.

Commerce Reports (1928. 6. sz., Washington, ang.). — Szovjet-Oroszország 1926/27. évi külkereskedelme. — Az Egyesült Államok külkereskedelmi forgalma 1927-ben. — (1928. 7. sz.). — Az Egyesült Államok Kanadába irányuló kivitelének növekedése. — Az Egyesült Államok külkereskedelmi forgalma 1927 utolsó negyedében. — India helyzete a világkereskedelemben. — Görögország 1924-1926. évi külkereskedelme. — (1928. 8. sz.). — Az 1927. évi külkereskedelmi forgalom földrajzi megoszlása. — Palesztina fejlődése. — Amerika gyapottermelése és a világ gyapotipara.

Föld és ember (7. évf. 1-2. sz., Szeged-Budapest 1927, m.). — *Kogutowicz K.*: Szeged emberföldrajzi problémái. — *Márton Gy.*: A makói hagyma termesztése. — *Kiss L.*: A kállósejnéni Nagy-Mohostó és környéke. — *Bella L.*: A vaskor II. időszakának magyarországi telepei. — *Ürmössy négy J.*: Gödöllő emberföldrajzi leírása. — *Rapaics R.*: Magyarország életföldrajzi térképe.

Földrajzi Közlemények (1927. 7-10. f., Budapest, m.). — *Papp K.*: Schafarzik Ferenc emlé-

kezete. — *Cholnoky J.*: A modern technikai eszközök jelentősége a földrajz fejlődésére. — *Balogh B.*: Szolnok. — *Mihalik L.*: A Magyar Földrajzi Társaság szolnoki vándorgyűlése. — *Fodor F.*: Műszer a szabadban való földrajzoktatáshoz. — *Cholnoky J.*: A rizstermesztés jelentősége az emberi művelődés történetében. — *Somogyi J.*: A Panama-csatorna közlekedésföldrajzi jelentősége. — *Thirring L.*: Svájc magasvölgyeinek népessége.

Internationale Rundschau der Arbeit (1928 jan., Genf-Berlin, ném.). — *Rager F.*: Gondoskodás hosszabbtartamú munkanélküliség esetén ipari államokban. — *Morellet J.*: Mikor lesznek a nemzetközi munkaügyi egyezmények hatályosak? — *Johnston G. A.*: Jóléti gondozás és munkajog. — A munkásmozgalmak Bulgáriában. — A munkanélküli biztosítás különböző államokban.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik (1928 febr., Jéna, ném.). — *Surányi-Unger T.*: Sombart gazdaságelmélete. — *Albrecht G.*: Változások a szociálpolitika lényegében és feladataiban. — *Gutman F.*: Észrevételek az adórendszer tan teóriájához. — *v. Schullern-Schrattenhofen H.*: A népesedésügy néhány mellékkérdéséről. — *Schmölders G.*: Kriminálitás és konjunktúra. Az 1923-1925. évi birodalmi bűnügyi statisztika tanulságai. — *Guradze H.*: A berlini kenyérárak és megélhetési költségek 1927-ben.

Journal de la Société de Statistique de Paris (1928 febr., Párizs, fr.). — *March L.*: Differenciák és korreláció a statisztikában. — *Bourdon J.*: A népességi vilákkongresszus.

Journal of the Royal Statistical Society (91. köt. 1. sz., London 1928, ang.). — *Vigor H. D.*: Hivatalos termésbecslések Angliában. — *Connor L. R.*: A jövedelemeloszlás vizsgálatának szempontjai Nagy-Britanniában 1913-ban és 1924-ben. — *Greenwood M.*: Graunt és Petty.

Közgazdasági Szemle (1928 jan., Budapest, m.). — *Kuncz Ö.*: A kartell mint jogi probléma. — *Imrédy B.*: Produktivitás és fizetési mérleg. — *Varga I.*: Gazdasági internacionalizmus és nacionalizmus. — *Judik J.*: Aranyvaluta és dollárvaluta. — *Künstler Z.*: A londoni „The Bankers Clearing House” az 1927. évben.

Magyar Gazdák Szemléje (1928 febr., Budapest, m.). — *Winkler F.*: Magyarország és Németország. — *Gesztelyi Nagy L.*: Svédország gazda-

sági élete. — *Zelovich L.*: Kartellmozgalom és kartelltörvény.

Magyar Kisebbség (1928. 1. sz., Lugos, m.). — *Jakabffy E.*: A kilencedik év. — (1928. 2. sz.). — *v. Nagy I.*: A magyar nyelv ismerete és az anyanyelv megállapítása Magyarországon. — (1928. 3. sz.). — *Cogitator*: A szatmárvidéki asszimiláció. — *Csekey I.*: A kisebbségi kultúraautonómia Észtországban. — (1928. 4. sz.). — *Cogitator*: A szatmárvidéki asszimiláció. — *Csekey I.*: A kisebbségi kultúraautonómia Észtországban.

Munkaügyi Szemle (1928. 2. sz., Budapest, m.). — *Trettina J.*: Kartellek és drágaság. — A munkanélküliség kérdése Romániában, Jugoszláviában és Cseh-Szlovákiában.

Népegészségügy (9. évf. 4-5. sz., Budapest 1928, m.). — *Scholtz K.*: Közegészségügy és munkásbiztosítás. — *Faludi G.*: A gyermekkori lúgmérgezésekről. — (9. évf. 6. sz.). — *Gortvay Gy.*: Az öregség és rokkantság stb. esetére szóló biztosítás társadalomegészségtani vonatkozásai. — *Pfisterer L.*: Az ipari megbetegedések kérdéséről az Egyesült Államokban. — *Fabinyi R.*: A tébolydától a praeventív és szociális pszichiátriáig.

Revue internationale du travail (1928 febr., Genf, fr.). — *Eastman M.*: Az európai szénkrízis 1926-1927-ben. — *Richardson J. H.*: Munkabérek hullámzásának és tendenciáinak néhány tünete különböző országokban az utóbbi évek folyamán. — *Poblete-Troncoso M.*: A szociális törvényhozás Latin-Amerikában. — A moszkvai gazdasági konjunktúra-intézet szervezete és munkássága. — Munkaköltség az angliai és illinoisi földművelésben.

Soziale Praxis und Archiv für Volkswohlfahrt (1926. 20. f., Jéna, ném.). — *Röpke W.*: Amerikai prosperitás és német szegénység. — (21. f.). — *Gaebel W.*: Az ipari oktatásügy állapota Poroszországban. — *Bernhard M.*: A munkásbiztosítás helyzete Német-Ausztriában és a külföldön. — (23. f.). — *Wachsmann R.*: Cseh-szlovák lakáspolitiká. — (28. f.). — Németország és a külföld munkapiaca 1926 második felében. — (29. f.). — *Berger*: A világgazdasági konferencia szociálpolitikai eredményei. — A nemzetközi szociálpolitika egy éve. — (30. f.). — A nemzetközi szociálpolitika egy éve. — A bérek alakulása Szovjet-Oroszországban. — (32. f.). — *Tönnies F.*: Szükségmunkák, vagy bércsökkenés? — A munkások gazdasági helyzete és a szociálpolitikai előrehaladás Svájcban 1926-ban. — (33. f.). — Lakásépítés és állami gondozás. — A munkások gazdasági helyzete és a szociálpolitika előrehaladása Svájcban 1926-ban. — (34. f.). — Lakásépítés és állami gondozás. — (35. f.). — *Lampe A.*: Munkanélküli támogatás, monopolizmus és munkanélküliség. — (36. f.) — *Lampe A.*: Munkanélküli támogatás, monopoliz-

mus és munkanélküliség. — *Ferenci I.*: Világvándorlás és gazdasági szükség. — (37. f.). — *Allen R.* és *Hahn F.*: Analitikus módszerek a racionalizálásban. — (40. f.). — *Böhm H.*: A mezőgazdasági munkásprobléma. — (45. f.). — *Zahn F.*: Családi politika. — *Hahn L.*: A nyilvános pályaválasztási tanácsadás és statisztikája a Németbirodalomban 1925/6-ban.

Statistische Nachrichten (6. évf. 2. sz., Bécs 1928, ném.). — Az 1927. gazdasági év. — Nagykereskedelmi árindexek. — Házasságkötések Ausztriában az 1926. évben.

The Economist (106. köt. 4.408. sz., London 1928, ang.). — Franciaország és a külföldi beruházások. — A tengerentúli kereskedelem iránya. — Románia pénzügyi politikája. — (4.409. sz.). — A belföldi vasutak üzleti eredményei. — Japán pénzügyi válsága. — A Kontinens 1927. évi vas- és acéltermelése. — (4.410. sz.). — Anglia költségvetésének kilátásai. — Japán pénzügyi válsága. — (4.411. sz.). — Az Egyesült Államok és a vámvédelem. — Az angol-egyiptomi tárgyalások kudarca. — A vasuti üzemköltségek. — Japán pénzügyi válsága.

Wirtschaftsdienst (1928. 7. f., Hamburg, ném.). — A mezőgazdasági válság. — *Greiling W.*: A béremelés határa. — *Wesemann H. O.*: Felső-Szilézia gazdasági egysége. — (1928. 8. f.). — *Cassau Th.*: Üzemi statisztika a kereskedelemben. — *Plum G.*: A német cukoripar 1926/7-ben. — A világ 1927. évi hajóépítése. — (1928. 9. f.). — *Bandmann E.*: A brit liberális felfogás és a munkáskérdés. — *Mautner W.*: A petróleumért folytatott küzdelem állása. — (1928. 10. f.). — *Haevecke F.*: Kiállítások és mintavásárok nemzetközi szabályozása. — Irányváltás a világvás piacon. — Egy új német acélkoncern. — A világ cementkivitele.

Wirtschaft und Statistik (8. évf. 3. sz., Berlin 1928, ném.). — Lakásviszonyok a német nagyvárosokban az 1927 május 16-i birodalmi lakásszámlálás szerint. — A Németbirodalom állatállománya 1927 dec. 1-én. — A német széntermelés 1927-ben. — Építkezések Németországban az 1927. év folyamán. — A bel- és külföld 1927. évi vas- és acéltermelése. — A világ gyémánttermelése. — Fontosabb államok villamos üzemű vasutai. — Fontosabb német kikötők tengeri forgalma 1927-ben (áruforgalom). — A világszénpiac 1927-ben. — A német koncernek részvénytőkéje. — A német takarékpénztárak 1927. évi statisztikája. — Házasságkötések, születések és halálozások a Németbirodalomban 1926-ban. — (8. évf. 4. sz.). — A Németbirodalom népessége kor és családi állapot szerint. — Gyapjúmosás, gyapjúfonás és fésűs szálfonás a Németbirodalomban 1926-ban. — Fontosabb államok közséntermelése 1927-ben. — 1927. évi állatvásárok. — A világhajóépítések 1927-ben. — A né-

met belvizek teheráruforgalma 1927-ben. — A birodalmi pénzügyek. — Az 1927. évi ki- és bevándorlások a Németbirodalomban. — A rokkantbiztosítási ügyek gyógysegélyezés 1926-ban.

Zeitschrift für die gesamte Staats-

wissenschaft (84. köt. 2. f., Tübingen 1928, ném.). — *Vogel H.*: Statika és dinamika, mint az elméleti közgazdaságtan alapproblémái. — *Moll B.*: Vállalkozói nyereség és munkabér. — *Tschierschky S.*: Kartellek és koncernek.

◎ E G Y É B ◎

Régi statisztikai adatok.

Données statistiques anciennes.

Nem és életkor.

Sexe et âge.

Az álló népességnek a különböző demográfiai szempontok (nem, kor, családi állapot, nemzetiség, vallás, foglalkozás, műveltség, stb.) szerinti megoszlására vonatkozó adatok a múlt évszázad közepétől kezdve már elég széles körben adnak lehetőséget nemzetközi összehasonlításokra. Több állam adatai visszanyúlnak 1800-ig, sőt néhány vonatkozásban — főleg északi államoknál — elfogadható adatok vannak ezt megelőző időből is.

A nemek megoszlásáról rendelkezésre álló adatok azt tanúsítják, hogy a nőtöbbség régebben is jellemző vonása volt a legtöbb állam népszételelének. (I. tábla.)

Amaz államok között, amelyeknek a nemek arányáról 1850. körüli és korábbi adatai vannak,

csupán az Egyesült Államokban találkozunk a férfinem számbeli túlsúlyával.

Tudvalévő, hogy az az ok, amely az Egyesült Államokban a férfitöbbséget előidézi, az államok jelentős csoportjában — főleg Európában — viszont a nőtöbbség egyik főforrása.

A nőtöbbség másik fontos okozójára is rávilágítanak adataink. A férfinemet, különösen annak közép-korosztályait, a női nemnél erősebb mértékben apasztja nagyobb exponáltságuk az élettel való küzdelemben: veszedelmesebb és terhesebb foglalkozásuk, alkoholizmus, bűnözés, háború.

A világháború után az 1920-as adatok szerint az 1000 férfira eső nők arányszáma általában magasabb, mint a korábbi időszakokban. Míg a világ-

I. Az 1000 férfira eső nők aránya.

Proportion pour 1000 hommes des femmes.

O r s z á g — P a y s	<i>Autour de</i>			1900	¹⁾ 1920
	1800	1850	1880		
	k ö r ü l				
Portugália — <i>Portugal</i>		1.088	1.092	1.093	1.112
Franciaország — <i>France</i>	1.055	1.011	1.005	1.033	1.104
Nagy Britannia és Írország — <i>Gr.-Bretagne et Irlande</i>		1.065	1.058	1.031	1.085
Svájc — <i>Suisse</i>	1.018	1.024	1.041	1.038	1.074
Németország — <i>Allemagne</i>			1.039	1.032	²⁾ 1.067
Spanyolország — <i>Espagne</i>	1.019	1.018	1.045	1.049	1.063
Magyarország — <i>Hongrie</i>		1.023	1.018	1.009	1.062
Dánia — <i>Danemark</i>	1.017	1.033	1.036	1.053	1.053
Norvégia — <i>Norvège</i>	1.090	1.041	1.061	1.083	1.053
Svédország — <i>Suède</i>	1.095	1.064	1.061	1.049	1.037
Belgium — <i>Belgique</i>		1.005	1.001	1.013	1.032
Olaszország — <i>Italie</i>			995	1 010	1.028
Finnország — <i>Finlande</i>	1.056	1.056	1.044	1.021	1.027
Németalföld — <i>Pays-Bas</i>	1.045	1.039	1.023	1.025	1.013
Bulgária — <i>Bulgarie</i>			965	961	1.002
Görögország — <i>Grèce</i>			994	²⁾ 987	986
Amerikai Egyesült Államok — <i>Etats-Unis</i>		955	962	958	961

¹⁾ Mai terület — *Territoire actuel.* — ²⁾ 1907. — ³⁾ 1925.

háborúban résztvevő államok arányszáma felszökik, néhány semleges államnál az arányszám csökkenése is tapasztalható.

Habár a rendelkezésünkre álló legrégebb adatokat az 1920-as adatokkal összevetve, a nőbővlet növekedése az államok többségében megfigyelhető, meg kell állapítanunk, hogy a nőbővletnek ez a fokozódása csupán a világháború következménye s a vizsgált időszak folyamán — 1800 és 1920 között — mint általános tendencia nem jelentkezett. Sőt, ellenkezőleg. Ha a nemek arányára vonatkozó adatok alakulását csak 1900-ig vizsgáljuk, az államok többségében inkább a nők számarányának az egyensúlyi állapot felé való visszatolódása észlelhető.

Az Egyesült Államokon kívül van még egy-két állam, amelyben a férfinem számaránya — leg-

alább is az utolsó évtizedekben — kedvezőbb volt. Európában különösen a déli fekvésű államokban fordul ez elő (Görögország, Románia, Szerbia). A déli államok férfitöbbségének oka elsősorban annak tulajdonítható, hogy a déli éghajlat alatt a női népesség korábban öregszik, kevésbé ellenállóképes, mint a mérsékelt és északi égöv alatt fekvő államokban. A korábban férfitöbbséget mutató Olaszország és Bulgária a nőbővlettel bíró országok sorába lépett.

Azt, hogy a nőbővlet előidőzésében igen fontos szerepe van a kenyérkeresettel, az életküzdéssel járó veszélyeknek és a kivándorlásnak, amelyek elsősorban a férfinemet s annak is produktív korosztályait apasztják, igazolják a *férfi- és a női nem kormegoszlására vonatkozó adatok is.* (II. tábla.)

II. Az 1000 férfira eső nők aránya az egyes korcsoportokban.

Proportion pour 1000 hommes des femmes dans les différents groupes d'âges.

K o r Â g e	Svédország — <i>Suède</i>					Finnország — <i>Finlande</i>				Dánia <i>Danemark</i>		Németalföld <i>Pays-Bas</i>		Belgium <i>Belgique</i>	
	<i>Autour de</i>			1900	1920	<i>Autour de</i>		1900	1920	<i>Autour de</i>	1920	<i>Autour de</i>	1920	<i>Autour de</i>	1920
	1750	1800	1850			1800	1850			1850		1920		1850	
körül			körül		körül		körül		körül		körül		körül		
0—4 éves ans	1.008	1.005	986	966	958	996	1.000	979	964	996	979	986	963	986	976
5—9	1.002	1.003	996	967	963	1.013	1.001	988	966	976	986	979	973	975	994
10—14	1.013	1.012	998	977	959	1.024	1.018	987	975	974	988	981	977	957	995
15—19	1.035	1.026	998	959	969	1.034	1.017	981	981	981	1.001	997	980	975	998
20—24	1.076	1.046	1.017	974	980	1.056	1.028	986	1.024	1.133	1.078	1.039	1.011	991	1.008
25—29	1.120	1.101	1.024	1.027	1.030	1.048	1.023	993	1.028	1.080	1.099	1.028	1.032	984	1.056
30—34	1.139	1.102	1.044	1.094	1.063	1.069	1.029	1.000	1.022	1.010	1.094	1.036	1.042	989	1.039
35—39	1.144	1.125	1.075	1.121	1.060	1.077	1.052	1.013	1.018	989	1.076	1.048	1.035	975	1.014
40—44	1.177	1.137	1.093	1.138	1.056	1.072	1.075	1.023	1.028	1.006	1.062	1.055	1.036	951	1.016
45—49	1.189	1.159	1.124	1.124	1.067	1.109	1.090	1.043	1.034	1.020	1.054	1.068	1.040	961	1.021
50—54	1.286	1.193	1.163	1.145	1.118	1.120	1.120	1.084	1.063	1.047	1.101	1.085	1.041	1.103	1.033
55—59	1.409	1.215	1.228	1.166	1.154	1.143	1.165	1.119	1.120	1.091	1.126	1.185	1.043	1.277	1.061
60—64	1.503	1.294	1.336	1.191	1.183	1.173	1.249	1.155	1.177	1.155	1.157	1.241	1.056	1.169	1.113
65—69	1.506	1.348	1.430	1.192	1.191	1.230	1.350	1.213	1.230	1.221	1.153	1.248	1.087	1.144	1.188
70—74	1.551	1.404	1.512	1.235	1.230	1.227	1.467	1.288	1.317	1.193	1.191	1.263	1.126	1.121	1.245
75—79	1.671	1.518	1.639	1.277	1.293	1.254	1.585	1.383	1.391	1.317	1.199	1.293	1.160	1.142	1.304
80—84	1.678	1.625	1.795	1.368	1.388	1.339	1.741	1.598	1.456	1.430	1.297	1.336	1.248	1.177	1.458
85—89	1.524	1.761	2.114	1.632	1.465	1.304	2.055	1.928	1.567	1.682	1.407	1.362	1.331	1.274	1.596
90—	1.666	3.239	2.521	2.310	1.773	1.470	2.736	2.338	2.282	1.885	1.845	1.527	1.551	1.351	1.596
Összesen - Total	1.127	1.091	1.064	1.049	1.037	1.056	1.056	1.021	1.027	1.033	1.053	1.039	1.013	1.005	1.032

A férfiak és a nők számaránya a 20 éven aluli népesség körében eléggé kiegyensúlyozott, sőt a legifjabb korosztályokban — főképp a fiúszületési többlet folytán — a legtöbb államban fiútöbbletet találunk. A közép- és magasabb korosztályokban szinte szabályos fokozódással csökken a férfiak aránya, úgyannyira, hogy a legöregebb korosztályokban egyes államokban a nők száma kétszer, sőt háromszorannyi, mint a férfiaké. Az öregkorú nők nagy túlsúlya — ha nem is ily túlzott mértékben — annyira szembeszökő törvényszerűséggel jelentkezett a múltban is, hogy a legidősebb korcsoportokba tartozó egyének aránylag csekély

száma s korbevállásuk kevésbé megbízható volta e korcsoportok arányszámainak kiszámításánál lényeges hibaforrást aligha okozott.

III. sz. táblázatunkban a főkorcsoportok adatait mutatjuk be, tekintet nélkül a nemi megoszlásra. Ily vonatkozásban a régi adatok már jóval teljesebbek, mint a nemek arányának és a kormegoszlásnak részletes kombinatív adatai.

Hogy az egyes fő korcsoportok részesedési arányának alakulását könnyebben áttekinthessük, vagyis megállapíthassuk, hogy az idők folyamán történt-e eltolódás a világ népességének kormegoszlásában, a 15 éven aluliak, a 15—59 évesek és az

III. Kormegoszlás.

Répartition par âge.

O r s z á g P a y s	A u t o u r d e												1920 ¹⁾		
	1840			1860			1880			1900					
	k ö r ü l														
	0-14	15-59	60-	0-14	15-59	60-	0-14	15-59	60-	0-14	15-59	60-	0-14	15-59	60-
évesek az össznépeség %-ában — ans, en % de la population totale															
Nagy-Britannia és Írország — Gr.-Bretagne et Irlande				35.9	56.1	8.0	36.3	55.8	7.9	32.3	59.9	7.8	28.1	62.1	9.8
Dánia — Danemark	32.8	58.7	8.5	33.7	58.2	8.1	33.8	56.6	9.6	33.9	56.2	9.9	31.2	58.5	10.3
Finnország — Finlande	34.5	58.5	7.0	35.0	57.5	7.5	34.6	58.3	7.1	34.5	57.3	8.2	31.7	59.2	9.1
Ausztria — Autriche				31.2	63.1	5.7	34.0	58.4	7.6	34.4	57.5	8.1	25.0	64.8	10.2
Németország — Allemagne				43.5 ³⁾	48.8 ³⁾	7.7 ³⁾	35.5	56.6	7.9	34.8	57.4	7.8	28.5	62.9	8.6
Franciaország — France	27.3 ²⁾	62.5 ²⁾	10.2 ²⁾	27.1	62.1	10.8	27.0	60.7	12.3	26.1	61.5	12.4	22.7	63.6	13.7
Amerikai Egyesült Államok — Etats Unis d'Amérique				40.6	55.1	4.3	38.1	56.3	5.6	34.5	59.1	6.4	31.8	60.7	7.5
Norvégia — Norvège				34.9	56.1	9.0	34.6	56.4	9.0	35.4	53.7	10.4	32.1	56.9	11.0
Magyarország — Hongrie				35.3	60.3	6.3	35.0	58.7	6.3	35.6	56.8	7.6	30.6	60.4	9.0
Németalföld — Pays Bas	33.4 ²⁾	58.9 ²⁾	7.7 ²⁾	32.3	59.1	8.5	35.1	56.2	8.7	34.8	55.9	9.3	32.6	58.6	8.8
Spanyolország — Espagne	35.5	59.0	5.5	35.8	58.7	5.5	30.5	61.5	8.0	33.5	57.6	8.9	32.3	58.2	9.5
Svédország — Suède	33.6	58.6	7.8	33.5	58.3	8.2	32.6	58.0	9.4	32.4	55.7	11.9	39.3	58.5	12.2
Svájc — Suisse				29.6	62.0	8.4	31.9	59.2	8.9	31.0	59.7	9.3	27.9	62.8	9.3
Belgium — Belgique	32.3 ²⁾	58.7 ²⁾	9.0 ²⁾	30.3	60.9	8.8	33.5	56.7	9.8	31.7	58.8	9.5	25.0	64.8	10.2
Portugália — Portugal				33.9	59.0	7.1	33.8	59.0	7.2	33.8	56.6	9.6	32.8	57.8	9.4
Átlag — Moyenne:	(32.8)	(59.2)	(8.0)	34.2	58.3	7.5	33.8	57.8	8.4	33.2	57.6	9.2	29.5	60.6	9.9

¹⁾ Mai terület. — Territoire actuel. — ²⁾ 1850. — ³⁾ 1870.

ennél idősebbek korcsoportjának részesedési százalékaiból minél több államra vonatkozóan átlagot számítottunk.

E végső eredmények szerint a fő korcsoportok alakulásában az utolsó 60 év folyamán bizonyos irányvonalak figyelhetők meg. (Az 1840. körüli időből csak kevés állam népességének kormegoszlása lévén ismeretes, az ezidőre kiszámított átlag figyelembevételétől el kell tekintenünk.)

A kormegoszlás adatait 1860. óta 20 évenként vizsgálva, megállapítható, hogy a 15 éven aluliak korcsoportjának arányszáma 1860. óta állandóan fogyott. 1860. körül e korcsoport részesedési százaléka az össznépeségben átlag 34.2 volt, 1880-ban 33.8, 1900-ban 33.2, 1920-ban pedig aláesik 29.5-re. Az utolsó periódusban észlelhető nagy csökkenés bizonyára elsősorban a világháború következménye, amely a születések számában nagy visszaesést okozott, de megfigyelhető e korcsoport aránylagos sorvadása a semleges államokban is.

E korcsoport arányszáma állandóan a legkisebb maradt Franciaországban (minimum 1920: 22.7), a legnagyobb Németország 1870-es adata (43.5).

A fiataloknál tapasztalható csökkenő tendenciával szemben az öregkorúak részesedési arányszáma folytonos emelkedést mutat. 1860. óta, amióta a 60 évesek és ennél idősebb korúak aránya a vizsgált államokban 7.5 volt, húszévenként az arányszám így emelkedett: 8.4, 9.2, 9.9.

A vizsgált országok közül az öregkorúak arányszáma a múlt évszázad közepe óta mindig Franciaországban volt a legnagyobb (1920-as maximum 13.7), éppúgy, amint a 15 éven aluli korcsoport itt állandóan a legkisebb arányszámot mutatta. Legkisebb volt az arányszám — szintén állandóan — az Amerikai Egyesült Államokban (1860-as minimum 4.3, hazánk ugyanezen időbeli, szintén igen minimális adata 4.4).

A 15—59 évesek átlagos részesedési arányszámának alakulásában a 20 éves időszakok adatai állandó tendenciát csak 1900-ig mutatnak, amely időpontig e korcsoport arányszáma fokozatosan 57.6-re esett, 1920-ban az arányszám 60.6-re emelkedett.

A három ismertett korcsoport arányszámainak értékelni tudása céljából szükségesnek tartjuk még megemlíteni, hogy Sundbärg szerint¹⁾ a standard-népességben az arányszámok a következők:

15 éven aluliak korcsoportja . . . 33.6%

15—59 évesek korcsoportja . . . 58.1%

60 évesek és idősebbek korcsoportja . . . 8.3%

Összehasonlítva a III. sz. táblázat arányszámait e standard arányszámokkal, megállapíthatjuk, hogy az 1840—1900. közötti időszakban a kormegoszlás jobban megközelítette a Sundbärg-féle ideális kormegoszlást, mint a népesség jelenlegi korösszetétele.

E. D. dr.

¹⁾ Sundbärg G.: Aperçus statistiques internationales. Stockholm. 1908.

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale.

Szakosztályi ülések. — *Séances de section.*

A VII. szakosztály ülésén Szávost Zoltán, m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnököl. Jelen voltak: Fürst Márton, Gruber János, Halmi Gyula, Keleti Kornél dr., Müller József, Reichart Emil kereskedelmi tanácsosok, Iványi Lajos és Szegő Béla szakértők. Napirend előtt Müller József, a Hungária Műtrágya-, Kénsav- és Vegyipar R.-T. igazgatója a szakma 1926. évi helyzetéről a következő jelentést terjesztette elő: „Ezen árucsoport termékeiből az 1926. év folyamán általában 10—30 százalékos belföldi keresletnövekedés folytán úgy a behozatal, mint a belföldi termelés megfelelően növekedett és az egész vonalon lassú javulás kétségtelen jelei mutatkoztak. Ellensúlyozta ezen javulást a vámengedmények folytán megnövekedett külföldi verseny, illetve a főleg az árubehozatal, amely a rentabilitás rovására az árak leszállítását vonta maga után, viszont a kiviteli lehetőségeket megjavítani nem volt módunkban. A legfontosabb műtrágyafajnak, a szuperfoszfátnak a behozatala, a belföldi nagy felkészültségű szuperfoszfát-ipar ellenére számottevően emelkedett. A rézgálicgyárak is csak kb. 40 százalékiig használhatták ki termelőképességüket; a sósav- és glaubersótermelés az üvegyipar pangása folytán erősen hanyatlott; a kénsavgyártás a rézgálictermelés emelkedése arányában fokozódott. A salétromsavbehozatal erősen emelkedett. Az autógéngázgyártásban mintegy 20%-os emelkedés mutatkozott, a szénsavfogyasztás emelkedett ugyan, ezen iparág helyzetét azonban igen kedvezőtlenül befolyásolta a felette nagy túltermelés. A külkereskedelmi mérleg szempontjából örömdetes jelenségként állapítható meg, hogy a kénsavból (nem füstlőgő) nagyobb mennyiség került ki az országból. A gyógyszer-vegyészeti ipar helyzete kedvezőtlenül alakult a német gyógyszervegyészeti iparvállalatok tömörülésével, illetve hatalmas versenyével szemben. A különböző sókból a behozatal szintén emelkedett, úgyszintén a kisebb jelentőségű ipari segédanyagokul használt savakból is. Általában azonban éppen az ebbe az osztályba tartozó segédanyagok, valamint a mezőgazdasági többtermelést szolgáló cikkek részben behozatali, részben termelési többletéből megállapítható, hogy a termelés helyzete 1926-ban kedvezőtlenebbül alakult, mint az előző évben és úgy a feldolgozó ipar, mint a mezőgazdaság az 1926. évben intenzívebben termelt. Wolf Emil vezérigazgató felszólalásában a gyógyszer-behozatali forgalom úgy mennyiség, mint értékelés szempontjából való nagyobb részletezésének kívánatos voltát fejtette ki. A kérdéshez hozzászóltak még: Reichart Emil, aki a 15 százalékos értékvámok szerepének fontosságát emelte ki, mint olyan té-

nyezőt, amely az értékelés esetleges vitás pontjaira világosságot deríthet; továbbá Keleti Kornél dr., aki a számlaértékeket nem tartja megfelelő kiinduló pontnak. A vitát az elnök javaslata zárta be, aki a nagyobb és a forgalom jelentős részét lebonyolító cégek esetenkénti bevonását tartotta célszerűnek. A szakosztály ezek után a savak, alkáliák, sók, cseppfolyósított gázok, mesterséges trágyák, finomított vegyi készítmények, savak nyersanyagai, kőso és csontszén 1926. évi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

A III. szakosztály ülésén Jeszenszky Pál szakosztályelnök akadályoztatása folytán Schwarz Ármin m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnököl. Az ülésen megjelentek: Deutsch Arthúr, Frey Kálmán, Hegedüs Vilmos, Lóránt Béla, Schmidt Richárd, Zádor Félix kereskedelmi tanácsosok és Vas Izidor szakértő, A szakosztály az élő és szárított növények, a gabona, hüvelyesek, liszt és magvak értékének a megállapításával foglalkozott. Az élő és szárított növények előzetes értékeit a bizottság jóformán változtatás nélkül elfogadta. A búza értékét a bizottság a búza évközbeni árváltozásai szerint az egyes kiviteli relációkban külön-külön állapította meg. Ez azonban a kivitel végösszegén csak egész jelentéktelen változást idézhet elő, mert az értékek felülvizsgálása ennél a fontos kiviteli tételnél a bizottsági tagok havi jelentései alapján már az év folyamán megtörtént. Változatlanul hagyta a bizottság a rozs, árpa, zab és tengeri értékét. Szükségesnek látta azonban, hogy az előmunkált rizsnél az olasz és brit-indiai áruk között lévő minőségi különbség az értékben is kifejezésre jusson. Nagybobb vita volt a bab értékelésénél, a bizottság végül is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a nagy termelés és a világpiaci nyomott árak indokolják az alacsonyynak látszó 20 pengős egységértéket s csak az olasz és német viszonylatban emelte egy kissé az értéket. A borsó kivitelében az angol és németalföldi kivitel értékét kellett emelni, mert ebben a két országban egy magyar gazdaság szerződés alapján vetőborsót szállít. A bükköny kivitelében nagy az értékfluktuáció, a szerint, hogy mennyi volt a szösös bükköny részesedése. Az olajosmagvaknál alig volt változás. Szükségesnek látta azonban a bizottság a lucernamag értékének nagyarányú felemelését. A búzaliszt értékét a világpiaci árak, különösen a magyar kivitel szempontjából fontos cseh és osztrák értékek alapján vizsgálta felül a bizottság. Az egyes országok szerint nagyok az értékkülönbségek. Ezeket a különbségeket a kivitt lisztfajták minősége, valamint az évközben történt árváltozások

igazolják. Emelte végül a bizottság a hántolt rizs értékét is.

A XIV. szakosztály ülésén Mössner Pál dr., szakosztályelnök, m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnökölt. Az ülésen megjelentek: *Fischl* Simon, *Konta* József Ferenc, *Morvay* Izsó dr. kereskedelmi tanácsosok, *Pillon* Vilmos és *Steiner* Ödön szakértők. A bizottság a len, kender, juta, valamint az ezekből készült fonalak és szövetek értékét vizsgálta felül. A szakosztály jelentését *Morvay* Izsó dr., kereskedelmi tanácsos terjesztette elő. Az 1925. esztendőben nyers lenben a világpiacon beállott óriási áresés folytán a lenkikészítő telepeket érzékeny veszteség érte, úgyhogy az 1926. évben a lennel bevetett terület erősen csökkent. A termelés a hazai lenkikészítő gyárakra rendkívül nagy megterhelést jelent, a lentermelés fokozása végett tehát az államnak kellene a kikészítőtelepeket mentesíteni a nagy tőkebefektetés alól. Az 1926. évben már megindult az orosz lenexport is Európa felé. A lenfonalakban még behozatalra szorulunk, különösen az 50-es fonalfinomságon felüli fonalakból lesz még import sokáig, mert ezt a finomságot belföldi gyárak már nem gyártják. A lenfonalakban beállott áresést a világpiaci árcsökkenés mellett a cseh fonógyárak dumpingja is növelte. Ez az esztendő a gazdasági depresszió hatása alatt állott. Kedvező momentum egyedül az volt, hogy a hazai gyárakat a közszállítások foglalkoztatták. A lenfeldolgozó gyáraknak általában azzal is számolni kell, hogy amint a műselyem sok helyen kiszorítja a pamutot, éppúgy a pamut olcsóságánál fogva sok helyen már pamutárut használnak, ahol azelőtt lenáruban volt fogyasztás. A lenáruban a világpiacon beállott árcsökkenésnek megfelelően a bizottság indokoltnak látta az előzetes értékeknek 15—20 százalékkal való leszállítását. A nyersjuta-árakban az év folyamán beállott nagy változások folytán sok nehézségbe ütközött a nyersjuta, valamint az ebből készült fonálárak értékmegállapítása is. Mivel azonban ezeknél a cikkeknél a havi értékek rendelkezésre állottak és az előzetes értékelés a havi javaslatok alapján történt, a bizottság nem látta indokoltnak, hogy az értékeket megváltoztassa. A jutagyártás termelőképességének körülbelül csak a felét tudta kihasználni, csak az év harmadik negyedében lendült fel egy kissé a gyártás, amikor a cseh konkurrencia a Balkán felé egy kissé alábbhagyott.

A X. szakosztály ülésén *Wolfner* József, m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnökölt. Jelen voltak: *Acél* Rezső dr., *Augenfeld* Lajos, *Grünwald* Albert, *Hirsch* A. Jakab, *Schön* Géza, *Strasser* Gula, *Weiss* Miksa kereskedelmi tanácsosok, *Kelemen* Lajos és *Robitsek* Géza szakértők. A szakosztály a nyersbőrök, cserzőanyagok és kivonatok, a bőripar termékei, nyers kaucuk, a kaucukipar termékei, szőrme- és szücsárak, viaszosvászon és az ezekből

készült áruk egységértékének megállapításával foglalkozott. A nyersbőrárak üzletmenete *Lajtha* Pál jelentése szerint a következő volt: „Az 1926. évi nyersbőrforgalom statisztikája úgy a mennyiség, valamint az értékek vonatkozólag alig hasonlítható össze az előző évekkel, szintúgy későbbi időkre nézve is csak az 1926. év második felében való forgalom egy része képezheti az összehasonlítás tárgyát; még pedig azért, mert a forgalom korlátozott volt. Oly időben, midőn behozatali, valamint kiviteli korlátozások vannak, tehát amidőn az ország belterületén a nyersanyag szabad felhasználására vonatkozólag állami intézkedések a szabad versenyt lehetlenné teszik, csakis a zárt forgalom határainkon belüli fejlődéséről beszélhetünk. Az 1926. év egész folyamán a nyers marhabőrök, ló-bőrök, borjúbőrök kivitele tilos volt és ezen cikkeken legfeljebb csak egyes tételek nyertek kiviteli engedélyt: így néhány vagonrakomány nyers, friss birkabőr, továbbá a nyersbőrkereskedők kérelmére 50.000 darab friss, szózott borjúbőr, amely mintegy nyersanyagfelesleget képezett az országban. Marhabőrökben a nyersanyagtermelés az országban túlkicsiny, mert hiszen láttuk azt, hogy az 1926. év folyamán az import emelkedett, hogy a bőrgyárak nyersbőrszükségletét kielégíthesse. A magyar borjúbőrgyárak annak dacára, hogy 50.000 db. nyers borjúbőr kivitelre került, a jobb nyersanyagot Német- és Franciaországból kényszerültek importálni, mert a vidéki magyar borjúbőrök kezelése a mészárosoknál sajnos, olyan hiányos és kezdetleges, hogy abból a nagyközönség által igényelt jobb minőségű készbőr nem készíthető. A juh-, bány- és gidabőrök kivitelét már 1926 előtt engedélyezték, tehát módunk volt a nemzetközi forgalomba bekapcsolódni akkor, amikor a rendszeres kivitel megkezdődött, amely — mint ezen cikkek régi eladási piacaira — Németországba és Cseh-Szlovákiába irányult. A magyar kecskebőr-produkció, azáltal, hogy a hegyvidék elszakadt az országtól, nagyon hanyatlott és a kis termelés részben Ausztriába, részben Cseh-Szlovákiába vitetett ki. A nyersbőr kivitel értékének összegét igen nagy részben a különböző szőrmeáru értéke képezte, ez azonban teljesen megszűnt a hegyvidék elvesztésével. Megemlíjtjük még, hogy a régi, nagy, tranzitüzlet, amely Budapesten volt, teljesen megszűnt. Bosznia-Hercegovina, Szerbia, Bulgária és Törökország a háború előtt számtalan vagon nyers juh-, bány- és kecskebőrt küldött Budapestre eladás céljából és ezekhez csatlakoztak a bánáti, erdélyi, valamint horvát igen nagy és számottevő tételek. A kereskedelmi szerződések hiánya, a forgalmi adó, és a beutazási engedélyek nehézségei ezen üzletágat teljesen tönkretették és csak ha ezek megszűnnek, lesz lehetséges az elveszett összeköttetéseket ismét pótolni. Természetesen a jelenlegi állapotnak örülnek a bécsi, valamint a

prágai és lipcsei piacok, ahova az elvesztett magyar forgalom most irányul és Zágrábban képződött egy egészen új gócpontja a nyersbőrkereskedelemnek, a magyar érdekek mérhetetlen nagy kárára. A *bőrszakmára* vonatkozólag *Augenfeld* Lajos terjesztett elő jelentést. 1926. év első felében a *bőr-árak* úgy a hazai, mint a nemzetközi piacon *állandóak* voltak, csak július és augusztus hónapokban emelkedtek kb. 5%-kal és aztán az év végéig változatlanok maradtak. A behozatal általánosságban szűk keretek közt mozgott. *A kivitel a talpbőrben elég jelentékeny volt*, sőt egyes minőségekben jelentősen meghaladta a behozatalt. *Sikerült továbbá gépszíjbőrt, fekete boxcalfot és fekete chrómlóbőrt*, ha nem is tekintélyes mennyiségben, *kivinni*. A nemzetközi piacon a *marhanyersbőr* 1926. évben eléggé változóan mozgott. Február és június hónapokban gyenge irányzatot mutatott és az árak mérsékelten morzsolódtak, azonban később javultak és az év végén szilárdult meg a piac annyira, hogy december hónapban a legmagasabb árakat jegyezték. A legfontosabb cserzőanyagban, *quebrachokivonatban*, nagy árhullámzás volt, és ennek ára az év folyamán tonnánként 15 angol fontról 20 fontig *emelkedett* ami a bőripart elég súlyosan érintette. Egyéb, tengerentúli cserzőanyagok árai eléggé állandóak voltak, csak a *dividivi* ára, melyben jó termés volt, lett 15—20%-kal olcsóbb. *A hazai termelés cser- és fenyőkéregben nagyon csekély volt*; ugyancsak gyenge termés volt gubacsban, úgyhogy a hazai cserzőanyagokban támadt hiányokat külföldi cserzőanyagokkal kellett pótolni. A gumiipar helyzetét *Kelemen* Lajos ismertette. A belföldi *fogyasztás* és kivitel is jelentékenyen *emelkedett* az előző évhez képest, bár a francia kereskedelmi szerződésből eredő károk erősen éreztették súlyos hatásukat. Az *automobilizmus* örvendetes *fejlődése* a pneumatikáipar további izmosodását fogja eredményezni, különösen akkor, ha hazánkban szélesebb alapokra fogják az automobilgyártást helyezni. A *magyar gumiipar* magas tech-

nikai fejlettségénél és *kitűnő exportorganizációjánál* fogva egyes speciális gyártmányait nemcsak a Keletre és a szomszédos államokba, hanem a régi és jól alapozott gumiiparral rendelkező nyugati államokba is képes volt kivinni. A kivitt cikkek közül különösen kiemelendők az összes műszaki puha-gummiárak, továbbá *keménygummiárak, gummisarlak, magasnyomású tömítőlemezek és a felfújható gummijátékok és labdák*. Végül a *viaszosvászon és műbőr* forgalom alakulásáról *Grab* Alajos jelentése került napirendre. A *behozatal* lényegesen *nem változott*. *Ami a kivittelt illeti*, úgy a viaszosvászon, mint a műbőr exportálásának terén komoly eredményeket iparkodtunk elérni, azonban ezen cikknek az amerikai és angol, de legfőképpen a német *versennyel kell* nagy mértékben *megküzdenie*. Legelsősorban az exporttőrekvéseinket megakadályozó okot ott kell keresnünk, hogy a német viaszosvászon- és műbörgyárak a saját országukban egy nagy, említett cikket feldolgozó iparral bírnak s ezáltal a legolcsóbb exportra képesek. A mi exportszállításainknál, sajnos csupán a felhasznált nyersanyag árát tudjuk megfizettetni, de semmiesetre sem a munkabért és üzemköltséget. Az utolsó időkben a német exportárak minősége is lényeges javuláson ment keresztül, úgyhogy ma még nehezebb az exportálásban velük tartani. Ezzel szemben minden olyan áru, amelyet ezen cikkből az ország területére behoznak, minőségileg másodrangú. Természetes azonban, hogy továbbra is iparkodni fogunk exportunkat emelni, már csupán csak munkásságunk állandó foglalkoztatásának érdekében is. A bizottság ezután a szakosztály körébe tartozó árak 1926. évi egységértékeinek felülvizsgálásával foglalkozott. A szakosztályüléseken az elnökség részéről *Konkoly Thege* Gyula dr., miniszteri tanácsos, *Farkas János* dr. miniszteri osztálytanácsos, a bizottság h. elnökei voltak jelen. A III. és XIV. szakosztály ülésén *Kádas Károly* dr., a bizottság titkára, a VII. és X. szakosztály ülésén *Sibelka-Perleberg* Arthur dr., min. s. fogalmazó volt az előadó.

Kisebb közlemények.

Petites communications.

M. kir. Központi Statisztikai Hivatal.

Office central royal hongrois de statistique.

Nyugdíjazás. — *Mise à la retraite.* A m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr folyó évi január hó végével *Szöke* Lajos és *Nemes* Zsigmond statisztikai irodafelügyelőket nyugalomba helyezte. *Szöke* Lajos több mint három évtizedes igen buzgó és értékes szolgálat után érdemeinek teljes elismerése mellett helyzetetett nyugalomba.

Kinevezés. — *Nomination.* A m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr *Gombás* Géza stat. gyakorlatot végleges minőségű statisztikai tisztté nevezte ki.

A m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatója *Abaffy* Lajos áll. díjnokot statisztikai gyakoronokká nevezte ki.

A középeurópai konjunktúrakutató intézetek konferenciája.

Conférence des Instituts de recherche de conjonctures d'Europe centrale.

Résumé. Sur l'initiative de l'Institut autrichien de la recherche de conjonctures, les représentants des Instituts analogues d'Europe centrale ont, les 23 et 24 mars courant, tenu une conférence à Vienne. La conférence avait pour but de traiter les principales questions théoriques et pratiques des recherches, l'échange des documents statistiques et l'état actuel des relevements de statistique de conjonctures. Les participants se sont livrés à un échange de vue approfondi sur l'établissement de l'indice sensible des prix et des indices d'actions et de production, sur la période de base à choisir et sur des problèmes importants de méthodologie, l'établissement des mouvements fondamentaux et saisonniers. Ont assisté à la conférence: MM. J. Nathan, conseiller du gouvernement, de la part de l'Institut allemand des recherches de conjonctures; Adolphe Löwe, professeur, représentant l'Institut d'économie mondiale et de trafic maritime de l'Université de Kiel; Richard Reisch, président de la Banque Nationale d'Autriche; A. Frédéric Hayek, directeur de l'Institut autrichien de la recherche de conjonctures; Walter Breisky, directeur de l'Office autrichien de statistique; Jules Konkoly Thege, sous-directeur de l'Office central royal hongrois de statistique, coprésident — gérant de la Commission hongroise de la recherche de conjonctures; Alexandre Sipos, secrétaire de cette Commission; Béla Imrédy, adjoint au directeur de la Banque Nationale de Hongrie; Joseph Vágó et Etienne Varga, de la part de l'Institut des recherches de conjonctures, à créer par les groupements d'intérêts de Hongrie; Etienne Strazynski, du ministère polonais des Finances; Lipinski, professeur à l'École supérieure de Commerce de Varsovie; Antoine Basch, représentant la Banque Nationale de Tchéco-Slovaquie; Charles Pribram, professeur, délégué du Bureau International du Travail; L. Frank, économiste, de la part de la Fondation Rockefeller Memorial de New-York.

*

Az osztrák konjunktúrakutató intézet, élén Reisch Richard dr.-ral, az ottani Nemzeti Bank elnökével hónapok óta azon fáradozott, hogy a középeurópai államokban a gazdaságkutatással foglalkozó szervezetek képviselőit megnyerje egy Bécsben tartandó konferencia eszméjének.

Fáradozásuknak eredménye, hogy március 23-án és 24-én három ülés keretében zajlott le az első ily irányú tanácskozás, ami lényegesen elő fogja segíteni azt, hogy a szomszédos államok egymás gazdasági helyzetét mindinkább megismer-

jék és a gazdasági életben beállott változásokról gyorsabb értesülést szerezhessenek.

A Németbirodalom részéről megjelentek: Nathan J. dr., az Institut für Konjunkturforschung in Berlin, és Professor Löwe A. dr., az Institut für Weltwirtschaft und Seeverkehr an der Universität in Kiel képviselőiben. Basch Anton dr., a cseh Nemzeti Bank, Strazynski Stefan dr., a lengyel pénzügyminisztérium és Lipinski dr., professzor, a varsói ker. főiskola megbízásából jelentek meg. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatalt Pribram Károly dr., professzor képviselte. Az Orsz. Gazdaságstatisztikai és Konjunktúrakutató Bizottság részéről Konkoly Thege Gyula min. tanácsos, a Bizottság ügyvezető társelnöke és Sipos Sándor titkár, a magyarországi érdekképviseletek által létesítendő gazdaságkutató intézet részéről Vágó József és Varga István dr. jelentek meg és résztvett a konferencián Imrédy Béla dr. igazgatóhelyettes, a Magyar Nemzeti Bank közgazdasági és statisztikai tanulmánycsoportjának vezetője is.

Az osztrák konjunktúrakutató intézet vezetőjén, Hayek A. Frigyesen kívül a tárgyalásokon résztvett még Frank L., közgazdász (Rockefeller Memorial, New-York), valamint Breisky Walter, az osztrák statisztikai intézet vezetője.

A svájci intézet vezetősége kimentette magát, úgyszintén a frankfurti kereskedelmi kamara által létesített kutató szerv is, ez utóbbi azonban az osztrákok által előzetesen széjjelküldött tárgyalás alá kerülő anyagra írásban küldötte meg észrevételeit.

Három, — 4-4 órás — ülésen került megvitatás alá a konjunktúrakutatással kapcsolatos gyakorlati és elméleti problémák egész tömege. Az első ülésen az egyes államok gazdasági helyzetét legjobban jellemző statisztikai adatok és indexszámok gyors kicserélésének módjai kerültek megvitatás alá, továbbá a kutatás által felderített tények és eredmények publikálásának időpontjai. Jólehet a jelenlevő képviselők, kevés kivételtől eltekintve, a kutatás eredményeinek havonkénti közlésére nem vállalkoztak, a tanácskozás mégis egyhangúlag magáévá tette az osztrákok által felvetett amaz indítványt, hogy a részvényindex, nagy- és kiskereskedelmi ár-indexek adatait, valamint a munkanélküliségre és fizetésképtelenségre vonatkozó statisztikai adatokat minden hónapban kicserélik és pedig minden hónap 16-án az addig rendelkezésre álló anyagot, legkésőbb 23-ig pedig a konjunktúrakutatásnál használható és előző hónapra vonatkozó összes statisztikai anyagot.

A második ülésen a bázisidőszak kérdése, az árnyvók és gazdasági helyzetváltozások felderítésére használható érzékeny árindexek és részvényindex összeállítása képezte a megbeszélés tárgyát. Bármennyire kívánatosnak mutatkozik is az egyes államok statisztikai anyagának feldolgozásánál az azonos bázisidőpont alkalmazása, erre nézve pozitív megállapodás nem jött létre. Az azonos bázisidőszak alkalmazását nagyban hátráltatja az a körülmény, hogy a különböző államok gazdasági életében a háború utáni javulás nagy időbeli eltolódással következett be. Az igen élénk vita során azonban az a nézet alakult ki, hogy bázisidőszak gyanánt csak az utolsó egy-két esztendő alkalmazható sikerrel.

Határozott kívánság nyilvánult meg abban az irányban, hogy az egyes országok indexszámösszeállítású különös tekintettel legyenek a többi tőzsdén jegyzett értékpapírokra s hogy a részvényindex sűrűbb időközökben állítassék össze a tőzsdei üzletmenet könnyebb és jobb megfigyelése céljából.

A harmadik ülésen a konjunktúrakutatás módszereit tették beható tárgyalás és bírálat tárgyává az ülésen résztvevők s különösen a trend és a szezonális változások meghatározásának és kiküszöbölésének kérdése került megvitatás alá. Felmerült ennél a problémánál az azonos módszerek alkalmazásának kérdése is, határozatot azonban nem hoztak s így a kutatásokkal foglalkozóknak továbbra is szabad kezük van. A konferencián résztvevők nagy többségében az a meggyőződés

alakult ki, amelyet a frankfurti intézet memorandum is kiemelt, hogy az amerikai pionérok által kezdeményezett gazdaságkutató munkából kialakult eljárásoknak és módszereknek az európai viszonyokra való alkalmazásánál körültekintéssel kell eljárni, már csak azért is, mert az európai gazdasági életnek háború előtti és háború utáni mozgása ma még ismeretlen, s az úgynevezett gazdasági ciklus időtartamára nézve nincsenek adataink.

Beható vita indult meg az alapanyagok termelési indexének összeállításánál, tekintettel azonban arra, hogy az idevonatkozó statisztikai adatgyűjtés a legtöbb európai államban még csak kezdetleges, ennek a kérdésnek végleges megvitatása nem feleslegtegette eredménnyel, s a probléma megvitatását a legközelebbi konferenciára halasztották.

A magyar kiküldöttek minden egyes kérdés tárgyalásánál alaposan kivették részüket a vitából, szakszerű és kezdeményező javaslataikkal pedig lényegesen hozzájárultak a tanácskozás sikeréhez.

A konferencia résztvevőit az utolsó délután az osztrák köztársasági elnök is fogadta s a részükre adott teára a résztvevő államok Bécsben székelő követain kívül hivatalosak voltak az osztrák politikai és közgazdasági élet kiválóságai.

A konferencia részletes lefolyását az osztrák konjunktúrakutató intézet kiadmányában fogja ismertetni.

S. S.

Az Egyesült Államok automobilgyártása és kivitele.

Fabrication et exportation d'automobiles aux Etats-Unis.

A *Commerce Reports* közlése szerint az *Amerikai Egyesült Államokban* 1927-ben 3·4 millió darab személy- és teherautobilt állítottak elő, szemben az 1926. évi 4·3 millió darabbal. Ennek dacára az automobilkivitel az 1926. évi 305 ezer darabról 1927-ben 384 ezer darabra emelkedett. Vagyis míg

1926-ban a kivitel a személy- és teherkocsigyártás 7·1%-át tette, 1927-ben e % 11·3-ra emelkedett. Értékben az 1927. évi kivitel 278 millió dollárt képviselt; növekedése az előző évvel szemben 24·3% volt. Az egész automobilipar kivitele 406 millió dollárértékű volt, 20·3%-al nagyobb, mint 1926-ban.

Franciaország gazdasági adatai.

Données économiques de la France.

Franciaországban a *népmozgalom* adatai — háború befejezését közvetlenül követő években mutatkozott javulás után — kedvezőtlen irányt vesznek.

A *házasságkötések* arányszáma 1920-ban több, mint kétszerese a háború előtti adatnak. Az arányszám 1921-től kezdve évről évre csökken.

Az *élveszületések* arányszáma 1924-től kezdve a háború előtti színvonal alatt mozog.

A *halálozások* aránya eléggé állandó maradt. A *csecsemőhalálozás* az utolsó években kisebb-mérvű, mint 1913-ban.

Végeredményben a *természetes szaporodás* arányszáma az 1920. és 1921. évi kiugrás után el-

gyengül és 1926-ban 1·3-al a háború előtt is igen kedvezőtlen arányszám (1·5) alá süllyed.

A *munkanélküliek* száma 1921-ben s az utolsó évben a legnagyobb; 1927 azonban javulást mutat az 1926-os maximális adattal (17.178) szemben.

A *vetésterület* az ország területének megnagyobbodása dacára egyetlen háború utáni évben sem s egyetlen főterménynél sem érte el a háború előtti átlagot. A legtöbb főterménynél javuló tendencia mutatkozik.

A *mezőgazdasági termés* adatai a háború után általánosságban rosszabbak a háború előtti átlagoknál. Itt-ott, de főleg az újabb években, találunk a

Évi adatok. — *Données annuelles.*

Megnevezés — <i>Désignation</i>	Egység — <i>Unité</i>	1913 ¹⁾	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
1. Néesség — <i>Population</i>										
Lélekszám — <i>Population</i>	1000	39.790	39.200	39.240	39.420	39.880	40.310	40.610	40.790	.
Házasságkötés — <i>Mariages</i>	‰	7.5	15.9	11.6	9.7	9.0	8.9	8.7	8.6	.
Elveszületés — <i>Nés-vivants</i>	"	19.1	21.3	20.7	19.3	19.1	18.7	18.9	18.8	.
Halálozás — <i>Décès</i>	"	17.6	17.2	17.7	17.5	16.7	16.9	17.5	17.5	.
Egy éven aluli elhalt — <i>Décès au-dessous de un an</i>	100 élveszülettre pour 100 nés-viv.	11.2	9.9	11.5	8.5	9.6	8.5	8.9	9.7	.
Természetes szaporodás — <i>Accroissem. naturel</i>	‰	1.5	4.1	3.0	1.8	2.4	1.8	1.4	1.3	.
2. Munkanélk. — <i>Chômeurs</i>										
	szám — <i>nombre</i> év végén — <i>à la fin de l'année</i>	.	.	10.032	2.644	440	509	645	17.178	13.221
3. Mezőgazd. — <i>Agricult.</i>										
<i>Vetésterület — Superficie ensemencée</i>										
Búza — <i>Froment</i>	1000 ha	1909/13 6.787	5.094	5.382	5.290	5.533	5.512	5.614	5.249	5.345
Rozs — <i>Seigle</i>	" "	1.253	869	901	888	897	889	869	793	797
Árpa — <i>Orge</i>	" "	804	664	680	693	681	714	699	691	710
Zab — <i>Avoine</i>	" "	3.978	3.350	3.408	3.436	3.423	3.495	3.480	3.512	3.457
Tengeri — <i>Maïs</i>	" "	467	336	330	320	342	342	346	337	342
Burgonya — <i>Pomme de terre</i>	" "	1.646	1.441	1.455	1.464	1.451	1.463	1.465	1.461	1.576
Cukorrépa — <i>Better. à sucre</i>	" "	246	105	120	131	165	185	217	228	220
Bor (must) — <i>Vin (moût)</i>	" "	1.626	1.518	1.517	1.527	1.537	1.601	1.594	1.614	1.612
<i>Termés — Production</i>										
Búza — <i>Froment</i>	1000 q	1909/13 88.627	64.482	88.034	66.220	74.998	76.525	89.905	63.077	77.390
Rozs — <i>Seigle</i>	" "	13.336	8.761	11.276	9.757	9.276	10.222	11.091	7.640	9.347
Árpa — <i>Orge</i>	" "	11.502	8.357	8.343	8.907	9.803	10.462	10.268	9.9.4	12.099
Zab — <i>Avoine</i>	" "	53.483	42.298	35.483	41.842	48.908	44.349	47.558	52.852	54.074
Tengeri — <i>Maïs</i>	" "	5.662	3.878	2.640	3.220	3.219	4.579	5.081	3.222	5.464
Burgonya — <i>Pomme de terre</i>	" "	143.371	116.378	83.097	126.461	99.187	153.503	151.950	111.365	171.450
Cukorrépa — <i>Better. à su re</i>	" "	58.962	24.627	20.606	32.894	37.870	57.782	53.712	48.603	55.730
Bor (must) — <i>Vin (moût)</i>	" hl	50.226	59.281	47.903	76.781	59.911	70.866	65.065	42.612	.
4. Ipar — <i>Industrie</i>										
Kőszén — <i>Houille</i>	1000 t	1913 40.056	24.288	28.212	31.140	37.680	44.016	47.052	51.420	51.876
Nyersvas — <i>Fonte</i>	" "	5.207	3.344	3.447	5.277	5.378	7.693	8.495	9.396	9.300
5. Külkeresk. forgalom — <i>Commerce extérieur</i>										
Behozatal — <i>Importations</i>	1,000.000 fr.	8.421	49.905	22.755	24.275	32.860	40.163	44.095	59.515	52.853
Kivitel — <i>Exportations</i>	" "	6.880	26.895	19.773	21.379	30.867	42.369	45.755	59.535	55.225
6. Pénz és hitel — <i>Monnaie et crédit</i>										
A pénzegység árfolyamának indexe dolláralapon — <i>Indice du cours de l'unité de monnaie, sur la base du dollar</i>										
	átlag — <i>moyenne</i> aranyparitás — <i>parité-or</i> 1913 = 100	100	275	259	236	318	369	405	594	492
Nagykereskedelmi index — <i>Indice des prix de gros</i>	1913 = 100 átlag — <i>moyenne</i>	100	509	345	327	419	489	555	703	618
Megéhetési index — <i>Indice du coût de la vie</i>	" "	100	342	309	295	333	369	399	505	.
Takarékbetétek — <i>Dépôts d'épargne</i>	1,000.000 fr. év végén — <i>à la fin de l'année</i>	1.818	2.354	2.697	3.052	3.272	3.419	3.803	4.265	.
Aranvkészlet — <i>Réserve d'or</i>	" "	3.517	3.552	3.576	3.671	3.676	3.681	3.684	3.684	3.681
Jegyforgalom — <i>Billets de banque en circulation</i>	" "	5.714	37.902	36.487	36.355	39.114	40.885	51.085	52.907	56.551
Kamatláb — <i>Taux en banque</i>	átlag — <i>moyenne</i> ‰	4	5.78	5.75	5.08	5.00	6.02	6.52	6.58	5.23

1) Háború előtti terület. — *Territoire d'avant-guerre.*

Magyarország gazdasági jelzőtáblája.

Tableau économique de la Hongrie.

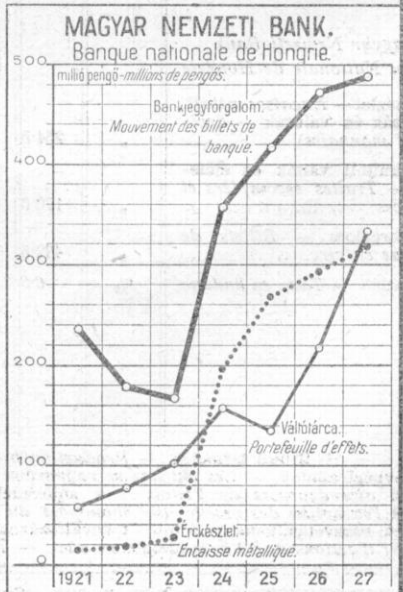
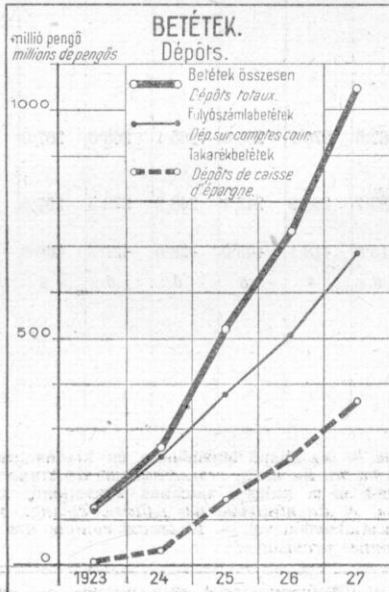
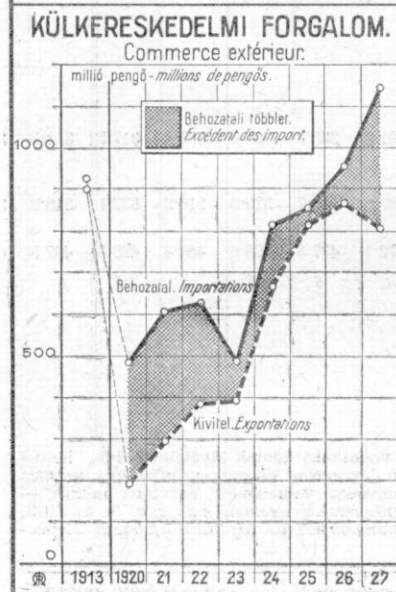
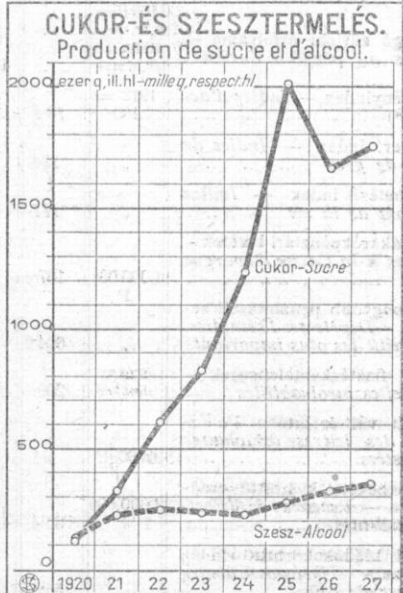
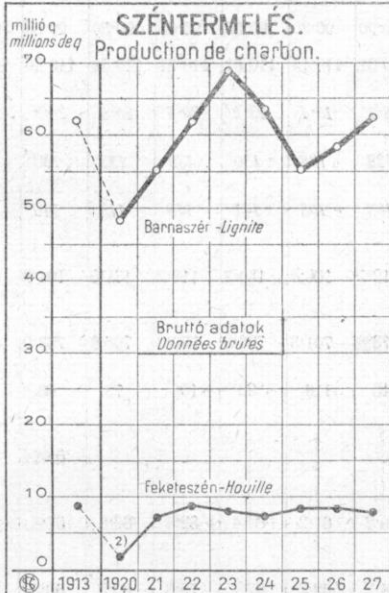
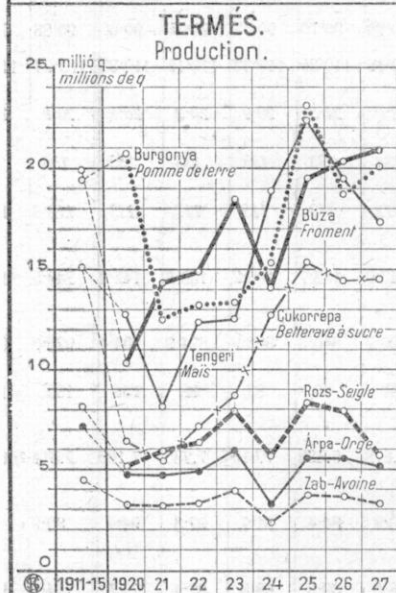
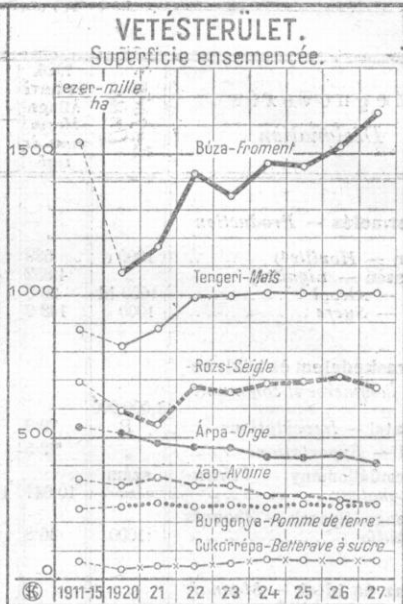
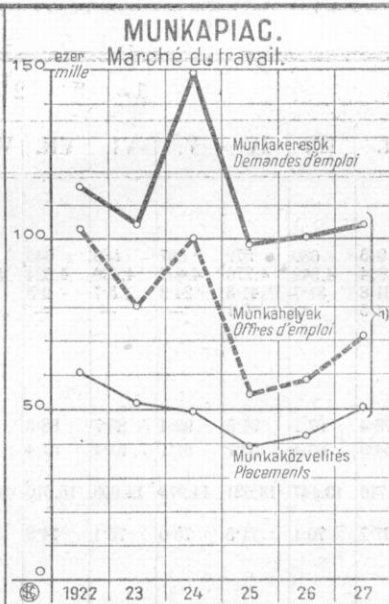
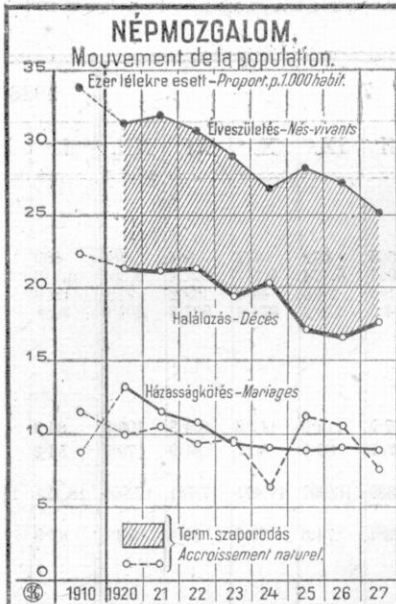
Megnevezés Désignation	Egység Unité	1926. év havi átlaga Moyen, mens. de 1926	1 9 2 7												1928	
			II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	
1. Népmozgalom — Mouvem. de la population.																
Házasságkötés — Mariages	szám nombre	6.404	9.968	3.757	4.526	6.867	5.008	3.101	4.123	4.917	8.877	12.746	5.388	6.851	9.449	
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	9.1	15.3	5.2	6.5	9.6	7.2	4.3	5.7	7.1	12.3	18.3	7.5	9.5	14.0	
Élveszülött — Nés-vivants	"	19.124	18.642	19.255	17.803	18.537	16.661	18.226	19.234	18.484	16.625	15.089	15.589	18.817	18.012	
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	27.3	28.6	26.8	25.7	25.8	24.0	25.4	26.7	26.7	23.1	21.7	21.6	26.0	26.8	
Halálozás — Décès ..	"	11.659	18.072	14.581	12.715	12.195	11.228	11.921	12.306	10.457	10.806	10.171	11.681	11.964	10.955	
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	16.6	27.8	20.3	18.3	17.0	16.2	16.6	17.1	15.1	15.0	14.6	16.2	16.5	16.3	
Egy éven aluli elhalt — Décé- dés au-dessous de un an ..	"	3.203	4.207	3.863	3.243	3.022	3.113	3.910	4.250	3.347	2.806	2.383	2.526	2.593	2.311	
100 élveszülöttre — Pour 100 nés-vivants	"	16.7	22.6	20.1	18.2	16.3	18.7	21.4	22.1	18.1	16.9	15.8	16.2	13.8	12.8	
Gümőkórban elhalt — Décès causés par la tuberculose	"	1.695	2.208	2.234	2.147	2.116	1.707	1.532	1.338	1.102	1.166	1.178	1.316	1.594	1.647	
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	2.41	3.39	3.11	3.10	2.94	2.46	2.13	1.86	1.59	1.62	1.70	1.82	2.20	2.45	
Természetes szaporodás — Accroissement naturel ..	"	7.465	570	4.674	5.088	6.342	5.433	6.305	6.928	8.027	5.819	4.918	3.908	6.853	7.057	
1000 lélekre — Pour 1000 ámes	"	10.7	0.8	6.5	7.4	8.8	7.8	8.8	9.6	11.6	8.1	7.1	5.4	9.5	10.5	
Kivándorolt — Émigrés	"	286	323	843	805	515	148	204	119	161	98	127	93	147	.	
Visszavándorolt — Rémigrés	"	57	72	73	80	68	47	101	78	67	61	49	161	70	.	
2. Munkapiac. — Marché du travail.																
Hatósági munkaközvetítők. — Offices publics de placement																
Munkahelyek — Offres d'emploi	"	5.968	3.862	5.928	6.359	8.051	8.788	9.490	9.341	10.154	9.118	6.678	5.359	5.470	5.271	
Munkakeresők — Demandes d'emploi	"	13.309	13.077	14.264	12.639	13.822	12.906	13.341	14.160	14.609	14.509	15.442	14.231	14.821	14.614	
100 munkahelyre esett munka- kereső — Proportion des de- mandes d'emploi pour 100 offres d'emploi	"	223	339	241	199	172	147	140	151	143	159	231	265	271	277	
Munkaközvetítés — Placements 100 munkahelyre esett közve- títés — Proportion des plac- ements pour 100 offres d'emploi	"	3.520	2.322	3.445	3.463	4.573	4.648	4.941	5.281	5.881	5.475	4.314	3.526	3.686	3.415	
Munkanélküliek — Chômeurs ¹⁾	"	59.0	60.1	58.1	54.5	56.8	52.8	52.0	56.5	57.9	60.0	64.6	65.7	67.3	64.8	
Keresztényszocialista szakszer- vezetek — Syndicats soci- alistes chrétiens	"	1.558	1.493	1.676	1.419	1.301	1.274	982	1.172	1.233	1.228	1.375	1.323	1.093	1.029	
Szociáldemokrata szakszerve- zetek — Syndicats social- démocrates	"	24.440	19.542	17.978	17.120	13.552	11.836	11.701	11.247	10.332	9.060	11.063	13.045	16.337	16.215	
Munkabérek — Salaires ²⁾	órabér P salaires à l'heure, F															
Bádogos — Ferblantiers	"	0.78	0.72	0.82	0.72	0.69	0.75	0.65	0.73	0.87	0.88	0.90	0.70	0.80	0.91	
Asztalos — Menuisiers	"	0.61	0.65	0.61	0.57	0.69	0.65	0.69	0.70	0.74	0.77	0.70	0.68	0.74	0.73	
Szabó — Tailleurs	"	0.66	0.65	0.75	0.71	0.62	0.56	0.56	0.67	0.71	0.73	0.61	0.68	0.61	0.55	
Kőműves — Maçons	"	0.76	0.72	0.70	0.74	0.74	0.78	0.80	0.90	0.91	0.95	0.89	0.82	0.89	0.94	
Napszamos — Journaliers	"	0.47	0.43	0.43	0.47	0.45	0.53	0.48	0.49	0.48	0.50	0.50	0.48	0.49	0.45	
Gyári munkás — Ouvrières de fabr.	"	0.30	0.26	0.31	0.31	0.27	0.30	0.34	0.35	0.32	0.32	0.27	0.27	0.28	0.31	
Napszamosnő — Journalières	"	0.44	0.44	0.42	0.49	0.40	0.45	0.31	0.40	0.49	0.41	0.36	0.44	0.57	0.46	
Társadalmi biztosítás — As- surance sociale	havi átl. mov. mens.															
Kötelezőleg biztosított tagok száma — Nombre des mem- bres assurés obligatoirement	1000	929.6	940.2	977.7	986.5	1023.0	1046.5	1032.8	1058.6	1.098.2	1.081.7					

¹⁾ A hó végén. — A la fin du mois. — ²⁾ A munkaközvetítés alkalmával felajánlott munkabérek mérlegelt átlaga. Csak buda-
pesti adatok. — Moyenne pondérée des salaires offerts aux Offices de placement. Données de Budapest.

Megnevezés Désignation	Egység Unité	1926. év havi átlaga Moyen, mens. de 1926	1 9 2 7												1928	
			II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	
3. Termelés — Production																
Köszén — Houille ¹⁾	1000 q	689	646	680	579	627	588	645	665	679	672	664	688	669	648	
Barnaszén — Lignite ¹⁾	"	4.852	4.864	4.942	4.276	4.404	4.428	4.524	5.007	5.474	6.117	6.524	6.351	6.348	5.137	
Szesz — Alcool	1000 hl	26·8	31·8	31·7	41·3	24·2	5·7	2·5	8·3	26·5	48·0	69·2	71·9	55·9		
Cukor — Sucre	1000 q	148·2	1·5	0·3	0·1	—	—	—	4·3	149·2	674·4	697·3	304·9	36·8	0·2	
4. Kereskedelem és közlekedés — Commerce et communic.																
Behozatal — Importations	1,000,000 P	79·3	78·4	97·1	91·5	92·4	83·7	88·3	107·5	115·0	111·8	104·3	108·5	84·9	95·9	
Kivitel — Exportations	"	72·5	54·9	63·4	53·7	61·1	51·4	57·4	75·9	82·1	80·7	81·9	79·6	54·2	60·5	
Gépjárműállomány — Véhicules à moteur	szám	10.641	12.716	13.147	13.621	14.273	14.903	15.610	16.339	16.997	17.471	17.731	17.900	18.121	18.446	
Rádióengedélyesek — Abonnés du Radio	1000	46·8	67·7	70·1	71·5	75·0	75·1	74·8	73·7	74·6	76·3	79·4	83·3	87·9	92·1	
5. Pénz és hitel — Monnaie et crédit²⁾																
A pengő zürichi árfolyama — Cours du pengő à Zurich	100 P = s.fr.-fr.s. 100 s.fr. fr.s.=f		90·90	90·80	90·65	90·65	90·50	90·53	90·78	90·70	90·73	90·75	90·60	90·88	90·83	
Részvényindex — Indice d'actions ³⁾	1913 = 100	16·4	18·1	19·4	23·1	20·6	20·6	20·9	22·0	21·3	20·2	20·3	20·8	20·9	20·0	
Nagyker. index — Indice de prix de gros	"	124	129	128	130	133	133	133	134	133	133	133	135	135	134	
Megélhetési index — Indice du coût de la vie	"	111	108	108	111	113	113	110	112	113	113	112	113	112·3	112·1	
Postatakarékpénztári betétek — Dépôts à la Caisse d'épargne post.	1,000,000 P	107·4	112·7	106·8	130·3	118·2	131·0	104·8	143·0	132·7	156·2	152·8	142·6	149·5	140·5	
13 legnagyobb pénzügyi betéttáll. — Dépôts des 13 établis. de crédit les plus importants	"	62·4·2	673·8	701·3	736·3	759·2	766·6	783·9	820·7	840·3	862·9	874·9	904·4	926·0	921·5	
Az új fizetéseptelenségek — Nouvelles insolvabilités	szám	209	115	116	86	103	73	66	49	60	83	88	134	180	155	
Óvatolt váltók értéke — Valeur des lettres de change protestées	1000 P							5.024	5.878	5.488	7.615	7.236	7.106	7.814 ⁴⁾	6.828	
Állami bevételek bruttó eredménye — Recettes de l'État, résultat brut ³⁾	1,000,000 P	66·4	79·2	67·2	64·4	82·4	80·6	57·8	80·9	84·4	81·7	97·3	94·4	80·9		
Állami kiadások bruttó előirányzata — Dépenses brutes prévues de l'État	"	55·5	74·2	63·2	67·7	79·3	60·5	60·2	78·6	69·3	63·9	82·4	73·5	64·7	80·9	
<i>Magyar Nemzeti Bank Banque Nationale de Hongrie</i>																
Érckészlet — Encaisse métall. (devizák és valuták — devises et monnaies)	"	254·5	282·6	276·7	265·0	265·1	263·6	267·0	291·6	295·2	305·0	309·4	317·5	311·3	311·5	
Leszámtolt váltók és előlegek — Traités escomptés et avances	"	170·6	189·7	208·9	242·1	248·9	272·5	297·6	287·2	309·7	329·3	316·2	332·1	313·2	304·5	
Jegyforgalom — Billets de banque en circ.	"	422·5	415·8	418·1	443·0	428·6	427·7	466·0	472·1	477·3	508·0	456·4	486·8	467·5	442·1	
Kamatláb — Taux en banque	%	6·5	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	

¹⁾ Bruttó termelés. — Production brute. ²⁾ Az állami bevételekre és kiadásokra vonatkozó adatok kivételével hó-, illetve évvégi adatok. — Ces chiffres se rapportent à la fin du mois, respectivement de l'année, à l'exception de ceux relatifs aux recettes et aux dépenses de l'État. ³⁾ A sójövédéknek és a külügyi tárcának közvetlenül kiadásokra felhasznált bevételei nélkül. — A l'exception des recettes du monopole du sel et du ministère des Affaires étrang., employées directement par eux. ⁴⁾ Az 1913. évi részvényállományt érintő tőkeváltozások számbavételével. — Entenant compte des changements de capitaux affectant l'effectif d'actions de 1913. ⁵⁾ Ideiglenes adat. — Donnée provisoire.

RAJZOK AZ ÉVI GAZDASÁGI JELZŐTÁBLÁHOZ.

1) Ideiglenes adatok. — Données provisoires. — 2) A szerb megszállás alatt állott pécsvidéki bányák adatai nélkül. — Non compris les mines des environs de Pécs, qui ont été occupées par les Serbes.

Hunyadi János

világhírű természetes keserűvíz.

Legjelesebb orvosok véleményei szerint kiváló előnyei: **gyors, biztos és enyhe hatás.** Nemcsak egyszerű hashajtó, hanem mint természetes gyógyvíz a gyomor- és bélbetegségek kiváló gyógyszere. Rendes adag: reggelenként éhgyomorra egy ivópohárral.

TULAJDONOS: SAXLEHNER ANDRÁS, BUDAPEST.

»PAX«

**SZÉNSAVAS KÉZI TŰZOLTÓKÉSZÜLÉK
A LEGJOBB**

GYÁRTJA ÉS KAPHATÓ:

**HIRMANN FERENC FÉMÖNTÖDE,
RÉZÁRU-ÉS VAGÓN-FELSZERELÉSI
GYÁRA BUDAPEST, VII. CSÁNYI UCCA 7-9**

TELEFON: JÓZSEF 138-03 és 138-04

Gulmann

ÉS TÁRSA

**RAKÓCZI-ÚT 16.
ÉS'22. SZÁM.**

Telefon: J. 391-90. Táviratcím: Textilgulmann.

GYÁRTMÁNYAI:

munkásruha, munkásfehér-
nemű, munkaruha, kötény,
köpeny, sapka.

KÜLÖN OSZTÁLYOK:

Mértékszerinti ruhaosztály.
Libéria-osztály.
Közszállítási osztály.
Készruha-osztály.
Bakancs- és cipőosztály.

Az ország legrégebb munkásruha-gyára!

Kovald Fest, Tisztit

Gyár és gyűjtőtelep: Budapest, VII., Szövetség-u. 35-37. sz.

Telefon: József 318-00 és József 315-71.

*Gyűjtőtelepek a főváros
minden részében*

!!!

*Képviseletek az ország
legtöbb városában*

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK

BUDAPEST, V., JÓZSEF-TÉR 3.

ALAPÍTTATOTT 1867-BEN • SÜRGÖNYCÍM: HITEL

Alaptőke és tartalékok: 66 millió pengő.

Szövött-, rövidárú és minden-
nemű férfi és női szabókellékek
raktára.

Schneider József

Budapest, IV., Váci-utca 17.

NŐI és FÉRFI

DIVATÁRUK.

Dús választék elsőrendű gyárt-
mányú finom szövöttárúk és
saját készítményű férfi fehér-
neműekben.

TELEFON: T. 118—03.

**KOVACSEVICS
MILENKO**

POSZTÓ,
BÉLÉSÁRU és SZABÓKELLÉKEK
NAGYBAN és KICSINYBEN

BUDAPEST

IV., Petőfi Sándor-utca 3.
Városház-utca 6.

Réz függönytartók

AZ URÁNIAVAL SZEMBEN

DIÓSY JÁNOS

Budapest, VII., Rákóczi-út 24.

Központi iroda : Telefon L. 962—97.

Gyár-iroda : Telefon J. 438—86.

HUNGÁRIA JAQUARD- SZÖVŐGYÁR

R.-T.

Központi iroda és raktár :

BUDAPEST
V., SZENT ISTVÁN-TÉR 10.

Selyemszövőgyár : KISPEST.

Távíratcím : JAQUARD BUDAPEST.

TELEFON : T. 231—57.

Fischer J. Juta-, Textil- és Árú- forgalmi Részvénytársaság

Juta-, len- és zsinégárú-
nagykereskedés, **zsák-
és ponyvagyár.**

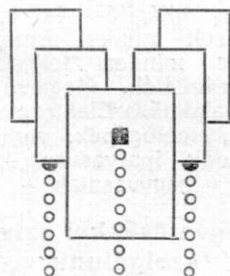

Budapest, V., Nádor-utca 31—33.

Telefon : 215—66.

Mössmer József

vászonnagykereskedő

*Budapest,
IV. ker., (Koronaherceg-utca)
Petőfi Sándor-utca 12. szám.*

Telefon : T. 208—31.

STADLER JÓZSEF

UTÓDA

TOLLNAGYKERESKEDŐ

BUDAPEST
IV., Károly király-út 10.

Szőnyegek,

TERÍTŐK, POKRÓCOK,
MATRAC - CSINVATOK,
KOCSIGVÁRTÓ- ÉS
KÁRPITOS-KELLÉKEK
stb.

Neumayer Fülöp r.-t.

**BUDAPEST, V.,
DEÁK FERENC-TÉR**

1.

ALAPÍTTATOTT 1899. ÉVBEN.

TELEFON :
211—21.

TELEFON :
211—21.

ALAPÍTVÁ : 1880-BAN

Bien S. Fiai

zsírárugyár

Budapest, VII., Nagydíófa-u. 7

Telefon : József 428—48

Távirati cím : BIENOL

Alapított 1868-ban.

Gross és Weiss

KALAP- ÉS TOMPGVÁR,
KALAPFELSZERELÉSI
CIKKEK RAKTÁRA

Budapest, III., Bécsi-út 100. szám.

VÁROSI RAKTÁR :

VI., Podmaniczky-utca 14. szám
(saját ház).

Gyári telefon : 201—76.

Városi telefon : 988—74.

Sürgöncím : Groweiss Budapest.

GANZ-féle VILLAMOSSÁGI RT.

**BUDAPEST,
II., LOVÓHÁZ-UTCA 39**

Elektromos világító- és erőátviteli berendezések minden áramrendszer szerint és minden teljesítményre. Wattóra-számlálók. Meglévő berendezések átalakítása. Elektromos üzemű szivattyúk, emelőgépek, ventilátorok. Bányavasutak, iparvasutak, közúti és nagyvasutak

**Költségvetésekkel szívesen
szolgálunk**

TELEFON : T. 272—49